

7 400 10 **SALSA** MADE IN SPAIN

Comprolo el Sr Pedro de Montenegro

N. 8974 B.

NICOLAI

REMIGII

SERENISS. DVCIS

LOTHARINGIÆ A CONSILIIS

INTERIORIBVS, ET IN EIVS

DIIONE LOTHARINGICA

cognitoris publici

DÆMONOLATREIÆ

LIBRI TRES.

Ex Iudicijs capitalibus nongentorum plus minus hominum, qui sortilegij crimen intra annos quindecim in Lotharingia capite luerunt.

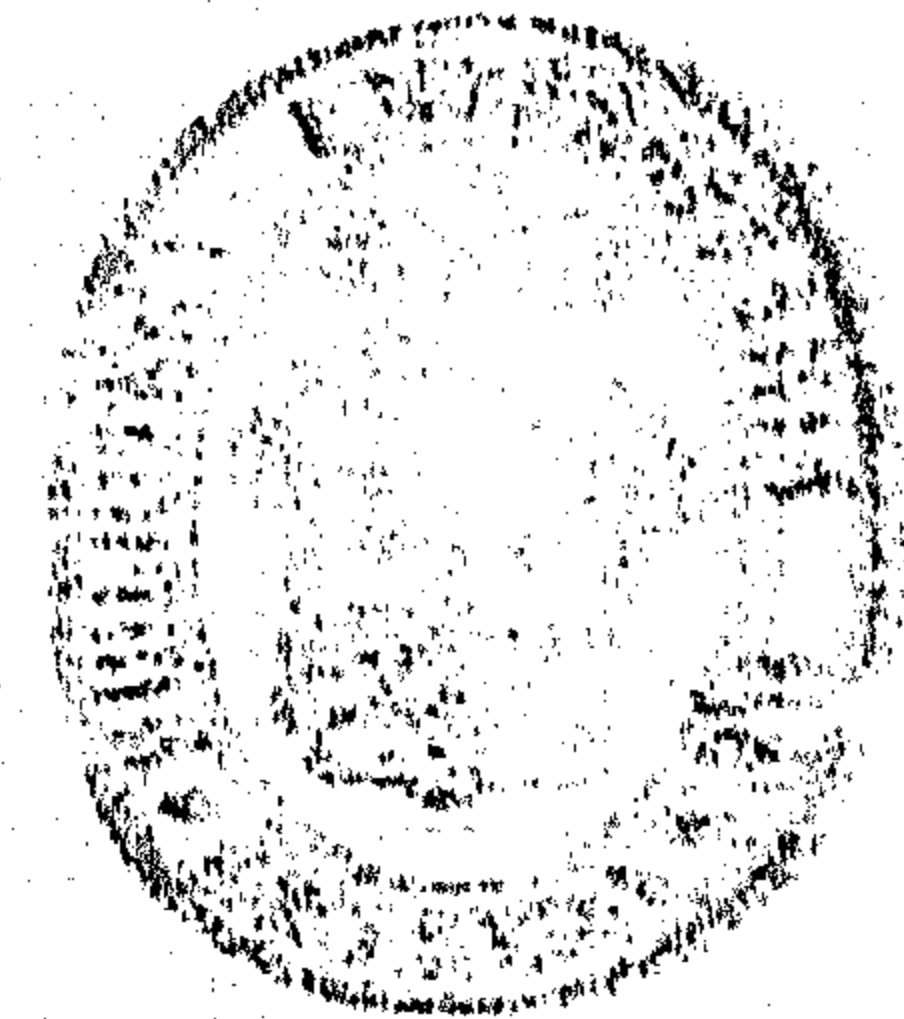
Ad illustrissimum Principem, amplissimumque Cardinalem Carolum à Lotharingia.

LEVITICI CAP. XX.

Vir siue mulier, in quibus Pythonicus vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur.

Del C. M. a la

Comp. de los de Fran.

L V G D V N I,
IN OFFICINA VINCENTII.

M. D. XCV.

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI AMPLISSIMO-

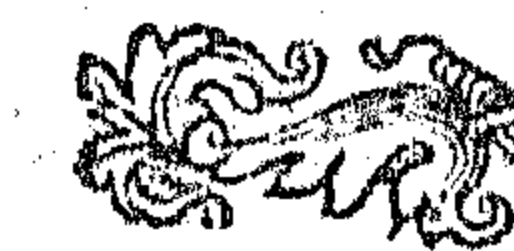
QVE CARDINALI CAROLO

A LOTHARINGIA, DOMINO

suo colendissimo

NICOLAUS REMIGIUS

foelicitatem exoptat perpetuam.

ACESSIT ad eam temporum, in
quæ nostra ætas incidit miseriam
ac calamitatem hęc longè maxi-
mus malorum cumulus (Princeps
illustrissime) vt iam nihil sit ad eò
in procliui, quòdque æquè pro
nihilò ducant homines, quàm non dicam maio-
rum spretis institutis insolentes cultus ac religio-
nes sibi ad libidinem fingere ac comminisci, sed
etiam ipsam de Deo, cui ceteræ omnes natu-
ræ parent, persuasionem ac opinionem penitus
exuere atque à se abdicare. Quorum quidem
multos labefactauit pertinax ac curiosa temeritas.

EPISTOLA

in iis exquirendis & rationis iudicio expendendis; quæ tamen omnem omnium sensum captumque superarent. Qui quod in hoc

--humano vela dedere

Ingenio

facto naufragio in horrendos summæ impietatis æstus ac voragine se ipsi immerferunt. Alios contra perdidit mentis tarditas ac stupiditas; quæ maximè credulitati exposita est, ubi ira, cupiditate cæterisque, quæ facile impellunt, affectionibus ceu flabello excitantur. Quo ex aucupio solitus sibi prædam comparare Diabolus non cessat explorare, sicubi ea præditum socordia quemquam nanciscatur, quem aut egestas ad desperationem, aut iniuria ad vindicationem, aut omnino rei alicuius desiderium ad consecutionem adeptionemque inuitet atque alliciat. His enim veluti stimulis commotos, ac ad quoduis consilium promptos paratosque adoritur. Et magnificis speciosisque pollicitationibus inductos sibi addicit ac mancipat. Illos quidem prioris generis *2988* ferè parit, alit ac tegit ea, quæ ex regionum varietate ac confusione erupit nostris temporibus libertas: in eumque numerum iam euasisse rumor est, qui facile credi non possit. Sed aut quòd taciti impietatem suam concoquunt, ac velo eius quæ ad manum venit, religionis se obtendunt non aduerti ac deprehendi: aut quia ex opinionis suæ studio nullas turbas concient negligi ac indignissimè mitigato in tanta humani cordis impietate nomine licentiosos tantum appellari, nec

in eos

DEDICATORIA.

in eos disquisitiones fieri, aut exempla edi. Hos alteros sortilegij labe infames vtinam ne adauxisset eorum qui erudiendis ad pietatem hominum animis publicè præsumunt segnitie atque inertia. Nam certè hoc res ipsa indicat eos ut plurimum vicanorum rusticorumque esse genere, apud quos aut frigida, aut rara, aut omnino nullæ conciones habentur de Deo, deque iis quæ fidem (cuius præsidio præcipuè tuti sumus à veteratoris illius insidiis) in Christianorum mentibus stabiliunt, fouent, ac conseruant. Quod fortè multos impulit, ut rem miseratione potius, quàm supplicio dignam existimarent. Tantum scilicet ad eiusmodi homines deuenisse mali, non ex affectato, sed quasi necessario debilitatis imbecillitatisque suæ infortunio: Hocque quicquid est intra solam insaniam mentisque errorem consistere non etiam ad alienam iniuriam pertinere ac progredi. Et fortasse nonnullos Francorum (qui alioqui cæteris hominibus ingenij acumine iudicii que sinceritate in nullo sunt inferiores) detinere potuit; ne admodum magnam iis rebus fidem adhiberent. Verùm cum ea siue deliratio, siue impietas habeat coniunctam atque implicatam societatem veneficij, aliorumque scelerum quæ se facile produnt: mirum est, quòd aliquando ex fumo ignem non deprehenderint. Certè mihi cui à tot annis contingit de iis quæ in Lotharingia capitaliter admilla sunt, iudicia exercere: iam nihil reliqui esse putavi, quin pleraque omnia, quæ de istiusmodi maleficiis vel ad prodigium narrantur vera ducerem;

EPISTOLA

ac præterea qualia ipse ex quaestionum quæ de iis habitæ in manus meas peruenere, inspectione comperi, memoriæ ac litteris proderem. Nec id quidem primum certo destinatõe consilio facere institueram, qui scirem ab eruditissimis viris multa eadẽque iusta esse ea de re edita volumina, cuique à re tum sua, tum publica tantum non esset otij, vt defungi hic possem opera aliqua non ingrata ac inutili. Sed cum (vt soleo temporibus negotia mea diuidere, ac laboris tedium varietate quantum possum effugere) à re iudiciaria subtraherem me ad amœniora studia, ac fortè ex recenti vel auditione, vel lectione, adhuc hæreret aliquid de sagarum præstigiis ac incantationibus: id quasi pœticum aliquod figmentum arripiens (nam ferè affinitatem aliquam habere videntur) inde versus aliquos conficiebam, ac post in aduersaria negligenter reiiciebam. Hoc solum in lucro deputans, quod otium lusissem, nec me languori ac desidia deditissem: Tandem & incessit cupidus, adhortantibus multis, & fortè otium præbente, quæ in vrbe grassabatur, pestilentia, scopas illas dissolutas ac discinctas connectere: vt iis, quantum in me esset, euerrerem, si quid adhuc in cuiusquam animo resideret, quod eius in istis amplectendis fidem remoraretur. Sed cum hoc ne sic quidem validum ad persuasionem videretur (quis enim eo orationis genere ipsam etiam veritatem mendacij suspectam non habeat?) adhibui quæ ad eam asserendam momenti atque authoritatis plurimum apud homines habere solent,

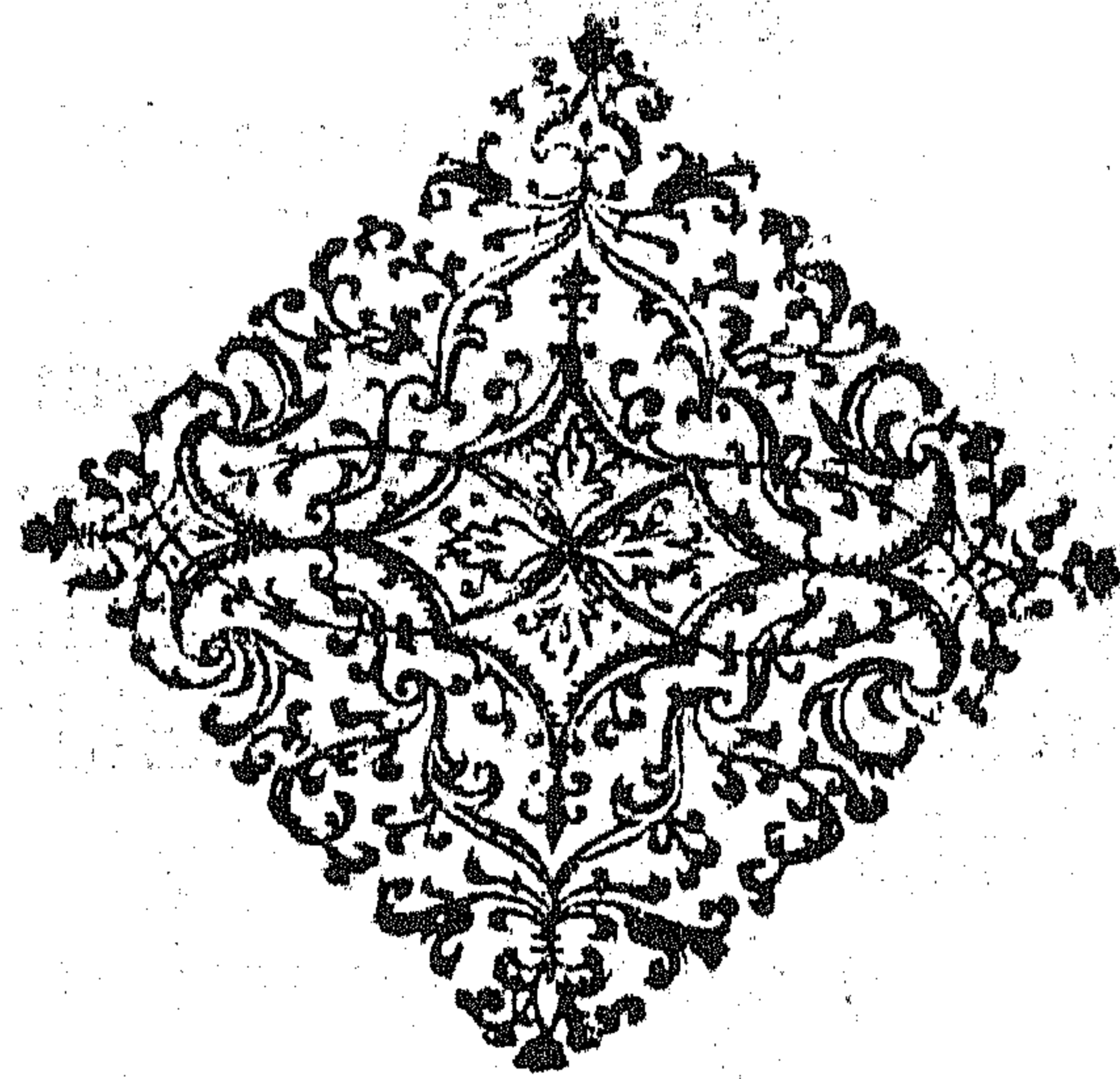
DEDICATORIA.

lent, rerum personarum, locorum, atque temporum, quæ intercessissent, peculiarem, certam ac luculentam designationem. Atque equidem non omnium, sed quæ tantum posterioribus annis obseruasset atque annotauissem. Nam vt dixi non erat primum consilium hanc narrationum syluam congerere, nec ad id me comparaueram. Hoc autem quale quale est, cui sic casu magis quam iudicio extrema manus accessit; eo etiam facilius prodire in publicum passus sum, quod intellexissem à maximæ prudentiæ viro Theodoro Alisio rationum in regia Lotharingiæ præfecto, id, si ita fieret cordi fore serenissimo Duci nostro parenti tuo, qui cum ea de re fortè sermonem habuisse se dicebat. Reliquum igitur fuit, illi patronum vt deligerem, in cuius præsidio ac clientela esset aduersus eorum petulantiam, qui cupidè omnia obseruare, ac in peiorem partem rapere solent. Cui rei adhibere te tantum principem, ac maximis quibusque regibus totius Europæ, quæ CHRISTVM nouit, consanguinitate propinquum, extremæ audaciæ fuisset, nisi ego homo Lotharingus è patrio penu depromens quæ alicui vsui esse posse puto, abs te, qui præcipuum es Lotharingiæ decus atque ornamentum, vernacula quasi fiducia hoc peterem præsidij. Ac potius nisi tua ea esset humanitas, quam, nemo qui rogat, in te adhuc sibi claudi senserit. Ea tua in omnes, quos aliqua literarum commendatione cognitos habes, animi propensio ac beneuolentia, vt nulla tibi alia maior de quoquam promerendi
afferri

EPISTOLA DIDICAT.

afferi posse dicatur occasio. Quibus fretus si huic meo labori nominis tui splendorem mutuari ac inferre audeo, quo magis illum à tenebris vindicem: tuæ erit æquanimitatis, hoc illis causis & rationibus, quæ omnes à te sunt, condonare: ac vel tua amplitudine atque tua dignitate indignum, tamen ab eo gratum acceptumque habere, qui tibi se rotum, quàm humillimè demississimèque potest addicit ac deuouet. Quique à rerum summo opifice nunquam cessabit contendere, te vt diu saluum incolumemque ad maxima atque ardua quæque conseruet, ac optata tibi tua omnia semper offerat.

Nancæij.

LECTORI CANDIDO S.

MORIS est, qui à se scripta edunt, instituti sui rationem aliquam præfari: ne aut ad id temere profuisse, aut rectè susceptum consilium arroganter dissimulasse videantur. Hoc ne cõmitterem, isto præsertim argumento tam variè, dubièque à multis tractato: dedi operam, lector, vt & propositi mei tibi causa aliqua constaret; & si quem apud te locum rationes meæ inuenirent, etiam probaretur. Euenit, vt qui eandem rem sæpè versant, eius notiones aliquas in animis suis informant: quarum deinde memoriam gestiunt literis consignare: vel vt otium suum interim oblectent, vel etiam quod eiusmodi commentationes suas ad aliorum utilitatem non omnino malè impertiri posse putant. Utrumque, sed dissimili studio, sequutum esse me in hac, quam promulgauimus, Demonolatrea non ibo inficias. Nam dũ annos perpetuos ferè quindecim in fontes, quos per id tempus habuit Lotharingia, quaestiones, iudiciaque exerceo: oppleui quasi totum caput mihi sagarum, qui inter eos frequentes occurrebant, prodigiosis conuentibus, comessionibus, tripudijs, fascinationibus ac venenis, in aëre concursationibus, stupri cum Damone infanda consuetudine, crebris, vt videtur, in alienas formas mutationibus, atque id genus flagitijs, ac impietatibus; quibus earum vita vulgo est inquinata, ac contaminata. Ac se quando (vti solènt facere qui in aliquo literarum studio sunt versati) ad mansuetiores Musas diuertere, atque aliquid ad animi oblectationem meditari contingeret (nã interdum subducta foro dabat pagina versum) offerebant se tamen illa, ac quadam veluti memoriæ recentis importunitate inculcabant, quæ ipse nec ingratus admittebam; quòd non infeli-

cem materiam carminibus (quem tum otio meo, tu sum fortè deligebam) suppeditura videbantur. Dū igitur modò hoc, modò illud, prout vnumquodque sibi animus per occasionem decerpit, usurpo, ac seorsum attingo: idè vsuuenit mihi, quod ijs solet, qui è quaque veste quam consinnant, segmenta incistam primùm quidem abiciunt aceruatim, ac negligenter: post vbi in aliquem numerum iam accreuisse putant, retrahant diligentius singula, atque ex commodissimis quibusque centonem aliquem colligunt: cui si nihil aliud, at certè ipsa, qua veluti emblema aliquod vermiculatis crustis distinguitur, varietas aliquam affert commendationem. Verùm quoniam rerum gestarum narrationes (qualibus ferè hic cento confertus est) præcipuam accessionem gratiæ habent ab ipsa luce veritatis: quòd vera, quàm ficta, excogitataque legantur attentius: quòdque homines tempus suum facilius traducant in ijs rebus, quæ cum delectatione coniunctam habet utilitatis expectationem: non malè operam locaturum me putavi, si ea quorum fides, tum ex sua nouitate, atque insolentia, tum ex orationis, quo scribuntur, genere labascere poterat, vindicarem à tam immerita opinione; adhibitis, quæ ad asserendam veritatem vulgo plurimum valent, rerum, personarum, locorum, ac temporum proprijs, & distinctis argumentis. Quorum tamen cum initio nullam mihi copiam comparassem: illaque uti ex singulorum dispersa collectione generatum, atque vniuersè animo meo sese offerebant, per ludum, ut dixi, attigissem: cæpi abhinc quinquennio obseruare, atque exscribere ex quibusque reorum questionibus quæ ad ea sigillatim referri, atque adaptari posse videbantur. Ac prætereà, quòd id cumulatiùs explerem, euoluere quæ superioribus annis neglexeram. Demùm cum ruris (quo secesserã propter in urbe gliscentem pestilentiam) solitudinem eblandiri aliqua ratione cuperem: commodum inter chartarum fasciculos

nactus, quæ sic in commentarios retuleram, ea otiosè ad certa redegei capita, quæ nudis, ac simplicibus illis suo ordine responderent, ac quasi partes ad totum suum accederent. Hæc nunc, lector, tibi videnda exhibeo modicè, ac fideliter denarrans: quæ ipse diuturno vsu, atque obseruatione comperi. Quæ tu, opinor, nullam causam habes cur reicias: nisi si hoc est (quod aiunt) non esse ferendos, qui otio abutuntur in terrendis hominum animis rerum vanarum, futilium, & quæ vix rudibus illis sæculis se tueri potuissent, affectatis narrationibus. Quæ et si recundi satis ea de qua modò dixi, circumstantiarum authoritas, publicis etiam loci cuiusque vbi gesta recitantur, monumentis testata, atque consignata: tamen ut & hunc scrupulum, dubitationemque ex illorum animis euellerem, qui ad ea peregrini, atque hospites fortè accederent: non piguit ex locupletibus, & luculentis authoribus ijs consentanea quedam, ac veluti παραμυθια breuiter adiungere: siquidem rerum similiter gestarum commemoratio, non paruum veritati lucem, authoritatemque afferre perhibetur. Damonolatrea nomen feci: quòd, licet metamorphoses, veneficia, sanationes, præstigias, tempestatum commotiones, aliaque id genus portenta multa contineat, quibus singulis suis aliqui titulus rectè constare possit: præcipua tamè visa sit ad eò nefanda in cultu, ac veneratione impietatis consideratio: quòd eius præsertim causa illa omnia adornari, instrui, atque effici certum sit. Nam equidem opinionem aliquam diuinitatis ex sua difficultate, magnitudinèque imprudentioribus ingenerant, ac relinquunt: uti facile miseris mortalibus simulata, fœtæque pro veris obrepere solent. Quis enim pro numine non colat: qui rerum formas, ac species ad nutum vertere, atque immutare, vitam momento adimere, eandemque, ceu à morte iteratam, reddere: elementa pro arbitrio temperare, futurarum rerum euētus pronuntiare, atque innumeris

AD LECTOREM.

alia, quæ humanas vires superent, ac vincant, præstare posse existimantur? Porro nullam me in istis exponendis secutum esse artem, nullam tenuisse viam, atque rationem, si quis obiiciet: nõ ego ob id illi magnopere sim infensus, qui habeam unde excusem. Quis enim (vt est in prouerbio) ex arena funiculum vnquam speravit se necere posse? Et tamen satius esse duxi hæc qualiacumque sine ordine, *ἢ ἄνευ τάξεως* lectori communicare, atque exhibere: quam dum parum concinnus videri timeo, pati vt in occulto diutius iaceant crassis circumfusa silentij tenebris: qui præterea sciam multa illis contineri, quæ nemo adhuc (quod audiuerim) scriptis mandauerit: aut certè non ea testimoniorum autoritate confirmauerit, tanta varietate distinxerit, exemplorum numero adæquauerit. Tū hæc (vti modò dixi) sic singula primùm at tigi, vt nihil minus cogitarem, quàm ea aliquãdo concinnare, atque in vnum corpus redigere: sed ipsa iam per partes informata materia, atque equidem haud omnino pœnitendo labore tandem peruicit, vt in hanc, qua nunc prodit, formam quantumuis rudem sinerem coalescere. Veluti quæ ex temere primùm sparsis ædificijs, progressu temporis coagmentantur vrbes, inordinatas, incompositasque viarũ regiones habent: quia scilicet non fuit ab initio destinata collocationis vniuersa, certaque faciès: sed vt quidque minus inæquali situ, indecentique serie ad aliud referri, atque adaptari potuit, ita est in suum ordinem digestum, atque distributum. Quamquam nec ad eò incondita, inconcinnaque est hæc congeries: quin orbem, contextumque aliquem obtineat: cū videlicet, non quem artes, quæ præceptis traduntur, accuratè, exquisitèque postulant: sed qualis in narrationibus esse solet, ubi suo quidque quemadmodum euenit, ordine, ac loco recensetur. Sic malui scribere, quomodo homines primùm sortilegij labe inficerentur, quas proximè artes edocerentur, *vti ad*

AD LECTOREM.

vti ad conuentus suos properarent, quæ in ijs struerent consilia: vt deinde ex composito mortalium valetudinem affligerent, restituerentue: Satis calamitatem inferrent: vincti vel resipiscerent, vel sic se obfirmarent, vt quæstorum etiam sagacitatem eluderent: aliàque id genus multa patrarent, ac designarent, quæ hîc nimis longum sit recensere. Nam certè ex istis omnibus sagas esse, nisi si planè nihil videre, ac intelligere volumus, facile erit perspicere, ac dignoscere. Quæ in hac disputatione prima, præcipudque fortè erit questio: Et omnino si minus deletabit vniuersa ista species, fortè quia sic diffusa, ac dissoluta: at iuuabit, ac proderit singulorum notitia, atque intelligentia: *Παραδοξολογῶν* forsàn, *Ἐμαθαιολογῶν* dicent me nonnulli, qui sagas loquar nimbos molientes, aëra perruptentes, angustos aditus permeantes, cum Demonibus commessantes, saltantes, concumbentes, ac prodigiosa, portentosaque id genus pleraque edentes: sed sciant, velim, me primùm hîc non rumore dispersa, sed multorum separatis, consentientibusque testimonijs (vti iam dixi) comperta narrare. Tum non captiose, sed probabiliter ea disputare, exquisitis etiam ad Christianæ religionis rationem argumentis, et probationibus: denique liberè omnibus facere, contra si velint, vt sentiant: neque enim scita velle pronuntiare me, ac decreta. Quamquam si quis de illis sententiam eam roget, à vero non vsquequaque aliena esse existimauerim: ac certè propius fidem, quam pleraque alia; quæ tamen pro certis, ac indubitatis scripta reliquit antiquitas. Quid enim si (vt reperitur in C. Epidij commentarijs) arbores locutas nunc dicam, aut etiam bouè, a sinumue? Quid si oliuetum vniuersum viam publicam transgressum, aruàque inde è contrario in locum oliueti profecta? quod tamen in agro Marrucino sua ætate factum retulit Plinius. Quid si Amphionem feras, et arbores: Orpheum saxa vocibus, et carminibus, id

AD LECTOREM.

est ἐπιφθῆς, quo volebant, trahentes? Scripsit tamen Pausanias ἡλιανον. Β. narratum sibi fuisse ab Ægyptio quodam hoc illos, quòd insignes essent Magi, verè prestitisse. Quid si montes duos arietum instar inter se concurrentes, recedentesque? quod in agro Mutinensi olim euenisse Romanorum testantur historia. Quid denique, si terram sua sponte discumbentibus gramina substernente n: Tripodes in medium procedentes, vinumque, ac aquam fundentes: aeneos pincernas cyathos proferentes: quod apud Hiarchã, aliòsque Gymnosophistas vidisse se retulit Apollonius? Non est igitur narrationibus idcirco fides detrahenda: quòd noua, inaudita, ac sæpè contra quam ferant nature leges, ad exitum aliquem perducta cõtineant: si quidem multa sunt, quæ Dæmones pro maxima sua potestate faciunt, ab omni, quem natura tenere solet, modo, atque ordine alienissima. Nemoque ob id indigna illa iudicat, quæ posteritati prodantur: si modò talia sunt, quæ absurdi nihil habeant. Nam certè scio multos esse, qui per eorum causam, ridicula, atque inepta multa commiscantur: veluti qui sagas suis pharmacis homines ex hominibus exuere, atque in feras vertere: ex earum corporibus emigrare ad tempus animas, ac in ea, ceu postliminio, redire: Dæmonum compressibus eas grauidas fieri, aliaque eiusmodi pleraque: quæ seriò etiam nobis narrant, ac persuadere conantur. Quibus ego sic habenas effusè laxantibus nihilo simæquior, quàm illis qui nimium eas inhibent, ac compescunt. Vtrobique enim par erratum admittitur: & ea, quæ ratio, experièntiæque diuturna comprobant, reiciendo: & quæ sapientissimi cuiusque fides semper respuit, admittendo, ac confirmando. Æstimabit igitur lector, atque expendet pro suo sensu omnia: ac si quid fortè vel per incredulitatem, quæ in optimi cuiusque mentem facillè irrepit, insolentiùs approbauimus: vel per fastidiũ, quo modestissimi quoque nonnumquam

AD LECTOREM.

quam tentantur, liberiùs damnauimus: id ei condonabit, quam nos nobis in hoc dissertationis genere ex tam frequenti iudiciorum vsu consequuti videmur experientia, simul & confidentiæ. Fit enim, vt quæ quis præsens vel vidit, vel audiuit, ea orationis maiore narret fiducia; præfra. Etiusque aduersus eos, qui contrà sentiunt, defendat. Quamquam híc mihi bene conscius sum, nihil certandi scripsisse studio: nihil, quo ex argumenti nouitate admirationem mouerem, gratiam captarem: sed tantum in eum veritatis scopum, quo multi alij: quorum tamen minus instructa esset iaculis pharetra, quàm nostra nunc est, collimasse, atq; oculorum aciem direxisse. Qui conatus, si ita (vt speramus) accipientur, & alij (auxiliante Deo) aliquando consequentur, quos nemo, qui æquum se nobis præbere volet, frustra vnquam esse dixerit.

CLAVDII ET EMMANVELIS
AD PATRIS LIBRVM
HENEDECASYLLABI

Idem cum tibi lucis extet author,
Qui nobis quoque lucis extat author
Subcessuæ operæ, liber, parentis
Fraternè minus, & minus benignè
Hic fecisse putemur, à paterna
Si te fortè domo peregre euntem
Nullis muneribus viaticòue
Vt notos decet vsque prosequamur.
Ergo quas inopes scholæ ministrant,
Iis te si meliora sint daturi
Impertiri opibus iuuat pusillis:
Sic est ingenium scholasticorum,
Vt quis quemque colit magis vel odit
Illi carminibus benè ominari,
Isti carminibus malè imprecari.

Primum

Primum nemo sua procacitate
 Te proscindere tentet immerentem:
 Aut si cui potis haud erit tenere
 Se, quod carpere fortè consuerit
 Quicquid non sua cudit officina;
 Huic, ut lingua suum exeret venenum,
 Aures promineant utraque duplo
 Hirsutæ magis atque surrigentes,
 Quàm quas rex stolidus premebat olim.
 Mitra sub Phrygia, & truci capillo
 Iam nunc tutior hacce sanctione
 Tete quodlibet infer in tribunal
 Audens, atque tuo cie flabello,
 Si quis languet adhuc sepultus ignis,
 Quem lentus dubitet ciere Iudex
 Aetas hæc ut habet satis superque
 Multos, religio quibus sit vlla.
 Exercere striges seueritate
 Legum, vlticibus & cremare flammis.
 Sed nos fortè minus decenter ista
 Qui Musas colimus benigniores,
 Et quæ ætas etiam est vtrique nostrum
 Procliuis minus ad seueritatem,
 Procliuis magis ad benignitatem:
 At nemo vitio dabit tueri
 Nos idem quod, & piè, tuetur.
 Huius qui tibi lucis extat author,
 Nobis qui quoque lucis extat author.

AFRICANI AD PATRIS LIBRVM.

τετραξιον.

S Sed nec tu, liber hinc mihi non donatus abibis,
 Prosequar at voto, si nihil est aliud.
 Scilicet immeritum ne te mala lingua laceffat
 Excusentq; boni, si quid erit segnius.

S V M M A S I N G V L O R V M
 C A P I T V M H V I V S
 O P E R I S.

L I B R I P R I M I.

C A P V T I.

Q V I B V S illecebris homines à Dæmonibus primum trahantur,
 labèque sortilegij inficiantur. pag. 33.

C A P. I I.

Quemadmodum dolis suis captos Dæmones medicato puluere,
 virgis, vngvine, variisque id genus venenis instruant: quorum alia
 mortem, alia morbum tantum; quædam etiam sanationem afferant.
 Utque ea neque semper, neque omnibus sint noxia: sed reperian-
 tur, quibus sæpè frustra sint aspersa: maximèque qui in maleficos
 capitalia iudicia exercent. pag. 36.

C A P. I I I.

Vngvine suo Magico impune sagas manus, seque adeò totas illi-
 nere: quo tamen, si cuiusquam vestem vel extremam attigerint, id
 illis continuò mortiferum sit futurum, si modò lædendi est animus:
 Nam aliter eum contactum innoxium esse, atque expertem iniuriæ,
 pag. 42.

C A P. I I I I.

Dæmones suis cum primum eos adoriuntur pecunias conferre;
 quæ post, sublati præstigijs, simus, testæ, folia, aliæque id genus
 quisquiliæ esse reperiantur. Cur veras largiri nequeant, cum tamen
 eorum, qui terra abditi latent, thesaurorum custodes, asseruatores-
 que esse dicantur. pag. 44.

C A P. V.

Non satis esse Dæmonibus diserta verborum stipulatione obli-
 gatos, nexosque homines habere: sed illis prætereà notas vnguibis
 suis inscribere, quæ seruitutem, in quam abduxerunt, perpetuò te-
 stentur. Qua sæpius corporis parte fiat inscriptio: utque sensu peni-
 tus illam orbent ac detrituant. pag. 46.

C A P. V I.

Dæmones cum hominibus concumbere: sed frigido, iniucundo,
 irrito, atque effecto coitu: matrimoniæque nihilominus frequenta-
 re: Zelotypiam etiam fingere, atque assimilare. pag. 52.

S V M M. C A P I T V M.

C A P. V I I.

Dæmones corpus sibi condensare ex aliqua materia, formæque variarum animantium sibi assumere: humanam etiam nonnunquam sed infami, ac depravato vultu, manibusque & pedibus semper in morem avium rapacium vinctis, atque hamatis. pag. 75.

C A P. V I I I.

Dæmones sermonem, quali utuntur eæ, apud quas versantur, nationes sibi fingere: sed absurdum, pusillum, & clauso murmure raucum. pag. 78.

C A P. I X.

Satanam recti specie homines sæpè decipere: suos quoque ad eandem hypocrisim quam maxime potest eruditos habere, quo in occulto magis sit eorum improbitas, minusque coniectura, ac suspicionibus coarguatur. pag. 81.

C A P. X.

Dæmones illuuiem summam demonstrare: tum quæ eorum præsentiam semper comitatur, odoris fœditatem: tum quæ de vitanda munditie adeò accuratè suis præcipiunt: maximeque in manibus, quarum lauationem aiunt fascinationibus obesse: quomodoque id sit accipiendum. pag. 94.

C A P. X I.

Sortilegos, quod olim pagana fecisse dicitur antiquitas, Dæmonibus suis annuatim quid pendere: quo vel plagarum metum, vel earum quibus ex pacto obnoxij sunt, præstationum vacationem redimant: Tum id quod sic penditur, si animal est, vt nigri coloris planè esse oporteat. pag. 98.

C A P. X I I.

Sagas ad Sabatharios suos conuentus auolaturas maritorum zelotypiam fallere, illis in arctiorem somnum per incantationem inductis: vel etiam supposita, quæ earum speciem habeat, re aliqua. pag. 102.

C A P. X I I I.

Multa esse, quæ Dæmones grauiter, & seuerè in sagas animaduertant: nocturnorum conuentuum desertionem: morborum se inconsultis senationem, iniuriæ concessionem, innocentiam, contumaciam, à malè agendo dehortationem, criminis apud Iudicem agnitionem, irritam insidiarum molitionem: atque eius generis alia quam plurima, quæ vel atrocissimis verberibus illis luere, vel damno aliquo rei propriæ grauiore pensare necesse est. pag. 103.

C A P. X I I I I.

Veram, & præsentem sagarum ad nocturnas suas Synagogas sæpè esse profectioem: nonnunquam etiam vanam, & per insomnium tantum conceptam, ac meditatam: rectèque sentire, qui vtrumque defendunt. Tum vt diuersæ sint eius professionis rationes, quibusue noctibus sæpius fiant in Lotharingia. pag. 110.

C A P.

L I B E R I I.

C A P. X V.

Frequentes ex omni genere homines ad nocturnos Dæmonum cœtus conuenire: sed maiori ex parte fœminas; vt est is sexus præis consilijs magis obnoxius. pag. 125.

C A P. X V I.

Insuaues, atque illiberales in comessationibus sagarum apponi cibos, & qui præterea famem nihil depellant: Quæ res multis non iniuria opinionem attulit merum id esse visum, & phantasma: Quod tamen non est perpetuò verum: Nam & aliquando humanis morticinis, ac alijs id genus insuetis carnibus verè vescuntur: ac sine salè, ac pane. Ac quid causæ sit, quòd se ab alijs duobus præcipuè abstineant, probabiliter disputatur. pag. 127.

C A P. X V I I.

Choræarum, qui in Dæmonum sacris olim fuit, vsus etiamnum hodie retineri in nocturnis eorum conuentibus: maioremque lassitudinem parere, quam solent vulgares aliæ hominum saltationes. Item eas ab auerfis sagis in orbem tripudiarum. Tum vt malo more semper inualuerint: licet ab insania parum distare constet. pag. 133.

C A P. X V I I I.

Solenni iureiurando, quod ipse etiam Dæmon verbis præit, sagas vicissim se obstringere, non prodituras se iudicio facinoris socias: Neque tamen in eo tantum fiduciæ ponere, quin sibi contra eum metum alia etiam ratione prouideant: nomen videlicet suum dissimulando, vultuque laruam, reticulum, velum, aut quid aliud obducendo. pag. 136.

C A P. X I X.

Iniucundæ, ac etiam ridiculæ cum sint quæ saltantur in Dæmonum conuentibus cæntiones pro ijs nihilominus agendas abs discedentibus gratias: perinde ac si magnæ alicui voluptati fuissent. pag. 138.

C A P. X X.

More hominum Dæmones suos conuentus agere: vbi solita in fidei clientelaris præstatione oscula, amplexusque à suis excipiant: vnumque ex omni numero esse veluti principem, cui is honos solenniter exhibeatur. pag. 142.

C A P. X X I.

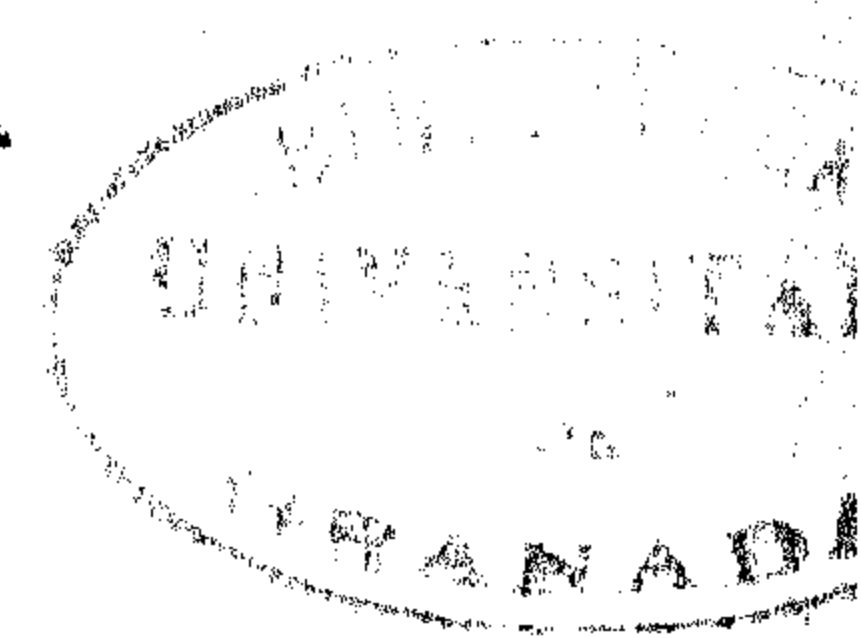
A Dæmonibus sæpè magna vi in fruges, ac fata immitti variarum specierum bestiolas, quæ ea momento populentur, ac depascantur: Quomodoque id fieri contingat. pag. 145.

C A P. X X I I.

Novi semper aliquid à superiore conuentu afferri oportere, quòd in alterius sit patratum exitium: nec impune esse, si quis ab iniuria, ac maleficio vacuus ad sequentem redeat. pag. 148.

C A P. X X I I I.

Dæmones se in variarum animantium formas pro tempore, at-

que vsu induere: quoties inter suos versari volunt: præcipuamque semper esse hirci: maxime cum se publice colendos, venerandosque exhibitori sunt. pag. 149.

C A P. XXIII.

Quietam, & laboris expertem fuisse, quæ olim euenisse legitur hominum à bonis Angelis per aëra transuersionem; eam vero, quæ nunc circumfertur sagarum à Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis. pag. 157.

C A P. XXV.

Hoc quamuis memoratu incredibile: vno tamen ore sagas omnes loqui suscitandarum nubium potestatem, sibi à Dæmonibus sæpè fieri: quas postquam vnà cum ijs sunt elata, pellant, trudentque quo velint: ac etiam nisi si quid obstat, in terras excutiant. Quæque eius molitionis propria, peculiariaque ab illis memorentur. pag. 158.

C A P. XXVI.

Campanarum sonum, quod eo ad pias preces excitentur homines, Dæmonibus infestum esse, atque inimicum: earumque non abs re vsu frequentem esse, vbi tonitrua, grandines reliquæque tempestates, quibus se illi creduntur immiscere, ingruunt, atque impendent. pag. 162.

C A P. XXVII.

Vestigijs veluti vnguium sæpè impressa, atque exarata apparere, quæ fulmine sunt percussa: quod opinionem multis adfert adnitentis Dæmonis: cui fama est, cum se in corpus aliquod induit, maxime id placere: quod vncis, hamisque in morem feræ bestiæ sit instructum. pag. 166.

C A P. XXVIII.

Non rectè sentire, qui cum Epicureis negant Dæmones hominibus occurfare, solatia afferre, terrores iniicere, insidias parare, iniurios, molestos, ac noxios esse: cum hæc passim tum sacræ, tum prophanæ historiæ perhibeant, hodiernique adeò sagarum omnium sermones vno ore confirmant. pag. 169.

C A P. XXIX.

Non modò, vt iam dictum est, sortilegos per aërem à Dæmonibus deferri: sed & ex eo loco multa in hominum perniciem moliri, ac machinari: demùmque in terram innoxio casu, ac qualis solet esse auium, lapsione placida, quietæque deponi. pag. 177.

LIBRI SECVNDI

CAPVT I.

NON esse in Dæmonum potestate dissolutas morte animas ad sua corpora reuocare: Vt tamen sunt operum Dei adumbratores maximi id sæpè in speciem eos præstare, dum sese cadaueribus insinuant,

insinuant, ac in ijs motum, qualis in viuentibus esse solet, interius cient: quemadmodum *ἐν αὐτομάτοις* euenire videmus. Tum de Petronij Dalhemij impietate, parricidio, prodigiosisque amoribus historia. pag. 183.

C A P. III.

Lues istam sortilegij sæpè in liberos ipsa parentum labefactione, ac veluti contagione demanare: dum scilicet Magistellorum suorum gratiam eo facto inire illi student. Ac quomodo ætatis excusatione malè id crimen à quibusdam in pueris defendatur: tum propter suam atrocitatem, immanitatemque: tum quod eius vnquam deponendi spes ferè omnis sit erepta, atque ablata. pag. 196.

C A P. IIII.

Humanis cadaueribus sortilegos abuti ad sua maleficia: præsertimque, si quæ sunt vel abortue gesta: vel supplicio interfecta: vel denique cæde aliqua indigna, atque inhonesta perempta. pag. 209.

C A P. V.

Per difficiliter vitari posse quas veneficæ hominibus struunt insidias: quod de nocte in obseratas, clausasque domos ignota specie, ac forma illabantur: auctissimo somno decumbentes diris suis artibus obruant, prodigiosaque alia multa edant: contra quæ nullum tam præsens est remedium, quàm quibus nos lectum initari Deo tradere, ac commendare solemus preces. Tum quædam de ea per incantationem inducendi somni ratione. pag. 217.

C A P. VI.

Metamorphoses adeò multis tum veterum, tum recentiorum exemplis decantatus speciem, non etiam veritatem habere earum rerum, quas præ se ferunt: decipi enim oculorum sensus Dæmonum, qui eas ostentant, præstigijs. Quæ porrò sic assimilatam speciem comitantur actiones, etsi eæ quidem veræ reperiuntur: nihilo magis tamen rei veritatem astruere: quod constat eas à Dæmonibus, qui operi adnituntur; identidem proficisci: vt est illis ad qualibet prompta natura, atque expedita. pag. 226.

C A P. VII.

Satanam in veneficorum sodicitatem sæpè suos asciscere, ad eamque multa adhibere: non ex se quidem inuidentia, ac venenata: sed tamen virosa, ac putida: Cuiusque id ita faciat. pag. 239.

C A P. VIII.

Variorum quæ sortilegio occultè mortalibus inferre solent malorum exempla: quibus formidabiles eorum deteguntur artes, atque insidias. pag. 240.

C A P. VIII.

Spartas à sagis hirci herbas, puluerem, festucas, aliisque id genus quiquilias supergredientibus necis, vel morbi certissimam causam, prout illi nocendi consilium fuit, ac voluntas, afferre: cæteros omnes, quibus parcere decreuerunt, saluas, incolumesque euadere.

S V M M I C A P I T V M .

In quo mirè elucēt Diaboli in affligendis, perdendisq; homini-
bus artes, ac machinæ. pag. 246.

Quid causæ sit, quòd Diabolus maleficorum sæpè accensum pos-
tulat, vbi quid alicui calamitatis molitur, ac struit. Plurimâq; quæ
id illum more facere: demonstrant, exemplâ. pag. 252.

Aliud in eandem sententiâ exemplum: ac quomodo cedes à Dæ-
monibus factæ nullum sæpè sui vestigium ostendat. pag. 271.

Aliud rursus eiusdem cum superioribus argumenti exemplum:
cuius probabilitas præterea veterum autoritate defenditur: Tum
quo præsertim nitendum sit, præsidio aduersus Satanæ infidias, at-
que incurfiones. pag. 272.

Alia quoque eiusdem argumenti cum superioribus exemplâ: ac
vt Dæmones eos præcipientes deiiciant, quibus nocendi prouinciam
à sagis acceperunt. pag. 276.

Alia etiam de eadem re exemplâ: tum vt Dæmones, eorumque
affectu striges rectis, adificiisq; latenter ignem iniiciant. pag. 278.

Alia item in eandem sententiâ exemplâ duo: ac quemadmo-
dum Dæmones suorum oratu illis oris spiritû obstruant, animamq;
intercludant, quos vlcersi cupiunt. pag. 282.

Rursus & alia de eadem re exemplâ: atque vti Dæmon obiter
illis vulnera infligere soleat, quibus nocendi mandatum à sagis
habet. pag. 283.

L I B R I T E R T I I

EODEM mentis errore nos nunc Diuos marborum authores fa-
cere, quo olim Ethnici infortuniorum suorum causas in Deorum
aliquem reiciebant. Ex eo rursus alium esse creatum, de sanatione
ab iisdem necessariò perenda: quasi qui sunt à scorpionibus ieti.
Quem non parùm confirmant quæ in ea Dæmones portenta sub
specioso miraculi nomine interponunt. Et an præstigias tantum, vel
etiam veritatem ea habeant disputatur. pag. 285.

Dæmonum alia in labefactandis, deprauandisq; hominibus
astutia. pag. 307.

Nulla re tam citò, ac comòdè adduci sortilegos ad depellend-
um

L I B E R O I I I .

dum quem fecerunt morbum quam minis, verberibus, violentia: Cau-
tionem tamen esse non paruum, in eo quod minus fuerat malum in
maius abeat, verfurâque grauiore cum damno fiat: Tum propria
quædam declarantur, quæ in eo negotio intercedere solent. Dispu-
tatur etiam, an illa morbi vi extorta curatio possit esse citra fraudè
animæ capitalem eius, qui sic vim adhibuit necne. pag. 310.

C A P . I I I I .

Curationes Dæmonum vel: semper aliquo religionis obtendi:
sæpè etiam viri, qui rerum potiatum ascita, in speciem ope, ac mini-
sterio perfici: quo scilicet eis maior accedat autoritas. Verùm in-
ter hæc Dæmones nonnunquam suam turpitudinem prodere: dum
obscœna etiam, fœdâque adhiberi volunt. pag. 331.

Multa esse, quæ sortilegi agnoscunt sibi afferre impedimentum:
ne aliorum à se afflictum valetudinem vel restituant, vel subleuent.
Quæque ea sint propriis ad id rationibus, atque exemplis decla-
ratur. pag. 336.

Quod extremum esse potest post exactam per omne, scelus, im-
pietatemque vitam mors propria accersita manu ad id Dæmones
sedulo suos hortari, atque impellere: maximè vbi illis indicij peri-
culum imminere vident, Sed hoc tam crudele mentis consilium
Deum sua benignitate, clementiâque sæpè confringere, ac contra
potius ad pœnitentiam salutarem eos adducere. pag. 343.

Eiusdem argumenti cum superioribus alia quædam exempla.
pagina 346.

Valde pertinaces esse Dæmonum manus: nec facilè iis eripi,
quod semel corripuerunt: Inde esse quod non modò in vinculis, sed
& in tormentis constitutos obnoxè retinent, ne sua se confessione
sortilegij cuius accusantur manifestos faciant: ac tandem admissio-
rum pœnitentia ducti resipiscant, sed sæpè in nihilum illis eos cona-
tus, atque obstacula Deo sic volente recidere. pag. 349.

Multa esse, quæ à nostræ ætatis quæstoribus contra sortilegos,
priusquam eos tormentis adhibeant, usurpari solent ad impediend-
as, quibus tormentorum vim eludere dicuntur, incantationes: sed
parum laudato more id fieri: quòd sit, vt est in prouerbio, clauum
clauo extendere; malum malo depellere. pag. 356.

Futurorum scientiam Dei esse propriam: si qua porrò Dæmones
præditi

S V M M I C A P. L I B. I I I.

præditi esse videntur, vel præsentionem tantum esse, & coniecturam ex præteritorum sagaci inductione: vel eorum, quæ ipsi aliquando constituerunt facere, prædictionem affectatam: vel denique eorum quæ è longinquis, variisque regionibus maxima celeritate conquiverunt, præoccupatam nuntiationem. pag. 361.

C A P. X I. O

Quod dictum est Dæmones suis adesse, etiam inter ipsos Iudæum confessus, nemini mirum videri debere: cum & in interioribus sacrariis, locisque adeo præsentis Dei Maiestati venerabilibus aliquando interfuisse reperiantur. Tum obiter recitata de ea re memorabilis historia: Et disputata quaestio, an possint Dæmones se iis tantum, quibus videtur, aliis etiam multis præsentibus, conspiciendos præbere. pag. 368.

C A P. X I I.

Perperam sentire, qui negant pœnas, vllas de sagis esse expetendas: Tum sigillatim cōfutatæ rationes, quibus illi vulgo sententiam suam tuentur, ac defendunt. pag. 376.

I N D A E M O N O -

L A T R E I Æ

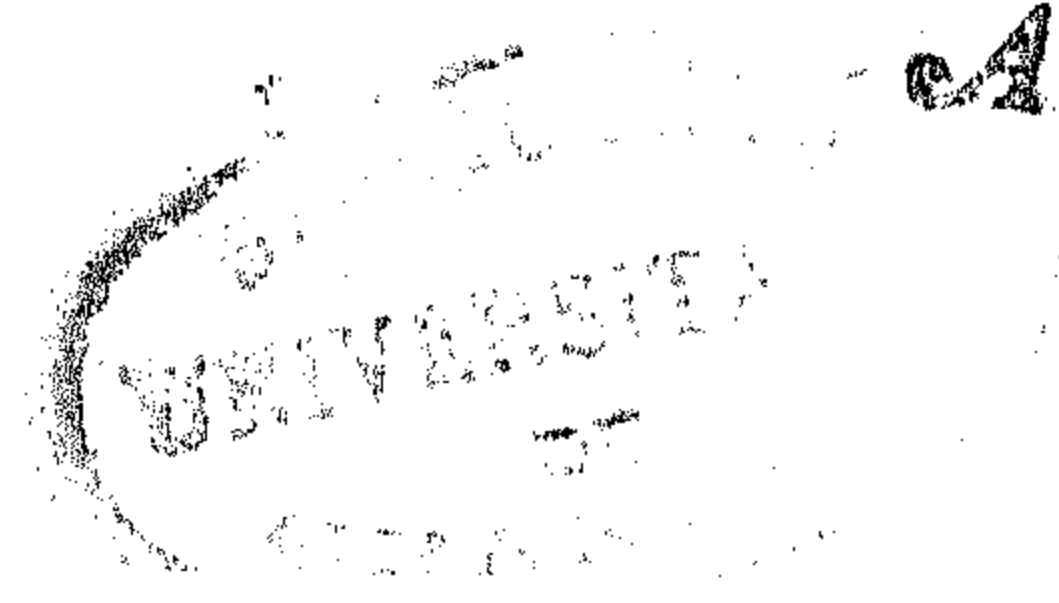
L I B R V M P R I M V M

P E R I O C H A.

* * *

VOs Erebi Diræ pallentis maximus horror,
 Et rerum toto male formidabilis orbe
 Perniciës: vestros dū dicere carmine cœtus,
 Iuratæque illis pestes, mentitæque Diuûm
 Numina, & insanis glomeratos artibus imbres
 Persequor, asuetam rabiem murmurque tenete:
 Non vult, æternum qui vos vlciscitur, ire
 Longius ignotas, quas explorare soletis
 Mortales circum, insidias: satis hætenus error
 Mendaci multos tenuit rumore, videri
 Nugas, quæ vulgus de vobis narrat, aniles:
 Qualiæque Alcinoo veteres pomaria fingunt.
 Est quæ securos aduersis vndique rebus
 Spes iubet esse homines: est qui sic pectore toto
 Heret amor fixus, vindictæ ut nulla libido
 Qualibet offensa diuellere posse putetur:
 His per diuersas aditum sibi comparat artes
 Ad mentes hominum Demon, dum peruigil illis
 Instruit insidias, atque astu perdere tentat.
 Nam si forte aliquem vel deplorata domi res,
 Vel rabidi contracta fame indignatio ventris,

CAP. I.

Aut amor insanus, male suadæue perculit ira.
 Illum per solas terras, per dæuia solum
 Aggreditur, bene ceu notum, & compellat amicum.
 Dic sodes, quæ te tantum sic cura remordet,
 Ut de te tibi spes prorsus iam nulla supersit?
 Tene ad eam miserum penuria adegit edendi,
 Frustratique agris hac tempestate labores?
 En tibi tolle graues numerofo hoc are locellos,
 Post etiam multo grauiores saepe habiturus,
 Si spreto, quod adhuc coluisti, numine, nostra
 Stat mandata tibi quacunque capessere lege.

CAP. II.

Tergemina ecce etiam medicato puluere pyxis;
 Una atris, quo tu presenti vtare veneno,
 Extemplo si quem demissum collibet Orco:
 Altera, cui cineris color est obscurus, & ista
 Conduntur minime lethalis pharmaca morbi.
 Denique pallenti quæ sic est tincta colore
 Tertia, si quando admissam sarcire subibit
 Noxam, collapsa instaurabit corpora tabo.

CAP. III.

Si verò opportuna dabunt hæc se minus, & tu,
 Maturare uoles vindictam, saucius ira,
 Impatiensque moræ: sit cæco hoc unguine tantum
 Intus frieta manus tibi: nam vel veste suprema
 Illo demulsos mors tam festina manebit,
 Quam si nudatis admorint texta lacertis,
 Quæ sint vltoris Nessi satiata cruore.
 Talibus incautos Dæmon versutus inescat
 Illecebris homines, bella hæc sunt munera, per quæ
 Illaqueat miseros, & re nihilo magis auctos:
 Nam speciem fucos mentita pecunia (tandem

CAP. IIII.

Submotis, per quas oculos constrinxerat ante,
 Præstigiis) testas frondesve ostentat inanes.

Aute

Aut etiam tetrum iactantia stercora odorem.
 Illas perdendis demum mortalibus artes,
 Illa venena aliud quidnam conferre videmus,
 Spargenti, quàm quod retegunt persæpè luendum
 Lege veneficium, stringentibus vndique flammis?
 Sic veteratoris sunt splendida dona Magistri,
 Perniciem studij specie consueta fouere.
 His etenim allectus si quis se addixerit illi
 Illicet, æternum misero est hæc culpa luenda,
 Semper & affixæ Diræ ceruicibus hærent.

Prima igitur cura est vngues immittere fronti
 Expungendo, aiunt, quo mystes vngit, oliuo,
 Dum nos lustrat aquis, dum ritè ascribitur illi,
 Qui luit ipse volens indigna morte peremptus,
 Qua primi noxa nos obstrinxere parentes:
 Nec tamen hæc fronti nota semper inuritur vni,
 Sæpè humeros inter, vel summo vertice signat
 Quos desertores facit: & variè quoque ludit
 Ista parte vaser: seu vult hæc symbola nobis
 Sede latere sua; totidem seu gestit inunctam
 Conscelerare locis, illato vulnere corpus:
 Hoc in confesso certè est exanguie manere
 Quod sic attigerit: pigro vt torpedo stupore
 Captantis se hamo totos interficit artus:
 Namque altè ferro confossum, non dolet, & stat
 Fixus in extremo constanter vulnere sanguis:
 Hæcque in tormentis tortori cautio prima est
 Tentare, augurio expertis non semper inani:
 Horrendum sequitur facinus, cuiusque pudore
 Ipsa suos mærens oculos natura retorquet:
 Incubus humanos Dæmon mentitur amores,
 Concubituque frequens indulget, & oscula figit:

CAP. V.

CAP. VI.

A 2.

More hominum subigens, sibi quas abduxit, at exors
 Seminis, aut si quo miseris eludit, habenda est
 Ignauum soboli, gratæque libidinis expers:
 Namque est constanti sagarum roce relictum,
 Vix magis astricto Riphæos frigore montes
 Tristari bruma, quàm quo complexibus istis
 Horrent: extremo penetrarier usque rigore:
 Et percontari tamen audeat bellus amator,
 Num sese cupiant uterum gestare parente.
 Visa equidem horrenda eniti fœdissima partu
 Monstra, quibus nullum semen genitale putarent
 Esse aliud sed vel rudis, indigestaque moles
 Hæc à natura est vitium admittente, vel ipse
 Nostra ementitis solerter lumina Damon
 Ludit imaginibus, spectrisque imponere gaudet:
 Illud inauditum certè est, supraque fidem, quod
 Non exhorrescit mulier spectare maritum,
 Cui ferrugineos flagrantia lumina vultus
 Accendant, nasus crispanti prominet vnco,
 Aspera frons extat resupinis cornibus, aures
 Arrectæ villis horrent, immanis anhelat
 Rictus, sulphureum patulo de gurgite odorem
 Undat inæquali per rugas ordine mentum
 Impexum setis, nutans, enorme, repandum.
 Adde quod incuruos extremis artibus unguis
 Exerit; haud aliter quàm dente harpago minaci:
 Quod vasto informis se attollit corpore, quòdque
 Gutturæ vox illi presso interclusa remugit
 Debilis ex imo testæ velut excita fundo.
 Proximum adhortari sacris aduertere mentem
 Nunquam præsentem quantumuis corpore & ipsum
 Egregiè simulare tamen pietatis amorem:

Auspiciis

Auspiciis Christi nunquam se accingere agendis
 Rebus, non cuiquam benè vel sermone precari:
 Sed magis quàm multos ardentem perdere, & vnum
 Passim extinguendis studium mortalibus esse.
 Sic habet ille, scholas cui sunt præcepta, vetare
 Sedulo, ad æternam quæ scit præscripta salutem.
 In primis sperare Deum, quo vltore tremiscunt
 Omnia stum fido complecti semper amore,
 Quem tibi sacrorum sancito fœdere iunxit
 Participem, & sociata religione propinquum.
 Nec satis est nexos hac impietate clientes
 Devincire sibi, vitiisque obstringere mentes:
 Sed neque nocturna si quæ sunt fortè quiete
 Contracta sordes, si quis situs artibus hæret,
 Hunc sinit affusis de more abstergere lymphis.
 Horret dissidio iuratam pernicali
 Munditiem: vires contra quod habere feratur
 Illius infestas artes, & cæca venena.
 Inde illud quod manè nefas, vultumque, manûsque
 Abluere, obnixè qui eius præcepta faceffunt:
 Noxia quod non sunt sagarum toxica, si quis
 Præfatus Diuos, lauit vultumque, manûsque:
 Vno vt diuerso tamen omnes ore loquuntur.
 Post hæc in multam noctem, serasque tenebras
 Dicitur aëria conuentus ad inuia rupis
 Saxa, vel ambiguo sinuosum tramite vallem
 Vulgus Idumæa non rectè voce profando
 Sabbatum ab infando eius gentis more vocauit
 Sacrilegos quæ sic cæcus non ritè frequentat,
 Estque illic miseris non eluctabilis vnquam
 Lex se sistendi, nisi pacto munere nigra
 Aut auis, aut pecudis certa anni parte luenda:

CAP. I.

CAP. VII.

CAP. VIII.

CAP. IX.

CAP. XI.

CAP. XII.

Idque iis duntaxat viduati absentia lecti
 Quas damnare frequens solet, aduertente marito,
 Aut si quæ emerita est extrema iure senectæ:

CAP. XIII.

Namque alias surdo lacerari verberare certum est,
 Trux aliter tortor sanam nec temperat iram.

Nox sic furtiuos assueta reducere cætus
 Ultima decedens stringit vestigia lucis,
 Quam vel quinta suo Cypris de nomine dicit,
 Vel quæ cessatrix festa est operata quieti:
 Nec mos est alia vnquam tempestate coire.

CAP. XIII.

Tramite non illuc semper properatur eodem:
 Verùm ad praua patet numerosis orbita cliuis:
 Sæpè foco erectas penetranti imponere scopas
 Quas illeuere & ramis efferre supinas:
 Deinde vnctis itidem mox interstringere coxis,
 Atque vocare viam, concepto his carmine verbis,
 (Post alias celeri fer me in sublime volatu.)
 Tum videas summis per stricta excedere testis.
 Colla caminorum, vacuùmque equitare per orbem:
 Vt librata volant per inane, uehentibus Austris,
 Nubila, & aquatis comitantur cursibus auras.
 Sæpe etiam ante fores vectorem astare paratum
 Dæmona, qui tergum sessori porrigat, atræ
 Aut canis, aut hirci specie (namque induit omnes,
 Quas rerum affeetat formas, atque ora ferarum)
 Huic licet infido se extemplo credere, & auræ
 Ignotas tentare vias, vetitòsque meatus:
 Villosa impositam vectarier ariete credas
 Hellen, atque vagam peregrino incedere cælo.
 Sæpe viam pedibus, si non est longa, terendo
 Corripere: aut, si quæ scelerati conscia cætus
 Offerit se sociam, & minuit sermone laborem.

Atque

CAP. XV.

Atque vbi syderei sub aperto fornice templi
 Nuda stetit testis labefacta à Demone turba,
 Totaque colluuiem se iam contraxit in vnã
 Collecta exitio plebes, miserabile vulgus:
 Tum se quisque operi studiosè accingere, & illas
 Exercere vices, quas præsens cunque iubet sors
 Magni vel tenuis census discrimine nullo:
 Pars torrere veru transfixos ordine longo
 Æluros, vel si quas mixtus grandine nimbus
 Arboribus decussit aues, vitæ senectus
 Exuit, annosa quercusque recondidit antro.
 Pars alimenta, ignis squalenti subdere abeno,
 Atque inflare animam magno nixu oris anhelis:
 Pars mensæ in speciem fulcris imponere nulla
 Arte exæquatas tabulas, & sternere mappis:
 Denique sic vrgere opus, & sua gnauiter æquè
 Munia obire omnes, ac si mage seria adornent:
 Instructis igitur properant accumbere mensis,
 Impositasque dapes multa populantur vbique
 Ingluuiæ: quamuis fatuo sint vsque sapore:
 Nam condire illas villo sale maxima sagis
 Semper relligio fuit, vt sunt plurima nostris
 Moribus obnixè quæ dissentanea seruant:
 Imo tantùm oculis hæc qualiacunque vorari,
 Atque gulæ apponi tantùm ludibria, quæ sic
 Se tamen ostendunt speciosa fercula mensa
 Non pauci perhibent, quibus illis contigit vti:
 Hoc coniectantes rem euentu, quod superesse
 Tanta famæ soleat, quantum vel tempore longo
 Vis inopi stimulare queant ieiunia victu.
 Nimirum sola se statatur imagine Dæmon
 Quæ natura potens veri genuina ministrat.

Tandem

Tandem ieiunæ est ubi facta protervia cœna,

Quæque putabantur mensæ, velut aura, fugaces

Cesserunt oculis penitus, nusquamque steterunt:

CAP. XVII. Tum in circum pedibus plaudunt, cantantque choreas

Auersi, & dorsis perstant obuertere dorsa,

Seu quod amant nullo præpostera cuncta ciere

Ordine, seu vultum iudicio non prodere cura est.

CAP. XVIII. Namque & in hos usus prætexunt ora cauatis

Corribus, sceleri que student obtendere noctem:

Imo nec proprio fas est arcessere quenquam

Nomine: sed, statuit fixos ubi quisque penates,

Hunc pagum in classes usurpant sæpe vocando.

Interea pressis animati flatibus vtres

Stridere & admissas, dum anguntur, reddere voces

In longum murmur: tum si qua instructior arte est

Argutos agitare orbes, & stringere chordis,

Inque sonos plures digito variare micanti:

CAP. XIX. Inter & hæc Dæmon compresso clangere naso

In lituum, atque ipsum clamore impellere cælum:

Qualis ad incluse canis excubat ostia discors

Turba canum variis ululatus aëra pulsans,

Dux catulit, ducuntque procos vestigia odora.

Non aliter miscere solent nullo ordine cantus

Murmura, clamores, strepitus, & cymbala, qui sic

Sabbatha nocturnis furis bacchata frequentant.

CAP. XX. Atque ubi vertentes iam fastidiuit anhela

Turba choros, vastum se excelsa sede tyrannus

Excitat, & multa cum maiestate coacta

Præbet adorandum turbæ, ac impurus honores

Affectat diuim, regemque imitatur Olympi.

Tum quisque auersi, palmisque in terga supinè

Applicitis genibus procumbunt, verbæque fundunt,

Qualibi

Quæ pronam obsequio mentem, atque ad iusta paratam
Qualibet ostendant, vel iniqua lege iubendi.

Deinde probanda noui cuique est iniuria damni.

Ex quo postremum dimissa est concio, nec fas

Insontes afferre manus, vacuâque cruore,

Tota ad eò spirat cadêsqûe, venenâque nostro

Gens parta exitio, prauisqûe exercita rebus:

Tum de infuscando cælo populariter omnes

Constituunt: quas stet percellere grandine adultas

Iam segetes, quas bruchis perdere frondes,

Quæque hirtu sinuant sua terga volumine campis,

Quas penetrante gelu uerno perstringere vites

Sole, suo turgent cum primum in palmitè gemma:

Denique qua possint euertere funditus orbem,

Et Manes superis miscere, hæc unica cura est.

Demum ubi diuerso tempus decedere turba,

Et vice quemque sua defunctum ad tecta reuerti:

Mutato apparet caper hirtus corpore Dæmon

Obuertens nudas rugoso podice clunes,

Ore quibus figunt vafano basia, tanquam

Iure clientelæ, pressisque amplexibus hærent.

Atque hæc insanæ postrema est actio scenæ;

Quam præceptis ad eò sequitur discessio turbæ:

Vt modò, tot plantis hominum quæ pressa gemitat

Tellus iam sese miretur inhospita solam:

Sæpe tamen trito vestigia gramine signat

Quæ loca sic acti conuentus conscia, tali

Probant indicio, atque oculis restata relinquunt.

Vtque viam rapuere cito per manè volatu,

Indictò cum se properarent sistere cætu:

Sic ruere, & rapido pernicem turbine ferri,

Dum redeunt, paruòsque subit remeare penates.

B.

CAP. XXI.

CAP.
XXI.

CAP.
XXIII.

CAP. XXI. II.
 Atque harum cū sint compendia tanta viarum,
 Et gestata vehant tam molles corpora venti,
 Nullus vt emensi cursus labor usque fatiget:
 Sic tamen ipsa suis franguntur viribus, atque
 Intus tam lento macerata dolore labascunt,
 Quam qui obfirmatè nimium Lydi assecla turrus
 Longum camporum pedibus decurrerit equor.

Sic vbi foecundæ surgit spes messis adulta,
 Arboribusque gemunt depressi pondere rami,
 Et mala pampinea tutus se protegit umbra
 Botrus: tunc sagas vrget mage dira libido
 Nimbis in nostram cælum instigare ruinam.
 CAP. XXV.
 Ergo vbi dicta dies sceleri venit, ocyus itur
 Desertam in pallem riguus quam diuidit amnis,
 Aut stagnans pigro remoratur segniter alveo
 Deciduus montis liquor, & fontana propago:
 Illic certatim confidunt undique ripis,
 Quæque instructa manum medicata à Demone virga,
 Ac forsitan Stygiæ quæ stabat confita ripæ
 Margine carminibus primùm conuulsa nefandis:
 Hac subigunt undam omnes, tantisperque fatigant,
 Verbere dum fuscam exhalans vomat æthere nubem,
 Aut vinetorum dubiam spem vrente pruina
 Vitiferos viduet colles, hyememque reducat.
 Sic postquam variè cælo turbata quies est,
 Concretosque aër grauibus vix sustinet imbres:
 Sublimes raptè miscentur nubibus atris,
 Quas deinde in cumulum magno molimine trudunt
 Pone adnitentes: & quo sententiæ vertit
 Excutiunt terris inimica grandine fætas.

CAP. XXVI.
 Hancque (aiunt) tam nulla potest auertere cladem
 Cautio, & in solas longè transmittere terras:

Quam

Quam si Campani plebes tinnitibus æris
 Excita supplicibus votis preuerterit iram
 Numinis, ante minax sua quam confinia nubes
 Attigerit, ni graue incumbens mole quierit.
 Quod signum, quia sic prauis conatibus obstat,
 Vt Demon audit, voce indignatus acerba
 Adlatrare canem, seque intercludere clamat:
 Sepe etiã si non inbibent hunc fata furorem,
 Nec vinculis frenant quæ est summa libido nocendi
 Sese in pulsantes æra illa loquacia, tota
 Effundit rabie, concussos ossibus intus
 Obterit, & subita prostratos mortè relinquit.
 Horribili interea misceri murmure cælum,
 Ac crebris tremulum tractim discedere rimis,
 Prosterni humanas trepida formidine mentes:
 Seu proprio fulmen capiti: seu grandis timetur
 Frugibus, & subita camporum in terga procella,
 Dæmona & hæc inter grassantem fulmine longo
 Obliquam in seriem, fixis inscribere sæpè
 Vnguibus aut prompta premere obuia quæque ruina.
 Nonnunquam & terris falso se inferre videndum
 Corpore, si solo forsitan quis deuius errat
 In nemore, atque oris speciem exhorrescere visu,
 Ut consternatum subito terrore malignus
 Vertat in incautum concussa mente furorem.
 Nuper in Heneo saltus dum nubibus atra
 Diffusis fureret tempestas: fortè viator
 Frondibus annosa fagi successerat, illi
 Astat momento comes improvius eandem
 Tegminis affingens pluuia de grandine causam:
 Stant vnà, sociique moræ cunctantia cæco
 Non paribus votis accersunt lumina cælo:

CAP.
 XXVII.

CAP.
 XXVIII.

B 2

Vtrinque humana visi se ostendere forma:
 Verùm illi fœdare pedes fiso vngula cornu
 Ut cœpit, subitâque proboscide turpiter ora
 Grandiri, atque iterum in sese contracta reduci:
 Tum circum tremefacta pauor præcordia tantus
 Incubuit (qui se solum inter densa viator
 Septa procul nemorum illa tempestate videret)
 Ut minus horrendi specie deterrita monstri
 In saxum riguisse queat Sipyleia mater.
 Sed quæ sola sua fugientes sede moratur
 Res animos, illum presentibus induit armis
 Contra illudentem variis terroribus hostem.
 Namque implorato fidenter numine, postque
 Morte triumphatæ victricia symbola mortis,
 Excessit vano comes importunus in auras
 Corpore, fallaci reliquus formidine tantum
 Nempe ementiri totum se, ut nulla superstes
 Furtiuo in vultu genuinæ extaret imago
 Naturæ prudens vetuit Deus: utpote ne nos
 Celati insidiis incautos proderet hostis.

Ergo, vbi defunctus tot tempestatibus aër
 Segnius ingeminat strepitus, & murmure surdo
 Nuntiat irarum finem, vacuôque ministros
 Nimborum cœli spatio decedere tempus:
 Hos videas summo demitti robore multum
 Attonitos lapsu, ramisque harere tenaces:

CAP. XXIX. Aëria pinnis alios imponer arcis,
 Summâque perplexos prensare cacumina: demum,
 Vel fœdo sparsim maculatos ora cruore,
 Vel casu membrum luxatos, undique & vdas
 Vestes discissos, terris deponer imis.

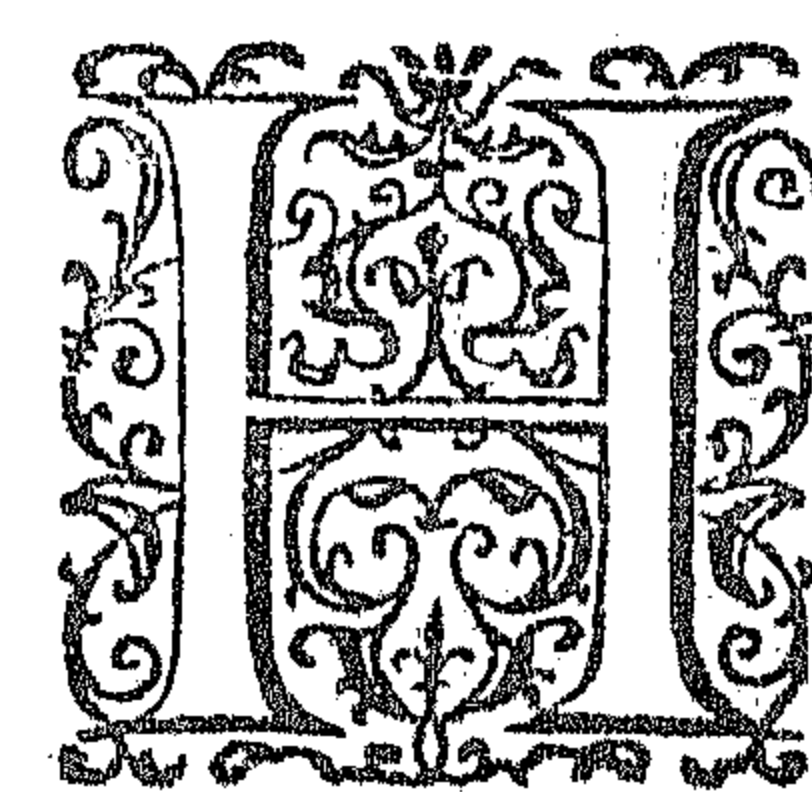
I-N

IN DÆMONO-
 LATREIÆ SAGARVM.
 LIBRVM SECVNDVM

P E R I O C H A.

* * *

Actenus vt miseros mortales appetat hostis
 Insidiis, captisque tenacia vincula neçtat,
 Quos agitet cœtus per caca silentia noctis,
 Quas spargat cœlo rabies, quæ fulmina
 terris

Decutiat. Nunc vt grassanti cuneta veneno
 Inspirent, qui eius se demisere paratos
 Imperio: vel si pessundare dulcia natos
 Pignora trux iubeat, superest hoc pandere versu.

Est vasti regni medius in sinibus ora
 Inter arenosi sinuosa fluenta Mosella,
 Et Sarra reëtos immoto littore cursus:
 Pagus in hac celebri non multum nomine Dalhem:
 Illic dum pascit semota in valle bubulcus
 Armentum, & varios curarum corde volutat
 Fluctus, forte rei angusta pertesus iniquam
 Sortem, aut vltrices meditans ardentius iras,
 Illatum ob damnum, aut inimicæ iurgia lingue:
 Ecce inopina vltro sese infert succuba multum
 Virgineo pellax vultu, gestisque decore
 Tota ementitis caput exornata Smaragdis,

CAP. I.

B 3

Inque orbes vtrunque comas intorta nitentes
 Solatur mœstum, vocat in spem se potiundi,
 Atque inopum votis frustra tam sæpè vocatas
 Spondet opes, vel quas auritus poscere Iacchum
 Rex nōlit, sua si non ire in verba recuset:
 Qualis ab alternis animatus follibus ignis
 Lambit anhelando, dum fiat ductile ferrum:
 Ut facilem monitis, & ad omnia iusta paratum
 Trux habeat, nullas suadendi negligit artes:
 Iam placet alterius tam blanda lege subire
 Imperium pactoque fides firmatur vtrunque:
 Itur in horrendos amplexus; iungitur impar
 Absurdo coitu Venus: irrediuiua nefandos
 Extemplo moritur libertas inter amores.
 Ac veluti infesto serpentum faucia morsu
 Membra sequax spargunt, sic toto in corpore virus;
 Ipsa salus sese satis opportuna saluti
 Ut dare non possit, vel si se exporrigat omnem:
 Integrum amatorem sic occupat Abrahel ista
 Illuie (indiderat namque hoc sibi pessima nomen)
 In quasuis domitum leges ut flectere possit,
 Arbitrio penitus nullo fandi, atque nefandi:
 Nec mora confestim spoliatae præmia poscit
 Prima pudicitia, fac pars (ait) ut sit amoris
 Æqua mihi tecum: nulla constare magis re
 Posse id quàm facinus si patret, victa furori
 Quo natura nouo patrium submittat amorem:
 Ergo cum fera iam luce coegerit omnem
 Ad sua tecta gregem, & se lare denique paruo
 Condiderit: primum ut se dulcis ad oscula natus
 Inualida innexus concedet brachia collo,
 Depromptum pera (quam dum is perquirere gestit

Rure

Rure reuertenti sæpè est expertus inanem)
 Expurgat malum hoc: vix primis morsibus illud
 Attigerit: cum dente fremens, offensus acore,
 Luidus extremis labris titubanter abibit,
 Pone premens refugo constratam corpore terram:
 Hæc aquis oculis, ea dum mandata faceßit,
 Si spectare queat: demum isto pignore amorem,
 Qui nouus hæret adhuc, testatum firmiter iri
 Tale horrere nefas primum, dubiaque furorem,
 Naturamque inter sese committere pugna:
 Sed qui hostem firmum vacuum intromisit in arcem,
 Hic eius dubitet mandata capessere frustra:
 Cum prece si blanda primum nihil impetret, audax
 Imperio, actutum in violentam transeat iram,
 Sitque illi semper quauis pro lege voluntas.
 Iam reducem vesper, qui tanti conscius esse
 Debebat sceleris, gurgustii in limine, Diris
 Stiterat innexum patrem: cum filius vltro
 Obuius amplexu multam de more salutem
 Ingeminat, pedibusque micans, & blasfulus ore:
 Nil magis ille inbibet tamen impia vota: sed audens
 Pergit crudelis feralia munera lethi
 Porrigere. Infandi fit natus victima amoris,
 Non horrente manu propria mactare parente,
 Extemplo quæ se concludi passa latebris
 Abdiderat natura suis vehementior exit,
 Insurgitque potens luctu, quem quæstibus agris,
 Atque inconsulto fletu dum pascitur, astat
 Momento cadis monitrix: solatur, & vnà
 Lucem instaurandam puero, rediuiuaque fata
 Spondet, si ex animo supplex id se oret adorans:
 Vorsuram facilis quantumuis scœnore iniquo

Admittit

Admittit, totum qui se decoxerat ante;
 Ac fœda nati maculatos cæde penates
 Dum cupit inconstans quavis ratione piare,
 Conscelerat magis, & funestat acerbis illos:
 Nam primò genibus se aduoluens Dæmonis, illum
 Ceu presens numen, veneratur: deinde puellum,
 Si modo vitales iterum sibi posthumus auras
 Eius carpet ope, acceptum, illi spondet habere:
 Qualis vbi irato glomerantes prælia venti
 Incumbunt pelago: tremit artus nauita, multum
 Ambiguus vitæ, & votorum prodigus, omnes
 Ordine sollicitat Diuos, precibusque fatigat.
 Restabat tumulo proiectum terga cadauer
 Extremum fugiens vbi vita reliquerat illud,
 Et maturabat funus tardissima mater:
 Ecce manus inter tractantis visa moueri
 Membra, suoque iterum sensim superare calore
 Lumina, semianimes deiectis qualia ocellis
 Monstrant vel quæ vix somno se mersa resoluunt.
 Hæc instauratæ præter spem signa salutis
 Arripiunt animis hilares, quantæque fouendo.
 Sedulitate queunt, prostratos viribus artus
 Nunc hos, nunc illos reuocant ad munia vitæ:
 Erigit, inque pedes se extemplo dat puer, infert
 Deinde gradum, & nota compellat voce parentes,
 Solum ab eo varius, quem se monstrauerat olim,
 Quod turpi contracta cutis macie efferat ora,
 Quodque recedentes oculos stupor occupat ater.
 Hac igitur specie desertos hospita sensus
 Vita animat rursus, suetasque redintegrat auras:
 (Virbius vt quondam intercepta est luce potitus)
 Sed non mens eadem sedet, & non, qui ante fouebat.

Spiritus.

piritus officio vitam molitur eodem:
 erum agitat pigram vitæ sub imagine molem
 rganicus Dæmon, morésque imitatur agendo
 pirans quos olim præ se natura ferebat:
 andem, quoquo sese in sua terga reuoluerat armus
 Momento, & solidum cursu compleuerat orbem,
 Deserta vacuas sedes statione relinquens,
 sulphureo nidore fugam, strepituque fragoso
 Prodidit, atque olidas pulsans erupit in auras:
 tum ruit auersum geminata morte cadauer,
 onsequitur putris, tantæque grauedine fætor:
 Qualis inoffenso sensu, hunc oblimet inertem:
 Quantumuis stupor, & latè vim excludat odoram,
 Non queat humanis admitti naribus. Ergo
 Raptatur tectis impacto mordicus vnco,
 Atque inhonoratis puræ sub cespite terra
 Conditur exequiis ipsum se horrente parente
 Naturam probro hoc qui sic pudefecerat amens.

Sed neque in hunc solum tantum valere potentes:
 Imperio Diræ, si quem traxere monendo
 In leges, menti que atrum infudere venenum:
 Nec semel à simili, natura subacta furore
 Hunc primùm subiit, tanto in mærore triumphum
 Matres, atque viri certatim ascribere natos
 In numerum, ac animis non cessare ante quietos,
 Quàm mala per totam serpent contagia gentem:
 Hæc prolem immeritam partu connixa recenti,
 Atque manus inter Lucinæ deuouet: illa
 Parua gradus primos quæ vix molitur eundo
 Illum ducit per dauia nocte puellam,
 Impia nocturnos vbi cætus turba frequentat,
 Connubique locat non æqua lege, marito,

CAP. III.

Qui sit in amplexus grato pro corpore nubem
 Humanum in spectrum concretam fraude daturus.
 Sic quoque non aptas thalamo sociare iugali
 Obtrudunt natis, compta sub imagine nuptæ.
 Eumenides, faciuntque nurus, iunguntq; Hymenæos:
 Namque impacta crepant duro vestigia cornu,
 Mentitæque horrent villis sub veste lacerti:
 Qualis Sylvarum habitus deformat agrestis
 Hirtos, cornu pedes, rugosos, fronte bicornes:
 Nulla Venus, nulla illecebræ, nulli quoque amores:
 Sed trucis imperio res hæc stat tota tyranni,
 Cui, vel in inuitos, stupri infinita potestas
 Surgit, ubi admissus semel est sparsitque venenum.

CAP. III.

Intempestivo si fronte egestus abortu,
 Nec lustratus aquis puer est: hunc nocte silenti
 Umbrarum excubias inter, trepidatæque larvis
 Per loca deportant parua tellure refossam:
 Tum flamma impositum, fuluòque ex ære lebeti
 Versant in cumulum, ac tantisper adurere pergunt,
 In cinerem dum massa vagum ariditate fatiscat.
 Deinde venenata fundunt aspergine in auras,
 Si quando ex æsas segetes rubigine nigra,
 Aut alia cupiunt afflatas peste perire:
 Nec solo hoc tanti sceleris concluditur usu
 Pernicies: bubulo macerant quoque felle, lupino,
 Et filice extrita, atque ambusti forde camini,
 Hæcque liquant demum medicata in pocula, quæ post
 Instillent multo deuictis lumina somno:
 Sed pretium est operæ, totam hanc ex ordine scenam
 Instruere, & claro personas ire theatro.

CAP. IIII.

Noctæ igitur media, cum primum obmutuit orbis:
 Immotis penetrant per rimas ostia valuis,

Pérque

Pérque fenestrarum rhombos (mirabile dictu)
 Illa in formarum tenues compendia versi,
 Quæ nulla excludant spatii multo vel iniquis
 Intervalla: estque hæc illis amplissima merces
 Militiæ, cum iam multos meruere per annos,
 Vel vita est ausis immanibus, innumerisque
 Nobilitata; aliter cuiquam fors nec datur ista.
 Illapsis igitur labor est hic primus, obire
 Quem letho inuadunt, dum solo membra cubili
 Instratus iacet, & somno sepelitur inertis:
 Tum si quæ est alias inter validissima, palmis
 Inuolat ambabus, collustrantemque iacere
 Edomitum subigit, victæque remittere vires:
 Cærulea hæc inter dispergit lampade noctem
 Altera præluces; fauces diducit hiatu
 Tertia, quam firmis potis est certare lacertis,
 Quæis cornu tristis latices infundere succi.
 Deproperat, scelus id totum qui solus adornat:
 Vel si horum non sit tunc præsens copia, partem
 Squalentis tabo, famiæque cadaueris alto
 Ingerit ore adigens, dum ventre reconditur imo.
 Namque illi rerum spurcarum semper abunde est.
 Atque hac infamis vulgo est Germania peste,
 Quam regit imperio Lotharenus: cætera, si quæ
 Gens subiit malefana iugum cacodæmonis, artes
 Longè accincta alias variè grassatur in omnem
 Ætatem, sexumque hominum, pecudum genus omne.
 Sæpe manu gestant lethum, morbósque latentes
 Puluere in exiguo, Stygius quem pharmacopola
 Suggestit vbertim, vel reiciuntibus: usu
 Dum nimio metuunt noxa increbescere famam:
 Huius ab insano tabescunt membra dolore

CAP. V.

CAP. VI.

CAP. VII.

C 2

Protinus, atque agræ post vitæ maxima longe
 Tædia, crudeli capiunt à morte quietem:
 Quòdque fidem superat, sola ex aspergine amictus
 Illuvie penetrant totum contagia corpus,
 Oblita quinetiam blando manus unguine mulcet,
 Quos morbo tentare iuvat, vel perdere letho,
 Irritæque innocuo nunquam est hæc noxa veneno:
 Perniciem sed habet certam, & medicabile nulla
 Arte malum, perstat que hæere nouissima vitæ.
 Atque hæc, vitari cum possint cuncta cauendo
 Fortè aliquis damnat minus, & putet esse salutem
 Libertate fugæ consultum semper abunde:

CAP. VIII. Sed quæ iam cæcis quæras obstacula tutus
 Infidiis, si sunt lethali obsesta veneno
 Limina portarum, stipulæ vel stramine solo,
 Quæ transuersa solo iacet: et si semita primo
 Qua patet incessu, mortis mala semina condit
 Puluere in exiguo, aut desecti fasce minuta
 Graminis, horrendo quem murmur e carminis auctum
 Insternunt, spargunt que via, ducentibus astris
 Inuiam adhuc, solamque incerto lumine noctem,
 Quoque fides fidei quantumuis prodiga restet,
 Hanc impune licet, cui non est sparsa veneno,
 Ire redire viam, & tuta calcare salute
 Unus, & è multis virosi tramitis hæret
 In salebra, quem morte parant ulciscier, agris
 Aut miserum vexare diu cruciatibus optant.

CAP. IX. Iam quid nunc memorem solis grassantia votis
 Incantamenta, ac vel nudo verbere lingua
 Patratas, quarum non extent vulnera, cedes.

CAP. X. Securus carpebat iter de luce viator,
 Intentusque loco bigas agitabat aperto:

Fortè

Fortè hunc aspiciens ex agro Saga propinquo,
 Ac memor insidias vt in illum sæpè parasset
 Degeneres, vanasque dolis imbellibus artes;
 Utque laceffitam se dictis pluribus, auctam
 Innumeris damnis risisset, & isset inultus,
 Inclamat quotquot pallens habet Orcus Erymnes
 Infestas hominum rebus: nil longius illam
 Frustratur quæ se vel quauis lege ministram
 Spondeat vlticis pœnæ: dicat modo morem,
 Quem velit offensa pro tanta imponer ipsi.
 Ergo præfata execrando carmine Diras
 Optat, vt intorta iaceat ceruice necatus.
 Nec mora: turbatur præceptis de sede viator
 Unde hortatur equos vrgent, & fleçit habenas,
 Totòque ex animis procumbit corpore, nullis
 Tam promptum extrema monstrantibus in cute cadem
 Indiciis. Artus pes cunctos cæca latet mors.

Importuna stipem magnis clamoribus vrgens
 Saga fatigabat surdos dudum sibi postes
 Diuitis, atque aliò iam se conferre parabat
 Indignata moram: cum fati sorte sinistra
 Teçtis se eiecit, qui natu maior alebat
 Spem patris puer. Huic igitur grauis illa dolore,
 Vindictæque ardens mortem, Dirasque precatur
 Vltices: ac mox aliò se proripit, absens
 Vt culpæ affinis minus esset: si qua misellum
 Posthæc afficeret crudeli iniuria sorte:
 (Namque manere luem certam cui tetra precantur,
 Hæc quoque lex pacti est cum Dæmone fœderis opa)
 Pergebátque viam properato non mage gressu,
 Aut inconsulto, quàm qui feriatu agit rem:
 Illidit tamen, atque via ruit a quore pleno

CAP. XI.

C 3

Pronus in aduersos felices puer; hunc quoque casum
 Impellente illo vacuum, cui tempus ab vlla
 Pernicie nunquam est. Sed te bone vindice ductor
 Tollit inoffensos duris à cautibus artus:
 Namque pio exorsus primam à munimine lucem
 Insultus omnes, omnes infregerat artes
 Dæmonis, offensa tutusque latebat ab omni.
 Attamen incœpto nibilo mage destitit hostis,
 Nunquam defessi ut sunt illi ad damna labores.
 Ergo aliquanto post, dum e celsa prominet audax
 Parte domus medius per apertam forte fenestram,
 Argutique manu tremula cunabula tentat
 Passeris, haud longè posito pendentia muro
 Corpore sublatum reliquo deturbat, agitque
 In præceps, laceratque caput crudeliter omne:
 Ac velut egregie re gesta pergit adire
 Mendicam, sceleris qua tanti conscia, talem
 Voto expectabat finem, atque hæc ordine cuncta
 Narrat ouans, ut post de se confessa reliquit
 Testatum flammæ iam subiicienda voraci,
 Cui quoque conspirans fuit in moriente querela
 Dum casum enectis mœrore parentibus, vno
 Excusat causans postici abs impete venti.

CAP. XII.

Diffusa luxum ferro populabat inanem
 Arboris, e stabili securus fronde putator:
 Hinc tamen excutitur petulanti turbine, cælo
 Usque serenanti pacatos vndique vultus.
 Tundendas alius tabulato e rustico agebat
 Aream in obiectam fruges, vestigia sede
 Firmans, nec temere extrema se margine credens:
 Voluitur ille tamen præceps, et corpore toto
 Ssernit humum rapidus, nequicquam vim sibi factam

Inclamans,

Inclamans, cum iam qui fecerat, esset in auras.

Infantem solis pecebat fascia cunis,
 Matre suburbanos tunc exercente labores
 Inter seruitia: hunc querulo se valde tuentem
 Vagitu reteggit Dæmon, prunæque batillum
 (Vicinus quem forte focus sub fomite alebat)
 Inclemens misero superiniicit. Edibus ingens
 It totis nidor: vicinia perstrepat omnis
 Horrendo cruciantis se clamore puelli,
 Certatim effraetis irrumpitur vndique portis
 Tardam ad opem nimium seræque arrepta salutis
 Auxilia incassum. Nam iam depasta tenellos
 Flamma artus, vitæ spem tum labefecerat omnem.

CAP. XIII.

Rusticus affinem vllæ properabat in urbem
 Importans gazas solita ad commercia agrestes:
 Tum stabat placido, mutusque filebat ab omni
 Parte aër, nec iam abs incerto iniuria cælo
 Vlla timebatur; subitus cum turbine ventus
 Illum corripuit, primis in faucibus angens
 Alternis vitam spirantes flatibus auras,
 Extorrémque animæ linquens et luce carentem.

CAP.

XIII.

Depressis alius rastris vertebat inertes
 Glebas, qua toto spatio nuda arua patebant,
 Atque vnde impingens incauto verberare nullus
 Extabat ramus: tamen huic à sede reuulsum
 Corruit ante pedes socio tunc lumine primum
 Conspectum lumen: vacuum nox occupat orbem,
 Ac hiat assuetò viduat a decore lacuna:
 Qualis decusso que cæca adamante recessit
 Tristi pala sinu nigras pro luce tenebras
 Ostentat, squalétque orbato ignobilis auro.
 Scilicet is labor est illi, quem saga lubentem

CAP. XV.

Exercet

Exercet votis aliena in damna ministrum.

*Vos ô mortales, quibus est obnoxia tantis
Vita malis, nullum contra opponetis inermes
Præsidium, nullo firmabitis aggere castra:
Ne sic hostis eat peruadens libera strages
Tam multas edens, & funera vestra frequentans?
Macti estote animis: conuertite nota salutis
Signa renitentes: præsensque asciscite multis
Numen supplicis: nam se frustrarier vnquam
Eius ope aduertit, cui sit fiducia, nemo:
Semper & innocuus vano terrore recessit
Dæmon, si insonuit venerandum nomen IESV,
Nomen pro immensa sanctis bonitate colendum,
Impuris multa sub maiestate tremendum.*

IN DÆMONO-
LATREIÆ SAGARVM
LIBRVM TERTIVM

PERIÖCHA

* *

*Vnc quoque quæ Magico prius excanta-
ta susurro
Corpora restituant mutata sorte: quis illis
Sensus, vbi aduertunt tandem se Dæmo-
nis astu*

In fraudẽ illectos. Vt in illius attamẽ arcta

*Pergant esse fide: ac sic longa sæpè morentur
Questorem sceleris dubitati indagine, mutos
Inter tortorum cruciatus, dicere restat.*

*Ac primùm si cui semel inuidere salutem
Fascino, & intactos morbum sparsere per artus:
Hic hominum nulla est vnquam meditabilis arte:
Non si quas succo inspirat natura salubri
Herbas, ipse manu podalirius explicet omnes.*

*Hos versa membris facies, & sedibus artus
Turpiter emoti, distortos vndique monstrant:
Illis, ceu querulo ranarum exercita cantu
Stagna, coaxatas voces suspirat anhelum
Pectus, & immundo maculosos ventre, petenti
Eructat tandem bufones ore: quibusdam
Membra cauo liuent extantia tubere, quæ mox*

CAP. I.

D

Fæta vomant variis è cœco vulnere frustis
 Quisquilias, primæve miraces cuspide cultros,
 Et quæ sola potens rerum natura videndo
 Non sua miratur, quorumque inconscia tota est.
 Sic ludit rabies variis ignota figuris:
 Non aliter docilis decedere corpore, quam si,
 Qui causam morbi dedit, afferat ipse salutis:
 Qualis viroso condit sub vulnere mortem
 Scorpium, atque idem fugientem corpore vitam
 Siftit, & ambiguus sortem molitur utramque.
 Ergo quæ rara est (si quæ subit attamen illos)
 Longum grassantis morbi miseratio; forte
 Quod vindicta suum iacet exaturata dolorem:
 Tum seruant agrum, si quæ conspergere possint
 Inuisi, sanos medicato puluere in usus:
 Vel, si quam officij vicinia fingere causam
 Præbet, ab hac capitur fiducia porgere, sensum
 Quod queat ignauo tandem renouare palato.
 (Namque aliena penus semper magis grata ministrat)
 Hic vides queis vulgo homines tolerare laborant
 Vitam: lac, vinum, ius, salsamenta, farinam
 (Si modo quæ morbum fecit manus ipsa ministret)
 Vel deploratam subito instaurare salutem,
 Atque noua medicam virtute imitariæ artem.
 Imò si horum quid furto subducere promptum est,
 E lare suspectæ striges, & spes hæret in istis:
 (Nam nostras Dæmon labefactat sic quoque mentes
 Doctus iacturam multo grauiore pudorem
 Alternare dolis, & vertere fœnore damnum)
 Ore capeffitum iuxta sarcire salutem;
 Ac si importatis Eoo ex orbe medelis
 Omnibus, ipsa omnem Medicina extuderit artem.

CAP. II.

Quod

Quod si mens illis ad certam inflexa manebit
 Perniciem, precibus nec iam expugnata fatiscet
 Vllis: non etiam mercede mouebitur ipsa,
 Ut tetrum tollant quod suffudere venenum.
 Tunc adhibere minas, & verbera proderit, atque
 Contra lætantes, obtorto adducere collo,
 Ad morbi medicamina detrectata malignè.
 Hic pretium est opera, quæ tunc commenta loquantur,
 Audire, & nugas magno ut molimine texant.
 Olim, se puero, quendam meminisse videre,
 Qui verum vultu astrueret, tutusque senectæ,
 Multis seruatas res affirmaret ab annis.
 Hunc solitum certis sua numina ponere morbis
 Atque Auerruncos, quos sacris ritè litatis,
 Pacatos deceat prius aspirare fauentes,
 Quam spes vlla queat certæ affulgere salutis.
 Se (si sic sedeat) ritè defungier ista
 Posse vice, & sacri votiuæ nouendia lustræ
 Pro more illorum ad delubra exoluere: præstent
 Tantum quæ ex usu fient donaria, quæque
 In sumptus, questumque via satis esse putabunt.
 Ac ne commento desit persona, suoque
 Actio procedat melius fucata colore.
 Primum, cerato permensi morbida lino
 Corpora, tranuersis longè, latèque figuris,
 Inde manu lychnum concinnant ordine certo
 Multiplicem, & numeri arcana virtute potentem:
 Tum ceu grandi aliqua contracta labe profani,
 Illius ante fores, quem susceperè piandum,
 Pernocant vigilæ: regredi nec velle penates
 Ante illos simulant, quàm votis ritè solutis,
 Illi quæsierint, quam promisere, salutem.

CAP. III.

CAP. IIII.

D 2

Ergo cum primùm dubias à luce tenebras
 Arbiter illata secrevit lampade Titan;
 Inuadunt, perguntque, viam soli, atque silentes,
 Dum sistant Diui se lustratoris ad aram
 Hic, purgante nefas nouies vbi carmine dicto
 Æditui auxerunt votiuâ numismata cistam;
 Extremum sacro succendunt lumine lychnum:
 Sulphureo extemplo cui surgit flamma colore
 Obscura, inconstans, strepituque horrenda corusco.
 Tandem digressi ter fatuum ex ordine oberrant,
 Quâ circum spatium est humana in busta relictum:
 Atque ita post istis simulata piaculâ technis
 Contrectant reduces ægrum per singula membra,
 Ceu luxata sua tentent componere sede.
 His (dictu mirum) profugus vigor ante veneno
 Viuidus acutum redit, & sibi constat abunde:
 Credibile est illis medicato puluere fartas
 Esse manus, vnoque ex hoc pendere salutem:
 Quam tamen arcessant mentita à numine causa.
 Sunt & permulta quibus hanc extinguere tabem
 Sapius affingant variis pretextibus, artes:
 Sed certo potis hic numero comprehendere non est:
 Tam multas facies, tot habent miracula rerum.

CAP. V. Has pro comperto certè est virtutibus esse
 Sapè suis cassas, nec connitentibus illis
 Corporibus iussos semper decedere morbos:
 Nam formidata primùm si præuia mortis
 Relligio incessit solito flagrantior, & iam
 Accessit tristi ad postrema piamina mystes
 Augurio: vel si (quæsitâ aliunde medela,
 Quam ferat infestæ natura venefica sortis)
 Ante ad opem medicam gemebundus confugit æger:

Irrita

Irrita tunc fractis in cantamenta laborant
 Viribus, optatam membris afferre quietem.
 Nec mage carminibus locus est, si vincla coercere
 Publica delatos, & fontes iura repossunt
 In pœnas, scelerum metuenda exempla duros.
 Namque his vt prorsum est virtus sublata nocendi:
 Sic quoque deest, vel si cupiant prodesse, iuuandi:
 Quin etiam quod sit gens hæc mage prodiga noxæ,
 Officij studiosa minus, satis arguit ipsa
 Quæ nunquam affectis morbo redit integra ab omni
 Parte valetudo: vel certè impune medenti
 Non est sortilego. Nam si mox pluribus illud
 Damnis non cumulat, pergatque nocentior esse
 (Qualis fœcundo surgit numerosior hydra
 Vulnere) tam duras dat cæco verberare pœnas,
 Extremo vt iaceant longum post membra dolore
 Liuida, & innumero sparsim vibice cruenta.
 Ergo animum rediuiua fides tentare (salutis
 Dum quoque frustratæ piget, & spes nulla fruendi est
 Pollicitis opibus, raptisque vocare catenis
 Ad libertatis male pristina iura subactæ:
 Sed prauis, prædæque tenax decedere pactis
 Detrectat Dæmon. Vix est remeabilis error.
 Tunc illud plerique iugum ceruicibus unâ
 Excutiunt tandem, cum ingrato pondere vitæ
 Pars proiecta anima furtiuo vulnere, clausa
 Pars laqueo, puteiue lacu, vel fluminis unda:
 Quos omnes certum est labefactos Dæmonis astu
 Unâ animam, corpusque æternum occludere morte.
 Tantum non adeò scuire tyrannide gestit,
 Dum vita in membris mortali cæde moratur:
 Sed defuncta etiam, abrupta post tempora lucis,

CAP. VI.

CAP. VII.

D 3

Æterna noctis caligine condere secum
 Pœnarum in partem, & consortibus urere flammis.
 Sunt tamen insana post hæc deliria mentis,
 Quæis miserante Deo melior sententia surgit:
 Nempe manus ubi tam duras horrere Magistri
 Incipiunt, meritæque semel stat morte piare
 Tot noxas scelerum, ac magno velut obice rupto,
 Liberioris iter tandem contendere vita.
 Ergo Quæstores obnixè orare superstes,
 Ne tot vita malis sit longior: ocius una
 His finem extremum properent adiungere morte;
 Hoc secum bene agi, quod non inconstia tantæ
 Mens labis flammæ inter lustrata pantes
 Exuēt impurum non cunctabunda cadauer:
 Quales, quos morbi nulla sanabilis arte
 Peruigil exercet rabies promptissima semper
 Mors illis tarda est: vel quæ fugit auia sæuos
 Cerua canes inter vitam venabula querit.
 CAP. VIII. Sed rari vasta hoc emergunt gurgite, rari,
 Quos noua mutato post tanta piacula factò
 Relligio incesit, durant rebus malè coeptis.
 Ergo si quando Quæstor præmit illa fateri,
 Quorum sunt etiam manifesti: sic tamen audent
 Composito ad verum vultu, ac sermone negare,
 Vt falsum adductos in crimen credere possit.
 Non indagatrix sceleratæ quæstio mentis
 Tormentis etiam properata loquacibus urget,
 Vt verum dicant: ast interclusa premente
 Dæmone, in obsessis penitus vox faucibus hæret:
 Idque satis prodit turgentes lior anhelus
 Gutturis, & dubia nutans confessio vita.
 CAP. IX. Frigida tum patulis resupino faucibus ore

Ingeritur,

Ingeritur, vel quæ lustrali voce sacrata est:
 Hocque illas (aiunt) subigit persæpe fateri
 Quod tormentorum vis non exculperet ulla:
 Vel si Agrigentinas torquendo vinceret artes
 Sternunt, & summa radenti de cute ferro
 Villos, ac toto demessos corpore verrunt:
 Præsertimque ubi se nudam natura videri
 Exhorret, lucemque hominum audibunda refugit:
 Obscœnis etenim fama est hæere latebris
 Dæmona non rarò dum muta silentia tortis
 Præstat, & in mediis sensum cruciatibus aufert:
 Sed fallax totum est hoc quicquid fama loquatur:
 Nam nihilo in pœnas surgunt minus, atque ferendo
 Tortoris superant duris conatibus artes:
 Auxilio Dæmon non desit, multus ubique:
 Nunc verum vrgentis prædicere tormina pœnæ,
 Ne incautos capiant non intellecta, adigant que
 Infida tacitum lingua referare pudorem:
 Nunc terrere minis, & sæuæ verberare flammæ,
 Quæ mox certa manet confessos criminis huius.
 Denique iam tensos rigidis à fumibus, inter
 Stipitis immotos fines, vel brachia sarsum
 Distortos miserè, circum dare, adesse, monere
 Pergant in tacito luctari pectore linguæ,
 Lubrica presentes si fortè inhibere dolores
 Officio nimium festino in damna parabit.
 Nuper, multa ream causantem dum vrgeo iustis
 Contra momentis, & se his illa expedit agrè,
 Aduerti incertis oculis sursum, atque deorsum
 Cuncta pererrantem: ceu quos extrema fatigat
 Obsidio attonitos, expectant vndique, si qua
 Auxilio sociæ ostendant se signa cohortis.

CAP. X.

CAP. XI.

Percontor

Percontor quæ causa vagam sic lumine reddat,
 Curve rogata suo sic nos sermone moretur:
 Herere astute, atque aliud confingere primum:
 Sed iussa admoto verum terrore fateri,
 Tandem sic infit, sortem execrata malignam.
 Illa non cernis muri prodire ruina
 Carnificem, qui me miseram sic perdidit, atque
 Intentare minas, si de se dixerò verbum:
 En bifido digitos ut motitat ungue bicornes,
 Cancri instar, dubioque micans fulgore, latebras
 Nunc tenebris cæcas, nunc luce alternat hiantes:
 Ecce ut se aduerso subitum mox condidit antro.
 Cornibus in teretes distincta fronte cylindros:
 Quales exertos variat testudine limax,
 Si quando refugit metuens illidere duris.

O qui res hominum vestris moderare soletis
 Iudiciis, pœnæque malis imponere morem,
 Ultrices scelus in tantum dstringite leges
 Immoti: nihil humanæ miseratio sortis,
 Aut falso crimen dubitatum errore moretur,
 Quæ vobis debet mens inconcussa manere
 Dum urnam versatis: dum lance expenditis aqua
 Omnia. Si nil iam quæ sagis dicitur esse
 Consuetudo malo cum Dæmone, vel quoque cælo
 Excita fulminibus permixta tonitrua suadent:
 At numerosa adeo grassantia cæde venena,
 Totque frequentatis nunquam irrita toxica morbis,
 Vos ad plerendas dignis cruciatibus illas
 Accendant, edendæque quæ pro lege sequantur
 Qui vestrum ornabunt posthac exempla, tribunal.

DÆMONOLA-

TREIÆ EX IVDICIIS CA-

PITALIBVS NONGENTO-

RVM PLVS MINVS, HOMINVM

QVÆ SORTILEGII CRI-

men intra annos sedecim in

Lotharingia capite

luerunt.

LIBER PRIMVS.

Quibus illecebris homines à Dæmonibus primum
 trahantur, labèque sortilegij
 inficiantur.

CAPVT PRIMVM.

Nescandi, perdendique hominis tot
 occasiones arripere satanam, quot il-
 li natura ingenerauit affectus, ipsa
 nostro magno malo fidem facit ex-
 perientia: ferè enim aut libidinibus,
 & amorì deditos potiundi ostentata spe lactat: aut
 pertæsos egestatis diutinæ larga, atq; ampla opum
 aliqua pollicitatione pellicit: aut ad vltionem, ob
 acceptam fortè iniuriam inflammatos, oblata ex-
 plendi odij facultate percellit: aut denique quauis
 alia corruptela, dulcedinèque deprauatos, in leges

E

suas trahit, ac veluti nexos sibi addicit. Ac quod quis hîc intelligat cœcos illos animi affectus, cupiditatésque, quæ homines ad nequitiam impellere solent, aliud est de quo sermonem nunc instituimus. Nam id quidem sit intemperanter abuti otio, & literis, si toties decantatam Promethei & Epimethei, rationis, & appetitus veluti pugnam, & dimicationem inculcare velimus. Hoc plus dicimus, nō modò grassari in homines fatanam occultis, ac velut domesticis eiusmodi affectionibus, & (vt sic loquar) actis per ipsorū viscera cuniculis; sed palàm, apertòque (quod aiunt) Marte: explanata scilicet vocis impressione, ac comparata ad colloquium, quæ sub aspectum cadat, persona; qualem illi memorant¹ fuisse, dum tanquam conserta manu cum Seruatore in eremo colluctaretur. Atque hoc equidem illi procliuus esse facere, cum difficultatibus labefactatum quempiam nanciscitur. Inde enim orationem ferè auspicari solet, quòd eius vicem doleat, cupiatque adesse, atque opitulari. Sed ne utiquam id se prestare posse, nisi is prius rupto, quod in baptismo pepigerit, foedere velit in suam potestatem transire, & se pro hero habere. Si id ita parum procedit, nec verbis satis promouetur negotium: tunc adhibentur, quas modo dixi, illecebræ, atque lenocinia: grata aliqua emētiti corporis forma, ac venustas, ipsaque, si velit fruendi potestas: magna in speciem pecuniarum vis, ac copia: demùmque pharmaca iis morbo vlciscendis, quos infensi seruant: vel sanandis, quibuscum accepto beneficio in gratiam redierunt: sæpè etiam qui intentatis mînis, ac incesto, vel verberum, vel carceris

^{1.}
Matth. 4.

ris metu, ferocius vrgent, atque instant. Nam pari loco vtrumque habent sortilegi, tamque commode aliquid vi ab eis extorquetur, quàm precibus, & blanditiis impetratur. Quorum tamè nihil in præsentia confirmare exemplis decreui, quoniam ea deinceps suum quæque locum sunt plenius habitura: hoc nunc contentus addere, quod in isto malarum impulsionum genere rarius atq; infrequentius reperi vsurpatum. Hoc verò est quod illis fatan aliquando etiam pericula intendit, ac formidines opponit, quos blanda oratione permouere nequit. Claudius Morelius² Serræ dánatus veneficij, cum rogaretur, quæ res maximè illum impulisset, vt se primum Dæmoni addiceret, respondit: non antè verbis, quicquid lenocinaretur, ab illo vinci potuisse, quàm vbi de vxoris, liberorūque nece terrorè iniecisset. Antonius Vvelfch³, cum de obtorquendo collo, nisi in iis quæ iubebat, pareret, minas intendisset, non ausum fuisse quicquam illi amplius denegare, ita is dicta sua iam iam in illum executurus videbatur. Alexiæ etiam Drigeæ⁴, cum eam nullis pollicitationibus obsequentem sibi posset adiungere, tandem interminatus est muri ædium quas illa inhabitabat, ruinam: quæ & non multò post est consecuta. Eiusne ille causam præbuerit, an tantùm impendentem præuiderit, ac denuntiauerit, alibi fortè commodius dicetur. Certè habent Ethnicorum historiæ satis multa exempla, quæ ædificiorum deiectiones, fatorum strages, terræ hiatus, aëris ardores, aliásque id genus calamitosissimas tempestates, in hominum perniciem à Dæmonibus, non aliam ob causam inuectas, me-

^{2.}
Non. Decemb. 1586.

^{3.}
In Gueringen
XIII. Cal. Ianua.
1589.

^{4.}
Haracuria.
VIII. Id. Nouemb.
1586.

morant, quàm ut eorum mentes noua semper aliqua voti religione obstringerent, suamque in illos tyrannidem magis, magisque prolatarent. Vnde hoc primum colligere est, non esse fabulosum, quod vulgus Sagarum loquitur sibi presentibus presentibus adesse Dæmones, ac coram congregari. Tum in se permouendis, quæ duo potentissima sunt ad labefactandas mortalium mentes, spei ac metum, cupiditatem, ac formidinem, uti sunt rerum valde periti, adhibere, atque adiuuere.

Quemadmodum dolis suis captos Dæmones medicato puluere, virgis, unguine, variisque id genus venenis instruant: quorum alia mortem, alia morbum tantum, quadam etiam sanationem afferant. Utque ea neque semper, neque omnibus sint noxia: sed reperiantur, quibus sæpe frustra sint aspersa: maximeque qui in maleficos capitalia iudicia exercent.

CAPVT. II.

^{6.}
^{Ioannis}
VIII. CAP. **I**AM inde ab initio Diabolus homicida est, nec vnquam cessauit homines pietate destitutos ad cædes, ac parricidia impellere. Ut mirum non sit, si quos semel illaqueauit, eos in primis ad veneficia paratos, instructosque habere studeat. Ac ne vel veneni penuria, vel eius propinandi difficultas cuiquam ad eam rem moram, impedimentumque afferat, minutum puluerem primo quoque congressu administrat, qui morbi necisve certissimam, cui ita constituerit, causam præbeat: quemque, ut noceat, non sit necesse in cibum, potumve infundere, aut nudo corpori affricare, sed leuiter etiam in vestes

vestes ipsas spargere. Eum qui necat, atrii, qui morbum tantum facit, cineritij, aliquando etiam ruffi esse coloris. Ac quoniam saga sæpe metu, vel pretio, nonnunquam etiam misericordia (à qua nec omnino profitentur se alienas) adducuntur, uti morbosici affectis curationem adhibeant, uti post latius dicetur: ne desit quoque ad eam rem paratum remedium, tertium accipiunt albi coloris, cuius vel asperione, vel in esculentum, poculentumve immisione, morbus propulsetur. Hæcque pharmaca suis sic officiis, ac viribus solo colore distincta. Claudia Fellæa², Ioanna à Banno³, Nicolæa Piscatrix⁴, ac pleræque omnes eius sodalitij memorant, se semper talia vsu comperisse, qualia hic prædicantur. Qui tamen colores non tam sunt diuersi, ne in venenorum, quæ ipsi imbuunt, delectu quis hallucinetur (à Dæmone enim non ab innatis qualitatibus ea efficacitatem suam habent) quàm ut sit in quo pacti conuenti fides elucescat, veritas probeatur, & constantia. Addunt Matheola Guilleræa⁵, & Ioanna Alberta⁶ cineritium illum puluerem, etsi vulgo faciat morbum non lethalem, necandi tamen vim habere, vbi primum à veneficis vsurpatur, post datum nefariæ illi militiæ nomen. Tantam scilicet id *εὐκαρῶνδον*, ac primum rudimentum habet prerogatiuam. Hoc certe non sine aliqua admiratione est, quod istiusmodi toxica fortiligi non modò tegunt rerum ad fugandos Dæmones comparatarum vsu, ac ministerio; sed nec inter ipsas expiationes, ac sacrorum procuraciones præbere abstinēt. Iacobæa Equina⁷ cum Petronij tribulis sui filie, cui amatorem inuidebat, pro libi-

2.
Mazela
v. Id. No-
uemb. 1584.

3.
Manerij.
111. Non.
Ianu. 1585.

4.
Gerbeuillei
Nonu Maij,
1585.

5.
Mazela
pridæ Non.
Decemb.
1584.

6.
Sampetro-
montij. VI.
Idus No-
uemb. 1581.

7.
Sexidij. Id.
Octob. 1587.

dine nocere non posset (ab illa enim ne quam inferret iniuriam sibi diligenter ea cauebat) tandem aspergillo lustrali, quod istiusmodi puluere virulento infecerat, quasi aliud agens in templo orantem insperfit. Quo facto statim grauissimo morbo est correpta; quem & mors non multò post est consecuta. Alexia Belhoria⁸, cū tota vicinia se vna neglecta ad epulum, quod vir equestris Darnelius dabat in filij die initiali, esset vocata: eum contemtum non ferens, à baptismo recentem infantem, non aduertentibus, qui asportabāt, eiusmodi venenato puluere asperfit, ac necauit. Ac he minus expeditus sit eius vsus, si semper sit necesse in manu promptum habere, ac deinde dispergere: habent & virgas eo medicatas: vel etiam vnguine, aut re quapiam alia perniciali illitas, quas sæpius gestant per occasionem abigendi pecoris: his ceu ioco sæpè obuios ferunt homines, quos perditos volunt. tum etiam pecudes: nec equidem irritò, atque innoxio tactu: vt testatum sua confessione reliquerūt Fraciscus Fellæus⁹, Margareta Vvarnia¹⁰, Matheola Guilleræa¹¹, & cuius modo memini Iacobeta Equina. Nisi si quis fortè ab eorum iniuriis tuti sunt benignitate aliqua numinis singulari. Neque enim illis infinita semper est in omnes potestas: vt à Dæmone suo non semel inaudisse se retulerunt Iana Granfanctæa¹², & Catharina Ruffa¹³. Equidè memini Asinariam Nanceianam, cū me quæstore ad interrogata ex elogiis testium responderet, ac de hoc præsertim rogaretur, indignabundam hæc esse locutam. Quam benè agitur vobiscum, ô Iudices, quòd nobis in vos nihil quicquam

8. *Blainuilla ad aquas. xvii. Cal. Febr. 1587.*

9. *Mazelaij. xiiii. Cal. Ian. 1584.*

10. *Roncaij Calend. Dec. 1586.*

11. *Pangeij an. 1584.*

12. *Condaij, mense Iulio. 1582.*

13. *Velleæ ad Mosellam. v. Calend. August. 1587.*

licet

licet. Nam nulli sunt mortalium quos tam lubenter insidiis nostris appetamus, qui sic gentem nostram omnibus pænis, supplicisq; prosequimini. Idem laquelina Xaluëtia¹⁴, sponte, nec ququam ei interrogatione præeunte, recensuit: Hæc propter sortilegij, qua pridem laborabat, suspicionem in vincula coniecta, ac postmodum Iudicis pronuntiatione iis soluta fuerat: quòd scilicet silentio pertinaci omnia quæstionum tormenta ferendo superasset. Hoc igitur secum sæpius animo voluens, prius quiescere non poterat, quàm quæstorem, qui seueritatem in illam tantam adhibuerat, aliquo damno afficeret (est enim hæc sagarum colluies, supra quàm dici queat, procliuis ad vindictam) Dæmonem igitur suum obtundere non cessabat, dum is eius odij explendi aliquam rationem & tutam, & facilem inueniret. Sed is imbecillitatis suæ sibi ea in re conscius, primùm quidem negotium ex alia, atque alia difficultate trahere, & causas, ne id faceret, fingere. Verùm cū Xaluëtia efflagitandi finem non faceret, tandem pudens, ac dolens, quòd contra quàm ipse apud eam non semel prædicauerat, videret iam iam proditam iri suam illam imbecillitatem, atque impotentiam. Ista certè me mea Xaluëtia (inquit) pessimè semper habuit illorum carnificum effrænata in vos sequitia, pridemque, & sæpè de ea vindicanda fuit animus: sed omnes conatus mei (vt ingenuè fatear) in nihilum recidere: quòd illi in eius sint præsidio ac tutela, qui solus inceptis meis obsistere potest. Sed faxo, vt tantam suam rabiem in commune saltem luant: dum hac, atque illac fata cultaque, quantum

14. *Buxerij ad quercum. III. Calend. Maias. 1588.*

possum,

15. Sarrac. 1x. Calēd. Febru. 1587.

16. Psal. 1xc.

17. Sandeodari pridie Idus Iulias 1581.

possum, tempestate percello, ac protero. Huic est non absimile illud Nicolæ Moreliæ¹⁵, quæ recensuit Dæmonibus insitum, atque inultum esse præcipuè eorum odium, qui leges exercent in veneficos: frustra tamen ad vindictam quicquã aduersus illos tentari, atque incipi. Ecce vt Deus sartam, tectamque præstat auctoritatem iis, quibus in terris suum demandauit imperium: quoque ob id discretè nominis sui prærogatiua, atque honore imperitiuit, Deos vti se appellans¹⁶. Nimirum vt sint sacrosancti, ac ne ipsis quidem sagarum, ob muneris, officiique sui causam fortilegiis violabiles. Imò nec Dæmonū ipsorum præceptis, vel minimū obnoxij, etiã si suam illis fidem antè labe ista aspersi obstrinxerint. Nam hoc fortilegis magistratus sanctitatē præstare, tantisper dum in eo sunt, vt quiescant ab alioqui importunissimis eiusmodi Magistellorum suorum querelis, atque instigationibus, memorauit Desiderius Financius¹⁷, inquit eum, cui se addixerat, toto tempore, quo magister municipij extitit, a se nõ esse visum, cum cæteroquim diligentissimum ad quamcumq; occasionem monitorum antea habuisset. Capessat igitur confidenter magistratus, quæ sui sunt officij, agnoscatque se ei vocationi seruire, in qua Deum propugnatorum passionum, defensorumque sit semper habiturus. Simili sanctitatis causa, atq; occasione Marcus refert apud Psellum, Dæmonem suum in diebus crucifixionis, ac resurrectionis nihil insonuisse, etiã si id ab eo obnixè contenderet. Atque hæc venenorum tantum, quæ fortilegis administrent Dæmones, sic innoxia vis est illis, quos modo dixi, iudicibus:

Iudicibus: Nam si quæ præterea sua manu legunt, ac miscent; dubium non est, quin ea omnes æquè lædant, insitumque virus in quosuis pari virtute exerant, ac distingant. Sortilegos verò suas præterea officinas habere refertissimas bestiolis, plantis, ac metallis, quæ natura præsentia aliquo veneno instruxit, ipsa experiëntia sæpius comprobauit. Atque adeò tam multis, variisque, vt tot recenseri possint, quot apud Homerū Agamedæ cognouisse dicitur:

Η τὸσα φάρμακα ἴδου ἕσα τρέφει ἔνθεα χθών.

18. v. Iliad. vi...

Nam disciplina, & tyrocinium sub eodem præceptore illis est, qui nihil eorum ignorat, quæ ad hominum perniciem valent. Sed hæc in gremio naturæ latere malo, quàm me nomenclatore in cuiusquam venire notitiam. Quæ me etiã causa semper impulit, vt quoties ea in reorum quæstionibus scripta reperirẽ, omnino inducenda censerem: Saltem commonefacerem, addita è regione *v8yeota*, vt ab actuario, dum is quæstiones illas medio foro recitat, prætermittentur. Sic enim sunt in Lotharingia rerum capitalium iudicia, vt imperite, atque adeò armatæ multitudinis suffragiis, cum summa ditione, ac citra prouocationem in reum in publico expositū reddantur: ex Nanceiani tamen duumuiratus sententia, ad quem de tota re prius referri oportuit. Atque vtinam ne tam multis nunc innotescerent. Verum hoc ita more hominum euenit, vt quæ clam magis esse expedit, ea in lucem audacius prorumpant: Et est istiusmodi rerum memoria diuturnior, sæpè quoque iucundior, quàm earum, quæ ex vfu sunt mortalium. Hoc modò, tunfilla etiã, quibus Circe, & Medea toxica sua contun-

debant, in Selenæ monte multis post ætatibus, cum admiratione visa scripsit Scholiastes Theocriti. Quid verò, si ipsa venena, vel etiam eorum conficiendorum artes, & præcepta, monumento aliquo exarata reperissent, facturos fuisse putamus, qui sic sola instrumenta in pretio aliquo quasi Epicteti fictilem lucernam habuerunt?

*Vngvine suo Magico impune sagas manus, se que adeo totas
illinere: quo tamen, si cuiusquam vestem vel extremam
attigerint, id illis continuo mortiferum sit futurum, si
modo ledendi est animus. Nam aliter eum contactum
innoxium esse, atque expertem iniuriæ.*

CAP. III.

Insidiosissima est alia spargendi veneni ratio, cum manus eo illitas, ceu demulcendo summis etiam vestibus admouent. Nam vix est, ut cauendo effugere queas, quòd habeat ea res speciem benevolentia potius, quam iniuriæ. Et tamen præsentissimum id est corpori venenum, ut ipsa sæpè experientia manifestum fecit. Quod vel ex eo maiorem admirationem habet quia nuda manus impune, ac sine vlla noxa imbibit, quòd sic virus habet per conduplicata etiam vestimenta penetrabile. Quòd enim dicas reperiri, qui pestis veluti fomitem in alios transmittant, ipsi alioquin ab ea tuti, atque illæsi: hoc non habet eandem rationem. Nam eiusmodi Sagarum contactus (ut alibi dicitur) iis tantum noxius est, & lethalis, quos iniuria affectos volunt: morbi autem pestilentis contagio, etiam in eos manat, quos minimè velis. **Que**

^{1.} Cap.
xxxvii.
huius libri.

res

res me impellit, ut credam hic Dæmonis latenti ministerio atque opera aliquid fieri, quod non appareat, sed intus tantum grassetur: vntionemque illam exteriorem solum esse eius conscientia, quam ad tam nefarium facinus miseri illi eius ductu, ac consilio afferunt. Siquidem experientia deprehensum habemus, sine noxa illam & gestari, & attrectari à quouis posse, postquam in vincula coniecti fortilegi, societatem Dæmoni suo renuntiauerunt: uti vsuuenit, cum refertas iis pixides inter lectorum, quibus earum perquirendarum cura demandata est, manus agnoscunt. Quod non ita pridè Fresenij (qui pagus est in Germania dittonis Lotharingicæ) euenit. Cùm enim ibi Maria Alberta², & Catharina Præuotia³ iam iam veneficij damnandæ rogarètur, mala sua venena, si quæ fortè domi reliquissent, indicare: ne cui illis vita defunctis, fraudi esse possent: idque statim fecissent: allatae sunt à perquisitoribus ollæ duæ fictiles, in quibus inesset bitumen luteis, albisque guttis intermixtum, ac metalli micis variè lucidum. Quod & ibidem Keluers Otilla⁴, Yzarts Anguel⁵, ac pleræque sæpè multis aliis in locis factitasse reperiuntur. Porro ne quis putet ea sic illas iudicare, dum quæstoribus suis placere student, ac quæ in alios, eosque non illaudatos familiae vsus vnguenta aliquando comparauerunt, ea pro istiusmodi malis venenis illos astute ostendere; non ita res est, multaque concurrunt, quæ nihil hic fingi aut simulari manifestè arguunt. Nam primum, si in ignem mittantur, fulgorem, strepitum, nidoremque edunt, atque emittunt, qualem nulla res alia edere, atque emittere

^{2.}
I III. Nov.
Septemb.
1589.

^{3.}
Iisdem die
& loco.

^{4.}
VIII. Idus
aug. eod.
an.

^{5.}
VII. Idus
eiusdem
mensis.

F 2

6. queat : vti obseruatum reliquit Iana Michaëlia ⁶.
In agro
Stiuensi
IIII. No-
uas Iun.
1590.
 Tum visę, quę statim ac se eis illinendi ac perfri-
 candi potestatem à Iudice accepissent, momento
 fursum efferrentur, ac disparerent: vti de Pamphile
 sua recitat Lucius ⁷: quę, inquit, indidem in se inge-
 sto tali vngvine, iam sui periclitabunda paulatim
Apud Apu-
leum lib.
III. de As.
aue.
 terra resultauit, ac mox in altum sublimata forin-
 secus totis alis euolauit. Et omnino de vnguinis
 istius Magici vsu, facultate, ac viribus conueniunt
 quotquot hætenus etiam diuersi, super ea re sunt
 interrogati fortilegi. Imo & colorem etiam studio-
 sè designant, quo fides magis sit nõ esse somnium,
 sed rem oculis ipsis visam, ac perceptam. Ioanna
 Gallæa ⁸ refert præbitum sibi à Dæmone quercinis
Sandomi-
nici v. Idus
Decemb.
1586.
 frondibus obuolutum, fuisseque albidum coloris : se
 etiam eo vt plerumque delibutas manus habuisse,
 ne ad vllam occasionem deesset nocendi materia,
 atque instrumentum. Alexiæ Drigeæ ⁹ cõsentiens
Haracuria.
IIII. Idus
Nouemb.
1586.
 est huic oratio, nisi quod colorem ait illi fuisse sub-
 ruffum: eoque, cum impellente Dæmone maritum
 vnà concumbentem, ac somnum capientem ille-
 uisset, non multò post in summa miseria, ac mem-
 brorum conflictatione decessisse.

*Demonēs suis, cum primūm eos adoriuntur, pecunias cõferre,
 quę post sublatiis prestigiis, fimus, testæ, folia, aliæque id
 genus quisquiliæ esse reperiuntur. Cur veras largiri ne-
 queant, cum tamen eorum, qui terra abditæ latent, the-
 saurorum, custodes, a seruatorēsque esse dicantur.*

C A P. IIII.

Mirum ¹, cum credantur Dæmones maximos
 quosque thesauros, qui defossi, ac reconditi
 latent

latent, asseruare, atque in potestate sua habere; ta-
 men nihil vnquam illorum depromere posse, quo
 tam sepe iactatam apud suos munificentiam, libe-
 ralitatem, re vel minimūm comprobent: Aut si
 quid certè depromunt, ac verè ostentant, non hoc
 agunt, quo eius fruendi potestatem vllam faciant:
 sed magis, vt tali veluti esca illectos, ludificatósque;
 homines perdant, ac ad exitum, interitūque ad-
 ducant: vti Norimbergensi cuidam accidisse Anno
 M. D. XXX. narrauit Melanchton in progymnas-
 matis Physicis ². Ei Dæmon, inquit, locum indica-
 uerat, vbi thesaurum ingentem pridem obrutum
 esse aiebat. Hunc igitur gazis inhians ille properè
 aperit. Ostendit se primūm fornix, ac sub eo capsula
 ab excubante nigro cane asseruata: quàm dum ra-
 pturus fornicè penitiūs subit, eius ruina momento
 oppressus interiit. Quo viso, qui eius incepti spe-
 ctator, ac testis fuerat ex eius familiaribus quidam,
 tanti periculi metu consternatus aufugit, ac rem
 omnem sicuti eam ipse viderat, in vulgus dissemi-
 nauit. En, vt præsentium etiam opum participem
 illum Dæmon facere noluit, quem tamen earum
 spe certa, atque indubitata lactauerat. Quæ alio-
 rum etiam Dæmonum pridem fraus fuit, & malitia,
 quemadmodum sepius experientia est compro-
 batum. Et certè id parsimonia, ac retinendę rei, cu-
 ius alioqui nihil indigent, studio ab eis fieri, stul-
 tum sit credere: sed potius sic esse hominibus im-
 mensa Dei bonitate, ac prouidentia consultum, ne
 si veras illi largirentur opes, nullius iam tuta esset à
 tantis illecebris integritas: semelque comparatæ ad
 omnem nequitiam, flagitiūque materiam sup-

^{1.}
 Greg. Ce-
 drinus in
 additioni-
 bus ad Ze-
 narum in
 vita Ana-
 stasij Dico-
 rj.

^{2.}
 Lib. II.

3.
In libro de
collationi-
bus diuitia-
rum & vir-
tutis.

4.
In cap. cur
Dæmones
timeant mi-
nas.

5.
Duse prid.
Cal. Octob.
1586.

6.
Duse, pri-
die Non.
Novemb.
1585.

7.
Serra. III.
Non. De-
cemb. 1586.

8.
Haracuria.
XV III. Cal.
Ianu. 1586.

9.
Pangaj
XIII. Cal.
Novemb.
1586.

10.
Manerij.
III. Non. Iu-
liæ. 1685.

11.
Vellea ad
Mosellam
v. Calen.
August.
1387.

peditarent: vti Thales 3 dicit illas *εὐαγυαὶ ἢς ναύων ἐχον*
μύρια. Ergo (vt inquit Pfellus 4) nihil eorum, quæ
promittunt, ex se tradere possunt: sed visu tantum
quædam inania suis cultoribus afferunt, varia pror-
sus, & instabilia. Sennel Armentaria 5 accepta do-
no à Dæmone, vt sibi videbatur, pecunia, gestiens
domum properè rediit, eam vt numeraret: Sed ex-
cusso sacco nihil nisi testas, ac carbones reperit.
Catharina Metensis 6, Succerdam: Claudia More-
lia 7, Benedictus Drigæus 8, Dominica Petronina 9,
ac pleriq; alij, arborum folia. Ioanna à Banno 10, cū
nummum aureum charta cōuolutum in via repe-
risset, vti Dæmon euenturum prædixerat, atq; eum
marito cupidè ostentaret: aduertit tandem non si-
ne pudore, pro auro nactam se calculum ferrugi-
neum, qui etiam contactu primo facilè in frustra
dissiliret. Vna Catharina Ruffa 11, inter omnes quo-
rum quæstiones capitales in manus meas venère
agnoscit, nummos tres se semel sine fraude ab eo
recepisse.

*Non satis esse Dæmonibus diserta verborum stipulatione
obligatos, nexosque homines habere: sed illis præterea
notas vnguibus suis inscribere, quæ seruitutem in quam
abduxerunt, perpetuò testentur. Qua sæpius corporis
parte fiat inscriptio: vt quæ sensu penitus illam orbent,
ac destituant.*

C A P. V.

Dominorum in seruos importuna multis mo-
dis olim fuisse fertur crudelitas, & sæuitia: sed
in hoc maximè intolerabilis, quod notis eos com-
pungendos

pungendos curabant, vt haberent quod fugam, si
inquam se forte darent, comitaretur, ac deprehen-
sioni magis obnoxios redderet. His ad eò barbaræ,
atque inhumanæ seruitutis veluti tesseris iniustos,
ac insignitos etiam nū hodie habet Diabolus, quos
recens sibi addixit, præcipueque (aiunt nonnulli)
ea in parte corporis, quæ à sacrorum Antistite in
die cuiusque initiali chrismate fuit delibuta: vti fu-
res abacti pecoris signa, suis impressis immutare so-
lent: Quæ ratio sicuti parum probabilis mihi vide-
tur (nam & ea quæ Antistes nihil attigit, sæpius vn-
guibus suis foedant, atque inquinant. quemadmo-
dum post dicitur) ita non facilè eorum sententiæ
accesserim, qui negant abolendis baptismi monu-
mentis, notas eiusmodi quasi contrarium symbo-
lum adhiberi: frustra enim (inquiunt) expungi è
corpore is character tentatur, qui penitus hæret in
anima: cū eadem ratione superfluum dici possit
in baptismo aquam corpori superiniicere, qua ta-
men animi lues interior elui denotatur. Certè vt vt
res sit iam nihil ea dubitationis habere potest: post
quàm non modo, qui eam suo damno experti sunt,
diuersi diuersis locis, atque temporibus eandem
referunt; sed etiam iis indiciis comprobant, quæ
sint oculis manifesta, dum vestigia ostendunt: &
rei nouitate prodigiosa, cum sine doloris vllò sen-
su, vulnus ea parte, quæ sic vngue Dæmonis est exa-
rata, penitissimè admittunt. Alexia Belhoria 1, Ni-
colæa Morelia 2, & Ioanna Gerardina 3 concorditer
declarauerunt, se illud perfidiæ suæ Symbolum in
summa frōte iniustum habere. Quirina Xallæa 4, in
occipite: Claudia Fellæa 5, in pectore, & à tergo: Do-
minica

1.
Blamulla.
XVII. Calē.
Febr. 1587.

2.
Serra. IIII.
Nonas De-
cemb. 1686.

3.
Pangaj XI.
Calen. De-
cemb. 1584.

4.
Blamulla.
v. Cal. Mar-
tias. 1587.

5.
Mazilaj. v.
Idus No-
uēb. 1584.

6. *Charmesij. v. Cal. Decemb. 1584.* minica Euræa⁶ in coxa: Iana Nigra⁷, in dextro: Iaquelina Xalucta⁸, in sinistro humero. Atque eiusmodi vestigia illo ipso, quo à fide defecerunt, temporis momento, sibi à Dæmone inscripta fuisse. Porro, eius rei fidem præterea facere ipsas cicatrices in leue callum obductas, si quis parum istis credulus periculum facere velit. Et quod magis mirum videri possit, totus ille locus ita exanguis est, ac sensu labefactatus, vt ne admissa quidem acus altissimè aut dolorem faciat, aut sanguinis minimum eliciat. Idq; ita iam pro comperto habent rerum capitalium vindices, vt inde quæstionis ac tormentorum sæpe initium faciant. Quòd non & ita pridem Spinalij re fuit iam probatum. Nam cum Isabella Pardeã⁹ ibi ob fortilegij crimen comprehensa, vrbis præfecto partem corporis sic à Dæmone inscripta indicasset, subiit ei in animum, experiri, verum ne id esset, quod de eiusmodi stupore ferebatur. Ergo iussit in eam aciculam penitissimè infigi, atque inculcari. Quod cum in fatis magna hominũ frequentia esset factum, & incruentum omnino vulnus apparuit, & nullum saga doloris, vel minimi iudicium aspicientibus dedit. Rursus Brindusij. Ibi Claudia Bogarta¹⁰ tormentis iam exhibenda, ad cutem, vt moris est, detonsa fuerat, ob idque cicatricem nudam in summa fronte ostendebat. Suspiciatus igitur Quæstor quod verè erat, scilicet impressi à Dæmone vnguis vestigium, quod ante capillis tegetetur, in id iubet aciculam altissimè infigi: Quod cum esset factum, nec illa doloris vllò sensu affici, nec vulnus vel tantillũ cruore manare visum est. Perstitit tamen verum negare, ac dicere eum olim

6. Charmesij. v. Cal. Decemb. 1584.

7. Leherij. v. Calen. April. 1588.

8. Buxerij. ad quercum. III. Cale. Maij. 1588.

9. Pridie No- nas Maias. 1588.

10. III. Calẽ- das Nonẽb. 1590.

olim ex iactu lapidis torporem esse obductum. Sed postmodum tormentis admota, non tantum agnouit id sibi à Dæmone inflictum fuisse: sed & plurima alia, quæ indignissimè ab eo passa fuerat enumeravit. Nouissimè¹¹ & Essæij, qui pagus ab hac vrbe miliario abest, cum hoc loci Dynasta præfens in Mugeta fortilegij rea licetorem periclitari iussisset, ac is illam idcirco nudam statuisset, inuestigaturus sicubi tesseram illam reperiret, tandem in sinistro femine macula verrucæ instar apparuit, in quam cum ferrum, vel quantum poterat, adegisset, nec à Mugeta vocem. nec ab ipso vulnere sanguinis guttam vllam elicere, atque exprimere potuit: cum rursus locum maculæ proximum leuiter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, largus cruor sese inde effudit. Quæ autem tanti stuporis causa esse queat, non admodum anxie erit ei quærendum, qui ipse secum reputauerit, quemadmodum nihil vnquam homini à Dæmone nisi mortiferum, atque exitiale accidere possit. Nam equidem longe à vero aberrare mihi videntur, qui sic à naturalibus causis eius rei rationem arcessunt. Corpora quæ sibi Dæmones excitat, plusquam glaciali rigere frigore. Vulgo autem ea orbari sensu, atque obstupescere, quibus extremè frigida admouentur, vel circumfunduntur: vti hyeme summa torpere, languereque magis solemus: & ætate iam affecta, quæ mortis veluti rudimentum quoddam est (sunt autem mortui adedò insigniter frigidi) inquit Plutarchus¹² vt aciem nouaculæ si quis tentet admouere, propter incomparabilem rigorem obtundat) sensus om-

11. XVIII. Calend. Iulias. 1591.

12. In li. Aqua: an ignis sit: vtilior.

nes sint tardiores, atque hebetiores.

--sed enim gelidus tardante senecta.

Sanguis hebet, frigentque effœta in corpore vires. 13

13.
Virgil.
Aeneid.

14.
Libr. VI.
Satyr. cap.
IX.

Et in ipsis quoque animantium corporibus, quæ partes minimum caloris habent, sensu minus pollent: qualia sunt pili, ossa, dentes, aliæque id genus, quæ (vt inquit apud Macrobiū Dīfariū 14) effectui animæ sensum ministrantis sunt penetrabilia. Nam talis vtique cēseri nequit, qui membris animalium vnà cum vulnere stupor à Dæmonibus infigitur. Primum, quod si quis manū admoueat, nihil ipse tactu distinguat, aut vlla qualitate immutatum reperiatur. Deinde, quod causis quæ in se efficientiam naturalem cohibent, sublatis, maximeque, si quæ extrinsecus accedunt, effectus quoque cessare oporteat. At sic est is, de quo loquimur, Dæmonum contactus, vt inducta ab eo sensus alienatio semper duret: quoque longius à sua causa abest eo magis conualeſcat. Tum sagarum manus ad eandem perniciem à Dæmonibus instructæ, sæpè tepentes sunt, & eiusmodi rigoris expertes: apprehensa tamen intermedijs etiã vestibis membra, perpetuo hoc torpore debilitant, vti experientia ipsa non semel comprobauit. Denique defloratæ, ac delibatæ tantum cutis vitium (vt chirurgorum verbis vtatur) in sola cute, nisi quid aliud est, consistit, nec altius progreditur. Leuissima autem eiusmodi laceratione, quicquid subest, vel quantum longissima acicula penetrare potest, sensu orbatur, atque exhauritur. Omnino igitur causam aliunde esse oportet, quam ab eiusmodi frigore; quantumuis duro, atque acerbo. Cuius generis etiam

etiam illud esse puto, quod Meteorologi quidam, percussa, affleatæue fulmine animalium membra, perpetuū exanguia, ac torpida fieri produnt. Nam fulminis contra ignea natura est, multorumque id sæpè incendiōrum causa extitit, quemadmodum pluribus ostendit Seneca 15 in quæstionibus naturalibus. Hoc igitur, quod iam nobis dictum est, identidem inculcare conuenit: in fatana nocendi, perdendique vim occultam esse, ac nullis naturæ legibus astrictam: otiosæque illos agere, qui quæ is facit, ac certam aliquam naturæ rationem exquirunt: quasi non illi sit potius perpetuum cum natura dissidium, ac contentio. Et id quidem ab hoc vno exemplo (quod superioribus quasi corollarium accedet) fidem vel locupletissimam sibi vindicare potest, quod nunc nuper, dum in Sanmardano nostro rusticor, à mulieris, quæ tum forte fortilegij comperta fuerat, marito inaudiui. Pridem quidem se eam de mala aliqua arte suspectam habuisse, vel inde maximè, quod singulis, quæ Veneris diem proximè antecessissent, noctibus, cum accubaret glaciei instar rigentem semper sensisset. Id enim tempus fere est in Lotharingia (vti à nobis paulò antè dictum est) quo sagæ dimisso conuentu, à Magistellis suis digredi solent.) Nam & eiusmodi rigorem ex illorum recenti contactu eas contrahere, ac aliquantisper retinere posse non est vtique dictu incredibile, atque absurdum. Qua autem ratione alia, quàm quæ modò dicta est, haud facile est coniectari.

15.
Lib. II. col.
XXI.

Dæmones cum hominibus concumbere: sed frigido, iniucundo, irrito, atque effæto coitu: matrimoniâque nihilominus frequentare: Zelotypiam etiam fingere, atque assimilare.

CAP. VI.

ABfurdam est (inquit Plutarchus in Numa, contra receptam ab Ægyptiis sententiam disputans) credere Dæmones humana forma, ac venustate captos, libidinosa voluptatis vllâ cum homine consuetudinem habere. Omnino enim natura eos stimulos adhibuit ad sobolem, propagationemque, cuius nihil indigent Dæmones, vt qui certo, stabiliq; numero ab initio sint creati ¹. Tum ad hominis tam admirabilem fabricam, nulla vt succedat, concurrere necesse est. Primum enim esse conuenit specierum *σύνθεσις, καὶ συζυγία*, quæ nulla esse potest Dæmoni cum homine: adeò natura inter se diffident mortale, immortale: corporeum, incorporeum: sensus particeps, sensus expers: & si quæ sunt magis pugnantia, atque contraria. Quæ quomodo inter se iungi, ac copulari queant, non video: tâtum abest vt inde oriri quicquam posse putem perfectum, atque absolutum. Siquidem proportionem semper aliquam esse oportet eius, quod agit ad id, quod patitur, extremâque medio aliquo coniungi, vt inde effectus aliquis consequatur. Denique si simile à simili generatur, quale id, quæso iam esse poterit, quòd ex tam diuersis, dissimilibusque naturis coalescet, atque oriatur? At dices, scio, Dæmones, cum se ad id opificium comparant: in corpus aliquod indui, quod ab iis velut anima-

rum

tum humani speciem, vim, ac naturam habeat (siquidem homo spiritu, & corpore continetur). Esto corpore aliquo se induant, nam in eo tecum mihi conuenire libet: puto id vel hominis defuncti cadaver erit, vel ex concretis, densatisque vaporibus moles aliqua. Nam his ferè duobus modis illos se nobis videndos, exhibere, memini me alibi dicere. Quid obsecro absurdius, incredibiliusque dici, aut fingi potest, quàm quod vitæ animalis sit expers, id ad eam alteri impertiendam vim, ac facultatem aliquam habere? Nam certè secundum naturam, cuius propria est hæc molitio, nisi viuentis genitale nullum semen esse potest: quicquid Petrus Paludanus, & Martinus Arlatensis dixerint Dæmones, cum ad eam rem se parant, è mortuorum hominum cadaueribus semen veluti emulgere. Nam tam ridiculum est hoc, quàm quod prouerbio vsurpatur: Ab asino mortuo crepitum. Iam si ex densatis, coalitisque vaporibus, quod Diuo Basilio ², aliisque multis placuit, nihilo certè felicius procedet negotium, nec erit res ea factu, quàm quæ modo dicta est, procliuior. Nam si sola ignea natura, (vt ait Cicero) ³ vim habet in se vitalem per omnem mundum pertinentem, sine qua nulla sit procreandi facultas, nulla gignendi causa: si, vt inquit Plutarchus ⁴, nulla est ratio, ob quam patriæ, & aspera montium saxa fecunditatis damnentur, quam quod ignis in totum nihil habent, aut si quid habent, id oppido quàm exiguum est: quæ quæso vitæ femina, quæ nascendi principia ab eiusmodi nebuloso parente expectanda sunt, qui ipse nullo editus patre nihil in se habet caloris, quod gene-

G 3

¹.
Lactantius
li. i. de falsa relig.

CAP. VIII.

²
In x. Esaiæ.

³
II. Lib. De nat. Deor.

⁴
*In lib. A-
qua an ignis sit vtilior.*

rando infundat, ac communicet. Nam certè & hoc omnes vno ore loquuntur, quæ Dæmoni corporis sui copiam faciunt, Sagæ (faciunt autem omnes vbi se illi addixerunt, estque hoc quasi primum pignus initi cum illo foederis) se illius semine, si quod effundit, in tantum frigido contaminari, vt eo admissio totæ statim horrore diffiliant. Marci apud Psellum 5 eadem oratio est. Si quod (inquit) excrementum sentiuntur emittere, id vti corpus vnde manat, sic calore est destitutum, vt eo nihil ad procreationem æquè inhabile, ineptumque esse possit. Cui rei & ipsa astipulatur experientia, ne hic per omnia rationum momenta decurram, quæ vulgo in hanc sententiam afferri solent. Refert Alexander ab Alexandro 6, audisse se à quodam familiari suo, illi amici paulò antè defuncti imaginem (credibile est eam fuisse illudentis Dæmonis spectrum aliquod) summo pallore, ac macie ad se accessisse, ac conatum esse vnà se cum illo in lecto collocare: sed cum contra luctando id facere fuisset impeditus, pedem tamen intulisse vsque adeò gelidum, ac rigentem, vt nulla glacies illius frigori comparari posset. Refert & alicubi Cardanus non absimilem huic narrationem de quodam æquali suo, qui in cubiculo, quod pridem erat Dæmonum occurfationibus infame noctu decumbens frigidæ manus palpum sensisset. Ad domestica redeo. Ponsætæ Esselinæ Leherij 7, ob sortilegium damnatæ, consentanea est superioribus agnitio: Dæmonis sui manum, si quando (vt amatores solent) in sinum immitteret, semper sensisse marmoris instar duram, ac rigentem. Addunt & Auerroës, Alber-

5.
In libro De
Demonib.

6.
lib. 2. Ge-
nial. diu-
CAP. IX.

7.
Pridie No-
nas Aprilis.
1583.

tus,

tus, complurésque alij prodigiosa istiusmodi generationis modum tertium superioribus duobus fortè credibiliorem, ac probabiliorem. Dæmones scilicet id semen incubos immittere, quod ante succubi exceperunt: qui modus rectè ex eo defendi possit, quod breui tatum intermissæ patrationis momento à naturali, & consueto hominum distet. Cui etiam vitio facilè occurrant ea, quàm maximam habent Dæmones in rebus conseruandis, ac ab interitu suo defendendis, dexteritate. Hic igitur siue vir incubet, siue succubet fœmina, liberum in vtroque naturæ debet esse officium, nihilque omnino intercedere quod id vel minimum moretur, atque impediat, Si pudor, metus, horror, sensusque aliquis acrior ingruit; illicet ad irritum redeunt omnia e lumbis, effœaque prorsus fit natura. Ob idque etiam sæpè ipsa sibi amoris proxenetas, libidinisque fomenta adhibet, quibus veluti calcari- bus ad rei Venereæ patrationem concitetur. At hoc qui nobis istos concubitus, succubitúsque Dæmonum memorant vno ore loquuntur omnes, nihil ijs frigidius, ingratiúsque quicquam fingi, aut dici posse. Petronius Armentarius, 8 membra sibi omnia statim, atque Abrahelem suam complectebatur, diriguisse. Hennezelius, 9 quasi in frigida oppletam specum immisisset, re imperfecta Scuatzebourg suam (erant verò hæc succubarum nomina) reliquisse se prodiderunt. Sagæ quoque omnes perhibent, sic Dæmonibus suis comparata esse, quæ putantur virilia, vt sine sensu maximo doloris præ vastitate, rigoréque nimio admitti non possint. Alexia Drigaa 10 recensuit Dæmoni suo penem,

8.
Dalhemij
9.
Vergauilla
Mense Iu-
lio. 1586.

10.
Haracuria.
IIII. Idus.
Nouemb.
1586.

11.
MaZilaj.
v. Idus No-
uemb. 1584.

12.
Serra
XIIII. Ca-
lend. Febr.
1587.

13.
Præneij pri-
die Calen.
Augu. 1588.

penem, cum furrigebat tantum semper extitisse, quanti essent subices focarij, quos tum forte præfentes digito demonstrabat: scroto, ac cõleis nullis inde pendentibus. Claudia Fellæa, ¹¹ expertam esse se sæpius instar fusi in tantam vastitatem turgentis, vt sine magno dolore contineri à quantumuis capace muliere non posset. Cui astipulatur & illud Nicolææ Moreliæ ¹² conquerentis sibi, quoties à tam misero concubitu discedebat, decumbendum perinde fuisse, ac si diutina aliqua, ac vehementi exagitatione fuisset debilitata. Retulit & Didatia Miremontana, ¹³ se, licet virum multos iam annos passa esset, tamen tam vasto, turgidõque Dæmonis sui inguine extensam semper fuisse, vt substrata lintea largo cruore perfunderet. Et communis fere est omnium querela, perinuitas se à Dæmone suo comprimi, non prodesse tamen quod obluçantur. Vnde puto, satis clarum manifestumque est tali concubitu nec irritari, nec elici vllum semen posse. Quod tamen nemo nescit, veluti symbolum ad procreationem conferri oportere. Sed esto, possit aliquis inter adedò frigidos, inamcœnõsque complexus despumare in libidinẽ. Sit hinc vir, illinc fœmina veluti ad manum. Ex vno ad alterum magna celeritate, ac desultorum in modum transeat. Quæ in hoc mora tam pusilla intercedere potest, quæ tantæ rei molitionem, exclusis, qui comitantur, spiritibus non impediatur? Irritus est ad generationem coitus, inquiunt Phisici, si ad locos caulis non penetrat, ac pertinet: vnà enim spiritus excerni oportet, nec in via diffundi, ac dissipari. Si quidem rectè

Zeno,

Zeno ¹⁴ sperma dixit esse mixturam, ex omnibus animæ viribus reuulsam: quod nisi perpetuis, ac directis ad eosdem locos arteriæ meatibus integrum, valensque peruenire nequit. Ob idque pudentum maximè in coitionibus intentum esse oportere dixit Galenus, ¹⁵ vt quam longissimè semen feratur. Quamuis enim fœcundum sit, si tamen procul vibrari non potest, vt ijs euenit, qui ὑπο σπυδαίοι nominantur ad procreationem, generationemque omnino est inhabile. Et vt hæc ita sint omnia, vti autumant, hic tamen faciant necesse est Deum prodigiosarum istiusmodi libidinum administrum, ac συμμενητὸν. Nam si aliud nihil ad generationem conferre possunt Dæmones, quam quod homines ipsi conferre solent, videlicet genitale semen, vnde animalis facultas, ceu ex traduce, propagatur: ad absolutionem autem, perfectionemque humanæ illius fabricæ accedere oporteat, & rationis participem animam: consequens certè est, vt aut imperfectum opus, nec absolutum relinquatur: aut Deus ipse ei inchoato manum ultimam addere, ac veluti coronidem imponere habeat necesse. Nam certè (inquit Aristoteles ¹⁶) mens extrinsecus accedit, & diuina est: nec ex ipsa feminum natura oritur. Et Seneca, ¹⁷ si propriam mentis originem aspexeris, non est ex terreno, & graui concreta corpore; sed ex illo cœlesti spiritu descendit. Iamblicus ¹⁸ etiam ex Ægyptiorum, Assyriorumque Theologia, refert hominis materiam, ex humano coitu optimè coaptari: à causa verò superiori, vniuersali que adhiberi formam. Et probata est à piis omnibus ¹⁹ sententia, animas

14.
Apud Plu-
tarch. in li.
De cohib.
iracundiæ.

15.
Lib. De vsu
partiu. xv.

16.
II. Lib. De
ortu & in-
teritu.

17.
In Lib. De
consolatio-
ne ad Albi-
nam. Cap.
vi.

18.
De Myst.
Ægypti.

19.
D. Augu. in
libr. quest.
ret. & noui
testam. post
sententiam
Rabinorum
David Kim-
chi in Za-
char. 12 &
Mosis
Ægyptij.

H

rationis participes diuinitus tunc nouas creari, & corporibus inseri, cum membra formam suam, ac figuram iam sunt consecuta: scilicet circiter quadragessimum quintum²⁰ à conceptione diem. Inspirauit (ait Moses²¹) in faciem eius spiraculum vitæ: id est, (vt interpretatur Iosephus²²) spiritum immisit in hominem, ex fermentata humo ante à se informatum. Neque equidem, vt is ad posteros, ceu ex scaturigine solent riuuli, perpetua serie demanaret. Quod quidam non pœnitendæ eruditionis vir, forte hac de re cum eo sermones conferenti mihi persuadere conatus est, ex illis, quæ præcedunt, verbis: **CRESCE, ET MULTIPLICAMINI.** Nam ista animorum ex animis propagatio, neutiquam ipsorum, quæ tamen certa, indubitataque est, immortalitati conuenire potest: quod quicquid ab alio principium, causamque habet id suum etiam finem, exitumque aliquando sit habiturum. Longè sapientius Essæi,²³ qui animos ex æthere subtilissimo in corpora, ceu carceres illecebra quadam naturali tractos commeari dixerunt. Et certè in hoc eorum sententia præuallere debet, vt qui à prima ætate libris sacris, prophetarumque effatis assidue incumbentes Mosaicæ historiæ sensum, longè alijs melius callere potuerunt. Quibus quoque in hoc non assentiri pudor nobis sit maximus, qui habuerint alienissimos, etiam ab omni veri Dei cultu homines suæ sententiæ astipulatores. E quibus iam audiamus Porphyriū,²⁴ pertinacissimum etiam hostem Christiani nominis de ea re loquentem. Certa est, inquit, Essæorum religioni, Philosophiæq; deditissimorum

20.
Hippocr. in
Lib. de natura
fetus.

21.
Genes. II.
22.
Li. I. Anti-
qui. Iudai-
carum cap.
I.

23.
apud Ioseph.
Li. II. De bello
Iud. ca. VII.

24.
In Lib. De
abstinentia
Antiqu.

simorum hominum sententia, animas immortales existere, atque ab æthere tenuissimo descendentes corporibus applicari *ἐπιτιν*, id est, impetu, & instinctu naturali tractas ad corpora. Quæ quidem non recensentis tantum: sed probantis, laudantisque aliorum placita, ac decreta oratio est. Proclus²⁵ quoque, qui post Porphyrium secundus contra Christianos suis Epicherematis adeo infestè latrauit, istam animorum in humana corpora è superis locis migrationem, ex eaque adeo insignem in alias conditiones mutationem ita describit. Descensus animæ in corpus seiunxit quidem illam à diuinis animis, à quibus intelligentia, potestate, ac puritate implebatur: coniunxit verò generationi, naturæ, materialibusque rebus, à quibus obliuione, errore, & ignorantia est imbuta. Vnde apparet mentem diuinitus accedere, non parentum semine infundi, ac communicari. Quæ & Aristotelis²⁶ doctrina fuit, dum inquit mentem substantiam quandam esse, quæ aliunde aduenire videtur, ac non interire, id est (vt ex amplioribus Latantij verbis magis apertum reddam) quæ sentienti tatisper dum ipsa viuunt, atque alitur, coniuncta est: Sic enim in libro septimo de Institutione diuina aduersus gentes loquitur: Non idem mens est, & anima. Ex quo igitur tempore spirandi facultatem accepit id est, vt ego interpretor, animali facultati adiuncta est, cum eadem vsque ad vltimum durat; donec emissa corporis claustro, ad suam sedem reuolet. At huius argumenti pondus eleuet forsitan aliquis, inquiens ex stupris, incestibus, adulterijs, nefandisque alijs amoribus nasci

25.
In lib. De
anim. &
Dæmon.

26.
Lib. I. de
anima
CAP. III.

infantes. Neque tamen hoc cuiquam absurdum videri, quòd Deus illis vti alijs, qui ex legitimis nuptijs eduntur, mentem diuinitus infundat: aut Deum idcirco istiusmodi flagitiorum, libidinumque comitem, atque administrum inclamare. Et certè multum interest, serueturne is, quem Deus constituit ab initio, naturæ ordo, & series: an præter ipsum, ac potius in eius contumeliam, ludibriumque tentetur aliquid, atque inceptetur. Edictum de propagatione humana summum, perpetuumque hoc primum fuit. **CRESCETE, ET MULTIPLICAMINI.** Directum est, ac simplex. Ac quemadmodum Iurisconsultis directa in testamentis dicuntur, quæ recta à testatore in eum, de quo agitur, nulla alterius opera interposita, & vt vulgus loquitur, immediate transeunt: ita ad homines ab hominibus hoc recta transit, nulla eius opificij societate cum Dæmonibus communicanda. Deus, (inquit P. Lombardus ²⁷) non incongruè humanæ conditionis modum, quem à principio instituit, licet peccata hominum intercesserint, sine immutatione conseruat. Ex altitudine iudiciorum eius hæc sunt ²⁸. Nam & Abrahamus ²⁹ ex Agare Ægyptia, sic volente Deo, Ismaëlem multarum gentium parentem: & Lothus ³⁰ eius nepos adoptiuus, (ex filiarum incestuoso concubitu Moabum, & Ammanum, vnde duxere originem Coelesyriæ adeo numerosi populi, sustulerunt. Verum non eadem ratione cenferi debet, si quis semen suum Molocho dederit, aliterque eo vsus sit, atque edicti illius perpetui fert sententia, ordo postulat, exigat vsus, atque necessitas. Et certè ne ipsi quidem

^{27.}
Li. II. sentent. Distinct. XXXII.

^{28.}
Roman. II.

^{29.}
Genes. CAP. XVI. vers. 10.

^{30.}
Genes. CAP. XIX. ver. 37-38.

quidem Ethnicorum Philosophi probauerunt poetarum in hoc licentiam: quod Deorum amores, matrimonia, libidines, adulteria in scenam producerent; Homerumque ob id è sua republica eiecit Plato: simili exemplo, quo eum Athenienses iudicio insanum pronuntiauerunt; quia (inquit Cornelius Nepos ³¹) Deos cum hominibus belligerare descripsisset. Quod & fusius exagitaui Serapion in Panegyrico ³². Quo magis mirum videri possit, tam multos Christiani nominis autores, in ea opinione hære, sententiámque in hoc suam mordicus etiam tueri, ac defendere. Nam & Iornandes Gothorum imperante Iustiniano Episcopus, in eo libro, quem de Getharum origine scripsit, non dubitauit referre, fuisse in Scythia magas mulieres, patrio sermone Aliorumnas nuncupatas, quæ à Filimero Gothorum rege in vltimas solitudines adactæ, atque ibi ab immundis spiritibus compressæ tetros, ac feroces homunculos edidissent, vnde suam Hunni duxissent originem. Et Gulielmus Parisiensis, Thomas Brabatinus ³⁴, Vincentius, ³⁵ Hector Boëtius, ³⁶ Ioannes Nider, ³⁷ atque alij eadem de Cypri incolis, Hellequinis, Vrsinis, ac Merlino Anglo confidentius narrauerunt, quam pateretur Ecclesiasticæ historiæ fides, atque authoritas. Suam post Lactantium ³⁸ (cuius tamen pridem error in hoc damnatus est) ex eo defendentes sententiam, quod in Genesi ³⁹ legitur, hominum filias suis complexibus filios Dei suscepisse. In quo quam longè rem à veritate sua detorqueant, satis in eum locum interpretes ⁴⁰ indicant inquietes filios Dei non natura, ac generatione illic dici: sed peculiari qua-

^{31.}
In Epist. quam ad Salust. praemissit Daretis historiae.

^{32.}
Suidas.

^{33-34.}
De vniuersali bono.

^{35.}
Lib. XXI. c. xxx.

^{36.}
Lib. VII.

^{37.}
Lib. v. for. De malef. Cap. x.

^{38.}
Lib. II. de origi. errorum.

^{39.}
Cap. VI.

^{40.}
Rab. David Kimhi D. Tho. Theoph. & Archid. Antioche.

dam beneficentia, qua præter cæteros Deus illos complexus est, ac tanquam vnicè charos in familiam suam cooptauit: quales fuerunt filij Seth. Quemadmodum ⁴¹ filia hominum contrà appellatur, quæ nihil in se commendabilius habent, quàm quod ab homine sunt nata, & progenita, quales fuerunt filia Caim. Et equidem D. Augustinus ⁴² locum illum enarrans, nihil tale comminiscitur, licet eum non fugerint, quæ de incubis, succubisque prisca narrauit gentilitas: ac præterea alibi ⁴³ disertè pronuntiauerit, non esse fabulosum, quod aiunt Dæmones cum hominibus concumbere. Quod & ego pro vero habendum censeo: sed ⁴⁴ non ea causa id fieri, quo inde sobolem tollant, vel voluptatem aliquam capiant, afferantue (matrimonia, inquit Plinius, ⁴⁵ inter Deos credi; tantòque æuo ex ijs neminem nasci, puerilium prope deliramentorum est:) Verùm potius vt tali stupri consuetudine eos, quos semel illaqueauerunt, in flagitia magis, magisque ingurgitent. Inde ridicula illa quod & redamari, atque in amoris propensione (si Dijs placet) sibi responderi volunt. Imo & matrimonia, vt alibi ⁴⁶ dicitur, iungere, ac frequentare, non minore equidem vel mœchi, vel riualis impatientia, quàm inter homines esse consueuit. Recitat Nicolæa Morelia, ⁴⁷ cùm ea iam ætate esset, qua solent à procis ambiri virgines: ob idque frequentes apud se ij adessent, sæpè hoc in ipsam durissimis verberibus Magistellum suum animaduertisse, quod illos intromitteret: ac præterea interminatum fuisse grauiora, ni in posterum abstineret. Et in sabbatarijs conuentibus maleficorum

41.
Bartholomæa. Vythemerus in Phras. Diuina Script.

42.
Ca. XXIII. Lib. xv. De ciuit. Dei.

43.
Ca. XXI. Lib. v. De ciuit. Dei.

44.
Turquem. Hexam. dialogo III.

45.
Lib. II. Cap. VII.

46.
Capit. II. Lib. II.

47.
Serra. XIII. Cal. Febr. 1587.

corum nefas est (vt plerique omnes recensent) eam quam sibi alius matrimonio iunxerit, attingere, aut etiam probri sollicitare. Adeò versutè simulato amori Zelotypiam prætendunt. In quâ etiam sententiam refert Erasmus, ⁴⁸ oppidum fuisse in Heluetia Schiltach nomine, quod malus Dæmon totum exussisse credebatur: non aliam ob causam, quam quia cauponis (è cuius etiam ædibus flammæ initium fuerat) filius mulierculam, quam is sibi amicam adiunxerat, attrectasset: vt deinceps fusius suo loco narrabitur. Sed hæc omnia tanto maiore studio simulantur, quanto à veritate absunt longius: nunquàmque operosior est veri ostentatio, quàm vbi mendacium, veluti anguis in herba latet, atque absconditur. Cùm enim coniugium ad vitanda supra, procreandamque sobolem sit institutum: neutrius autem, vt iam dictum est, indigeant Dæmones, quod nec Venerearum libidinum illecebris trahantur; nec liberorum desiderio aliquo afficiantur: dolos, machinas, fallacias, & prestigias hæc omnia esse oportet. Quod & ex eo magis clarum, manifestumque fit, quod qui eam Dæmonum γονοποιῶν defendunt: contraria nihilominus inter se sentiunt, vbi quale sit ortu, natura, ac moribus, quod inde nascitur constituunt: (quæ certè in tam contrarias sententias de eadem redisse facili mendacium arguit) si quidem alij humano tantum femine id procreari per eas, quas modo dixi, se viris subiiciendi, tum propere fœminas in eundi vices, autumant: Adamicosque, qui inde existunt, liberos, appellant: quasi ab Adamo, vt cæteros homines perpetua serie propagationis dedu-

48.
Epist. familiar. Lib. XXV. Epist. xx.

ctos, ac

40
Guilielmus
Parisiensis
in vltima
parte de V-
niuer.

ctos, ac deriuatos: tum in infantia noctes, diésque vagire; 49 plumbeos, maciéque deformes esse: etiam si nutrices quinque totas sugant. Hæcque vitia esse adulterini, ac translatitii illius feminis: Alij contra in illis elucere virtutes, quæ humanas longè superent, suspicionemque afferant admixtæ alicuius diuinitatis, qualem olim heroibus suis tribuebat antiquitas: qui & ob id (inquit Lucianus) neque Dij, neque homines, sed vtrumque esse credebantur. Eius ad eò rei documentum esse amplissimum, quod de Castoris, Pollucis, Bacchi, Alexandri, Romuli, Æsculapij, aliorumque id genus *ἡμιθεῶν* procreatione, literis proditum reperimus: genitos scilicet fuisse; cum quos ea ætas Deos, nunc Dæmones vocamus, illorum matres facta per alienæ formæ assimulationem fucò, compressissent. Quos etiamnum incubi, quos nobis hodiernæ memorant sagæ, facillè faciant: cum nihilominus illis vires sint ad procreationem habiles, atque idoneæ. Quamquam id ea solum gratia ad inuentum, excogitatumque fuisse forte dixerit aliquis, vt matrum illarum turpitudine eo commento tegeretur: quòd pudor fuisset illustribus ortas parentibus, adulterij, incestus, probri insimulari. Nec æquum fuisset tam excellentes, præclarosque belli, ac pacis artibus viros, quique suis laboribus, eximisque factis rempublicam auxissent, natalium labe aliqua aspergi, ac contaminari. Hæret tamen adhuc nunc in plerorumque omnium sermonibus, ac mentibus illa vti verissima, certissimaque opinio. Iam quod instant magis, ac validissimum, firmissimumque ad eam rem argumentum nactos se putant, dum

dum ostendunt partus ita à Dæmonibus comprehensarum mulierum nonnunquam informes, prodigiosos, ac portentosos existere: quales Cardanus in Scotia; 50 Leuinus Lemnius in Belgio; 51 nos etiam Lotharingia, dum in sagas quæstiones exercemus, non semel obseruauimus; id quidem facile erit ei diluere, qui penitiùs totum hoc negotium volent rimari, atque expendere. Nam, quod ait Vlpianus, 52 istiusmodi ostenta contra naturam esse, hoc ego sic interpretor, quasi dicat, ea communibus naturæ legibus aduersari, id est, modum à natura præscriptum, vel superfluis, ac luxuriatibus membris excedere: vt cum quis nascitur tribus manibus forte, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ naturæ minus responderet: qualis fuit infans ille, quem Ammianus Marcellinus 53 memorat natum apud Daphnen amœnum, & ambitiosum Antiochiæ suburbanum: ore gemino, dentibus binis, promissa barba, quatuorque oculis. Et ætas nostra bicipites, sedigitos, bicorpores, geminatique aliis artibus admirabiles multos vidit. Vel necessariis, consuetisque defici, ac destitui: vt fuit massa illa informis spongiæ, vorticæue marinæ instar palpitans, ac vitæ etiam speciem præbens, quam non ita pridem (inquit idem Leuinus 54) enixa est insularis quædam mulier, in inferiore Germania. vt hic omittam dicere Monoscelos singulis cruribus: Blemnyos *ἑνεπαλας*: & Arimaspos vno oculo in fronte; quos nobis narrat Plinius 56, nam suam certamque propagationem habuisse feruntur. Vel sic deprauata, infamique forma, ac specie apparere, vt horrorem etiam sua foeditate,

50.
Cap.
xxxix. Li.
xvi. De
var.
51.
Cap. viii.
Lib. i. de oc-
cul. nat. mi-
rac.
52.
In l. ostentū
De verb.
sign.

53.
Rerum ge-
starum. Li.
xix. sub
fin.

54.
Libr. i. De
natur. oc-
cul. mirac.
cap. viii.
56.
Li. vii. ca.
ii. & Lib.
v. ca. viii.

57.
Chron. Li-
bro. xx.

58.
Loco. supra
memor.

immanitateque aspicientibus incutiant. Quale
fuit illud, quod Christianus Massæus 57 non multis
diebus præcessisse Rauennæ direptionem recenset.
Infans scilicet Hermaphroditus, aspera vno cornu
fronte, alatis brachijs, oculato genu, pede accipi-
tris, istis notis. V. ✕ pectore insignito. Rursus &
aliud non minus stupendum, quod enim Leui-
nus 58 sua ætate visum testatur: Adunco videlicet
rostro, longo teretique collo, oculis vibrantibus,
cauda acuminata, stridenti voce, pedibus expedi-
tissimis vt quibus hac, atque illac celerrimè discur-
reret, latebras conclauis perquirens. Quæ tamen
omnia quantum ad animalis corporis fabricam
attinet, ex iisdem causis initium capere, quas natu-
ra in cæterarum rerum molitione adhibet, nemo
est qui non sit facile concessurus, si modò se ijs ra-
tionibus duci sinet, quæ in hoc argumenti genere
plurimum semper momenti habuerunt. Nam pri-
mùm, vt silentio prætermittam geminationes, a-
gnationesque illas membrorum (minus enim sus-
pectæ sunt istius Dæmonogomæ, quòd constet eas
à feminis copia, abundantiaque promanare, & fi-
guram nouam, alienamque nullam præterea ha-
beant) ac à mola illa informi, atque inelaborata,
quæ monstri affinior videtur, incipiam: ne inter
Medicos quidem controuersia est, quin ei mate-
riam natura ipsa suppeditet. Sed in hoc tantùm
diuersi sunt, quod formæ vitium alij in mala vteri
constitutione: alij ex sordido, improbòue semine:
alij ex astrorum contuitu, syderumque influxu, ac
præsertim quartæ, silentisque Lunæ, quam Varro
inter menstruum vocat: alij denique ex alijs causis
naturali

naturalibus arcessant. Fieri enim horum aliquo,
vel omnibus simul, vt concinnam formam, decen-
tè que figuram ea consequi non valeant. Addunt
& nonnulli ex præurientis mulieris imaginaria Ve-
nere ac sine vilo viri concubitu, qui in hoc nego-
tio agentis, quod propriam formæ est, partes ob-
tinet, absurdas eiusmodi formas ascisci: nam & gal-
linæ oua pariunt, citra vllam galli operam quæ ob-
id, quantocumque incubentur tempore, non aru-
mantur tamen: sed potius putrescunt. Vt cum que
res sit, à nemine adhuc ambigi audiui, quin eius-
modi fœtus à natura non etiã à Dæmonibus cau-
sam habet. Nam & honestæ matronæ, ac alioqui à
tam nefandi concubitus suspicione alienissima,
sæpè talem edere visæ sunt. Et contra sagæ, quibus
cum stupri quotidianam ferè consuetudinem ha-
bere dicuntur Dæmones, infantes suos sæpè pa-
riunt omnibus naturæ numeris, & partibus perfe-
ctos, atque absolutos. Iam quòd attinet ad horri-
feros illos partus, qui ipso quò eduntur in lucem
momento stridore, discursu, ac specie, quales vul-
gò Dæmonibus assignantur, terribiles se osten-
dunt; etsi vigent illi non parùm ad inferendam
hanc de Dæmonum opinionem: siquidem
inquit Euripides,

Ἡ φύσις ἐνάτω ἔ γένος ἐστὶ τῶν ἀβέλγων. 59

Si tamen eorum efficientes causæ paulò atten-
tius considerabuntur, nihil quoque reperientur ha-
bere, quod suum natura non agnoscat. Palàm est
quanta formarum varietate in hominibus præfer-
tim ea ludat, vtq; ex eo, qui adhuc illorum extitit,
numero vix duo reperti sint vultu, moribusque

58.
In Eli. Obs.

per omnia consimiles, vel si vno sint partu editi: Quod in Esau, & Iacob res ipsa olim fecit manifestum. Eius causam, si rogetur Physicus, non continuo in feminis genitalibus facultatibus eam constituet, quasi natura ex vna, eademque causa res at deo diuersas sit editura; cum contra (vt inquit Cicero ⁶⁰) eius via perpetuo vna sit, & simplex similitum appetentissima, ac adeo rapacissima. Quid ergo quam tandem tantæ diuersitatis causam probabilem satis constituemus. Et de hac quidem garrè disputant illi: sed in eo plurimum consensus est, vt ad matris imaginationem potius referenda videatur. Memorabile est, quod de ea re in Iacob sacra historia ⁶¹ legitur. Is pacto cum Labane socero conuenerat, vt sibi habere liceret eas omnes, quæ in grege maculis interstinctæ, conspersæq; reperirentur pecudes. Quo igitur plures eius generis ederentur matribus ad aquam appellentibus è populo amygdala, castaneæue virgas coloribus distinctas opponeret, quarum frequenti aspectu, sensus earum afficerentur, vnâque qui postmodum concipiendus erat foetus. Quæ etiam illi frustra non fuit cautio: Nam matres illæ ferè omnes agnas edebant maculoso vellere quamuis, qui iniret eas talis nullus in toto grege existeret. Ab innata igitur feminis facultate non erat ea veritas, ac diuersitas: sed ab illis, quæ extrinsecus obrepebât, imaginibus.

^{62.}

Tuscul. q.
lib. 1. De finib. bon.
lib. 2. de Diuinitat. lib.
II.

Quam si tantum brutis animantibus, quæ nihil tamen mente agitant, natura vim tribuit, ac facultatem, quid de homine futurum putamus, cui animus est (inquit Plato) *ἀεὶ κινῆται*, id est, (vt interpretatur Cicero ⁶²) seipsum semper mouens, semper aliquid

aliquid agens, nunquam agitatione vacuus non etiam inter dormiendum? Si quidem illarum rerum visa eum fatigant, quas vigilas gesserit, aut cogitarit ⁶³. Quæ puto causa fuit Plinio ⁶⁴, vt diceret plures in homine, quàm in cæteris omnibus animalibus apparere differentias, quia videlicet cogitationum velocitas, animi celeritas, ingeniiisque varietas multiplices notas imprimat: cum cæteris animantibus immobiles sint animi, & similes omnibus, singulisque in suo cuique genere. Ac licet Leonardus Vvairus ⁶⁵ in eo tractatu quem de Incantationibus edidit, disputet eiusmodi macularum in pecudibus Iacob varietatem, ex occulta diuinæ voluntatis potentia magis fuisse, quàm ex obiecta illa colorum interpunctione; ipsa tamen historiarum veritas, si exactè perpendatur, contra facere videtur. Nam si hoc sic facere instituit Deus, quid necesse fuit istud de virgis, quod certè probabile in naturalibus causis fundamentum positum habet, quasi subsidium aliquod, atque instrumentum opificij sui adhibere? Et certè se ipse Vvairus suo iugulat gladio, tum euestigio laudata contra Diui Augustini ⁶⁶ authoritate: tum superioris libri capite vicesimo, seriò etiam adductis in contrariam sententiam argumentis: quod, inquit, socerum Iacob bona pecoris parte, adinueta illa virgarum variatione cum insigni eius damno fraudauerit: quod gallinis, cum oua incubant, tales offerri soleant colores, quolibet distinctos earum pullos volumus: quod ea cautio sit maxima, ac prouisio qui dant liberis operam, ne alijs exornetur genialis lectus imaginibus, ac tabulis, quàm quæ honestam, liberalémque aliquam

^{63.}

De Diuinitat. lib. II.
Macrob. Lib. I. in Somnium.

cap. 3.

^{64.}

Lib. VII.
cap. 12.

^{65.}

Lib. II.
cap. 7.

^{66.}

Lib. XII. de ciuit. Dei.

67.
Lib. VII.
cap. 12.

68.
Lib. V. de
plac. philos.
cap. 12.

69.
Instm. lib.
XV.

70.
Plin. lib.
VII. cap. 11.

71.
Hist. Venet.

72.
Plin. lib.
XII. ca. 12.

73.
Plutarch.
in Lib. de
sera num.
vindicta.

speciem ostendunt. Similitudinum enim in mente reputatio est (inquit Plinius⁶⁷) & in qua credantur multa fortuita pollere: visus, auditus, memoria, haustæq; imagines sub ipso conceptu. Et mulieres (ait Plutarchus⁶⁸) sæpiusculè repertæ sunt, quæ similes illis simulachris, statuisque partus eniterentur, quas in delitiis habuissent. Quod tamen ego prorsus sic dictum non intelligo, quasi vniuscuiusque figuram ac lineamenta inde causam suam necessariò mutuari, atque habere putem. Nam naturam hic etiam ius suum sibi vendicare indicat, quod non modò liberos, sed & nepotes parentum suorum vultus, mores, vocem, incessum, staturam denique ipsam, multis etiam post annis referre videmus. Imò & in parte corporis aliqua notam generis sui propriam, ac peculiarè. Vti Seleuci filij⁶⁹, nepotèsque anchoram in femore: Daci⁷⁰ in brachio certum aliud quoddam generis sui insigne ad quartum vsque partum ostendisse perhibentur. Bergami⁷¹ quoque in Coleonum familia (quàm vnus maxime illustrauit Bartholomæus ille, cuius adhuc Venetiis ad DD. Ioannis & Pauli erecta visitur statua equestris) peculiare fuit mares vt plerumque tribus nasci testiculis: ob idque adhuc eius familiae symbolum tribus nigris testiculis esse notatum, atq; insignitum. In Lepidorum⁷² etiam gente tres intermisso ordine obducto membrana oculo geniti memorantur. Et indubitatum exemplum est Nicæi nobilis pictæ Byfantij geniti: qui adulterio Æthiopis nata matre, nihil à cæteris colore differente, ipse autem regenerauit Æthiopem. Cui & germanum illud est⁷³ de muliere quadam Græca, quæ

quæ cum enixa esset infantem, ob idque adulterij esset damnata, progenies Æthiopis quarta inuenta est. Tum & hoc in corporibus liberorum Pythonis Nisibensis hastæ figuram signum Spartanis conueniens, post multi temporis reuolutionem, tâquam ex altissima generis similitudine emicuisse. Verùm si quæ maior in corpore apparet turpitudine, ac deformitas, quæ ei figuram indat à communibus, & vulgaribus alieniorem, vt plerumque eas ab eiusmodi phantasiæ violento, vehementiq; motu progredi. Nam certè si quid mulier auidius animo concipit, ac menti inculcat altius, siue in ipso conceptu, siue etiam ineunte gestationis tempore, huius imago vt dictum est, vt plerumque in foetu elucescit. Dum enim vehementius, attentiusq; rerum vel obiectarum, vel cõcupitarum species animo voluit, ac versat; euenit, vt earum figura concurrantibus vnà humoribus, quos ad id habet obsequentes embryoni indatur, atque imprimatur. Viso enim sub cõceptum oblato (inquit Empedocles apud Plutarchum⁷⁴) infans informatur. Fidem huius rei faciunt amplissimam, quæ de ea re extant apud probatos authores, exempla. Scrupulum (inquit Heliodorus præsul Tricésis⁷⁵) in agnoscenda Cariclæ filia marito ademit Æthiopissa vxor (esto hæc commentitia narratio, at veritatem præ se fert aliquam, eamque, quàm proximè fieri potest vestigiis consequitur) quod diceret Andromachia se ob oculos imaginem tum positam habuisse, cum vxorium patraret opus. Hancque incute candoris causam præter loci morem, ac naturam non respuisse virum, naris alioqui emunctissimæ.

74.
Lib. V. De
plac. Philos.
cap. 12.

75.
In historia
Æthiopi-
ca.

simæ. Marci Damasceni nota est historia de muliere, quæ villis, qualibus vestiri solent cameli, horridum infantem peperit: non aliam ob causam, quàm quod Diui Ioannis Baptistæ inter geniales complexus in aduersa tabula contempleretur effigiem. Quæ etiam causa fuit ⁷⁶ Nicolao Pontifici

^{76.}
Guliel. Pa-
rad. Chron.
Sabaudia
cap. 46.

eius nominis III. cum eius neptis villosum admodum infantem peperisset, ut visorum, quotquot erant Romæ, imagines edicto tollendas curaret.

^{77.}
Buscoduci,
vt refert
Vyairus
lib. 1. de in-
canta. ca. 12.

Alius ⁷⁷ nondum deposita cacodæmonis persona, quàm in fabula paulò antè adumbrauerat, obuiam fortè vxorem moræ impatiens cōpressit: vnde grauida facta talem forma partum postea edidit, qualem ipsa maritum personatum inter amplexus at-

^{78.}
Pet. Mess.
part. ij. va-
riar. lect.
cap. 7.

tentius conspexerat. Narrant ⁷⁸ de Cippo quodam rege, illi inter dormiendum enata in fronte cornua: cum commissos interdum tauros somnians altius animo agitasset. Rursus Hispano adolescenti cui nomen erat Iacobo Ozorio, vnà non amplius nocte canitiem obrepisse, quod dies illi necis sequens esset destinatus. Ac quamquam hæc multis parum credibilia scio esse futura: tamen iuuat & ea meminisse, vt per aspera etiam, ac senticosa loca ad veritatem plana, pronaque magis via instituantur. His igitur sic perspectis imaginationis viribus, quid vetat nos nunc aspectu horribiles illos partus naturæ confidenter attribuere; cum vtique vel in conceptu, vel in prægnatione mulieres, cacodæmonis alicuius imaginem, qualis in DD. Michaëlis, Apri, Antonij, aliorumque coelitem pictis tabulis videri solet, oculis auidius potuerint capeßere? Quod etiam infortunium in matre ob id excusare videntur

videntur Iurifconsulti ⁷⁹; quasi scilicet fataliter, nõ consilio acciderit. Ac quod obiectæ oculis eiusmodi imagines præstant, id iam multo certius res ipsa, si præfens erit, efficiet. Sagis autem Dæmones ante oculos sæpè præsentés versari, modò hac, modò illa specie alibi satis est demonstratum. Mirum igitur videri non debet, si quando liberos edent prodigiosa eiusmodi deformitate insignes: (quam & hoc rarò accidisse memini). Sed aliud est, quod vrget magis: horrifera ille pro eiulatu stridor, incessus præceps, latebrarum perquisitio: quorum nullius vel muta, ac sensus, motusque expers imago; vel res adeò ipsa causam dare potest: cum visum tantum feriant, non etiam aliquem aliorum sensuum, quem imaginatio ad foetum possit transmittere. Et certè fateamur, oportet, hic Dæmones operam suam interponere, ac se plerumque tum in illas, tum in illarum foetus immittere, atque ad eas actiones habiles, promptosque reddere, quæ alioquin nature vires omnes vincat, ac superent. Quod & vbi ⁸⁰ de illarum, quæ putantur transformatio-

^{79.}
l. Quæret
aliquis. De
verb. signi-
fic.

^{80.}
Quinto ca.
Lib. II.

nibus disputauimus, non obscure ostēdimus. Quibus ita positis, ac concessis, non erit, opinor, absurdum dicere: partus sic deformitate prodigiosos, ex eo tales existere, quod mater, dum is informatur, vel adolescit, frequenti Dæmon occurratone percussa, rei visæ ex vehemēti imaginatione illi figuram induxerit. Vocem porrò efferatam, gressumque, ac fugam insolentem à Dæmone omnino esse, qui fortè vel viuos in vtero vel abortu egestos sine luce infantes, ex matris arbitrio inuasit. Quæ fortè olim causa fuit (inquit Alexander ab Ale-

81.
Genial.
dier. lib. 11.
cap. 25. &
li. v. ca. 27.

xandro⁸¹, ut eos vel in fluuium, marève proiicerent, vel in ultimas terrarum oras ablegarent. Et hodie Christiana lustratione eorum plerosque pro Ecclesiæ iudicio dedignamur ac præfocandos, extinguendosque curamus statim, atque in lucem prodeunt. Nimirum quia suspicionem afferunt intus latentis, ac reconditi Dæmonis. Hominum igitur non Dæmonum ea proles est certissima, licet minus respondeat figura, ipsaque adeò materiæ moles. Cum enim (inquit Cicero⁸²) in rerum natura duo quærèda sint; vnum, quæ materia sit, ex qua quæque res efficitur; alterum quæ vis sit, quæ quicque efficiat: vtrumque autem in homine, neutrumne translaticium quidem in Dæmone, quantum ad eiusmodi procreationem attinet, efficax reperitur: frustra bigeneres istos partus, atque hybridas sola exterioris figuræ; aduentitiorumque motuum causa, ac prætextu nobis malè quidam feriatu homines prædicant. Et omnino, ut eò redeat vnde digressa est oratio. Probabilior videtur eorum sententia, qui negant Dæmonum illam ex mutuatitio (vt sic loquar) semine generationem. Quanquam scio qui contra senserint autores grauissimos à quibus dissentire parum tutum videretur, si hæc esset de religione rebúsque sacris contentio. Sed cum nihil pietatem attingat. & sit etiam inter patres

προβληματικός de ea re sermo nihil ab homine ortho-

doxo alienum facere me existimaui, si cui

magis assentirer opinioni adductis

quæ me mouent rationibus

liberè eloquerer.

Dæmones

82.
Lib. 1. de fi-
nib. bon. &
mal.

Dæmones corpus sibi condensare ex aliqua materia, formamque variarum animantium sibi assumere: humanam etiam nonnunquam, sed infami, ac deprauato vultu, manibusque, & pedibus semper in morem auium rapacium vncinatis, atque hamatis.

CAP. VII.

DÆMONES¹ quidem natura sua corporis expertes esse, sed vel ex aère, vel ex densiore aliqua materia corpus sibi pro tempore, atque vsu comparare etiam probauit Platoniorum schola²: Cui & in hoc assensisse se D. Augustinus non inficiatur³: D. etiam Basilus scribit⁴. Dæmonum corpora aliquando esse aëria, aliquando ignea: sæpè etiam ex vtroque elemento temperata. Iam vt hoc dubitationem nullam habeat, Dæmones sese, quæ sub sensum cadant corporibus, inuoluere: prout id quod adornant facere exigit, ac postulat. Quæ verò forma, ac specie id præstent tam infinitum sit dicere, quàm Protheum in omnes suas figuras distinguere. Quemadmodum enim terræ anhelitus in nubes se induunt, quæ ventis agitatae species innumerarum rerum præ se ferant: sic Dæmones ex obiecto, atque arrepto quoque aère, ac vaporibus corpora in eum quem cupiunt, modum sua volubilitate, agilitateque facile informant. Idem Basilus⁵ refert illos sæpè hominibus perulenter insultare felis, mustellæ, ac canis se discerpentis figura. Iamblicus⁶, & Psellus⁷ dici non posse, quanta varietate ludant modò se in breuissimam molem contrahentes, modò in amplissimam exporrigen-

1.
Psalm. c. 1.
& ad Hebræ. 1.

2.
Eras. Chilia. 11. centur. 8. ad 1.

3.
In libr. De natu. Da.

4.
In Esaiam cap. 10.

5.
In Esaiæ cap. 2.

6.
De Myst. Agypt. ca.

Quando alia numina aliter ap.

7.
De Dæmonib.

tes: modò viri apparentes, modò occurrentes, vt
 fœminæ: Leonis more frementes; saltantes, vt par-
 dalis; latrantes, vt canis, atque in vtris, vasisque fi-
 guram sese aliquando transformantes. Aluarotus
 à Minues, Ouieda, & qui Indorum Occidentalium
 mores scriptis mandauerunt frequentissimos nar-
 rant illis esse Dæmonum occursus, modò hac,
 modò illa animantis facie sese ostendentium. In
 quot verò vultus, atque ora immutatos illos vide-
 rint nostræ ætatis sagæ, opere pretium quoque est
 hîc recensere. Nicolæa Morelia⁸ refert cum se Ma-
 gistellus suus captiuam inuiferet, modò auis per fe-
 nestram inuolantis, modò leporis, aut muris, cir-
 cumcurrentis tandem hominis, à quo stupraba-
 tur, forma, atque imagine apparuisse. Iana Gerar-
 dina⁹, sub canis atri forma à se itidem in carcere
 visum. Asmaria Nanceiana¹⁰ cancri instar sibi ob-
 uersatum, intereadum à me Quæstore, ex testium
 elogijs interrogaretur. Pleræque omnes, quæ in va-
 sto regno fuere deprehensæ, cum se noctu inuife-
 ret, illabi consueuisse per cancellos fenestrarum fe-
 lis, aut pusillæ alicuius bestiollæ habitu. Et omnino
 nullæ sunt animalium species, quas illi per occasio-
 nem non vsurpent, dum dolos admoliuntur, tech-
 nâsque instruunt: Nullam tamen (vt refert Abbas
 Trithemius) omnium sibi adaptant libetius, quàm
 hominis, quòd ea ad congressum, ac colloquutiones
 conuenientissima sit. Verum in hoc Dei erga mise-
 ros mortales mirè elucet benignitas: quòd nun-
 quam tam commodè illam affingunt, quin fucus
 etiam crassioribus appareat. Nam aut in vultu fœ-
 ditas est, ac turpitudò, aut vncis, hamisque, quales
 obscœnis

8.
 Serra
 XIII. Ca-
 lend. Febr.
 1587.

9.
 Pangaj x.
 Calen. De-
 cemb. 1584.

10.

obscœnis vulturibus insunt manus, pedesve depra-
 uatos habent, aut denique insolita, atque insigni
 aliqua nota, quæ naturæ immanitatem prodat, cõ-
 spicuos se ostendunt. Ioannes Piscator¹⁰, Henne-
 zel¹¹; Salome¹², Catharina Balandræa¹³, Nicolæa
 Ganatia¹⁴, Sennel Armentaria¹⁵, & Ioanna Ge-
 rardina¹⁶ retulerunt se, & sæpè, & otiosè, atque at-
 tentè considerasse suos Magistellos, cum præsentibus
 colloquerentur: obseruassèque semper illis obscu-
 ras, atrâsque fuisse facies: ac (quod Iornandes dicit
 de Hunnis, quos Dæmonibus incubis satos ferunt)
 offæ similes: lumina penitus abdita, flammæ tamen
 instar micantia: Oris rictus sparsos, profundos, ac
 ac perpetuò olidi, sulphureique aliquid estuantes:
 manus strigofas, & villis, atque hamis deformes:
 pedes corneos, bifidósque: staturam nunquam iu-
 stam, sed aut breuitate, aut vastitate semper aliqua
 insolentem: totâque adeò seriem extra modum.
 Addit Alexia Belhoria¹⁷, illum se aliquando vi-
 disse capite, vel pede altero truncum, mutilumque,
 cum fortè saltationes nocturnas vnâ cum suis agi-
 taret. Quæ res me in memoriam inducit eius ru-
 moris, qui me puero circumferebatur de Empufis,
 quarum frequentes de nocte choreæ in triuijs tum
 videri ferebantur (*la mequie Hennequin*) id est, fa-
 miliam Hellequinam vocitabant: nam Hellequi-
 nos ab incubis Dæmonibus suam traxisse origi-
 nem non ignobiles scriptores prodiderunt; rectè
 an secus antea est disputatum. Et certè eiusmodi
 Hecate vno pede incedens etiam veteribus cele-
 brata fuit; vti Aristophanis, Homerique inter-
 pretes prolixè commentati sunt. Nec modò no-

10.
 Gerbetil-
 lei IIII.
 Nonas
 Maij. 1585.

11.
 Vergauilla
 Non. Iunij.
 1586.

12.
 Ibidem VI.
 Cal. Sept.
 1586.

13.
 Hardemö-
 rij III. Nõ
 Decembr.
 1584.

14.
 Maynerij
 VIII. Idus
 Jul. 1585.

15.
 Dusa pri-
 die Calen.
 Octob. 1587.

16.
 Pangaj XI.
 Calen. De-
 cemb. 1584.

17.
 Blamuille
 ad aquas
 XVII. Cal.
 Febr. 1587.

18.
Pfal. XC.

ætunis solitam apparere horis, sed & sæpissimè meridianis, maximèque cum manibus parentabatur. Quod quidem haud scio, an rectè possit referri ad id, quod legitur in Psalmis Hebræorum¹⁸: Ab incurfu. & Dæmonio meridiano (quanquam sunt & qui meridianum dici putant, quod in lucis, ceu meridianæ angelum se transformant) sed & meridie choræas agitare Dæmones postea demonstrabitur¹⁹. Verùm de hac πολυμύθηα plura suo loco dicentur²⁰.

19.
Huius libr.
cap. 14.20.
Huius libr.
cap. 23.

Dæmones sermonem, quali utuntur ea, apud quas versantur, nationes sibi fingere: sed subsurdum, pusillum, & clauso murmure raucum.

C A P. VIII.

1.
Cap. 1. huius libri.

ET si Diabolus plerunque intestina, latentique grassatione homines in malos affectus impellit, quemadmodum alibi diximus¹: tamen & id explanata vocis (qualem habent hominum inter se colloctiones) impressione aliquando facere solet; maximèque vbi illos sortilegij pactationibus, veluti ex formula sibi nexos, obligatosque habere parat. Nam hæc non est vulgaris & momētanea ad eum transitio: qualis etienit, quoties humana imbecillitate in vitium labimur: sed quædam veluti correptis verbis mancipatio: quàm deinde vti inter herum, & seruum constare oportet certis, ac præscriptis imperandi, obsequendique legibus, ac conditionibus. Ergo esse oportet & congressum, & colloquia, quibus vltro, citroque eiusmodi pacta firmentur. Quod humana specie homini se sæpè vident

videndum exhibeat, superius est demonstratum. Quod verò sermonis cum eo commercium aliquod habeat, hoc quoque nihilo est ad credendum difficilium. Si enim humanam figuram sibi ex densato aëre asciscere potest; qui minus ex eiusdem diuerberatione, agitationeque vocem sibi effingere poterit, quam etiam exceptam, ac percussam valles sæpè articulatissimè reciprocant, atque imitantur? Et certè statuæ, quercus, atque antra illusæ antiquitatis sic sua oracula ediderunt. Memnonis statuam (inquit Apollonius²) cum eam Sol attingebat, atque ad eius os perueniebat, quod oriens facere solebat, loqui perhibuerunt Nicephorus Gregoras³ in Byzantina sua historia: Sunt (inquit) qui existiment Spiritus quosdam administratos partim bonos partim malos futurorum scientiam hominibus impertiri per vocem ex aëre ortam, & aures hominum circumsonantem. Ac quem admodum organorum pneumaticorum soni sola (vt Iuuenalis verbis vtar) crispæ numeratione pectinis in varios accentus, ac tonos distinguntur: ita & Dæmones solent, pro sua in fingendis rebus dexteritate aërem sine lingua, sine palato, sine faucibus, laterum, pulmonum vlla vi, & figura in quemuis sermone, atque idioma informare. Qui inter Græcos olim habitabant (inquit Psellus⁴) heroico stylo responsa dabant: qui apud Chaldaeos Chaldaico sermone utebantur: sicuti qui apud Ægyptios, Ægyptio. Qui Armeniam incolebant aliò migrantes indigenarum oratione loquebantur. Quod & sagæ quædam de suis Magistellis etiam nunc affirmant: sic videlicet eos secum loqui, vt

2.
Philostrophus
lib. VI.
cap. 13.3.
Lib. V. sub
fin.4.
In lib. De
Dem.

qui, vt non queat vernaculè, ac germanè magis, vel qui nunquam patria excefferit: imò & nomen sibi itidem vernaculi sermonis vulgò assumere. *Margareta Luodman* 5 refert id suo fuisse *Ungluc*, id est, infortanio: *Sybilla Capellaria* 6, *Mach leid*, id est, noxio: *Catharina Haffner* 7, *tzum Vvalt vliegen*, id est, ad saltus volanti: *Alexia Bernhard* 8, *Feder Vvüsch*, id est, plumæ terfori. Quæ Romandicè loquuntur (nam Lotharingica ditio vtriusque linguæ incolas habet) *Maistre persil*, *Ioly-bois*, *Verdelet*, *Saute-buiffon*, & id genus alia multa, quæ hic esset otiosum recensere. Verùm quemadmodum nunquam se in hominem tam commodè induunt, quin superfit aliquid, quod fucum, fraudemque detegat: sicuti iam antea dictum est 9: ita nec adeò feliciter humanam vocem imitantur, quin ficta, ementitæque audientibus facilè appareat. *Nicolaë Ganatia* 10, *Eua Hefoletia* 11, *Iana Nigra Armacuriana* 12, ac pleræque aliæ vocem illis esse aiunt, qualem emittunt, qui os in dolium, aut testam rimosam insertum habent. Ob idque illos semper loquendo vultum demittere, vti solent facere pudibundi, & sceleris alicuius sibi conscij. Aut certè exilem, ac debilem. Sic retulit *Hermolaus Barbarus* 13, à se auditam fuisse vocem subsibilantis Dæmonis, cùm ille fortè de Aristotelis entelechia interrogatus sibi, & *Georgio Placentino* respondisset. Eadem curiositate *Appion Grammaticus* (hunc à se adolescente visum scribit *Plinius* 14.) *Vmbras* cùm euocasset, ad percontandum *Homerum*, qua patria, quibusque parentibus genitus esset, non ausus fuit profiteri, quid sibi respondisset.

Quod

Quod ego sic interpretor adeò confusa, ambigua, obscura, ac debili voce locutum fuisse, vt clari certique nihil inde elicere potuisset, quod postea referret. Nam Dæmones (inquit *Pfellus* 15) dedita opera tenuem, & pusillam vocem edunt, vt eorum mendacia propter indistinctam illius obscuritatem minus deprehendi possint. Et *Gennadius Patriarcha Constantinopolitanus* vocem confusam inaudiuit spectri ad altare de nocte stantis, cùm id ille iurgabundus increpasset, vt *Cedrenus*, *Callistus* & *Theodorus* 16 scriptis suis testatum reliquere. *Vlmus* 17 quoque, id est (vt conicio) ex vlmo verba faciens Dæmon *Thespesionis*, qui *Gymnosophistarum* erat natu maximus, iussu ad ipsos aduentantem *Apollonium* sapientem voce tenui salutauit. *Assyriorum* etiam, & *Chaldæorum* *λεονομαγεία* hoc præstare solebat, vt Dæmones e pelui stridula voce, ac tenui sibilo verba ederent. Nempè hæc eò redeunt omnia, vt imitatio, quæ (inquit *Fabius* 18) artis est propria, nunquam tam feliciter naturam exprimat: quin inter hanc, & illam semper aliquid intersit, ipsaque veritas pluribus parasangis sua sequentem vestigia hypocrisim post se relinquat.

Satanam recti specie homines sæpè decipere, suos quoque ad eandem hypocrisim quam maxime potest eruditos habere, quo in occulto magis sit eorum improbitas, minusque coniectura, ac suspitionibus coarguatur.

C A P. IX.

MALI spiritus (inquit *Iamblicus* 1) similitudinem bonorum sæpè arripiunt. Et *Satanas*

L.

15.
In libr. De Dem.16.
In add. in Zonar. tomo. III. libro. I. collectan. hist. Ecclesiast.17.
Philost. lib. VI. cap. 5.18.
Libr. III. Inst. orat. cap. 5.1.
e. quædo a-
lia numina:
aliter appa-
reant.

eius criminis compertæ, quantum mihi ex earum confessionibus hæctenus comprehendere licuit, sic ficta, dissimulatæque pietate scelestissimam vitam semper obtenderunt. Ipse Satan, qui illarum princeps est, & caput; cum primùm illas adoritur, in eum se habitum comparat, qui beneficium, ac salutare aliquid præ se ferat: uti supra suo loco est demonstratum. Et si id exemplis præterea confirmandum venit, non sit futurum laboris valde operosi. Nam⁶ & iam inde à mundi incunabulis Heuam sub serpentis specie blanda sua oratione impulit, ut contra quam vetitum erat decerptum ex arbore scientiæ pomum degustaret. Degebat istum, ait Iosephus, cum Adamo, eiusque vxore perquam familiariter. Et eius postea ex ære signum à Mose⁸ obiectum Hebræis, quod intuerentur, si vellent è dipsadum venenatis moribus conualescere. Tum Epidauro Romam sedandæ pestilentiæ ergo Æsculapium ea specie esse inuectum. Quæ etiam Hieroglyphicorum interpretibus nonnullis⁹, causa fuit ut serpentem pro salutari tum corporis, tum animæ symbolo vsurparent. Nequis mihi horrorem tam fœdæ, tetraque bestia hic obiciat. Sed forte recentiora, ac expressiora magis iuuabunt. Refert D. Gregorius¹⁰, cum eum artes iam omnes deficerent, tandem monachali veste indutum beato Equitio apparuisse, quod scilicet ea morum, vitæque sanctitatem maiorem præ se ferret, quam vulgaris, & plebeia. Sabellicus¹¹, & Platina¹² Cœlestini pontificatu (hoc tempus scriptor Chronicorum mundi Massæus reijcit in annum ccccxxxviii.) in Creta Mosis prophetarum vetustissi

6.
Genes. III.

7.
Antiquit.
Iud. lib. 1.
cap. 1.

8.
Numc. XXI.
vers. 8. Et
Ioan. cap.
3. vers. 14.

9.
Cælius Au-
gust. Curio.
li. II. com-
ment. Hie-
rog. cap. 1.

10.
Dialog. lib.
I. cap. 4.

11.
Ennead.
VIII. li. I.

12.
In Cœlesti-
no.

vetustissimi personam induisse, obuersatumque ante oculos Iudæorum, qui in ea insula agitabant æuum ac pollicitum se suo pede eos in terram promissionis esse reducturum: stantibus vtrinque aquis, ut in Erythreo olim mari cum populus ex Ægypto eductus esset in murorum speciem constitissent; multosque istis prestigijs temere assensos, ac pelagus ingressos marinis fluctibus fuisse obrutos: præter admodum paucos, qui tum demum vanitatis suæ admoniti ad Christi opem confugerunt. Idem quoque (inquit Seuerus Sulpitius¹³) D. Martinum Turonensem Episcopum ludificare aliquando conatus est diadematis aurei, vestisque purpureæ pompa, quasi is Christus esset ad iudicandum mundum cœlo delapsus. Sed cum nihil promouisset, aufugit, nihil ibi suum relinquens, præter intolerabilem, qui eius præsentiam testaretur, foetorem. *Τριδά δμοθσιον, και ισβτιμον* augustè, sanctèque colit, ac veneratur vniuersa Christianorum ecclesia: veluti non tantum euangelij indubitato testatam elogio, sed & Mosaicis mysterijs longè antè prænūtiatam, quibusque imbutum Mercurium Trismegistum probabile est in Pimandra dixisse, quod mens Deus cum verbo suo mentem alteram opificem pepererit. Tantæ maiestatis gloriam affectans Dæmon Præmonstratensis cœnobij cuidam monacho triiceps An. M. C. XXI. apparuit, conatusque est persuadere se illud trinum numen esse (& certe *τρισμορφου Ενδου* is erat) in cuius ille contemplatione animum adeò defixum haberet, seseque ob insigne meritum, ac pietatis cultum eximium ei in conspectum dare, quo præsens adorare posset. Verum monachus

13.
In D. Mar-
tini vita.

dolum facile olfaciens, cum multo clamore, ac conuicio acceptum à se tandem repulit, ac fugauit. Nec tantum sic se honesta, ac speciosa aliqua persona Dæmon laruatum infert, vt fucum faciat: nam debile, ac vanum sæpenumero est, quod ex habitu ducitur de morum, vitæq; integritate argumentum; siquidem vestis (quod aiunt) monachum non facit, multaque ore, ac corpore significantur, à quibus vita est alienissima: sed & frequens est illi oratio de vita ad pietatem, religionem, ac sanctitatem informanda. Imo sæpè nisi harum disertæ pactione negat se vllum fœdus, societatemque posse inire. Et hæc illi quoque iam vetus techna est. Nam & olim Pythias, Vestalæque in perpetua virginitate manere oportebat: vt nunc nisi virgines, & malitiæ hominum per ætatem adhuc expertes diuinationibus quibusdam apti, atque idonei esse non possunt.

Illæ sacras pueri sortes ter sustulit, illi

Retulit è triuis omnia certa puer^{14.}

^{14.}
Tibullus.

^{15.}
In Libr. de
cohibē. iracun.

^{16.}
Philost. in
eius vita
Lib. 11. ca.
14.

^{17.}
Libr. XI. De
asi. aureo.

Et sacra nonnulla fuere, veluti quæ Plutarchus¹⁵ Nephalia, aut Melisponda appellat, in quibus vinum attingere, aut luxui indulgere summum erat nefas. Apollonius¹⁶ quoque de Amphiarai responsis apud Phiaortem verba faciens, refert eos, qui illa accipere volebant integrum diem à cibo; à vino autem triduo iussos ab eius sacerdotibus fuisse, vt abstinerent. Et Lucius ille¹⁷ apud Apuleium Osiridis sacris initiandus in numerum Pastophororum à Mithra sacerdote, præcipuè iussus est, decem continuis diebus cibariam voluptatem coercere: nullum animal esse: inuinium esse. Hac adeo

de re

de re memini me audire à Melchiorre Errico serenissimi Ducis nostri dum viuebat, à secretis, & consilijs interioribus non illepidam narrationē, quam eo etiam confidentius hîc exponam, quod is de quo ea est instituta veram ipse addubitanti mihi postea affirmauit. Theodorus Mallotius (is propræturam in Vasti regni prouincia, quæ ditionis est Lotharingicæ senex obtinuit) cum adhuc iuuenis amplissima familia natam adolescentulam in matrimonium deperiret: & illi eius potiundę spes omnis esset abscissa, atque erepta (nā & fortuna egens, atque humilis & famulatus mercenaria condicione, in qua tum erat, ignobilis, & despiciatus nullam ne detegendi quidem amoris sui honestam satis rationem videbat:) Ergo vt desperatis rebus, & ipsam se iam deserente expectatione homines ad quodlibet consilium se facile conuertunt, ac nullo delectu fugiēda, sequendāue amplectuntur: Mailotius conseruum ex Germania, cui audiuerat Dæmonem esse ad quæcūque obsequia paratissimum, adit: huicque ægritudinem suam aperit: rogans, vt si quod ei remedium afferre posset, id ne grauatè faceret, ingrato enim non iri locatum beneficium. Hanc Germanus occasionem libens arripit, vt cui se ex pacto intra dies paucos necesse erat, vel se suo Dæmone liberare, atque expedire adducto alio, qui istud, ceu æs alienum in se transcriberet, vel ab eo obtorta ceruice necari, atque interfici (siquidem hæc ei pacto lex addita fuerat.) Agendo igitur illi negotio, consequentis diei diluculum in clauso, ac recondito quodam conclaui condicit: vbi vix dum se stiterant, cum repente patefa

patefactis foribus se infert lepida, ac liberali forma, puella (hoc habitu Dæmon primùm se ostendere volebat, ne Maillotius ad formidabilem eius aspectum exhorrescerete) amque se esse prædicat, quæ illi nuptias quas tantopere ambiebat, faciles esset confectura, modò vellet in ijs, quæ erat præceptura, obsequi. Ac illo auidè, attentèque expectanti, quænam eius esset sententia: in primis cœpit edicere vt furtis, crapula, libidinibus, iniuria, blasphemijs, cæterisque, quæ animum inquinant, vitijs, temperaret: pietatem coleret: inopes facultatibus subleuaret: seipsum in hebdomada bis ieiunio maceraret: solennes, ac quotidianas precationes ne intermitteret: eaque sedulo obiret omnia, quæ Christianum hominem decet, atque æquum est facere. Istis enim omnibus si se vellet nuncupatis verbis obstringere, futurum vt optatis thalamis sine difficultate vlla potiretur. Hæcque sic elocuta, ac constituto, intra quem responsum auferret, die, se foras eiecit. Maillotius qui videret tam sanctis, atque honestis conditionibus tantum sibi beneficium obtendi, iam nihil cunctandum putabat, quin id gratus, ac lubens acciperet. Sed dum magis, magisque in eam rem cogitationem intendit, atque huc illuc variè inter spem, metumque impellitur: ex eius vultu domesticus quidam sacerdos coniiciens, aliquid subesse, quo sic distraheretur, eum blandè adortus, ac quid animo voluntaret, expiscatus monitis suis peruicit, ne amplius ad vllum cum Dæmone colloquium descenderet. Sicque frustratus sua expectatione Germanus, non longè abiit, quin ex pacti formula poenas penderet. Nam

ret. Nam non ad eò multis post diebus ex quo plana, atque aperta via decidens, inque caput proruens exanimis momento repertus est. Idem Nicolæ Albericæ Energumenæ Laudunensi euenisse memorat, qui eius historiam nuper descripsit: scilicet eius, qui atri hominis specie illi obuersabatur, Dæmonis non alium apud eam fuisse sermonem, quàm de sanctimonia, de pudore, de religione, ac sacrorum studio: ad hæcque cum primùm illam adortus est præcipuè, atque ante omnia fuisse cohortatum. Quid quod Christum, qui est piorum omnium exemplar tentaturus Ecclesiasten egit, & scripturæ testimonium laudauit: imo adorauit coram eo procidens, atque inquiens: Tu es Filius Dei¹⁸: simili arte, ac versutia, qua eius Apostolum Paulum¹⁹ seruum Dei, ac verba salutis annuntiantem vniuerso populo audiente prædicauit, cum è ventriloqua fœmina verba faceret. Quorsum enim hæc, nisi vt Euangelij præconem ageret, ac interim litum (quod aiunt) inelle gladium offerret, veritatem mendacissimo ore proferens, & luci clarissimæ caliginem, ac densissimas tenebras offundens? Quæ etiam causa fuit, vt illum Christus tunc compescuerit, ac tacere iusserit. Paulus verò nihilominus eiecerit, ex eo quod is tum obsidebat corpore. In quo versutissimi Dæmonis calliditas animaduertenda venit, qui sic ementita tessera castra Christianorum ingreditur, ingressusque suis ipsorum armis illos confodit, ac trucidat. Nam etsi Euangelicæ doctrinæ pleraque sunt hæc omnia: quoniam tamen ab eo veluti manu capiuntur cui parere, in re etiam religiosissima, summa est impie-

18.

Marci cap.
3. vers. 13.

19.

Act. xv.
versu 17.

^{20.}
Lib. III.
cap. 19.

ras: idcirco cauenda sunt diligenter, atque fugienda. Habent enim (quod ait Irenæus ²⁰) lacti gypsum immixtum. Et quemadmodum Heraclæ in Ponto memoratur fuisse mel suauissimum, quod tamen qui edisset, illico in terram deiiciens se, ac miris modis conflictans interiret: sic nemini dubium esse debet, quin præsentissimam perniciem afferant tam salutaria in speciem monita, elogia, atque exempla, si quis nimium credulus se ijs duci, ac permoueri sinat. Nam cum obedientia principium sit, & caput cultus Dei, cuius affectator est in primis Satan rem suam tum strenuissimè gessisse se putat, si ad eam homines quauis ratione adduxerit. Ac quemadmodum qui a uibus insidiantur, solent eas aliarum, quas ad id edoctas habent, cantu in tendiculas, laqueosque inducere: sic is pietatem, religionem, sanctitatemque nusquam non in ore suorum habet, dum eorum verbis insidiosis ingurgitem, voraginemque omnium scelerum, atque impietatum, quos semel appetiuit depresserit, ac demerferit. Iam quod attinet ad commentitiæ sapientiæ membrum tertium, scilicet proprii corporis lanicnam, qua olim Donatistæ, hodie Anabaptistæ, ac nihili quidam homines in seipsos, ad ostentationem magis affectatæ sanctimonie, quam ad vllius disciplinæ, ac macerationis Christianæ usum, atque exercitationem desæuiunt: hoc quidem manifestum carnificis Satanæ inuentum est. Quotus quisque enim nostrum est, qui hoc sic instrui non putet magis illi, vt hominum oculis inserviant, ac (quod ait Comicus ille) populum studio stupidum in funambulo occupent, quam vt pietatem

pietatem ex animo colant, Deoque, qui theatrum suum habet in latebris, verè se moerentes demissos, atque afflictos ostendant. Ne tubis canatur ante vos (inquit Christus) quemadmodum hypocritæ faciunt in synagogis, & vicis, vt honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, habent mercedem suam. Hoc adè ab hominibus nulla alioqui veræ religionis opinione imbutis sic damnatum, olim fuit; vt id etiam inter maximas mortalium delirationes enumerauerint. Apuleij ²¹ de ea re elogium in promptu est, quod hic totidem verbis propter eius antiquam elegantiam, ac bracteati, floridique styli rarum nitorem ascribam. Arrepto (inquit) flagro, quod semiuiris illis (sacerdotes Deæ Syriæ intelligit) proprium gestamen est, contortis tanijs lanosi velleris prolixè fimbriatum, & multiugis talis ouium tessellatum indidem sese multinodis commulcat ictibus, mira contra plagarum dolores præsumptione munitos: Cerneret profectu gladiatorum, ictuque flagrorum solum spurcitie sanguinis effæminati madescere: ac vbi tandem fatigati; vel certè suo laniatu fatiati pausam carnificinæ dedere, stipes æreas, imo verò, & argenteas, multis certatim offerentibus, sinu recipere patulo: necnon & vini cadum, & lactem, & caseos, & faris, & siliginis aliquid. Superioribus annis Mirecuriam (quæ sedes est, & caput prouinciæ Vogesorum amplissimæ, in qua etiam per annos aliquot præses fui) appulit circumforaneus quidam, solitus sub pœnitentis nomine prouincias peragrare, ac pecunias, aliasque res, quæ ad vitam conducerent, corradere. Is frequenti ede, qualis esse solet diebus

^{21.}
Lib. VIII.
De Asine
aureo.

omni

M 2

Dominicis ad aram maiorē primū quidem procumbebat nudus vmbilico tenus: ac manu vna sili-
cem, altera scuticam gestans, illo pectus crudeliter
contundere, hac tergum miserē dilacerare non
cessabat: idem quoque factitans in supplicationi-
bus publicis, ac sacrorum pompa, si quæ forte so-
lennibus illis diebus ducebatur. Tum plebs illius
primū miserescere, ac quid de se tantum meruif-
set mirari: deinde certatim pecunias in eum con-
ferre. Sed is eo quæstu auctus vberissimo in nosoco-
mium hilaris se recipiebat: ibique notis fomentis
primū curato corpore, ac ad futuras plagas etiam
indurato, atque obfirmato, cibus, ac vino se intan-
tū ingurgitabat, vt eas etiam, à quibus hospitali-
ter erat receptus, non parceret amaris, petulanti-
būque, sepē etiam obscœnis, ac turpibus dictis in-
cessere. Cuius rei fama cum ad vrbani ludicis au-
res tandem peruenisset, accersitum hominem in
carcerem coniectum, & feriò rogatum, quid causæ
esset, quòd sic se præter modum affligeret, impulit
fateri, non id se facere, quo admissum aliquod fa-
cinus expiaret, vti antè simulauerat: sed magis, vt
populi misericordiam concitaret, ab eoque stipem
facilius, & largius exprimeret. Cæterum non tanti
sibi esse doloris illa verbera, quanti aspicientium
opinionem putarentur: tum quòd ad ea pridem vsu
occaluisset: tum quòd herbis vteretur, quæ mem-
bris stuporem inducerent, sensumque ijs ad tem-
pus minuerent. Quare intellecta Nanceianorum
Duumuirū iudicio, quo fontium omnium quos
habet Lotharingia poenæ censentur, per compita
virgis, sed egregiè cesus est; tum alterum humerum
ferro

ferro candenti iniustus, ac relegatus. Hunc sic se in-
ter sacra excarnificandi morem, olim Ægyptios
vsurpasse author est Herodotus in Euterpe. Gal-
los Idææ matris sacerdotes idem fecisse scribit
Quidius:

Attonitusque feces, vt quos Cybeleia mater

Incitat ad Phrygios vilia membra modos.

Et,

Cadunt iactatis vilia membra modis.

Apud Horatium quoque ^{22.}

Gaudet Bellona cruentis.

Quod scilicet sacrorum eius cultores (Bellonarios
Vlpianus ²³ vocat) sibi lacertos districtis gladijs
cruentarent: Quod & meminit Martialis ²⁴,

Alba nimis seuis lacerantur brachia cultris,

Cum furit ad Phrygios Enthea turba modos.

Et tetigit alicubi Plinius ²⁵, sed & derisos à Xenocra-
te Phisico recitat Alexander ab Alexandro ²⁶, quod
vt aiebat, non esset lugendum, si Deos esse crede-
rent, quibus sacra faciebant: aut non sacrifican-
dum, si homines. Quæ & Labeonis Antistij sen-
tentia fuit: numina bona (inquit D. Augustinus ²⁷) à
malis cultus diuersitate distinguentis quod hi cæ-
dibus, ac supplicijs, illi lætis obsequijs (qualia sunt
conuiuia, ac lectisternia) propitiari velint. Quod
ego sic dictum velim, non vt Christi regnum in-
delitiis, ac voluptate statueret me quisquam putet,
qui sciam eius militiæ certissimam tesseram esse
crucem: sed vt intelligant homines, non esse ex-
istiusmodi lanienis, ac cruciamētis omnino æsti-
mandam pietatem, vt eorum plerique nunc face-
re solent: Et Diabolus ipse non aliā re frequentius

22.

Lib. II.

Satyr. 3.

23.

Lib. VII.

de off. Pro-

cons.

24.

Lib. XI.

25.

Lib. XI. cap.

49.

26.

Genial.

dier. lib.

IIII. cap.

17.

27.

Lib. II. de

ciuit. Dei.

scenam suam instruit. Nimirum quia Christianos videt se ieiunio, vigilijs, solitudine, laboribus macerare, ac conficere, dum carnem suam subigunt, dum admissorum pœnas volentes luunt, dum se ad preces, sanctasque meditationes comparant, atque instruunt. Quod is sæpè exemplum per summam malitiam accipit, augētque adeò effero illo laniatu: quasi tanto magis colatur pietas, quanto in corpus sæuietur acerbius, atque inhumanius, vt est eius ars, & versutia. Veluti cum sanctissima etiam quæque immoderato, inconsultoque vsu deprauat, fœdat, ac distorquet: nam hic alioqui veram, sinceramque Christianorum disciplinā conuellere non est animus. & si quæ Ecclesiæ iudicio cōprobatur.

Dæmonum illiuiem summam demonstrare, tum quæ eorum præsentiam semper comitatur odoris fœditatem, tum quæ de vitanda munditie adeò accurate suis præcipiunt: maximeque in manibus, quarum lauationem aiunt fascinationibus obesse: quomodoque id sit accipiendum.

CAPVT. X.

^{1.}
D. Gregor.
in Memor.
Matth. cap.
12. Mar-
ci. 1. ac. 5.
Iob. 40.

BEemoth, idest animal impurum, ac spiritum immundum passim literæ sacræ¹ appellant Diabolum. Idq; adeò nomen non modò in illum conuenire putandum est, quòd ingenio, ac moribus sit impuris, vt eius omnes actiones, ac studia demonstrent: sed etiam quia sordibus, atque immunditia exteriorè impensius delectatur. Nam & illi in cadaueribus frequens est commoratio: & si

quando

quando viuens corpus occupat, vel etiam id sibi ex aère, concretisue vaporibus informat, præsentiam in eo suam semper insigni aliquo fœtore testatur: imo & in illis partibus receptum frequentius habet: quæ vt in naui sentina, corporis sordes, excrementaque accipiunt. Vnde & *εὐλασπιμυθῶ γυνή* in Biblijs dicitur, quæ Pytho- nem habet in ventre, quam Gratianus in decretis ventriloquam vertit. Munera quoque illi esse solent è fimo, & stercore, epulæ è morticinis pecudibus: Ac vt est in prouerbio *ὁμοίον δμοίῃς ἐπίεσται*, talesque vulgo sunt pedissequæ, quales & heræ, vt plerumque mulieres ætatis sordibus obsoletas, fortunarumque tenuitate viles, ac squalidas pro ministris habet: quas præterea, quasi naturæ vitium minus in hoc eius desiderium expleat, edoctas habet ad sordes, atque immunditiam. Hæc q; ob id præcipua cautio est, ne manè solito aliorum hominum more manus suas abluant: quod ea res fascinationibus suis (vt ait) indubitatio occurrat: seu ab ipsis sagis proficiscatur, idest suas ipsæ lauent manus: vt Alexia Gallæa² Betuncuriana, innumeræq; aliæ, quarum nomina nunc non suppetunt, quæstoribus suis vltro recitauerunt: seu ab illis, quos beneficiis suis destinauerunt perdere: sicuti retulerunt Claudia Fellæa³, Catharina Latomia⁴: quarum hæc Dominicam Durantiam infense seruabat, quod easdem vnà ambirent nuptias: illa, alienissimo animo erat in Malurticam quendam, propter penè quotidianas rixas, & contentiones, vt inter vicinos assolet, neutra tamen iniuriam vlcisci fascinatione aut veneno potuit: quòd essent illi ab earum insidiis

^{2.}
Mirecuria.
vii. Id. De-
cem. 1584.
^{3.}
Μιχίλαη. v.
Id. Non. Fe-
bru. 1587.
^{4.}
Harecuria
iii. Non.
Febr. 1587.

diis tuti isto lotarum manuum præsidio. Sebastiana Maxentia⁵, Ioanna Nigra⁶, Ioanna Vlderica⁷, & Francisca Perina⁸ affirmant eam lauacionem certò proficere contra malas incantantium artes, si domo quis pedem efferens se præterea in Dei tutelam, præsidiumque supplicibus verbis committat. Idq; se à Magistello suo Iolieto ita inaudiuisse memorat Nigra illa: dum scilicet cum illo de hoc expo-
 5. *Leherij. VII. Id. April. 1588.*
 6. *Leherij. v. Cal. April. 1588.*
 7. *Lanfrancu- ria. VII. Id. Maij. 1588.*
 8. *Bajis. IIII. Non. Iun. 1588.*
 9. *Essaj. x. Ca. Iulij. 1591.*
 ret, quòd in Nicolai Tonsi vxorem venena sua tam sæpè incassum sparsisset: quæ tamen multi alij præsentissima sensissent. Hoc etiam sibi moram, impedimentumque semper attulisse Vlderica illa recitauit, quoties maritum fascinatione parauisset tollere. Parauerat autem sæpissimè, propter iniucundissimam, ingratiissimamque lecti consuetudinem. Nuper etiam Mugeta⁹ iam iam in ignem imponenda, ac vltimum cum marito prandens placidè eum multis audientibus monebat, ne in salutato numine, illotisque manibus manè domo pedem efferret, si se à sagarum insidijs tutum cuperet, ac securum. Quomodo verò rei adeò leuis, atque exiguæ vires tantæ esse possint, aut quare ea corporis pars sua munditie in hoc cæteris præstet, non est facile coniectari: Nisi si hoc impostor ille prætextu solerter aliud tegit, perque ambages, atque inuolucra nobis suam vult sententiam ostendere. Vti alibi illum fecisse obseruauit ex Vviero Ioan. Bodinus, eo videlicet loco, vbi memoratur apud sagam quamdam obnixè egisse veteres calceos diligenter vt asseruaret, quòd eos præsidio illi futuros esse diceret, aduersus maleuolè alterius sage impendentes insidias. Nam dubium non est, quin ea ratione
 monitam

monitam voluerit, vt in peccatorum cæno volutari perstaret, quæ vtique homini sunt instar calceorum lutosorum. Quo sensu Philo Iudæus intelligendum putat, quod Deus Mosi præcipit, vt calceos ad se accessurus deponeret. Et certè Ægyptij¹⁰ puritatem denotantes aquam pingebant; quòd eo elemento lustratio atque expiatio optimè fieri crederetur. Et frequens eius vsus fuit in gentilium sacris, ac litationibus:
 10. *Orus Apol- lo. sacrar. sculptura- rum lib. 1.*

*Tu genitor cape sacra manu, patriosque penates: II
 Me bello è tanto digressum, & cæde recenti
 Attrectare nefas, donec me flumine viuo
 Abluero.*

11.
Aeneid. VII.

Et¹²

Dic corpus properet fluminali aspergere lymphæ.

12.
Aeneid.

Et¹³

*Corûpsque recenti
 Spargit aqua.*

13.
Aeneid. vx.

Et apud Horatium¹⁴ à Diis immortalitatem poscens ille compita circum, lautis manè senex manibus currebat. Hesiodus quoque in operibus, & diebus, vetat manè litari vinum Ioui, vel etiam quemquã ingredi annem; aut fontem. Thelemachus etiam Palladi apud Homerum supplicaturus marina aqua manus abluebat. Dei item lege eiusmodi externa per aquam mundities sæpè in veteri testamento commendatur, præsertimque in manibus, vti Iudæorum more frequentatum legimus¹⁵, qui vitula facientes super eam mactatam manus suas abluebant. Sunt enim puræ manus, quales ad Deum¹⁶ semper tolli oportet, puri cordis indices. Et prouerbio vsurpatur, manus lauare,
 14. *Satyrarum. lib. II.*
 15. *Deuterom. XXI.*
 16. *1. ad Timoth. cap. 2.*

N.

pro innoxium se ostendere. Qui etiam symbolo innocentiam suam Pilatus publicè testari voluit ^{17.}

^{17.} *Matth.* Et contra, Iudæi discipulis Christi calumniam intentarunt, quod illotis manibus ad epulas accederent. ^{XXV 11.}

^{18.} *Matth. xv.* Quem nescio morem an vitandi offendiculi causa, post eum passum Diuus Petrus ¹⁸ immu-

^{19.} *Pierius Valer. Hieroglyph. XXI. cap. 33.* tarit: nam nisi lotum raro eum accubuisse Diuus Clemens eius familiaris, & quotidianus penè conuictor scriptum reliquit. ¹⁹

Sorilegos, quod olim pagana fecisse dicitur antiquitas, Dæmonibus suis annuatim quid pēdere, quo vel plagurū meum, vel earum, quibus ex pacto obnoxij sunt, præstationum vacationem redimant. Tum id quod sic penditur, si animal est, vt nigri coloris plavē esse oporteat.

C A P. XI.

Quemadmodum solent domini rerum suarum nexum, inanciipiūque annuis vel operarum vel pensionum præstationibus apud eos asserere, quibus illas olim vtendas, fruendāsve concesserūt: ita Diabolus sedulo hoc agit, vt quæ in seruitutis, cū eam imponeret, lege dicta sunt, ac pacto promissa, ea à suis acerbissimè ubi dies venit, exigat: maximeq; si causam habēt ab alicuius muneris excusatione: veluti cū à nocturnis comestationibus ac tripudiis, aut re quapiam alia simili, vacationem impetrant. Quod Dominica Zabella ¹ retulit solitum præsertim frequentari à locupletioribus: quorum permultos vidisse se ait, qui non modò Magistellorum suorum gratiam, vel etiam plagarum metum

^{1.} *Rogeuille in agro Tentræo. 1583.*

metum, si quid fortè minus ex earum sententia admisissent, bucculo, veruece, aut re quauis alia (quod vsitatissimum habent) redimerent, ac luerent: sed & istum non sistendi se condictis loco, temporēque licentiam, ac libertatem. Id confirmat Desiderij Financij² Mandrensis spontanea de se confessio, inquietis stato anni die, qui circa ortum Caniculæ recurrebat, sero iam vesperè, ac designato super Hupellam, qui mons in Vogesis perarduus est loco sibi necesse fuisse tale aliquid Magistello suo pendere: idque adeò nisi planè nigrum gratum non habuisse. Quem illum colorem non nunc primū affectare clamant omnes Historiæ: Nam & olim ³, cū sub Mopsi nomine oracula reddebat, & per literas à Proconsule quodam Asiæ rogatus esset album, an atrum vitulum mallet sibi litari; atrum respondit. Hunc verò fuisse morem consulendorum Dæmonum per chartas conscriptas, cerāque obsignatas istud Iuuenalis indicat:

^{2.} *Sā Deodati pridie 14. Jul. 1581.*

^{3.} *Plutarch. de oracul. defectu.*

Propter quod fas est genua, incerare Deorum.

Et Diti, Diisq; Manibus nisi atras victimas cedere Pōtificū quos cæca habuit antiquitas scita vetuere. *Scabere terram*

^{4.} *Alex. ab Alex. Gen. Dier. lib. 111. cap. 22.*

Vnguibus, & pullam diuellerè mordicus agnam.

Nimirum cū is color (vt inquebat Pythagoras) ad mali naturam pertineat: consentaneum est eius esse illa quæ malorum omnium authori, atque hortatori dicantur, ac deuouentur. Beatrix Baonenfis ⁵ addidit ne tenuiores quidem (cuius generis ea coluuias ferè omnes habet) illarum præstationum immunes esse ⁶: sed quemque pro sua facultate, quod maximè in prōptu habet, quasi symbolum dare, ac

^{5.} *Gerbeuil-lai, Nonis Aug. 1585.*

^{6.} *Mediomonasterij 13. Cal. Mart. 1529.*

7.
In Stiuenfi
territorio
V. Cal. De-
cemb. 1589.

8.
Catharina
Præuotia
& Apollo-
nia in
Freiffen.

III. Non.
Septemb.
1589.

9.
Maynerij
III. Non.
Maías.
1585.

10.
Cicero lib.
II. de legib.
II.

Plinius lib.
II. cap. 7.
Alex. ab
Alex. lib.

I. cap.
13. Vola-
ter. Philol.
lib. XXIX.
cap. de ce-
lebr. Sacro.

conferre. Alios quidem gallinaceos pullos, vel gal-
linas ipsas : quod se fecisse Desideria Pariensis 7, &
Cathelonia Vincentia 8 affirmauerunt. Alios dem-
ptos è capite suo crines, festucam, auiculas, aut leui-
dense aliquod munus, veluti è bubulo corio mo-
netam: quæ si nec suppetit ab ipsis Dæmonibus an-
te accipitur: fatisque esse (vt se sæpè à suo Magi-
stello intellexisse memorauit Ioannes Piscator 9)
si ad id afferant mentem pronam, ac religiosam.
Quod si quis facere recusat, vel etiam negligit: præ-
sto sunt illi minæ, verbera, morbi, liberorum neces,
rei familiaris damnum, ac detrimentum aliquod
insigne. Quorum metu dici nequit, quàm prompta
sit illis in istiusmodi promissis persoluèdi celeritas:
adeò pauor, & formido, diligentiam, studiùmque
excitant. Et hic quidem iam olim veterum pectus
pupugit aculeus: hæc eorum mentes contaminauit
labefactauitque persuasio, nullis etiam istiusmodi
legibus, ac conditionibus antè obstrictos 10. Nam
& in palatio Romæ vetus stetit ara febris: exquiliis
quoque altera malæ fortunæ, detestataq; Orbone
etiam ad ædem Iarium Profluertæ, Profæ, Timoris,
Palloris, Auerrunci, Robigi, noxiorumque aliorum
Deorum, quos vno nomine Veioves appellare pos-
sis, celeberrima in aliis Romæ regionibus fuere de-
lubra: vbi ne obessent, néve incōmodi aliquid of-
ferrent, donariis colebantur. Quæ & per Græcos, a-
liásque gentes latè fusa ante fuerat superstitio. Si-
quidem Athenienses contumeliæ, atque impuden-
tiæ, ne ijs afficerentur: Bœotij, Appollini Pornopioni,
ne muribus prouincia infestaretur: Oetæi,
Herculi Conopio, ne culicibus diuexarentur. R ho-
dij

dij, Apollini Erythibio, ne rubigine segetes læde-
rentur: Gades, Paupertati, ac Senectæ ne ea duriùs
premerentur, sacra religiosissimè faciebant. Atque
vtinam ne ad hæc nostra tempora tam fanaticus,
profanusque dimanasset error: tanta non deprauaf-
set cultus ritusque diuinos dementia: sed confide-
rarent homines (vt olim rectè monuit Cicero) ce-
remonias, religionésque in Deum non metu, non
pacto, non pretio tantùm; sed ea coniunctione
quæ est homini cum Deo, præcipuè esse conseruan-
das; sanctitate videlicet, ac pietatè: quæ maximè
placatum Deum efficiunt, eiusque tabernaculum
cum hominibus firmant ac stabiliunt.

*Compositum ius fâsque animi, sanctique recessus
Mentis, & incoctum generoso pectus honesto* 12.

Nam sola donariorum istis neglectis, grassari ad
Dei opem, misericordiámque via religionis mani-
festum est ludibrium.

Hæc cedo vt admoueam templis, & farre litabo 13.

Immunis aram si tetigit manus:

Mollibit auersos penates

Farre pio, & saliente mica.

Vt hic omittam dicere, quod quidam nuncupatis
votis à cœlitibus vulgo, & palàm, quæ cupiunt,
contendunt.

Rem struere exoptas cæso boue, Mercuriùmque

Arcessis fibra: da fortunare penates,

Da pecus, & gregibus factum.

quæ timent deprecantur:

Vota metu duplicant matres, propiusque periclo

It timor.

Imo in eos probra, contumeliásque indignabundi

12.
Pers. Satyr.

11.

13.
Hora. Car.
lib. I. 14.
Ode. 23

14.
VIII.
Aeneid.

sæpè ingerunt, hac fiducia, quod oblatis postmodum donariis, pacatos, facilesque eos sint habituri. Vti aliquando Italum aleatorem fecisse rumor est: qui cum eos, quod dānosiore alea luderet, omnes excepto vno Diuo Antonio, maledictis incessuiffet (periculum enim non leue sibi esse putabat ab eius igne sacro) ac postridie eas blasphemias luiturus cereis candelis singulos supplex donasset, consultò Diui Antonij aram præteriisse dicitur, inquiens: Infane merito, tu nulla à me laceffitus fuisti iniuria, nullo etiam dono nunc placaberis. Verùm hîc forsan præstat tacere, quàm parum opportunè Ecclesiasten agere: maximè cum hæc satis sinè præcone suam impietatem loquantur, ac prædicent. Hoc modo satis erit ostendisse,

Dæmonas accepto placari munere quouis,

Si deuota modo mens est, & conscia prauis.

Sagas ad Sabbatharios suos conuentus auolaturas maritorum Zelotypiam fallere, illis in arctiorem somnum, per incantationem inductis: vel etiam supposita, quæ earum speciem habeat, re aliqua.

C A P. XII.

CVM hæc scriberem, venere mihi in manus rearum quarundam percontationes è Forbachio (quod municipium est ditionis Lotharingicæ in Germania citeriore) è quibus, quod adhuc non feceram, didici auolaturas è lecto geniali veneficas ad conciliabula sua solere, ne quid quotidianæ, ac nocturnæ consuetudinis desideretur

maritis,

maritis, vel somnum per incantationem conciliare, è quo ij non possint facillè excitari: vel personas quasdam iam dormientibus adumbrare, atque adiungere, quas si cōtingeret interea expergisci, suas vxores esse putarent. Bertranda Tonstrix^{1.} id se sæpè fecisse prodidit: atque ad sopiendum tali somno maritum, sæpenumero illi aurem vellicasse, dextra manu eo prius illita vngvine, quo viam ad eiusmodi conuentus affectans solebat seipsa inungere. Eller vxor Decani in Ottingen^{2.}, infantis culcitram: Sichen May à Speirchen, scopas supposuisse se memorauerunt, postquam essent nomen sui dæmonis præfatæ: Sicque maritis fucum sæpè fecisse. Maria^{3.} vxor Ioannis Sartoris in Metzzer Esch, stramentorum fascem veluti vngvine infuscatum, qui, statim atque ipsa domum esset reuerfa, euanesceret. Catharina Ruffa ipsum Dæmonem sua accubatione eiusmodi vices aliquando gessisse declarauit.

^{1.}
Forpachij,
Calend. Septem.
1587.

^{2.}
Eodem loco,
& die.

^{3.}
Homburgij
Nonis Ianuarij.
1590.

Multa esse, quæ Dæmones grauius & seuerè in sagas animaduertant: nocturnorum conuentuum desertionem, morborum se inconsultis sanationem, iniuriæ concessionem, innocentiam, contumaciam, à malè agendo dehortationem, criminis apud Iudicem agnitionem, irritam insidiarum molitionem, atque eius generis alia quamplurima: quæ vel atrocissimis verberibus illis luere, vel damno aliquo rei propriæ grauiore pensare necesse est.

C A P. XIII.

OFFENSIO si quæ vnquam magna est & diuturna, certè ea est, quæ ex inuidia contrahitur:

cuius

cuius (vt inquit Cicero) motus longè omnium acerrimus est, ac pertinacissimus. Quæ si in homines conuenit ratio: quid in Satana valituram putamus, quem nihil æquè cruciat, ac sollicitum habet, quàm quomodo felicior conditione, quàm sua est, degentem hominem, noua semper aliqua calamitate, ac miseria afficiat, atque affligat? Vt iam mirum videri non debeat, si quos semel sibi obnoxios reddidit, atque obsequentes, tam dūro habere solet imperio: tam asperè, atque inclementer tractare. Profectò hæc communis, perpetuâque eorum omnium querela est, illum nusquam non fingere causas, dum habeat quod culpæ, aut contumaciæ imputet, plectat, ac seuerissimè animaduertat. Et omnino nunquam cum illo, ne vnus quidem momenti pacem conuenire, ac constare. Culinus Gungnotius ^{4.} se quod ad indietos conuentus nunc tardius, nunc infrequentius accessisset, non semel illi vapulasse penè ad interitum recensuit. Rursus graues luisse pœnas, quod filiam Dominici Raij, cui venenum eius hortatu fecerat, non petita venia, ad sanitatem ausus esset reducere. Metum præterea longè maximum sibi attulisse, cum forte ab eo per aërem deportaretur, ac supra flumen Mosellam constitissent loco, vt sibi videbatur, vorticibus admodum horrendo: Nam de deiiciendo, ac mergendo non destitisse minas interponere, quoad fidem dedisset, se Desiderium Galerium ^{5.}, qui cum inimicitias habebat, veneno sublaturum. Quod & non multò post per maximas eius efflagitationes præstare coactus est. Iana Gerardina ^{6.}, Catharina Ruffa ^{7.}, & Francisca Fellæa innocentia suæ pœnas non

^{4.}
Aucherij
IIII. Non.
Ianna. 1585.

^{5.}
Pangaj XI.
Calen. De-
cemb. 1584.

^{6.}
Vellaj ad
Mosellâ. v.
Cal. Iulias.
1587.

^{7.}
Pangaj v.
Id. Nouem.
1584.

non semel dedisse se affirmauerunt: ac tantas (ait Nicolæa Morelia ^{8.}) vt intercepto, præ verberum atrocitate, spiritu, penè exanimaretur. Neque id mirum videri debere: ferreas enim (inquebat) illi esse manus: quibus, ceu malleo, caput vnus cuiusque sic contundit, vt attrectantibus exossatum videri possit. Alexia Belhoria ^{9.}, & Claudius Morelius ^{10.} se id multoties cum suo magno malo expertos fuisse conquesti sunt. Nonnunquam & in os sic vnguibus inuolat, vt id totum lacerum, ac dilaniatum sepè relinquat: sicuti Rosa Gerardina ^{11.}, commonstratis adhuc vestigijs, Iudici fecit manifestum. Cum eadem Belhoria multis egerat Demon, vt coniugem suum veneno perderet. Hoc cum ea non sustineret facere, præ amicitia; hanc ille dolens repulsam aquæ intercute ipsam afflixit: ex cuius tumoribus, cum sex integros menses laborasset, non prius conualuit, quàm sextarios foeditissimi humoris duodeuiginti, per imos pedes, facto vulnere eiecisset. Margaretam Luodman ^{12.} non cessabat quoque hortari, vt vicinæ mulieris buculam, quod eius olera depasta esset, ac tota vngulis obtriuisset, venenata potione, quam illi tunc in ligneo catillo porrigebat, necaret: sed cum id detraheret facere, vt quæ metueret à muliere, quam alioqui perspicacissimam nouerat, in facinore deprehendi: tandem vt ea se necessitate liberaret, ac aliqua ratione placatum Magistellum haberet, maluit vitulum, quem vnicum in stabulo alebat, illo ipso veneno tollere. Proprij quoque iumentum damno, alieni, cui contra Magistelli mandatum pepercerat, Bertrandæ Tôstrici ^{13.} necesse fuit salu-

^{8.}
Serra
XIII. Ca-
len. Februa.
1587.

^{9.}
Blainuilla
ad aquas
Non. Febr.
1587.

^{10.}
Serra 111.
Non. Decē.
1586.

^{11.}
In agro Sti-
uenfi, Nonis
Nouemb.
1586.

^{12.}
Vergavilla
x. Cale. Fe-
brua. 1587.

^{13.}
Forpachij
VI. Calen.
Septē. 1587.

14. In Freiffen v. Id. Aug. 1589. tem luere. Apolloniam¹⁴ Dæmon eò per summam importunitatē perpulerat, vt fidem daret nō prius quieturam esse, quam damnum aliquod ingens familiæ Eysart municipis sui intulisset: quod promissum cum tamen perficere non posset, illius vtique conatus prohibente Deo, in cuius tutelam, præsidiumque Eysart se, suosque primo diei cuiusque diluculo commendare solebat: eò tandem redacta est, vt sibi necesse esset decennis filiæ (huic nomen fuit Eugel) parricidio, non impleti promissi vexationem à Dæmone redimere. Eandem necandæ sobolis necessitatem & alius Dæmon Catharinæ Præuotig¹⁵ attulit. Cum enim eam forte libido incessisset perdendæ veneno filiolæ, quam vnicam Michæel Cocus eius vicinus sustulerat, atque id & sæpè, & frustra aggressa esset facere (nam eam mater quotidianis precationibus, lustrationibusque contra malas incantantium artes munitam habebat) tandem vt hanc veluti prædæ frustrationem assiduè incusanti Dæmoni cumulatiorem etiam reponeret, quem in cunis adhuc habebat, infantem Odillum nomine immisericors mater veneno perdidit. Siquidem sagis hæc lex est perpetua, vt quod perperam in aliorum caput conantur, ac moliantur, id in se admittere postea cogantur: nec vnquam patitur Dæmon irrita apud eas esse sua consilia. Quod si inceptum est plurius, & contenditur in quam commune malum recidere debeat: res ad sortem reuocatur, vnâque ea cui eius luitio sortito obtigerit, pro omnibus noxam pendere cogitur: Vti à se, facinorisque socijs aliquando vsurpatum memorat eadem Præuotia. Cum enim (in-

15. In Freiffen IIII. Non. Sept. 1589. quiebat

quiebat illa) consilium vnâ iniuissimus de fascino sutoris Fresenij pecore, atque id nescio quo fato impeditæ nequiuissimus facere; patriandum nihilominus fuit aliquid, quo scilicet illi qui eam veluti prædam certus expectabat, aliqua ratione esset satisfactum. Sorte igitur experiri placuit inquam hæc faba cuderetur: ducta est: & in Agnetem Eysvitz omnium nequissimam, flagitiosissimamque foeminam incidit: quæ nihil facti morata atrocitatem alacri animo præsentibus socijs viginti annorum filio, Petter nomine, medicatam potionem propinavit: vnde non multo post illi totum corpus prodigiosè distortum, deprauatumque fuit. Hoc nimirum faciendum erat, aut à Dæmone, qui nihil vnquam condonat, morte etiam duriora pati. Talem siquidem contumaciam impune non tulit Balial Basolus¹⁶: Nam cum eius mandatum de miscendo cuidam veneno, quem forte exosum habebat, neglexisset: tam duras in proprijs edibus dedit: vt mallet (quantum inquebat) alios similes cruciatus, si iterum essent ferendi, morte præsentis depascisci. Nec tulit etiam inultum Margareta illa, de qua modo mentio est habita: quod facinoris socias esset ab incepto dehortata, cum forte ad stagnum Vvapenbruch conuenissent, ac de more eius aquas, perdendis arborum fructibus, exagitarent: Id verò faciebat, quod meminisset se non semel earum pomis, & duram, & longam famem tolerasse: nam de hoc grauiter obiurgata, multis præterea verberibus castigata parum illud consultum non multo post luit consilium. Ioanna à Banno¹⁷, cum testium autoritate

16. Donibasoli ad San Nicolaū IIII. & prid. Non. Mart. 1587.

17. Mainerij IIII. Non. Janu. 1586

obruta, tormentorumque, quæ offerebantur, metu permota, Iudici omnes suas noxas, maleficiæque patefecisset, ac præterea eo verbis præeunte Dæmonem, cui se ipsa addixerat, perpetuum faceffere iussisset, non multo post solam in calcere repentam sic is pugnis, calcibusque conscidit, ut illum sibi postremum esse diem iam esse putaret. Sed commodum interuenientes custodiae impedimento fuerunt, ne suam ille immanitatem, ac sæuitiam longius exerceret. Certè illi totum tergum recentibus verberum vestigijs adhuc foedum erat, cum hæc Quæstori denarraret. Keluers Orilla¹⁸ ob eandem agniti criminis causam, tam duras Magistello suo in carcere dedit, ut ab ea editus præ intolerabili plagarum dolore clamor à Castellani domesticis longissimè etiam exaudiretur. Ecce ut inclementissima, iniustissimaque semper est apud Diabolum seruitus, ijs etiam, qui se totos ad eius arbitrium comparauerunt: cum contra Christus iugum suum suauè, onusque leue vbique prædicet, vltroque hortetur ad illud subeundum, qui animabus suis requiem quærunt. Et certè contrariorum institutorum, ac disciplinarum fines, atque euentus decet esse contrarios. Lex Christi suprema, est charitas ex fide, nullamque, postquam nos in suam Ecclesiam constituit, ea sanctiorem edixit, atque irrogauit. Mandatum nouum do vobis (inquit¹⁹) ut diligatis inuicè, sicut dilexi vos. Rursum, ²⁰ in hoc cognoscent omnes, quod mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Hæc præcepta nullam in exequendo habent difficultatem, plena sunt amoris, deliciarum, atque

18.
Eressenij
VIII. Id.
Aug. 1590.

19.
Ioan. XIII.
vers. 37.
20.
Ioan. XXXV.
vers. 35.

oblectationis. Si minus est ijs obsecundatum, non illico Deus iram in contumaces euomit: sed lentus est ad pœnam, eique etiam inuitus accingitur. Ac si quando tamen irroganda venit, moderata est, & semper salutaris: paterna, non dominica: punientis amorem, non vlciscentis, odium concilians. Diaboli contrà præcepta, ac monita quotidiana sunt de simultatibus, insidijs, crudelitate, cædibus, damnis, atque iniurijs²¹. Siquidem ipse ab initio homicida est, calumniator, prædator, vastator, insidiator, vexator, carnifex: Imo nihil adeò obnixè fatagit, quàm ut suos, uti se, habeat in aliena calamitate, ac miseria assidue occupatos. Si imperata abnuunt ac detrectant hoc, ut iam dictum est, illis superest, ut sæuissimis vel ad necem contundantur verberibus: sin exequuntur, hoc quoque sequitur, ut ipsi se continuis mœroribus, atque angoribus miserè implicent: veluti qui rerum trucium, acerbarumque spectaculis, necessitate officij coacti contra innatam clementiam, interfunt. Tum misericordia, quàm primum innata humanitas etiamnum ingerit, deprehensionis metus, ac ex peccatorum conscientia timor nunquam pacatam, tranquillamque illis mentem esse sinunt: sed illos vndique premunt angustia, mala vrgent, sequuntur miseria, ac calamitates.

21.
Ioan. V. 11.
Apoc. al.
XII.

*Veram, & præsentem sagarum ad nocturnas suas Synagogas sæpè esse profectiorem, nonnunquam etiam vanam, & per insomnium tantum conceptam, ac meditatam; re-
cteque sentire, qui vtrumque defendunt. Tum vt diuersæ sint eius profectiõnis rationes, quibusue noctibus sæpius fiant in Lotharingia.*

C A P. XIII.

Res est controuersa, & plena dissensionis, inter eos, qui hæc sagarum tractant portenta: eæ ne reuera ad illos, quos sic iactant Dæmonum conuentus auolent, ac præsentis ijs adsint; an tantum occupata præstigijs phantasia, atque, (vt euenire solet, vbi

Exercent vanas nocturna insomnia mentes)

adesse sibi videantur. Et habet ea concertatio in vtramque partem exempla, rationesque, quibus contrariæ sententiæ probabiliter defendantur. Nã & certis authoribus ¹ cõpertum habemus extitisse: quæ cum domi, imò in eodem cum marito cubili, manifestè pernoctassent: recenserent tamen postero manè, ac confidenter dicerent multa ad eiusmodi conuentus pertinentia, quibus se superiore nocte interfuisse affirmarent. Alias item ² (cum eas necessarij, ac propinqui, quibus eius rei ex rumore iniecta erat suspicio, totas noctes consultò vnà cum vicinia obseruassent) visas quidem inter dormiendum commoueri vehementius, quasi qui ingenti aliquo dolore conflictantur; vel etiam in sedili, aut alia quapiam re equitare, vti qui viam ad motis calcibus accelerant: cæterum non egredi domo; sed

tantum

^{1.} Fr. à Turella, & Io. Bodinus in *Demonomania.*

^{2.} Olaus Magnus in *Historia de gent. Septentr.*

tantum experrectas lassitudinem præ se ferre: veluti qui peregre redeunt: ac miranda quæ sibi fecisse videbantur, narrare: imò & illis irasci, ac succensere, qui fidem ijs non adhiberent. Quæ res multos impulit, vt crederent hæc mera esse somniorum visa, quæ Dæmon in eorum animos immitteret, quos laqueis suis irretiuisset. Habétque ea opinio astipulatores magni nominis non paucos: nec vique adeo ab ea dissentientem Diuum Hieronymum ³, qui & Hebræi cuiusdam suæ ætatis sententiam in argumentum profert eleuantis, sed indignè auctoritatem historiæ Abacuc ea solùm causa, quòd Prophetæ gestationem, transuectionemq; per aëra, præter à natura constitutum ordinem cõtineat. Contrà non desunt & laudati authores ⁴, qui exemplis, rationibusque defendant eiusdem rei veritatem: Auditos enim qui eodem cum Strigibus vnguento perfricti, ac delibuti momento ad eiusmodi coetus, vnà cum ijs transferrentur: Vnde tamen redeuntibus emetienda esset via multorum dierum; cessante videlicet carmine, & quod ait Apuleius ⁵, cæca numinum coactorum violentia. Auditos etiam ⁶, qui cõpedites profecti vnà cum liberis, quos animus erat in solenni conuentu deuouere, domum postea à Dæmone per aëra essent deportati. Hócque multorum verbis, ac testimonio constitisse, qui abeuntes in via essent allocuti, & multa nocte redeuntes offendissent attonitos, ac perplexè respondentes. Tum in ipso conuentu colloquutiones, quas deinde diuersi totidem verbis recenserent, qui interfuerant: laruarum, corticum, ac reticulorum, quæ quisque celandæ, regendæq;

^{3.} In prologo in Daniel.

^{4.} Apuleius, Vldericus Molitor, & Ioan Bodinus.

^{5.} Libr. III. de Asino aureo.

^{6.} Nicolaus Stephana Dom. Martini, mense Dec. 1587.

7.
Cap. 47. le-
ge Salic. Et
Ioschi. Ca-
mer. in lib.
de nat. Dæ-
mo.

daq; præsentia, vultui obduxisset: craterum 7, ve-
stium, ac supellectilis, quæ vsui fuisset agnitiones:
exauditi strepitus, ac clamores ab illis, qui armen-
ta, pecorūque greges in propinquo custodiebāt:
suppositæ personæ, quæ absentium vxorum loco
maritis accubarent: ac adeò tam multorum, qui in
pestilentem eam societatem sunt asciti, consentiēs,
ac conspirans de iis omnibus oratio, ac testimoniū:
è quibus id quod sequitur, quia maximè proprium
ad eam rem visum est, paulo amplioribus verbis
placuit hīc commemorare. Lutzēij (qui vicus non
ignobilis est in radicibus Vogesi montis) Maio
mense anni M.C.LXXXIX. Paganalia à vicariis ce-
lebrabantur. Ex eo viro Claudius Chotæius in vi-
cinum, cui nomen est Vvisembach, appetente no-
cte, redibat. Iamque eius montis, qui inter vtrumq;
vicum assurgit, bonam partem conscenderat, cum
subito turbine correptus stetit, circumspectans at-
tonitus, nuncubi rei adeò insolentis causa aliqua
appareret. Nam cætera tranquillissimus, quietissi-
mūque aër erat. Aduertit in secessu quodam (eum
accolæ crepidinem Moreliam appellant) laruatas
mulieres sex, instructam multò auro, atque argen-
to mensam quamdam saltando circumeuntes: per-
indèque sua iactantes capita, ac qui intemperiiis
agitantur: tum iis astantem in nigro tauro homi-
nem, qui eas vti otiosus aliquis in trivio spectabat.
Ibi igitur constitit, tantisperdum se colligit, ac
rem totam certiùs oculis agnoscit. Quod dum fa-
cit, momento turba illa disparuit, ac se ex eius af-
pectu subduxit. Amoto igitur eo metu se denuò
viæ committit. Ac iam montis verticem superaue-
rat, cum

rat, cum ecce eum mulieres illæ à tergo insequun-
tur, capita sua vt antea iactantes, atque altum, ceu
ex composito, silentium tenentes. Præibat homo a-
tra facie, manibūque in harpaginis speciem incur-
uis: quas etiam parabat illi in frontem immittere,
nisi obstitisset, districto atque opposito ense; siqui-
dem hoc factò insultare destitit, quasi de vita me-
tuens, atque euanuit. In quo subit Platonis, Pseli,
& quorundam Academicorum commentum asse-
rentium Dæmones minas, verbera, sectiones, vul-
nera & timere, & pati, de quo nos alibi. Ostendunt
se nihilominus iterum mulieres illæ, vnàque cum
iis homo, quem modo dixi tauri sessorem, chorea-
rūque spectatorem: ad quem, iam factus confi-
dentior Chotæius accessit propius, atque inquit. Hem
tūne hic es mi Desideri Gaxete (id enim ei erat no-
men) obsecro, si quid potes serua me: nam Pol fi-
dem meam tibi astringo, me nihil eorum, quæ vidi
equidem palàm esse facturum: Vixque hæc dixerat
cum turbo illum, ceu nebula, inuoluit denuò, sed
eo demum euolutus, & liberatus, solum se in solo,
ac longè à via diffito loco reperit: quàm tamen ve-
stigando ad extremum nactus quàm festinantissi-
mè potuit domum se recepit. Triduo post id testi-
monium ad aliud rursus à Iudice quæstionis vo-
catus, hoc ex abundantia superioribus addidit: re-
cordari se cum propius ad mensam accessisset, vi-
surus & quibus epulis esset instructa, Dæmonem
sibi è vestigio in os vnguibus inuolasse: ac dum se
contrà ferro defenderet, inter hæc vehementiori
vento iterum sublatum, atque ad Combrimontis
cataractas, qui locus à priore non minus ducentos

P

8.
Sandeodati
XI. Calen.
Iun. 1589.

passus aberat, fuisse deportatum. Quod ne quis deliramentum esse putet hominis non sobrij, & noctis, locique solitudine tum forte exterriti: id etiam Barbelina Gaxeta⁸ è mulieribus illis vna superiore mense totidem fere verbis apud quæsitorem recitauerat: hoc adiiciens, tritici heminas duas, caseosque bubulos totidem Chotæio illi à Desiderio Gaxeto, eiusque vxore dono datos quo cælatum haberet, quod sic viderat. Qua de re coram compositi conuenerunt per omnia: extra hoc vnum quod Barbelina diceret non esse in Chotæium à Dæmone intentatas manus, quia sic se mensè propinquum intulisset, vt is elogio suo mentitus fuerat, sed quod aureum craterem ab ea furto tollere parauerat. Aliud sequitur eiusdem generis: Ioannem ab Hembach vixdum ex ephebis egressum venefica mater secum ad nocturnos Dæmonum conuentus deduxerat: ac quod tibijs sciret ijs illum canere iusserat: atque in proximam arborem, quo clariùs exaudiretur, inscendere: quod dum facit, ac saltantium choræas oculis otiosus collustrat, forte rei insolentiam admiratus (nam præpostera, ridiculæque illic erant omnia) Deus bone (inquit) vnde isthæc nobis tam stulta, amensque turba. Vixque hoc dixerat, cum in terram prolapsus, altero humero debilitatum se, ac cum astantium opem inclamaret, solum reperit. Quod cum palam prædicasset, & variè de eo sentiretur alijs visum, alijs rem gestam esse contendentibus, secuta est postmodum, quæ eam dubitationem tolleret, occasio.

9.
In Freiffem
III. Non.
Sept. 1589.

Nam Catharina Præuotia⁹ earum vna quæ choros illos agitauerant, ob fortilegij suspicionem non multo

multo post comprehensa, rem omnem, vti supra memorata est adhuc eius rumoris, quod Hembachius disseminauerat, ignara, & nulla interrogatione præeunte, patefecit. Keluers Otilla¹⁰, & Eyfartz Anguel¹¹ proximè sequenti anno veneficij damnatæ idem quoque diuersæ affirmauerunt: locum præterea illa, vbi id euenisset suo, quo id testatius fieret, nomine Mayebuch appellans. Quod sequitur non minus proprium est huius argumenti. Rediens Nicolæa Lang-Bernhard è moletrina Gueringensi Assenuncuriam ante VIII. Calend. Augusti Ann. M.D.XC. ac iter secundum sepem syluestrem aperto meridie faciens, aduertit in aruo finitimo chorum in orbem saltantium, tum virorum, tum mulierum: Verùm quod præter solitum aliorum hominum morem auersi, tergæque ostendentes id faciebant, attentius eos aspiciens vidit præterea qui caprinis bubulisque pedibus deformes vnà intermixti saltatorium illum orbem versarent. Tum pene metu emortua IESV auxiliare nomen (vti quibus sinistri, inauspicatiquæ aliquid imminet) inclamare cœpit, ac rogare suppliciter, vt ad suos modo salua, incolumisque redire posset. Illicò enanescere omnes, qui tripudiabant, ac desinere videri: præternam vnâ Petter Gross-Petter nomine, cui ocyus in aërem sublato elabi interea, atque excidere visum est penicillum, quali furnarij consueuerunt furni sui aream, priusquam panem in eum condant, extergere. Inter hæc vehementiori illa quoque correpta vento vix anhelitum ducere, ac spiritum trahere: tum etiam domum reuersa triduum integrum ex valetudine decubere.

10.
In Vverdē-
stam VII.
E. VII. Id.
Aug. 1590.
11.
Duse III.
Non. Decē.
1590.

Cuius rei fama cum ipsa, eiusque propinquis spargente vniuersum pagum iam peragrasset: Petter ille ne videretur eius dissimulatione tantum crimen agnoscere, ac fateri: primum quidem apud Iudicem iniuriarum ferocius agere: Sed tandem veritus ne non succedente lite, quod iam in procliu esse videbatur, maius ipse sibi crearet periculum, eam consulto deseruit: Quæ res multo etiam magis eius facti suspicionem auxit, æstimantibus multis malæ mentis conscientia illum eam, quam primum in animum adeo auidè reuocauerat, iniuriam mussitare Ergo Iudex in eius vitam, morèque tanto diligentius inquirere: Ac cum certis indicijs rem non esse vanam comperisset, comprehendere: tum ad criminis non adeo inuitam confessionem adducere: tandem & alios, qui cum illi eius sceleris societas fuerat, coarguere, ac iam manifestos facere. Inter quos fuere Barbelia Ioannis Latomi vxor ^{12.}, & Mayetta Laurentij Super maioris item vxor ^{13.}: quæ diuersæ, totidem tamen verbis, illud de saltato à se auersis, vnà cum intermedijs cornupedibus choro proditum à conscio Petter indicium verum esse agnouerunt. Accessit & earum confessioni tertius Ioannes Michaël ^{14.} armentarius, hoc etiam ad maiorem eius rei fidem addens se interea, dum hæc fierent, tibiae functum fuisse officio, pedum quoddam forte oblatum ori admouendo, ac micantes ei digitos, vti cum ad numerum veræ inflantur tibiae, adducendo. Ac cum Nicolæa illa (vti dictum est) Iesum tremebunda inuocasset, seque præterea crucis signo muniuisset, è quercus altiore ramo, cui tum insidebat, præ-

^{12.}
Duse VI.
Cal. Febr.
1591.

^{13.}
Duse XIII.
Cal. Mart.
1591.

^{14.}
Duse xv.
Cal. Mart.
1591.

bat, præcipitem decidisse: demum turbine inuolutum, ac in pratum nomine Vveiller in quo pascentem gregem paulo antè reliquerat, deportatum fuisse. Eius rei grauissimum, firmissimumque argumentum denique hoc fuit, quod locus, vbi sic in orbem agitata fuerant choræ illæ, postridie, quemadmodum Nicolæa antè monuerat, apparuit circo impressus, qualem habent hippodromi, vbi in gyrum aguntur equi: sed & interstinctus vngularum caprinarum, bubularumque recentibus vestigijs. Quæ & perstiterunt videri dum aratro denudò profcissum, subactumque aruum illud bruma sequente fuit. Testimonium dixere Nickel Klein, Desiderius Veruex, Gaspar Sutor, & quotquot in rem præsentem maturè ducti de ea post à Iudice sunt interrogati. Ecce rem gestam, non somnio visam, oculis ipsis perceptam, non auditu intellectam, diuersorum consentientibus verbis affirmatam, non vnus excogitata, fictaque oratione euulgatam. Cui si quis paruam fidem habeat, nihil equidem moror, quominus in contraria opinione hæreat: modò sciat me nihil hîc fingere, ac comminisci; sed potius huius argumenti exempla plurima ommittere, quæ neglecta cum à me legerentur, in veneficorum quæstionibus capitalibus intercepti obliuio. Vicissim etiam eorum sententiæ non accedam inuitus, qui hæc quandoque per insomnia videri putant. Quod & Catharina Præuotia ^{15.} diferta sua assertione testatum non ita pridem reliquit; inquit nonnunquam præsentem, ac vigilantes sagas in eiusmodi conuentibus adesse: sæpè etiam dormientes inani, vanaque imagi-

^{15.}
In Freissen.
IIII. Non.
Septē. 1589.

16.
in definit.
Med.

17.
II. ad Co-
rinth. c. 12.
vers. 3.

18.
Matthæi
XVII.

19.
Libr. VII.
cap. 52.

natione tantum eos agitare: Nam Dæmonibus æquè promptum est & vigilantes, quo volunt, transportare: & dormientibus, ac interea (vt Galeni verbis vtar ¹⁶) in *ὀλιγοχρόνιον μανίαν* inductis istiusmodi visa offerre, atque obiicere: sed non ego credulus illis qui *ἐκστάσις*, animique emotiones atque abstractiones à corpore in hoc negotio interponunt. Neque enim eas rectè defendi posse puto: maximè, si quæ dicuntur Dæmonum ministerio, atque opera fieri: cum etiam D. Paulus raptum suum ad tertium cælum prædicans ingenuè fateatur, nescire se in corpore, an extra corpus raptus sit: Deum enim solum id nosse. Et Petrus ¹⁸ legatur sic claritate transfigurantis se Domini vna cum reliquis duobus discipulis oppressus ac *ἐκστάσι* obstupefactus, vt nesciret quid diceret, aut vbinam esset. Plinius ¹⁹ quoque (iuuat enim & hic paganorum auctoritatem laudare) postquam ex veterum exemplis retulit Hermetimi Clazomenij animam relicto corpore errare solitam, vagamque è longinquo multa enuntiare, quæ nisi à præsentibus nosci non possent. Aristæi etiam visam euolantem ex ore in Proconneso corui effigie, hoc totum tandem fabulositatem appellat. Res est ardua, & supra omnem omnium hominum captum euagantem extra corpus animam, ac postmodum in id, ceu postliminio, redeuntem constituere: Nam nisi morte eam compaginem dissolui posse, rursusque dissolutam ante supremi Iudicij diem non coalituram piè, ac Christianè credimus. Porro si quid somno etiam ferreo excitæ, ac solutæ sagæ nuntiant se vidisse, quod locorum, vbi gesta narrantur, longinqui

ginitas cum somni breuitate comparata, arguat non aliter, quàm leuissima aliqua peregrinatione, qualis solet esse animi, lustrari quiuise: non statim sequitur, animum relicto corpore illuc peruasisse: nam ea res inolumi, atque integro homine neutiquam accidere potest: sed verò similis est in eiusmodi somno; qui sic animæ extinctæ speciem præbet, penitus delituisse animam perinde, atque in ijs, qui apoplexia, morbo comitiali, aut vteri strangulatione suffocantur: interimque Dæmones, quibus est incomparabilis velocitas (Natura enim incorporea, inquit Iamblicus ²⁰, subito, vbicunque vult, adest, nullo alicubi prohibente) eam imbuisse, atque informasse illorum omnium notitia, quæ è procul remotis prouincijs, ac regionibus summa celeritate conquisuerunt: vt eorum opticorum non omnino absurda sententia est ²¹, qui non immisione radiorum, sed admisione imaginum, vt in speculo euenit, res oculis percipi ac deinde animo communicari volunt: Nam certe Dæmones se sæpè in hominum mentes insinuare, ac quas volunt notiones, sinente Deo, in ijs imprimere, ac quasi consignare notius est, quàm vt pluribus ostendi oporteat. Et Cardanus ²², cui hæreditaria fuit eiusmodi cum Dæmonibus consuetudo, non negat lamias inter dormiendum putare se varias, ac longinquas regiones peragrarè, atque in ijs reges, theatra, choræas, viridaria, fontes, viuaria, aliasque res amœnissimas videre: imo & venustissimos adolentes, propter quos dormiant, ac quibus cum vnà se oblectent. Tantum ne se ipse suo prodatur indicio, ac sortilegij alliget ad naturales causas, vict

20.
De mysteriis
Aegypti.
cap. de intellectu,
& anima.

21.
Arist. in li.
de sensib.
& ijs, quæ sensu
perci.

22.
Li. XVIII.
de subtil.

fas, victusque rationem ea reuocat: quod videlicet castaneis, fabis, caulibus, opio, cepis, & phaseolis vesci soleant: quæ ridicula ratio est, cum nec solæ, nec semper ea esca vtantur: Hæc etiam forte causa est, quod parum sibi constans addit statim putare se eiusmodi visis fortilegij aliquid subesse: Sed, vt ad intermissum de nocturnis illis cõuentibus sermonem redeã, iuuat, quo magis eorum veritatẽ adiuuẽ modũ quoq; & viã, qua ad illos properatur, exponere. Ac primũ vulgatissima ea ab omnibus perhibetur; quæ per camini vaporariũ esse consueuit. Cõtra quam si quis spatiorum iniquitatẽ, atque angustias obijciat, aut alias etiam naturæ difficultates opponat: sciat eas pridem ex istius Dæmonolatreiæ, quæ monstrosa, portentosaque omnia habet, finibus iussas esse excedere. Quamquam & hoc inde defendi possit, quod angulis quadratis structa vaporaria passim habet casæ rusticorum, è quibus ea ferè existit colluues: Alexia Violæa²³, Iána à Banno²⁴, Claudia Fellæa²⁵, Dominicus Petronius²⁶, ac plerique omnes²⁷ eius flagitij comperti id spontaneis, ac disertis suis confessionibus testatum reliquerunt. Addit Nicolæa Ganatia²⁸ pro more habuisse, dum sic se ad eam viam instrueret, pedem alterum in cremathram tollere, postquam eam inunxisset; quo seipsam ante illeuerat, vnguine. Franciscus Fellæus²⁹ non cremathræ, sed extremis, ac supinis scoparum virgis itidem inunctis, atque oblitis consueuisse pedem sinistrum imponere. Alios alij quoque perhibent modos ad eos conuentus auolandi. Margareta Doliaria se in colo, vel arundine equitantem sæpè illuc perlatam fuisse, post

23.
In agro Tē-
træo. 1583.

24.
Manerij
III. Nõ Iu-
lias 1585.

25.
Mazilaij v.
Id. Nouem.
1585.

26.
Giruncu-
ria mense
Octo. 1585.

27.
Mainerij
VIII. Id.
Iul. 1585.

28.
Mazilaij
XIII. Ca-
lend. Ianu.
1584.

29.
Vergailla
XIII. Ca-
lend. Ianu.
1586.

se, postquam verba quædam ad eam rem propria esset præfata. Alexia Bernarda³⁰ se sui: Hennezel Erricus³¹, patrem tauro ingenti, ac valido, matrem verò baculo bifurco, quali equis substerni solet; se autem arundini impositos, vnà semper eò peruolasse. Ianna Granfanetæa Montenaiensis³², quoties eam viam affectabat, præsto ante fores affuisse canem atrum, atque horridum, in quem, seu benedomitum equum, intrepidè insiliret, ventionisque pretium fuisse, cum desiliisset, ab eo vicissim inscēdi, ac comprimi: cum se tamen in non illaudatæ (vt sibi videbatur) formæ adolescentem ante immutasset. Erricus Carmucius³³ Dæmonem, ceu portitorem aliquem consueuisse singulos vltra fluiuium, si in quem fortè inciderent, transmittere. Quod autem viæ vel ante fuerat, vel etiam post erat reliquum, coactos semper fuisse pedibus conficere. Barbelina Rayel³⁴, Franciscus Felleus³⁵, atque alij non pauci sæpè se itinere pedestri eò esse profectos: præsertim cum in propinquo aliquo loco coetus erat indictus, aut etiam si reperiebant, qui cum se vnà in viam darent. Siquidem eomes, aiunt, in itinere pro vehiculo est. Quibus omnibus & hoc obiter non erit absurdum adiicere, quod de die, quo sic vnà conueniunt, ab illis vulgo dicitur. Ioannes Piscator, Coleta eius vxor³⁶, Margareta Vvarina³⁷, Nicolæa Ganatia³⁸, Claudia Morelia³⁹, & vno nomine omnes, quorum quæstiones capitales hactenus in Lotharingia expendere licuit, non alijs noctibus, quàm quæ proximè præcedunt diem vel Iouis, vel Dominicum eiusmodi conuentus agitari autumant. Causam

30.
In Guer-
mingen
VIII. Cal.
Febr. 1590.

31.
Vergailla
mense Iu-
lio. 1586.

32.
Condeij
mense Iu-
lio. 1582.

33.
Pangæij
Anno 1574.

34.
Blainuille
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

35.
Mazilaij
in agro Pã-
gæo. XII. Cal.
Ianu.
1584.

36.
Gerbenillei
Non. Maij.
1585.

37.
Roncæij ad
D. Clemen.
Cal. Decẽ.
1586.

38.
Maynerij
VIII. Id.
Iul. 1587.

39.
Serræ III.
Non. Decẽ.
1586.

Q

adhuc ab illis scire non contigit: Hoc tamen inde esse suspicor, quòd aliæ alibi tempestates occupatos Dæmones habent: Neque enim (vt inquit D. Basilius⁴⁰) eodem temporis momento in diuersis locis esse queunt: Nam & qui res sagarum in alijs regionibus gestas scripserunt, alias illis noctes, quam quæ modò dictæ sunt, in eam rem impendi aiunt: Vt probabile sit eiusmodi vices, & tempora pro locorum interuallis, ac intercapedinibus variare, & mutari. Dij (inquit Apollonius⁴¹) idest (vt interpretor) Dæmones non semper in eodem permanent loco: sed nunc ad Æthiopes, nunc ad Aethum, nunc ad Olympum proficiscuntur. Sed hæc in coniectura magis posita sunt. Hoc modò restat videre, an etiam certa, ac præstituta sit hora aliqua nocturnis illis conuentibus, ac Synagogis: Et ex tot quidem reorum, quas vidi, percontationibus duotantum Ioannes à Villa⁴², & Agathina Francisci Sartoris vxor eius⁴³ rei me adhuc commonefecerunt, affirmantes eam tempestatem, quæ vna, atque altera hora mediam noctem præcedit, apprimè idoneam esse, atque opportunam, non modò illis conuentibus, sed & quibuscumque alijs Dæmonum terriculis, ludibrijs occurfationibus, strepibus: quæ sequitur non item ijs esse obnoxiam. Causam non addiderunt illi: nec ego eam hic ario labor. Vnum tamen dicam nullas in tota nocte horas suspectiores habere istius vmbrarum apparitionis, qui earum metu aliquo tentantur, ac trepidant: Et ea certè non est sine ratione persuasio: Siquidem experientia docet illas præcipuè spectris, terrisque imaginibus esse infames. Et veteres

40.
Homer. de
Sancto Spi-
ritu.

41.
Philostra-
tus in eius
vita, Libr.
viii. cap.
13.

42.
Lorquini
x. Cal. No-
uem. 1590.

43.
Hess. Pitte-
langij xii.
Cal. Octo.
1590.

fatis multi id scriptis suis testatum reliquere Aristomenes apud Apuleium⁴⁴ (nam fabulas quæque intermiscere iuuat, quæ si minus vera narrant, at quam maximè fieri potest, veritatem probabilitate imitantur) à Meroë & Panthia Iamijs insignibus vnà cum contubernali Socrate se appetitum fuisse circa tertiam vigiliam recenset. Quod ego nocte circiter media interpretor: Siquidem in eam secunda vigilia definit: vti vigilias earum inuentor Palamedes⁴⁵ Troiano bello primùm disposuisse fertur: Plinius Iunior⁴⁶ narrans, vt Athenodoro philosopho insultasset olim idolum senis macie, & squalore confecti, addit id factum per noctis silentium. Et Liuius scribit supra adem Vestæ vocem noctis silentio auditam clariorem humana: Inter recentiores quoque Alexander ab Alexandro⁴⁷ recitat terrificos laruarum tumultus in edibus quibusdam Romæ à se esse auditos, medio ferè noctis silentio. Silentium boni authores interpretantur intempestatam noctem, id est (vt ait Censorinus⁴⁸) quæ mediam proximè antecedit. Profundam Plutarchus⁴⁹, & ferè mediam (quod huius argumenti proprium est) nominauit, vbi verba facit de monstrosa, horrendaque illa imagine, quæ M. Bruto ex Asia exercitum trajcere volenti apparuit. Apollonius⁵⁰, vbi de vmbra Achillis à se visa refert miraculum, hanc euanuisse ait post colloquutiones aliquot, quod iam cantus gallorum audiretur. Vnde infert Eusebius Cæsariensis⁵¹ noctem intempestatam, quæ certè gallicinium proximè antecedit conuenientior esse malo Dæmoni, ad nefarios sermones euocando. Telephion Milesius⁵² Larisse

44.
Libr. i. de
Asino au-
reo.

45.
Plinius lib.
viii. cap. 6.
46.
Libr. viii.
Epistol.

47.
Genial.
dier. libr. v.
cap. 24.
48.
De die na-
tali cap. 9.
49.

In Bruto.
50.
Apud Phi-
lostratum
libr. iiii.
cap. 5.

51.
In cōfuta-
tione con-
tra Hiero-
clen quar-
ta.

52.
Apud Apu-
leium libr.
ii. de Asi-
no aureo.

cadaveri cuidam custos adhibitus contra sagarum mulierum insidias, ex ijs vnam mustellæ specie ea noctis tempestate sibi obuersatam fuisse refert. Ecce, inquit, crepusculum, & nox prouecta, & nox altior, & deinde concubia, & iam nox intempesta, mihiq; oppido formido cumulatior quidem, cum repente introrepens mustella contra me constitit, obtutumque acerrimum in me destituit: vt tantillum animalis præ nimia sui fiducia mihi turbarit animum. Intempestatam noctē Seruius ^{53.} mediam, Macrobius ^{54.} quam media proximè sequitur: tum enim principi tenebrarum, lupisque (vt cum Esaia loquar) vesperrinis accommodatissimum tempus est rebus agendis cum hominibus importunum atque inactuosum esse incipit. Ac vt illud Apollonij de gallorum importuno nocturnis vmbri cantu sermonem repetam, succurrit non ita pridem à me lecta in Dufanæ strigis quæstione quadam capitali de ea re narratiuncula, non vtique ab hac, in quam nunc dilapsi sumus, oratione admodum aliena: ei strigi Babillæ ^{55.} Latomæ nomen fuit. Hæc cum fortè à quæstore de nocturnis sagarum inceptis curiosius rogaretur, inter alia respondit nihil æquè illis infestum, atque inimicum accidere posse, quàm si gallus interea, dum se ad ea parant, occineret. Idem retulerunt & Ioannes Bulmius ^{56.} cuiusque vxor Desideria Magistellos sæpè suos, cum dimittendæ concionis tempus instaret, identidem solitos inclamare: Eia faceffite properè hinc omnes: nam iam galli canere incipiunt. Quod ego sic interpretor, vltra id tempus negotium suum non potuisse trahere. Equidem scio ex Plinio ^{57.} Aelianoque

^{53.}
XII. AE-
neid.

^{54.}
Saturnal.
I. cap. 3.

^{55.}
Dufa XII.
Non. Dec.
1591.

^{56.}
Amatæ VI.
Calen. Iul.
1591.

^{57.}
Lib. X. c. 21.

nóque eorum cantus leonibus, scolopendrisque esse formidabiles. Rursus si ij sint præpofteri, ac insueti de nocte præfertim, ostenta habere multa: quale etiam fuit illud, quod Volaterranus ^{58.} in Matthæi magni Vicecomitis Mediolanensis filij natu maioris natali nocte euenisse memorat: in qua videlicet non cessarunt galli, vel ad tædium cocciffare: vnde & Galeacio nomen illi inditum est: Et sic facundia, laudèque militari floruit (inquit Iouius ^{59.}) vt principum suæ ætatis famam vel clarissimam facile obscuraret: Cuius rei προγνωσινδν in eo cantu fuisse non magis disputo, quàm illud de ἀντιπαθία gallorum cum leonibus, & scolopendris: sed hoc defendo non tam vocem (nam eam nihilo immaniorem, efficaciorémue habent galli, quàm aliæ alites pleræque) sagarum morari maleficia, quam noctis ijs inimicam tempestatem, qua illi vocem frequentius exercent: vnde & mensi dicatos à veteribus aiunt ^{60.} vt horarum nocturnarum nuntios, ac partitores.

^{58.}
Philologia
Lib. XXV.

^{59.}
In elogy
claro. viro.

^{60.}
Eras. Chil.
I. centu. I.

Frequentes ex omni genere homines ad nocturnos Dæmonum cætus conuenire: sed maiori ex parte fæminas, vt est is sexus prauis consilijs magis obnoxius.

CAP. XV.

Iacobus Meyerus non indiligens annalium scriptor refert Attrebatu sub Philippo Burgundione extitisse, qui fortilegij manifesti, ac de conciscijs interrogati dicerent ex omni ordine, statúque mortalium viros, mulierisque in suum numerum

^{1.}
Anna. Flad.
Lib. XVI.

1.
Serra XI. Cal.
Sept. 1586.

2.
Serra XI. Cal.
Febr. 1587.

3.
Vergauilla vi. Calen.
Sept. 1586.

4.
Giruncuria mense
Octo. 1586.

5.
Vellaj ad Mosellam v. Cal. Iul.
1587.

6.
Hadonuille 111. Calen.
Decē. 1581.

7.
Dusa, mense
Septem. 1584.

8.
Pistelanguj xi. Calend.
Octo. 1590.

9.
Emelini 111. Cale.
Iunias 1591.

10.
Leuitici c. 2, vers. 13.

11.
Marci cap. 9, vers. 49.

tur, vt vel famelico, ac latrāti stomacho facilè nau-
seam parere possint. Barbelina illa ¹, de qua proxi-
mè mentio est habita, & Sybilla Morelia, cibos illic
aiunt apponi omnium generum, sed adeò viles, il-
liberales, ac malè conditos, vt vix sint vescendo. Ni-
colaus Morelius ², ita tristem, astrictum, atque ama-
rū esse illis gustum, vt sumptos confestim præ mo-
lestia sibi necesse fuerit expuere. Quod pessimus
Dæmon videns, adeò indignè ferebat, vt vix ma-
nus abstineret. Vinum præterea instar atri, atque
insynceri sanguinis in sordido aliquo simpulo e-
pulonibus solitum propinari. Salome ³ Dominicus
Petronius ⁴, Catharina Ruffa ⁵, Anna Morelia ⁶,
Iacobeta Vveher ⁷, Anna Richemontana ⁸, Ste-
phaneta Mercatrix ⁹, ac plerique omnes eius fari-
næ nullarum ferè rerum copiam illic deesse, præ-
terquam salis, & panis: cæteraque adiiciale conui-
uium dici posse. Et certè temere non est, quod illis
sic veluti consulto deficiuntur, ac subesse causam
oportet, quæ tantum vtriusque odium Dæmoni-
bus ingenerauerit. Eam verò facillimè assequetur,
qui diligenter perpendent, quàm pugnent inter se
comparatæ, ac compositæ horum, atque illorum
naturæ, ac facultates. Dæmonibus insitum est, at-
que iniustum penitus omnis puræ religionis, cultus-
diuini odium: cæremonias, ritusque sacros, et si-
quarum rerum in iis vsus est eas omnes infestas, at-
que inimicas habet. In veteri porrò lege nulla ho-
stia sine sale Deo accepta erat. Omnem (inquit
Dominus ¹⁰) oblationem sacrificij tui sale salies:
nec cessare facies sal foederis tui à sacrificio tuo. Et
in nouo instrumento: ¹¹: Omnis victima sale salie-
tur:

tur: bona enim res est sal: Cuius rei exemplo in ho-
diernis quoque mysteriis, præcipuè que baptismi,
quo renascimur, ac denuò gignimur ad salutem:
Item in aqua, quam fugandis Dæmonibus exorcif-
mo laustrant, mos est salem admiscere. In eadem le-
ge veteri ¹² panes propositionis, seu faciei (Septua-
ginta interpretes ἐπιπίσ, id est præsentis, ac coram
Domino positos verterunt) super altare offereban-
tur. In augustissimo itè sacramento Eucharistiæ pa-
nis consecratus ipsum verumque fit & fumitur à
Christianis. Quo symbolo panis, & Macedones an-
tè vsos fuisse; si quando foedus quod sanctissimum
vellent haberi inibant, author est Quintus Cur-
tius ¹³: Nam panem (inquit) gladio diuisum v-
terque ferientium libare solebat. Dæmonibus ni-
hil est æquè inuisum, atque iustitia, quæ (vt inquit
Orpheus in hymnis) °

καταγαῖς γνώμης αἰ ἐτα δεινὰ βραβύνα.

Et contrà nulla re ad Deos propius acceditur
(quemadmodum ait Plato in Theæteto) quàm quæ
iusta, atque æqua sunt peragendo: Nihil autem est
quod homines æquitatis, ac iustitiæ magis admo-
neat, atque sal: vt Pythagoram censuisse author est
in commētariis Pythagoricis apud Laërtium Ale-
xander, vtpote qui feruet, ac tueatur quicquid oc-
cupat, sitq; ex re purissima, aqua videlicet marina.
Vnde & illius hoc symbolum τὸν ἄλα παραίθεστα, Quæ
etiam causa fuit, vt Plato diuinis rebus amicissi-
mum familiarissimūque dixerit.

Splendet in mensa tenui salinum,

inquit Horatius: nimirum quia salis in ea præcipuā
semper fuit religio: vnde & Græci cū suo Homero

R

12.
Malachie
1. & Leui-
tic. cap. 24.

13.
Lib. VIII.

legēs dās vbi que dixerunt. Et eius adhibitione veteribus creditum est mensam fati consecrari, vti ex Arnobio obseruare est: Sacras (ait) facite mensas fatinorum appositum. Panis vsum ad tolerandam vitam suadere necessarium, vt pro quocumque victu, rebusque quotidianis, ac necessarijs literæ sacræ illius nomen vsurparint: Quid autem fatagunt ¹⁴ magis Dæmones, quam ne mortales æquo inter se iure viuant: ijs ne suppetat, vnde se ipsi alant, ac sustentent fati in dicio sunt tam multæ iniuriæ; pestes, calamitatesque, quas humanis rebus quotidie imponit, tot quæ non cessant inuehere mala, atque incommoda: sed ommissis istis, quæ tantum ad coniecturam interpretatione reuocantur, intermissas epulas instauratis, ac insolentibus, vt antea cibis extruere pergamus. Addit Dominica Isabella ¹⁵ aliquando etiam apponi humanas carnes; quod & apud Scytharum Sortilegos, quos Bachos vocabant, in vsu frequenti fuisse prodidit Belloforestus ¹⁶. Hunc verbò morem à Baccho, quem præcipuis colebant honoribus, deriuatum credibile est: nam & cum Omestem vocatum auctor est Plutarchus in Pelopida; & Themistocle. Isabella Parida ¹⁷, Desiderius Financius ¹⁸; & Albertinus Magendraus ¹⁹ eos, qui sunt amplioris fortunæ, superiores epulis actumbe: Stephaneta Mercator ²⁰ argento bibere: pauperiores fictilibus rursus arcanturum omnium; alijs exclusis, compotes fieri; ac participes. Plerique eorum, qui modo sunt memorati, istis non expleri famem, aut suum sedari: sed cibis, potibusque auiditatem, atque appetentiam tantam superesse, quanta antea fuerat maxima. Quæ

sanè

sanè res multos impulit, vt crederent mera hæc esse visa somniorum, ac præstigias: qualia forte de hortis Tantalii, ac pomis Hesperidum fabulati sunt poëta. Cui conuenit & hoc Ioannæ Michaëlis ²¹ referentis ne utiquam illis; qui eiusmodi conuentibus interfunt, integros, certosque esse oculorum sensus: sed omnia perturbata, confusa, atque incerta illis apparere: vti quibus ex ebrietate, metu, somno, alióque vitio natant, ac caligat oculi: aut etiam arte aliqua perstringuntur. Et certè memoratur Pafetes ²² sæpè suis incantationibus hoc effecisse, vt repente conuiuium omnibus epulis instructissimum appareret: rursus cum vellet, nullo tollente, vt spectantium oculis momento subducerentur. Et Numa Pompilius ²³ in frequenti conuiuio arte sua efficiebat (nam & eum narrant insignem fuisse sortilegum) vt nullo apponente mensæ statim exquisitissimis epulis magna copia extruerentur. Apollonius quoque Thianæus ²⁴ recensuit vidisse se in India Brachmanes, qui præsentem se conuiuia vasis, cibisque apparatusissima struerent: cum tamen, qui ijs apparandis, ferendisue, ac mutandis ferculis ministrarent, nulli aspicerentur. Verùm ne sic quidem Dæmonum potestas coarctanda, ac coangustanda venit, vt præter speciem, opinionemque nihil omnino præstare queant. Nam & veris epulis suos nonnunquam accipiunt: sed ex morticinorum pecudum carnibus, aliisque rebus, quas homines habent pro derelictis: quod & alibi attigimus. Imò & compertum habemus multorum, qui interfuerunt, verbis sæpè in eiusmodi epulum imperata obsonia: huic felem: illi nigrum hocdulum,

R 2

14.
Bartho-
lom. V vest-
hemerus
in phrasib.
diuina
scriptura.

15.
Rogentilla
in agro Ten-
tina An.
1583.

16.
Cosmogra-
phia como.
11. ca. 6.

17.
Spinali
prid. Non.
Maias.
1588.

18.
Sandeoda-
ei prid. Id.
Iul. 1581.

19.
Fuinij in
Medioma-
triciibus.
11. Non.
Maias.

20.
Emelisiij.
111. Cal.
1591.

21.
In agro Sti
uēsi 1111.
Non. Iun.
1590.

22.
Erasim. in
proverb.
Pafetis
Semiobo-
lus.

23.
Guido Bi-
curicen.

24.
Philostr. in
eius vita
lib. 111.
cap. 8.

gallum gallinaceum, aut si quæ sunt insueta hominum mensis cibaria, & minimè esculentæ escæ. Tum nota est ex Andræa Alciato, aliisque multis de viatore illo historia, qui cum de nocte imprudens in sagarum conuentus incidisset, ac rei nouitate, insolentiæque attonitus Dei numen Christiana fiducia implorasset, subitò ex eius aspectu sublata omni mensa, argenti solum craterem reliquum fuisse ex vniuerso apparatu: qui sublatus, ac domum deinde perlatus, cuius fuisset postea agnitus est: Cui autem vsui esse potuisset, nisi ad infundendum quod post biberetur, dici non potest: nam & fictæ, commentitiæque; potioni æquè imaginarium vas adhibere licebat. Vtrumque igitur rectè, & cum veritate defendas, vt scilicet aliquando ijs, quos sagæ suppeditant, vescantur cibus; qui si desint, aut aliter Dæmoni in cuius hæc sunt arbitrio visum est, vesci tantum sibi sola opinione videantur. Quod & in profectioe ad nocturnos illos cœtus euenire paulo antè meminimus. Nam & ibi sagæ se aliquando præsentis sistunt: sæpè etiam, cum ab ijs absint, ac arctiore somno domi detineantur, videntur tantum sibi adesse, ludificante nimirum sensus Dæmone, cuius fascinationibus multa imagines in dormientium animos solent irrepere: quæ deinde vigilantibus veritatis opinionem insitam relinquunt, quasi iam non id fuerit somnium, sed potius quædam certa, atque indubitata corporis actio: sic enim versipellis gestit res suas plerumque inæquabili veritate, quo facilius imponat, distinguere.

Choræa

Choræarum, qui in Dæmonum sacris olim fuit, vsus etiamnum hodie retineri in nocturnis eorum conuentibus: maioremque lassitudinem parere, quam solent vulgares alie hominum saltationes. Item eas ab auersis sagis in orbem tripudari. Tum vt malo more semper inualuerint: licet ab insania parum distare constet.

C A P. XVII.

Mira calliditate Dæmones cum impio gentilitatis errore colebantur, ea sibi cordi esse simulabant, ad quæ propensos homines esse videbant, quo scilicet religionis addito fuco in illis peccandi studium magis, magisque accenderent¹. Inter quæ saltationum, ac choræarum, nam eæ non paruum ad nequitiam fenestram semper aperuerunt, vel maximam fuisse illis curam testantur quæ de veterum ritibus, ac sacrificijs adhuc extant scripta: apud Græcos² quidem quæ iam à Theseo circum aras Deorum canebantur carmina cum tripudijs, solenni que saltatu. Apud Latinos verò institutum à Numa³ Saliorum collegium, quod etiam ad Antonij Eniphonis, cuius scholam Cicero post laborem fori frequentasse dicitur, tempora peruenisse ex eius de ea re scriptis obseruauit Macrobius⁴. Imò etiam ad Antonium Varium, quem Herodianus⁵ testatur, cum sacrum Heliogabalo suo faceret, mulieres Phenissas adhibuisse, quæ circum eius aram cursitarent saltantes, ac cymbala, tympanaque magno cum strepitu pulsantes: circumstante etiam in Theatri formam vniuerso senatu, atque equestri ordine. Et iã ante à vero cultu ad Idolola-

^{1.}
*Basilina
ho. in aliq.
scripta. loc.*

^{2.}
*Plutarchus
in Thes.*

^{3.}
*Plutarchus
in Numa.*

^{4.}
*Lib. III.
Saturn.
cap. 12.*

^{5.}
*Lib. v. Hi-
stor. de Im-
pera. post
Marcum.*

6. triam desciscentes Israëlitæ ⁶ circa vitulum ex
 inauribus conflatilem choros in orbem agitaue-
 rant. Nunc verò postquam hanc impietatis caligi-
 nem lucis Euangelicæ splendor hominum mensi-
 bus excussit, & defierunt pro dijs haberi Dæmones:
 perrexerunt nihilominus ipsi in clandestinis suo-
 rum conuentibus hunc saltandi morem obtinere,
 ac flagrantius etiam, quàm antea instaurare. Ac
 quemadmodum eorum epulæ esuritionem, ac
 concubitus dolorem, ac molestiam, largi-
 tiones, inopiam, atque egestatem: omnia denique
 beneficia detrimentum, ac damnum accipientibus
 semper afferunt: ita istæ choræ, ac tripudia, quæ
 alioqui voluptati esse solent, rædia, labores, atque
 ærumnas grauissimas nusquam non pariunt: si qui-
 dem ab ijs adeò defessas se domum reuerti Barbe-
 lina Rayel ⁷, ac pleræque omnes sagæ, quibus con-
 tigit interesse, memorauerunt: vt sepè integrum bi-
 diuum præ lassitudine sibi fuerit decumbendum. Et
 quod miserrimum est, atque iniquissimum excu-
 sationem contra nemini afferre licet: sed si quis
 eum laborem ætatis, aut valetudinis occasione de-
 trectat, ac defugit, huic præsto sunt verbera: pu-
 gnis, aut calcibus non aliter contunditur, atque ac-
 cipitur, quàm quæ exossantur malleis salsamenta.
 Porro circulares esse omnes choros, qui sic agitan-
 tur; atque ab auersis saltatoribus, vti vna Gratia-
 rum in choro depingitur, tripudiarum affirmant A-
 chen Vyeher ⁸, Ioanna Gerardina ⁹, Dominicus
 Petronius ¹⁰, Hennael Armentaria ¹¹, Anna Ruf-
 fa ¹², Zabella Ioannis Deodati vxor ¹³, Odilla Gail-
 larda ¹⁴, atque innumeræ aliæ, quas hic, ne sim ni-
 mium

6.
 Exod. xx.
 cap.

7.
 Blainville
 ad aquas
 Id. Ianu.
 1587.

8.
 Alexia Bel
 horia
 Blainville
 xvi. Cal.
 Jul. 1587.

9.
 Vergauilla
 viii. Id.
 Iun. 1585.

10.
 Forchaj in
 agro Pæga.
 xi. Calen.
 Dec. 1584.

11.
 Giricuria
 mense Oct.
 1586.

12.
 Dusa prid.
 Ca. Octob.
 1586.

13.
 Dusa Cal.
 Octo. 1586.

14.
 Spinali
 iii. Id.
 Octo. 1588.

mium longus, prudens omitto. Addit Sybilla Mo-
 relia ¹⁵ gyrum semper in læuam progredi. Quod
 & alicubi vsurpatum in Gallorum sacris obserua-
 uit Plinius ¹⁶ inquit illos adorando totum cor-
 pus circumagere solitos: hocque in læuam fecisse
 semper religiosius fuisse. Et Pythagoræ iam multis
 ante sæculis symbolum fuerat *προσκύειν περιφερόμενον*.
 Dubium quæ tam præposteræ ordinis causa, atque
 occasio, nisi si fortè ea est, ne se recta, atque ex ad-
 verso intuentes tam facile agnoscant. Nam non
 leue periculum esse putant in iudicio, quod qui
 eius sceleris sunt manifesti, de conscijs sæpè apud
 quæstorem vi tormentorum profitentur. Ob id-
 que, & sæpè personati, vt alibi dictum est, conue-
 niunt. Idem etiam illud esse potest, quod absurda,
 indecoraque omnia amant, ac faciunt: veluti cum
 Dæmonibus eos veneraturi terga obuertunt; ad
 eos accessuri celsim eunt cancrorum more: suppli-
 caturi manus inuersas retro applicant: collocuturi
 in terram figunt obtutum, & id genus alia ab omni
 consuetudine reliquorum hominum alienissima.
 Vtæunque res sit, ipsa nos experientia satis com-
 monefacit, id saltandi studium inter homines ferè
 semper malo exemplo inualuisse: vel ad luxuriam,
 ac nequitiam, quod iam suo tempore conquere-
 batur Scipio Æmilianus ¹⁷ in oratione contra le-
 gem iudiciariam Tiberij Gracchi, vel ad fanaticos
 furores, ac deimentiam, quibus semper olim à sal-
 tationibus fuisse initium testantur: quæ de Mæna-
 dibus Bacchis, Mitermonibus, Corybantibus,
 Thyadibus, & Bassaridibus veteres scripta reli-
 querant. Quod & sapientissimus Aragonum ab
 Sicilia

15.
 Serra
 xiiii. Cal.
 Dec. 1586.

16.
 Li. xxviii.
 cap. 2.

17.
 Macro. lib.
 iii. Satur-
 na. cap. 14.

18. Siciliæ rex Alphonfus¹⁸ scitè in muliere immo-
Panormita
nus lib. pri-
mo de reb.
gest. Alph.
 deratus, intemperatiusque saltante notauit in-
 quiens: Expectate, nam hæc Sytillæ oraculum iam
 iam est editura.

*Solenni iureiurando, quod ipse etiam Dæmon verbis præit,
 sagas vicissim se obstringere, non prodituras se iudicio
 facinoris socias: Neque tamen in eo tantum fiducia
 ponere, quin sibi contra eum metum alia etiam ratione
 provideant, nomen videlicet suum dissimulando, vultui-
 que laruam, reticulum, velum, aut quid aliud, obducendo.*

C A P. X V I I I.

NON est nouum eos, qui sunt eiusdem facino-
 ris conscij, alios alijs per summam etiam exe-
 crationem iureiurando sese obstringere, quo sint
 sibi vicissim magis fidi; nec si contingat deprehen-
 di, tam faciles, ad retegenda, quæ semel confocia-
 uerunt, consilia. Sic Iana à Banno¹, & Iacobus A-
 gathius² retulerunt fortilegos inter se religiosissi-
 mè cauere, ne si quando in reatu eius criminis esse
 contingeret iudicium in se inuicem, vel exquisitif-
 simis tormentis adhibiti profiterentur: vtq; semper
 esset præcipua eius silentij fides. Quod & illis sic in
 religionem vertitur, vt violati in eo iurisiurandi
 poenas existiment esse sempiternas. Id adeò Mar-
 tha Margelotia Brindensis³ ostendit, quæ cum
 post admissorum confessionem sese vehementius
 cruciaret, ac eius rei causam à Iudice rogaretur,
 respondit se in magno metu esse, ne quia Dæmoni
 de se, socijsque celandis promissum non seruasset,
 vita

1.
Maynerij
III. Non.
Jul. 1585.
 2.
Leherij IX.
Cal. April.
1588.

3.
Spinali
prid. Non.
May. 1588.

vita defunctæ luendum esset flammis æternis tale
 periurium. Apra Hofelotia⁴ addit iusiurandum il-
 lud solennibus verbis dictari à Dæmone: nec adeò
 pridem vidisse se Barbaram Margæam, & Ioan-
 nam Petroniam eo astringi, cum in societate suam
 primùm conuenirent. Verùm quoniam hæc cau-
 tio sæpè parum processit, nec desiere reperiri, qui
 quæstionis, ac tormentorum vi ad inuitam confes-
 sionem adducerentur: vt huic quoque fragilitati
 prospiciant, hoc præterea satagunt quantum pos-
 sunt, ne ab ijs, queiscum est criminis societas, vel
 nomine, vel aspectu dignoscantur. Eamque ob
 causam nec illos Dæmon, nec ipsi sese vnquam
 nominatim appellant: sed vbi publicè euocantur,
 veluti ad comessandum, saltandum, vel quippiam
 aliud factitandum, id his ferè fit verbis: Ehodum,
 Thermopolis, Dusa, Haracuria, Lenuncuria: id est,
 qui adestis ex illis pagis, atque vrbibus, huc conce-
 dite. Quod Barbelina Rayel⁶, sagæq; aliæ satis
 multæ, quarum tamen nomina nunc non succur-
 runt, diuersæ etiam prodiderunt. Rursus non nisi
 personati, ac ασβολομένοι, sæpè etiam (quod obser-
 uauit apud Philostratum Apollonius⁷) farinarijs
 cribris obuoluti,
*Ora vel obducti cortice horrenda cauato,*⁸
 vnà versantur, maximèq; qui sunt locupletes, quòd
 eos fortuna insigniores, conspectioresque faciat:
 sicuti non semel aduertisse se dixerunt Quirina
 Xallæa⁹, Rosa Gerardina¹⁰, Ioanna Vveher¹¹,
 Ioanna Gerardina¹², Odilla Boncuriana¹³, Ioan-
 na à Banno¹⁴, & Franciscus Mazileiensis¹⁵: Ac
 vita

4.
In D. Apri.
suburbij
ad Tullum
pertinenti-
bus x. Cal.
Mart. 1587.
 5
Eluitia Fræ
cisca Mile-
zij prid.
Calen. Iul.
1588.
 6.
Blainuille
ad aquas
Id. Ia. 1587.
 7.
Lib. VI. c. 6.
 8.
Virg. lib.
11. Georg.
 9.
Blainuille.
v. Calend.
Mart. 1587.
 10.
In agro Sti
uensi Non.
Noe. 1586.
 11.
Vergauilla
mens. Sept.
1584.
 12.
Pagaj. XI.
Cal. Decē.
1584.
 13.
Haracuria
XVIII. Cal.
Ianu. 1587.
 14.
Maynerij.

15. *III. Non. Iul. 1585.* 15. *Pangaj XVIII. Cal. Ian. 1584.* 16. *Serra XXI. Cal. Feb. 1587.*

16.
Serra.
XIIII.
Cal. Febr.
1587.

nè cuiquam commentum videatur, Nicolaus Morelia¹⁶, cum quæstor illius fortè tentandæ gratia hæc diceret meras esse nugas, ad ampliorem fidem indicauit se suam illam larvam adhuc habere domi in arca reconditam; quæ ibi demum perquisita, atque inuenta ea esse ab eius nouerca agnita est, quam ipsa illi in eum vsum adaptauerat, cum primum vnâ ad nefarios istiusmodi conuentus properarent. Quæ etiam puto causa fuit Longobardis, vt eas Mascas appellarent: Nam & ab illis hoc nomen mutuati Mascaradas vulgari sermone eos vocamus, qui Hilariis personati circum compita currant. En vt semper sunt integumenta, atque inuolucra iis qui agunt quod sciri timent, quibusque & peccatorum conscientia metus semper aliquis exoritur. En quoque quæ fidem faciant non esse vanum, quod fama circumfertur de præsentis sagarum ad illos conuentus profectio: quod & supra pluribus est demonstratum.

Finicunda, ac etiam ridicula cum sint quæ saltantur in Demorum conuentibus cantiones: pro us nihilominus agendas abs discedentibus gratias, perinde ac si magna alicui voluptati fuissent.

C A P. XIX.

Quemadmodum plantæ quædam sic solis conuersioni obsequuntur, vt quæquæ se isiferat ceu pedisequæ comitentur maris æstu, vti vel crescit Luna, ita & accedunt, reciprocant, affluunt, ac remeant eodem modo & hominum animi cantu, numerisque efferuntur, mitescunt, durefcunt, molliuntur,

liuntur, ac facile ad quoslibet motus impelluntur. Gracchus¹ eburneola solitus erat habere fistula, qui staret occultè post ipsum cum concionaretur, peritum hominem, qui inflaret celeriter eum sonum, quo illum aut remissum excitaret, aut à contentione reuocaret. Et Alexander sic Timothæi musici cætu quodam exasperatus fertur, vt ex epulis ad arma illico profiliret, ac cum cōtrario alio esset delinitus, ferociam omnem deponeret, atque ad conuiuias pacatus, sedatusque rediret. Lacedæmonij (inquit Thucydides²) non rei diuinæ faciendæ gratia: sed potius moderandi ardoris, qui ad primum quemque cum hoste congressum, militem accendere solet cantum tibucinum adhibebant; cuius modulatio hoc efficeret, vt sedatè, cunctanterque incederent, ac pugnam capesserent. Contrà qui frigidiorè coelo degebant, minusque vehementes primum habebant spiritus, tubarum clangore, lituum stridore, scutorum pulsatione, viorum clamore, tympanorumque impulsione ad prælium inflammabantur.

*Vangiones, Batavique truces, quos ære recuruo stridentes acuerè tubæ.*³

Nimirum variè (vt inquit Aristoteles⁴) animi affectus à Musica parantur: existuntque ex eius modulationibus magnæ morum, atque actionum in hominibus mutationes. Quæ etiam causa Platoni⁵ fuit, vt diceret cætum tum Lydium, tum Phrygium adolescentibus, quos liberaliter institutos velis esse, adimendum; quod alter luctu animum deiiciat, atque affligat: alter excitet ad libidinem, & luxuriam. Et certè non malè iis duobus tertium

1.
Cicero. lib.
III. de ora.
Fab. lib. I.
cap. 10. Gel.
li. lib. 1. ca.
2. & Plu.
tar. in vita
Gracchi.

2.
Lib. V. bell
Pelopon.

Luca. lib. 1.
de bello
Pharsæ.

4.
Politie. lib.
VI. ca.

5.
In dialo.
11. de cap.

quis adiecerit *μανιδρ* scilicet, & qui fanatico furore inflammat, ac percellit: quales memorantur fuisse, qui in sacris Deorum, quos vana soluit antiquitas, hymni cantabantur à Corybantibus Cybeles sacerdotibus (quas & ob id *βυτάριονας*, id est, ad sonum saltantes vocauit Homerus) cum cymbalis, aliisque Musices organis, atque instrumentis.

Tympana vos, buxisque vocat Berecynthia matris
Idea. 6

6.
Virg. IX.
Aeneid.

A Bacchi Bassaridibus clamore vasto, ac dissono ipsum aërem complentibus.

*Quacunque ingrederis clamor iuuenilis, & vna
Fœmineæ voces, impulsaque tympana palmis,
Concauâque æra sonant, longoque foramine buxus.* 7.

7.
Ouid. IIII.
Metam.

A Gradiui Martis Saliis, qui per urbem pulsatis ancilibus canebant carmina cum tripudiis, solenniq; saltatu. Denique ab iis omnibus, qui nocturnis sacris, quæ ob id *νυκτεριὰ* vocabantur, operari solebant.

-qualis commotis excita sacris

*Thyas, ubi audito stimulant Trieterica Baccho
Orgia, nocturnusque vocat clamore Citheron.* 8.

8.
Virg. I III.
Aeneid.

In quibus & annumerare licet, quos huius temporis sagæ Dæmonibus permixtæ exercent de nocte cantus, & clamores. Nam si ex sonorum temperata, atque æquabili varietate non modò hominum, sed & belluarum (vti Herodotus de Arionis Methymnæi delphino refert) mulcentur animi, ac ferociam suam exuunt certè discordia, ac discrepantia ad vesaniam pacatissimi etiam adigentur, ac compellentur. Idq; adeò vt modò dixi demonstrant, qui in præliis adhibentur tympanorum, tubarum, & vociferationum promiscui tumultus, ac strepitus, qui

&

& vecordissimos quosque pugnarum apertissima pericula inire compellunt.

Ære ciere viros, Martemque accendere cantu. 9.

9.
VI. Aeneid.

Horum autem simile aliquid intercedere oportet in sagarum nocturnis conuentibus, quo ab humanitate omni, si quæ illas fortè adhuc tangit, deducantur. Nam illinc efferatas discedere conuenit, ac quasi rabie accensas: quo scilicet sint ad mortaliū perniciem, exitiūque (cui vni rei incumbunt Dæmones) instructiores, ac paratiores. Ergo miris modis illic miscentur, ac turbantur omnia, nec vlla oratione satis exprimi queat, quàm strepant sonis inconditis, absurdis, ac discrepantibus. Canit hic ad tibiam, vel veriùs ad contum, aut baculum aliquod, quod fortè humi repertum buccæ, ceu tibiam adinouet, vt post multos recitauit Margareta Ianina 10: Ille pro lyra equi caluariam pulsat, ac digitis concrepat; vt narrauerunt Margareta Doliaria 11, Sybilla Capellaria 12, & Sinchen May à Speirchern 13: Alius fuste vel claua grauiore quercum tundit: vnde exauditur sonus ac boatus veluti tympanorum vehementius pulsatorum; quod obseruasse se meminerunt Ioannes Bulmius, & Desideria eius vxor: Intercinunt rancidè, & composito ad litui morem clangore Dæmones, ipsūque cælum fragosa, aridaque voce ferunt tota turba, coluuiésque clamoribus, sibilis, pausu, vlulatibus furit & bacchatur. Et omnino talis est, quales Syrbenæorum choros fuisse memorat Athenæus 14 ex Clearcho: in quo scilicet quisque caneret, quod sibi videretur, nec auscultaret, quod præscribebat is qui choro præerat: Aut quale solet esse remigum

10.
Morhangy.
Cal. Sept.
1587.

11.
Vergailla.
prid. Cal.
Nouem.
1586.

12.
Ibidem.
XVIII. Ca.
Decem.
1586.

13.
Amantia.
VI. Calen.
Iul. 1586.

14.
Dypnosoph.
lib. xv.

celeusina, ubi procellæ, tempestatésque impédent. Ac cum his penè euecti sint omnes, qui interfunt: tamen priusquam dimittantur, gratias Dæmoni ingentes ab illis agi oportet, quòd eos videlicet bearrit ad eò festiuis, ac lepidis cantionibus: Si quis enim hoc facere aut negligit, aut detrectat, præsto illi sunt verbera: ac ad eò tam sæua, crudeliáque, vt sæpè integrum biduum ex eorum dolore ei, qui sentit, sit decumbendum: vti Ioanna Granfanctæa, aliáq; eius farina pleráq; retulerunt. Sed hæc fortè prolixius de re non vtique admodum feria: non fuerunt tamen silentio prætermittenda: vt sciant homines non esse temerè, quòd sic Dæmonibus inconditæ illæ, atque absonæ voces placent. Quamquam & hoc rectè aiunt similes habere labra lactucas.

More hominum Dæmones suos conuentus agere, ubi solita in fidei clientelari præstatione oscula, amplexusque à suis excipiant: vnumque ex omni numero esse veluti principem, cui his honos solenniter exhibeatur.

C A P. X X.

QVæ patronis honores lege clientelari debitos præstât, eorum se genibus aduoluunt, oscula porrigunt, iunctasque manus in illorum passas, ductasque inferunt, demissum, beneuolum, obsequentemque animum istis veluti symbolis profitens. His persimilia Dæmones à suis seuerissimè etiam exigunt, quoties conuentus suos agant, verum more alienissimo, atque indignissimo, vt solent alia omnia facere. Atque ad eò per vnum ex suo

fuo numero, qui tum principatum inter eos obtineat. Beatrix Bayona¹ sponte, ac nullo etiam interrogante recitauit vnum ex omnibus solitum esse è suggestu in cella aliqua eminere vultuosum, ac fastuosum, ad eumque timidum, ac tremementem suo vnumquemq; ordine accedere: deinde in signum obseruantia ei se ad pedes abiicere, pronumque, ac venerabundum coram amplecti. Nicolæa Ganatia², Cuninus Gugnotius³, Franciscus Fellæus⁴, eius soror Franciscas⁵, ac Barbelina Rayel⁶ itidem aiunt è multis semper vnum esse, ad quem summa imperij ea qua conueniunt nocte, redeat. Quem principatus honorem non est quòd quis fabulosum existimet, aut etiam ex vulgi errore, superstitioneque aliqua promanasse putet: quasi superuacaneum sit ibi ordinem querere, vbi sine lege, ordineque sunt omnia: sed sciat eum esse etiam ex recepta inter pios, probatosque authores sententia. Nam & Diuus Thomas⁷, Franciscus à Victoria⁸, & Antonius Turquemadius⁹ de ea Dæmonum in Dæmones prerogatiua, ac potestate ad eò luculenter disseruerunt, vt nihil amplius queri oporteat! maximèque post illud, quòd ex Euangelio¹⁰ memorant obiectu Christo à Pharisæis conuictum, quòd scilicet in principe Dæmoniorum Behelzebub Dæmonia hinceret: Nam licet ea sit Pharisæorum oratio, habet eò coniunctam cum antiqua Hebræorum Theologia opinionem, sicuti autem tumant in eum locum interpretes: Et id disertè statuit Eusebius Casariensis¹¹, contra Herodem disputans. Siquidem affirmatam illam, quæ Meppuna in Iano phantore torquebat Dæmonem fuisse, qui

1.
Gerbeul-
lai. II II.
Non. Augu.
1585.

2.
Maynerij.
VII. d.
Iul. 1585.

3.
Aucherij.
III. Non.
Ian. 1585.

4.
Pangæij.
XIII. Ca.
Ian. 1584.

5.
Ibidem. V.
Id. Nouem.
1584.

6.
Blainuilla
Id. Ian.
1587.

7.
i. part. q.
109. art. 1.
& 2.

8.
In repeti-
tione Ma-
gic.

9.
In Hexame-
rone Dial.
3.

10.
Matth. IX.
& XII.
Luea. XI.
Marc. III.

11.
In cõfuta-
tione l. VI.
Philostrati.

sc, qui

se, qui Apollonio maioris, ac potentioris Dæmonis agenti auspitiis obtemperauerit. Et si quando inferiorum ordinum Dæmones detrectant parere, quibus primum euocantur carminibus; vis demum illis denunciatur ab iis Dæmonibus nos ferenda, qui sunt superiorum ordinum. Quæ potentissima, castigandæ istius vel moræ, vel contumaciæ apud illos ratio est. Vti propriis, ac expressis ad id formulis docuit Hieronymus Mengus in suis exorcismis ipse antea id à Lucano abundè edoctus. Ac quemadmodum Ecclesiæ suæ caput est Christus, ita & habere damnatos suum Coryphæum cuius perferant imperium (hunc Porphyrius Serapidem, poëtarum turba Plutonium appellat) substantiarum quoque coelestium ordines alios esse, qui regant, atque imperent: alios rursus, qui regimini, imperioque sint subditi. Dionysius ¹² in coelesti Hierarchia tam multis ostendit, vt otiosæ futuræ sint omnes rationes, si quæ præterea in eam sententiam huc afferantur. Et antiquitas maiorum, minorumque gentium Deos distinctis ritibus coluit. Porro non semper esse satisfactum officio ea, quæ dicta, genuum positione, ac coxæ amplexu: sed præterea (dictu indignum) ab inuitis ingerenda esse oscula Dæmonis podici, postquam is sese immutauit in hircum horridum, ac multò grauius olentem, quàm hoedi solent ineunte bruma multi memorant. Post hæc etiam eum migrare (inquit Ioanna Gran sancta ¹³) ad aspicientium terrorem in immane aliquod monstrum, vastitate, formaque dolio non ab simile: cui os enorme, fumo permixtas flammâ indefinenter euomat: idque vt pauorem

25.
Cap. 6.

13.
Gondaj
mense Jul.
1582.

fuis

fuis incutiat: quod sæpè facere gestit, quemadmodum alibi commodius dicitur. Adorationis etiam modus is omnium vulgatissimus à sagis perhibetur: primum in genua procumbere: auersas deinde manus in morem obtestantium componere: sed post terga, atque inuersas tum illum versus porrectas sustinere tantisper, dum satis, superque esse voce significauerit. Ita malus, prauusque distorta, ac peruersa amat omnia.

A Dæmonibus sæpè magna vi in fruges, ac sata immitti variarum specierum bestiolas, quæ ea momento populentur, ac depascentur. Quomodoque id fieri contingat.

C A P. XXI.

EST malo Dæmoni cum natura bellum sic odio immortalis imbutum, vt quæ hæc toto conatu, ac studio edere incumbit, ille contra ad vastitatem, atque exitium semper adducere contendet. Ac quasi ad id non satis sint grandines, pruinae, reliquaque aëris tempestates, atque iniuriæ, quibus se vulgo immiscere creditur; alia præterea multa, vel ad prodigium adhibere non cessat, quibus id tandem consequatur, & perficiat. Alexia Violæ ¹ refert se, postquam bacchantium more hac, atque illac vnâ cum æqualibus multum discurrisset, solitam in aërem spargere minutum quendam puluerem, ad id sibi idcirco à Dæmone concessum: vnde erucæ bruchi, locustæ, atque id genus pestes fatorum ad eò densæ nascerentur, vt iis agri illico vndiquaque contaminarentur. Apra Hofelotia ²,

1.
In agro Tē-
trao An,
1583.

2.
Ad Sancti
Apr. x.
Cal. Mart.
1587.

T

3. Alexia Drigæa 3, Odilla Boncuriana 4, & Rosa Gerardina 5 memorant se simili facto ingentem murium copiam non semel in agris excitauisse, qui illico in terram se abderent corro dendis ortarum frugum germinibus. Ioána Porelia 6 fatetur se eorum, quibus male cupiebat, iumentis œstrum sæpe numero immisisse; à quo frequentatis aculeis tandem miserime necarentur. Idq; præstare potuisse, quoties volebat sola plantæ quæ prima ad manum veniebat euulsione, ac in terram cum præfatione certi alicuius carminis, deiectione. Petronius Armentarius, ac Ioannes Malrisius, quod suo loco fufius dicitur, lupos itidem illiso in arborem gramine aliquo excitabant, qui in illud quod iussissent ouile irruerent, nec nisi edita magna strage finem vastandi facerent. Vvelsch Antonius rogatus, vt sortilegorum sodalitati hortum quem ponè casam suam habebat, in noctis sequentis saltationes commodaret, primùm quidem negauit se id facere posse, quòd diceret sibi ea nocte peregre esse oportere: sed cum nihilominus pergerent rogare, atque adeò pro suo iure instare, exorari quidem se fuit: sed tamen sicuti ante causatus fuerat aliò profectus est. Postero igitur mane domum reuersus, ac hortum fortè ingressus eum passim campis, ac limacibus depastum reperit, ipsiq; bestiolis etiamnum oppletam vndiquaque horti aream. Quod tamen tacitus tulit solita scilicet nefariæ illius sodalitatis vestigia agnoscens. Nam & hæc primùm denegandi horti, tandèmq; domo excedendi fuerat occasio, ne proprii videlicet damni spectatòr, adeòque minister esse cogèretur. Ac quod hic

insurgunt

Haracuria
1111. Id.
Non. 1586.
4.
Haracuria
xviii. Cal.
Jan. 1586.
5.
In agro
Seiuës No-
nis Nouèb.
1580.
6.
Castro Sa-
lmi mense
April. 1582.

insurgunt *ἀνίστησις*, atque increduli quidam homines non esse in alterius, quàm Dei omnipotentis potestate quicquam creare, ac fingere, noui quidem nihil afferunt: siquidem omnia 7 per ipsum facta esse omnes sciunt, & sine ipso factum esse nihil, quod factum est, ne ab angelo quidem vsque ad vermes. Verùm quid vetat illa iam sparsim creata in vnum celerimè locum à Dæmone cogi, ac coaceruari, cui longè etiam difficiliora licere non vno huius disputationis loco apertè est demonstratum? Et haud scio, an quæ plerumque inter tonandum vnà cum pluuia in terram decidunt veluti ranarum agmina, illius arte, atque opera ante fuerint sublata, cum nec in aère tam paruo momento, quo nubes ibi consistunt, generari, nec ante à sole, vt vapores, expirationesque terræ sursum attrahi, atque euehi posse videantur. Cuius generis & probabile est fuisse, quod Dæmonum imposturis adhuc ludificata antiquitate legimus 8 sanguine, terra, lapidibus, lacte, testis, oleo triduùm etiam aliquando pluissè. Nam ea à natura causam nullam probabilem vnquam habuerunt. Et illa ipsa antiquitas satis alioqui naturæ edocta leges inter prodigiosa *ἢ οὐκ ἀπὸ φυσικῆς* accidentia semper enumerauit. Iam vt mirum videri non debeat, si quæ bestiola contra innatam grauitatem, in sublime feruntur: imò inde in terram cum impetu etiam incolumes, ac saluæ prouunt, in eum quem natura dedit locum congeri, ac coaceruari à Dæmone queant. Si quidem vulgo id præstant, qui leuiter etiam Magicis artibus sunt imbuti: Quemadmodum nostrate visus est Nanceij Comes quidam è Germa-

7.
Ioan. primo
cap.

8.
Apud. Tu-
lium Obse-
quentium
in libro de
Prodig.

nia vniuersas cubiculi muscas circa infixum in parietem pugiunculum congregans, non aliter atque apes in fuga vberis instar è ramo pèdere solent. Et alius è tota vicinitate, ac confinio excitos angues in ignem Magico circulo conclusum inducens, ac cum ex ijs quæ corpore immanior erat in illum ingredi detrectaret: coacta est tamen repetito identidem carmine id facere, ac se cum cæteris in obiectum ignem dedere, & prouoluere. Quæ si homines Dæmonum ope adiuti minimo negotio, etiam ad oblectationem præstant: quid quæso facturos Dæmones putamus, vbi ad explendam, quæ illis innata, atque insita est nocendi libidinem, se totos parant, ac deuouent?

Noni semper aliquid à superiore conuentu afferri oportere, quod in alterius sit patratum exitium; nec impune esse, si quis ab iniuria, ac maleficio vacuus ad sequentem redeat.

C A P. XXII.

Quemadmodum solent heri in villicis procuratoribus, cum eorum rationes expendunt, segnitiam, negligentiamq; durius castigare: ita Dæmon in suis comitijs, quod tempus examinandis cuiusque rebus, atque actionibus ipse constituit, eos pessimè habere consuevit, qui nihil afferunt, quo se nequiores, ac flagitijs cumulationes doceant. Nec cuiquam adeò impune est, si à superiore conuentu nullo se scelere nouo obstrinxerint: sed semper oportet, qui gratus esse voblet, in alium nouum

nouum aliquod facinus fecisse. Quod Dominica Zabella¹ ait ita esse cognitum omnibus, qui nefariam illam militiam sequuntur, vt de hoc vno maxime sint solliciti, ne ad indictos conuentus veniant ab ea ratione imparati. Ac ne in hoc se ignorantia excusatione vlla defendant, improbus ille Magister sigillatim de omnibus, quæ à suis postulat, scholas habet, præceptaque tradit: veluti de frugibus inferenda calamitate; de immittendis in arbores, fruticifue bruchis, papilionibus, erucis, atque id genus infestis vermibus: de fascinando pecore: de segetibus pelliciendis, labefactandisque, ærugine, aut tabe quauis alia: de spargendis venenis, atque adeò de perdendo, quantum in eis est, vniuerso mortalium genere: vt vnumquodque horum singuli testatum sua confessione reliquerunt Hennel Armentaria², Anna Ruffa³, Ioannes Piscator, Coleta eius vxor⁴, Matheola Guilleræa⁵, Franciscus Fellæus⁶, ac ferè omnes, quos ea fortilegij labe aspersit.

- 1. Rogeuilla in agro Ten traio Anno 1583.
- 2. Dusa prid. Cal. Octo. 1586.
- 3. Ibidem Ca. Octo. 1586.
- 4. Gerbeuilla i. IIII. No. Maias. 1585.
- 5. Pangaj. prid. Nonas Decem. 1584.
- 6. Ibidem. XIII. Cal. Ianua. 1584.

Dæmones se in variarum animantium formas pro tempore atque vsu inducere: quoties inter suos versari volunt, præcipuamque semper esse hirci, maxime cum se publice colendos, venerandosque exhibituri sunt.

C A P. XXIII.

Dæmones non esse præuos mentis in hominibus affectus, quemadmodum Democritus, Auerrøes, totaque adeò Peripateticorum schola commenta est: sed potius spiritus, vt sic dicam, essentialis, ac suâ natura constantes satis illud Euan-

1.
Matth cap.
8. vers. 32.

gelij¹ arguit, vbi memoratur illis rogatu suo concessum fuisse, vt in porcorum gregem abirent. Quomodo enim auaritia, ambitio, ac perfidia in porcos demigrassent? Rursus eos cum veluti incertamen cum homine descendunt, non vanis imaginibus, ac simulacris: sed comparatis, quæ sub sensum cadât, corporibus, ac φανερός, καὶ ἐμπροσθεν congregi: sic est non vno istius dissertationis loco demonstratum, vt superuacaneus futurus sit labor, si quis iterum in eam rem impendatur. Sed hoc operæpretium est nunc videre, quas illi formas, ac species præcipuè sibi assumant, non quidem pro eius clementi, in quo versantur qualitate, & differentia (quod Pfellus² attigit) sed vti id, ad quod se parant, munus, ac officium magis postulat, atque exigat. Cum igitur primum aggrediuntur hominem alloqui, ne is ad insolitæ rei aspectum tam facile expauescat, humana libentius specie occurrunt, eaque adeò, quæ præ se ferat honestiorem aliquam fortunam: nimirum quo verbis suis auctoritatem, fidemque maiorem adiungant: Illisque ob id vestis nigra, & promissa magis placet, quod ea vtatur nemo, qui non sit apud suos in aliquo honore, & pretio. Quamquam non desunt, qui ad tegendam potius pedum foeditatem (quod illis perpetuum est insigne, ac vestigium insitæ turpitudinis) consulto adhiberi putent. Ceterum colorem atrum magis aridere, quia nihil nisi atrum, funestumque ipsi vnquam hominibus moliantur. Ac vbi iam consuetudine aucta est familiaritas, & coepit pauor frequentatione paulatim decedere, tum pro vsu, atque tempore modò in hæc, modò in illa vertunt

anima

2.
Ca. quomodo
Dæmones occupent
hominem.

animalia: vtpote, si quempiam per viam comitantur, canem frequentius referunt, quod is, etsi affluè subsequatur, nullam tamen aspicientibus suspitionem malæ rei præbeat³. Sic Andræas quidam Italus canem cæcum, & ruffum secum ducebat Anno M. D. XLVIII. qui vniuscuiusque arcana aperiret, stupendaque alia plurima ederet. Sic Cornelius Agrippa⁴ cacodæmonem nigri canis specie quotidianum asseclam habebat, cui collarum erat loreum Magicis per clauorum emblemata notis inscriptum. Sic Dæmones septem in Nicæa ciuitate⁵ inter sepulcra delitescabant sub forma obuios quoque incessentes: donec eos Diuus Andræas⁶ rogante populo in solitudines exegit. Sic non ita pridem rusticus quidam apud Vogesos (huic Desiderio Financio nomen fuit) si quando vnâ cum popularibus discumbebat, pedibus aduolutum canem habebat, à quo demissa clam manu venenum acciperet, quod deinde cui vellet infunderet. Ex eoque satis multos periisse, priusquam illius fraudis in eum vlla trāsferretur suspitio. Quod si quem transuerso aëre sunt vecturi, vti sæpè euenit, cum ad conuentus suos nocturnos properant, equum (quod animal in eo genere officij maximam pernecitatem habet) sapius induunt, ac seffores ingenti quò volunt celeritate transmittunt. Sic memorat Olaus Magnus⁷ Hadingum Danorum regem in suum regnum, quo nonnullorum factione fuerat eiectus, per immensa maris spatia ab Othini Dæmone in equi specie esse reductum. Et Torquemadius in Hexamerone recitat habuisse se cum primum literas attingeret, æqualem cui

3.
Eutrop. lib.
xvi.

4.
Vuesperg.
in Iustini.

5.
Paulus Iou-
uius in eius
elogio.

6.
Abdias Ba-
byl. Episco-
pus. lib. lxx.
historia A-
postol.

7.
Lib. lxx.
histor. de
gentibus
Septent. l.
ca. 19.

comitibus

sub

sub noctem Gadalupe, vbi Grammaticæ dabat operam, ad deambulationem egresso obuius in equo Dæmon persuasit, vt post se in eodem equo federet viam vnà confecturi Granatam, quo vtique animus erat postridie contendere: Hocq; iter licet longa distans intercapedine, vnica tamen nocte, etiam in tardo, & claudicante equo, expediuisse: Ac ne quis huic de se talia narranti paruum fidem habeat, viris fuit non vulgaris, ac cuiusuis pretij, vt qui in Caroli V. Imperatoris comitatu Medicinam honestissimis stipendiis fecerit. Et alicubi ^{8.} si benè memini habent Francorum Annales (eum quidam asseruit fuisse Comitē Matisconensem) qui ab epulis, quas tum fortè otiosus celebrabat, foras euocatus in præstolantem præ foribus equum insilire cogere, à quo statim videntibus multis ita sublimis tolleretur, vt videri illico desineret: Nimirum si dies, eaque hora illi dicta erat, qua ex parte in malam rem esset à Dæmone abducendus. Et Inuillæ ad Theriotrophium, pluribusque aliis in locis huius prouinciæ testatum reliquerunt, suos à se sæpissimè visos esse Dæmones D. Humberti præ se ferentes imaginem; qualem vulgo in triuiis depictam videre licet. Iam verò si sortilegos alicuius rei monitos esse oportet, & sunt tamen in præsentia, qui colloquium impediunt homines, in muscam exiguam migrat Dæmon, iam ob id noto nomine Beelzebub, atque eo habitu vicinas auribus partes subit, quo propius quæ vult insufurret. Idq; Claudia Symoneta ^{9.} Casteleti sortilegij damnata, præter plerasque alias, quarum nomina nunc non suppetunt, vnà cum Antonio filio obseruauit, in-

^{8.} Hugo Floriacensis, Petrus Abbas Cluniensis, Gul. Paradinus in Chron. Sabaudia.

^{9.} 111. Cal. Octob. 1588.

* quientes

quientes sibi circa tempora obuersatum fuisse illa muscæ specie Dæmonem, cùm in carcerem deducerentur; ac diligenter monuisse, ne se ipsi intentati criminis manifestos sua confessione facerent, quamlibet exquisitis tormentis ad id vrgerentur. Confessos enim certissima, ac sæuissima supplicia manere: contrà si linguam continerent, futurum, vt propediem salui, incolumésque euaderent. Noctu etiam sæpè iuuat in alienas ædes per tegulas, per cancellos, perque tenues atque angustos alios meatus se vna cùm Lamiis suis intromittere: Huic vsui felis conuenientissima est forma. Hanc sibi assumunt adeò germanam, ac natiuam, vt nisi rabie, qua maiore grassantur quàm solent domestici, vix distingui, ac dignosci queant: Sicuti plerique omnes, quibus aliquàdo ea res perspecta fuit, constanter asseruerunt. Iam si quem hoc vrit, quod sui loci, atque ordinis alius quispiam in pascendo pecore se diligenter habeatur, sollicitumque tenet quomodo conceptum in illū ex ea inuidia odium, amota omni suspicione, expleat: tum auxiliaris aliquis Dæmon asciscitur, qui lupi formam prædabundus in eius gregem irruat, ac edita strage serui incuriam apud herum accuset: quam etiam peculij damno tandem sarciri illum conueniat. Id se Petronius Armentarius ^{10.}, & Ioannes Malrifius ^{11.} ita factitasse inter alia nefariæ suæ artis portenta ingenuè sunt professi: Asciscendique, atque euocandi Dæmonis modum fuisse, euulsum gramen in fortè obiectæ imminentis arboris truncum conceptis quibusdam verbis impingere, quo facto inde lupo statim exoriretur, qui momento designatas ad-

^{10.} Dalhemij in vasto re-

gno.

^{10.} Sexaj

Transylvanij.

cædem pecudēs discerperet: Nam certè ei ministerio cōuenientius nihil deligi poterat ea fera, quam natura præter alias præcipuè ad prædam instruxisset. Vrsi etiam forma non nunquam gestiunt videri Dæmones, cum videlicet hoc agūt, vt suis quam maximè terribiles appareant; quod tum præsertim demonstrant, cum tempestatibus in aëre commotis suam immanitatem ostentant. Idq; obseruasse se non semel recitauit Barbelina Rayel¹², addens consueuisse illos præterea ad maiorem horrorem cymbalorum, tintinabulorum, cathenarumque longam post se seriem trahere, fremituque, atque vlulatu horrendo omnia permiscere: In quo tamen illam hallucinatam fuisse facillè crediderim, ac speciem imitationemque pro veritate in tanto tumultu, ac trepidatione præcipitanter accepisse. Quamuis & sic horribili forma à se visum retulerit Hernias¹³ D. Pauli (vt quidam ferunt) discipulus: nimirum bestiae, quæ cetis instar erat, locustasque igneas ore affatim euomebat. Postrema, eademque gratissima est illis hirci forma, cum non iam alicui se ministerio parant: sed magis hoc agunt, vt ipsi obseruantia aliqua suis se colendos exhibeant, atque apud eos maiestatem aliquam sibi constituent. Quam veluti personam quare ei potius actioni adumbret, non est facillè coniecere, nisi si hoc est, quod regem decet eo habitu in publicum prodire, qui maximè eius virtutes exornet, ac demonstret; aut quod de Pythagoræorum μετεμψυχῶσι memorant, id corpus iuuat potissimum inire, quod moribus, ingenioque conuenientissimum est. Hircorum

12.
Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

13.
In lib. qui
Ecclesia di-
citur, viso-
ne 3.

corum præter ceteras pecudes nobilitatur graueo-
lentia: nulla re tam certo suam Dæmon testatur
præsentiam, quam odoris foeditate intolerabili.
Hircorum libidinosa obscœnitas etiam prouerbio
locum fecit; hoc vnum Dæmon præcipuè fatagit,
vt suos rebus Venereis quam maximè deditos ha-
beat: Et ne desit occasio, ipse se quoties illis occur-
rit in eam formam induit, quæ huic vsui sit accom-
modatissima; nec adeò de stupro interpellare ces-
sat, donec ad id, quamuis ingratissimum, iniucun-
dissimumque illos pellexerit: Hircorum in obuios
quosque effusa sæpè petulantia est, nulla non obit,
ac pererrat terrarum loca Dæmon, dum offendat
in quem impetum, incursumque faciat: Hirci sa-
liua fructus (inquit Varro¹⁴) venenum est, eiusque
dentes satis interitus, ac pestis præsentissima. Quæ
etiam causa fuit, vt in lege locationis fundi excipi
soleret, ne colonus capra natum in fundo pasceret.
Et Astrologi ita id animal receperunt in cœlum,
vt eum extra limbum duodecim signorum collo-
carent: Satanæ viperinus morsus est, afflatus lethali-
s, & exitiosus: sic postquam è cœlitum concilio, ac
cœtu est deturbatus, hominum rebus se importu-
num præbet, vt nulla maior cautio sit ijs, qui in tu-
tela pecoris Dominici excubant, quam illum lon-
gissimè ab eius septo arcere, ac prohibere. Hircis
obtutus trux, ac ferox, frons cornibus aspera, barba
promissa, ac inculta, villi temerè pendentes, suc-
cincta crura, totusque adeò habitus corporis ad
deformitatem, foeditatemque comparatus, vt ap-
tior ab eo deligi non queat, qui intus forisque fo-
da, horrenda, atque immania habet omnia. Siqui-

14.
Lib. 1. de re
Rustica ca.
2. & Libr.
11. ca. 3.

dem similes (quod aiunt) conuenit habere labra lactucas. Et omnino qualis qualis ratio fingi possit eorum penes quos huius rei fides esse debet, consentienti renunciatione testatum accepimus hircinum istiusmodi phasina, ac personam Dæmoni longè esse gratissimam: præfertimque, ubi se suis honore aliquo afficiendum exhibet. Quod & Gaguinus ¹⁵ scriptum reliquit de quodam doctore Theologo primatum monasticum apud Ebroicas obtinente (huic Gulielmo Edelino nomen fuit) qui cum illustrem quamdam matronam deperiret, neque tamen eius potiundi spem ullam relictam iam videret, à Dæmone quouis pretio depascendos sibi eos amores potius existimauit, quam non illi tandem frui pro libidine. Ergo id ut impetraret supplex (ea enim pacto addita fuerat conditio) Dæmonem in hirci specie veneratus est. Eam quoque *τροχολατρείαν* Torquemadius ¹⁶ vir Hispanus frequentem apud suos esse memorat. Etsi eius initium longius arcessere placet, ab antiquissimis ad hæc nostra tempora iam manasse reperietur. Nam & in Apollinis arce ingentem seu hircum, seu arietem æneum edito in loco repositum fuisse, cui diuini honores adolerentur, Hesychius, alijq; Græci scriptores meminerunt. Imò & hircò in sacrificijs impensius delectatos Dæmones fidem facit illud Thesei, qui cum in littore maris Veneri capra fecisset, subitò ea in hircum, quasi ea sola grata esset hostia, immutata est: vnde & post Epitragia vocari coepit. Idem factitatum in Calliæ templo, quod in Gargano monte visebatur, tum in eo ubi Amphiarai oracula reddebantur, & Strabo, & Pausanias scriptum

^{15.}
Libr. x. de
reb. gestis
Franco. re-
gum.

^{16.}
In Hexa-
merone.

scriptum reliquerunt. Et Ægipanes, Satyri, Sauni, Sileni, aliæque rusticorum Deorum turba, quos vano errore delusa gentilitas coluit, hircinis deformes membris se semper visendos præbuerunt.

Quietam, & laboris expertem fuisse, quæ olim euenisse legitur hominum à bonis Angelis per aëra transfuentionem: eam verò, quæ nunc circumfertur sagarum à Dæmonibus, plenam esse molestiarum, & lassitudinis.

CAP. XXIII.

H Abacuc Propheta momento ex Iudæa in Babylonem translatus fuit, ut pulmento, quod messoribus suis ferebat, Danielem in lacu leonum pasceret; in Iudæam ab eo loco pari celeritate relatus. Philippus quoque Diaconus ² posteaquam Eunuchum Candaces Æthiopum reginæ baptisasset in via, quæ ab Hierosolymis in Gazam ducit, subitò in Azoto visus est: Et aliàs sæpè spiritus Domini multos rapuisse, ac in longinquissimas regiones incredibili celeritate transportasse in sacris literis legitur. Verum adeò tranquilla, ac quieta uentione, ut somnium potius quam vera aliqua migratio esse videretur: uti eius beneficia semper adiuuant, nunquam decipiunt: Satanæ contra ubiq; perniciofa sunt officia, solacia molesta, damnosa liberalitas, intempestiua studia. Ergo si quando subleuandi laboris occasione suos sic per aërem transmittit, longè grauiori langore confectos relinquit, quam si incitatissimo cursu viâ, & asperam pedibus confecissent: Quemadmodum Catharina

^{1.}
Danielis

^{14.}

^{2.}
Actu. Apost.
cap. 8.

3.
Velle ad
Mosellam
v. Cal. Iul.
1587.

4.
Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

Ruffa 3 Dæmonis, cui se addixerint, fraudes, atque imposturas in medium proferens enumeravit. Ad- dit & Barbelina Rayel 4 se sæpè ex ea gestatione in tantum exagitatam, ac defatigatam fuisse, ut do- minum reuerse perpetuum triduum decumbendum esset, priusquam pedibus consistere posset.

Hoc quamuis memoratu incredibile, uno tamen ore sagas omnes loqui suscitandarum nubium potestatem sibi à Dæmonibus sæpè fieri, quas postquam vnà cum iis sunt elate, pellant, trūdantque quò velint, ac etiam nisi si quid obstat in terras excutiant. Quæque eius molitionis propria, peculiariæque ab illis memorentur.

C A P. XXV.

NON est dubiū, quin quod sequitur futurū sit su- pra omniū fidem, ac multis etiā fortè ridiculū. Hoc certè memini testatū spontanea, ac libera asser- tione plus minus ducentorū hominū, qui me Duū- uiro damnante incendio crimen fortilegij luerūt: statis, certisque diebus solitos conuenire se grega- tim ad ripam, vel stagni, vel riuuli alicuius, maxi- mæque si quis esset, quem solitudo à prætereun- tium oculis sepositum haberet, atque illic aquas accepta à Dæmone virga tantisper diuerberare, dum vapores, fumósque abundè excitarent, qui- buscum vnà sublimes efferrentur. Illud deinde, quod sic esset excitatum se in nubes densas, ac ca- ligantes induere, quòd postquam vnà cum Dæ- monibus ei essent inuoluti agerent, pellerentque quo erat libitum, ac tandem multa præcipitatum grandine

grandine in terras decuterent. Salome 1, & Domi- nica Zabella 2 addunt, priusquam eo modo aquam exagitarent, consueuisse in eam immittere vel ol- lam fictilem, qua nonnihil antè inclusisset Dæmon aspicientibus incognitum, vel etiam lapides tan- tos, quantam optabant pluere grandinem. Decker Maygeth 3 solitam se vnà cum sceleris popularibus acceptas à Dæmone candelas cæruleas in stagnum Fonterisgrube tantisper deuexas, ac lumine pronas tenere, dum id affatim guttis suis instillassent: tum puluerem aliquem medicatum in id quoque spar- gere, ac disseminare: tandem aquas virgis nigris, quibus à Dæmone suo essent donatæ, identidem ingeminatis quibusdam verbis ad execrationem, detestationemque certis, ac propriis contentissimè etiam diuerberare. Quo factò totus aër statim in- fuscaretur, at tandem largos tum imbres, tum gran- dinem in ea, quæ iussissent, loca, nisi si quid fortè obstaret, effunderet. Quæ sic excitadarum nubium ratio non nūc primùm inoleuit, sed & à multis iam ætatibus narrauit Pausanias 4 in Lycæo monte Ar- cadia fuisse vsurpatam. In eo, inquit, fons fuit no- mine Agno tam admirabilis naturæ, ut re diuina ibi curiosius peracta, quernóque ramo aqua leuiter commota mox densus inde surgeret vapor nebu- læ affimilis, qui non inulto post effecta nubes, ag- gregatis item aliis largos imbres demitteret. Non est igitur hoc nostræ ætatis inuentum: Non est e- tiam vetularum, quarum mentes Dæmon deprauauerit, visum, aut insomnium: sed ipsis vigilan- tium ac saniorum, qui præsentibus affuerant, oculis res certo, ac liquido comperta, atque explorata.

Quam

1.
Vergauille
vi. Cal. Se-
ptem. 1586.

2.
Rogeuille
in agro Tē-
trao 1583.

3.
Morhangij
xii. Cal.
Iun. 1591.

4.
in Arcadi-
cis.

Quam & confirmât quæ sequuntur ex Malleo Maleficarum narrationes : quas quoque illorum, qui eos scitipserunt, fidem secutus non dubitavi hîc exponere. Quæsitores quidam cum periclitari vellent in venefica muliere, quam fortè in vinculis habebant, verane essent, quæ de sua in commouendis tempestatibus potestate sortilegi prædicarent, eamque ob id manu sua misissent (nam tantisperdum in reatu manent, Magicas vires omnes illis esse ademptas certum est) secédens illa in confer-tum arboribus locum ibi scrobem, quam manibus ipsa foderat, lotio opplevit, quod demum digito mouere non destitit, quoad ex eo suscitatus, atque elatus vapor in nubem opacam concreveret, quàm statim tonitrua ac fulgores crebri interfecarent, maximo cum aspicientiû metu, ac formidine. Sed illa, bono animo este, inquit : iam faxo, vt nubes hæc in ea quæ voletis, loca tota deportetur: quæ cum illi in propinquas solitudines designassent, eò subita ventorum vi, ac tempestate delata nubes properè in saxa, ac grandines disiliit calamitate interim omni inter demonstratos, iussosque fines se cohibente, ac cõtinente. Huic quoque παράλληλον est quod sequitur de rustico quodam Suaviensi, cui de siccitate, qua tum laborabatur, vehementius conquerenti fortè præfens octo annorum filia recepit se, si ita iuberet, ipsius agrum, in quo tunc vnâ confidebant, largo imbrevitatem esse irrigaturam. Ac cum pater dixisset se id percipere, illaque pauxillulû aquæ ad id sibi dari postulasset, ad torrentem, qui in propinquo decurrebat, deducta est, ubi exagitata vnda illius Magistri (iaiebat) auspicij,

ciis, cui se mater addixerat, tantum illico pluuia-rum coelo exciuit, vt satis essent ei agro abundè irrigando, cæteris interim quaqua versum perinde atque antea sitientibus. Huic exemplo affine est & quod sequitur. D. Claudius Perotius⁵ Grammatophilacio sodalium D. Georgij apud Nanceium præfectus, vir certè bonus, & cui in re grauiori facile fidem adhibeas, de istis differenti mihi apud familiares asseueravit æqualem habuisse se olim fortè, & in eius sceleris societatem cum patre sortilego aggregatum, qui eiusmodi vapores è pelui cui frigida paululum antè esset iniectum, videntibus omnibus, vnâ aderant in ludo literario, excitaret. Ioannes Charmæus⁶, Iana Oberta⁷, & alij eius farine complures, se non per somnium: sed suis vidisse oculis memorant ingentem sui similibus numerum secum sic excitatas nubes hæc, atque illac vento, emissæve sagitta ocyus percurrentium; ac non aliter, quàm densum fumum scintillæ traiciunt, atque intercidunt: interimque fragore, atque immani tonitru circumcrepantia omnia audiuisse. Alexia Granlannâ⁸ narrat, cum itidè nubibus permixta vectaretur, ac fortè præteriens in eum peruenisset locum, vnde despiceret ex municipibus suis quendam equos pascentem, cui nomen erat Ioanni Vehon, ex improviso astitisse sibi atra, ac prægrandi figura hominem, qui veluti obsequendi cupidus rogaret, ecqua illic esset, quæ ei rustico malè cuperet: se in promptu habere, vnde illum vl-cisceretur. Ac cum ipsa respondisset sibi cum illo grates esse inimicitias, quod vnicum filium olim in eius pascuis equitium habentem penè verbera-

5.
Aquose in
adibus M.
Mathurini
ludimagist.

6.
Gerbeuillai
Id. Octob.
1581.

7.
Sanpetro-
montij v.
Id. Nouem.
1581.

8.
Blainville
ad aquas
XVII. Cal.
Febr. 1587.

bus necasset, Eia (inquit ille) assentire modò, iam faxo ne diutius id inultum ferat: Ac dictò citius in sublime elatus, vel quo nulla queat intendi oculorum acies, illico fulmen cum ingenti flamma, ac fragore in subditos equos contorsit, ex illisque duos prostravit, vidente, ac multum trepidante rustico, qui vix passus triginta ab eo loco aberat: sicuti ipse est elogio suo testatus. Barbelina Rayel⁹ addit dolia transversa per nubes à fortilegis adnitente Dæmone impelli, ac volitari tantisperdum ei loco impendeant, quem designarunt ad calamitatem: ac tum demum illa dirumpi in faxa, & flammis, repentinòque impetu pessum ire, ac obuia quæque contere.

9.
Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

Campanarum sonum, quòd eo ad pias preces excitentur homines, Dæmonibus infestum esse, atque inimicum, earumque non abs re usum frequentem esse, vbi tonitrua, grandines, reliquæque tempestates, quibus se illi creduntur immiscere, ingruunt, atque impendent.

C I A P. X X V I.

IS mos pridem Christianis ioleuit, vt campanis excitentur ad pias preces, ac vota, vbi periculum, difficultasque aliqua impendit. Quod est factitant præcipuè, si quando aër nimbis, tempestatibusque vehementius commouetur, & grandinem, ac fulmina minitatur. Earum igitur sonum vt audit Dæmon, in maximam indignationem erumpere solet, inclamans prohiberi se incepto rabidarum istocanum latratu: quod Maria¹, vxor Ioannis Sartoris

1.
Humburgij
Non. Iun.
1590.

in Me

in Metzerech, ac ante eam pleræque alia, quas nunc meminisse laboro, certo certius se comperisse dixerunt. Ac si quando quas ille canes intelligat à suis rogetur, eas dedignans suo nomine, vti facere solent, qui in eorum mentionem quos odio aliquo prosequitur incidunt: respondet Beguenotas illas garrulas, atque obstupentes, quæ nunc, vt auditis, odiosè adeò nobis obganniunt. Hocque Catharina Pigeon² ob fortilegij crimen non ita pridem damnata, vnà cum aliis pluribus sua confessione clarum reliquit. Quòd autem id illi ex animo doleat, nec offensionis affectatam vllam simulationem habeat, sæpè experientia compertum habuisse se omnes, quæ de ea re interrogatæ sunt sagæ affirmauerunt: Et id satis indicat, quod non rarò earum pulsatores fulmine percussos audiuius, nec ferè mortalium alios eius iniuriæ magis esse obnoxios, quod & alibi attigimus. Impedimentum porrò tempestatibus ex ea re maximum creati vulgus sagarum loquitur: Et ea opinio sic quorundam animos imbuit, vt iam præsentius remedium nullum aliud esse putent, nihilque quod æquè Dæmonum conatus infringat, atque impediat. A qua etià non est alienum, quod scribit Paulus Grillandus de Itala quadam venefica (huic nomen fuit Lucretiæ) quam cum Dæmon dimisso vt assolet conuentu sublatam domum reportaret, audito campanæ signo, quod ad Deiparam virginem salutandam dari solet, illico in subiectas sentes, ac dumos quasi viribus defectus abiecerit, vbi à iuvene quodam, cui tum illac iter erat, visa, atque agnita primum quidem aliud figere cœpit, ac com-

2.
Anno M. D.
LXXXII II.

minisci: sed tandē suis ipsius iugulata verbis, vt rarō mendacia cohærent, rem vti erat, silentij tamen fide prius mercede pacta, omnem iuueni indicauit: Quam cū is, vt est ea ætas arcani parum tenax, ex æqualibus vni incautius prodidisset, ea in vulgum quasi per manus sparsa ad Magistratus aures etiam accidit, qui disquisitione ampliore testatum, ac comprobatum facinus, seuerissimè animaduertit: Ne quicquam tamē illas pulsari, ac sonare aiunt Hannel Armentaria 3, Ioāna Oberta 4, ac quædam aliæ asseruerunt, nisi id fiat maturè: videlicet priusquam nubes circumiectum pago territorium attingerit. Equidem præoccupanda facies Domini 5, & manus eius præuenienda est, laudarique multum debet prompta, ac parata in eo sedulitas, & diligentia: sed nec importunum, alienumque orationi tempus est, cū ipsæ iam vexant procellæ attingit calamitas venit tempestas.

6. *Confringens tegulas, imbricesque.*⁶

Nam tam ad eò promptum est præsens malum tollere, quàm impendens, imminensque auertere. Quodcumque⁷ temporis momentum ad eum orandum tempestiuum est, atque opportunum. Commentum igitur est sagarum ea ab illarum Magistellis adinuentum causa, vt hominibus diuinæ opis spem omnem inter ipsas miseriās, atque ærumnas præcidant. Addit Feuxen Eugel irritum, ac inefficacem esse earum sonum, si quæ ex illis dum lustrarentur à sacerdotis concubina fuerit nuncupata. Quod ego ridiculum, absurdumque existimo. Ac licet negent recentiores quidam eam in aëre Dæmones potestatem habere, vt grandinem, &

3.
Duse prid.
Cal. Octob.
1586.

4.
Sanpetromontij VI.
Id. Nouem.
1581.

5.
Psalm. 94.

6.
Plaut. in
Mostell.

7.
Luc. xviii.
vers. 1.

nem, & alia id genus dira faciant, ob idque vanam esse, & impiam de pulsandis campanis contra tempestatum vim superstitionem: in hoc tamen conueniunt Dæmonibus interdum multa extraordinaria permitti à Deo, in quibus partes suas non obscure interponant: Plurimæque ad eò ipsos agere, quorum vis sensum nostrum, & vitatam rationem superet. Quod & ex Job historia sacra, & D. Pauli Epistolis 8, qui diserte illis aëris potestatem attribuunt satis clarum, manifestumque est: Ac si hostem aduentare, atque etiam imminere classico significetur, id non illico damnandum est, quasi in eo sono, ac canore Martio aliquod aduersus illius impetum, insultumque etiam oscitantibus præsidium constituatur. Nam ad arma potius conclamatur, vt milites soporem, socordiamque excutiant, diligenter agant, & cubias, aliæque quæ militem iuuat munia strenuè obeant. Induite, inquit idem D. Paulus 9 tuba Euangelij, armaturam Dei, vt possitis stare aduersus Diaboli insidias: Christianis arma sunt oratio, & gratiarum actio, quæ audito Campanarum signo, quod ad eam rem ex vsu mortalium nunc proprium est populariter capiuntur. Siquidem prope est Dominus 10 omnibus inuocantibus eum in veritate, vota suorum exaudit, aures eius ad preces illorum. Ac quod quidam optimè dixit oratione pia commouetur cælum 11, recluduntur ostia loci illius inaccessibilis, in quo maiestas Dei inhabitat. Sunt & qui eum Nolanas 12 pulsandi ingruentibus tempestatibus morè ambiciosius defendentes addant, & vim illis inesse dissipandi aëris, dispergendarumque nubium ex sonitus sui

8.
Ad Ephes.
cap. 2. ver.
2.

9.
Ad Ephes.
cap. 6.

10.
Psalm. 145.
vers. 8.

11.
Psalm. 34.
vers. 16.

12.
Petr. Messias varia.
lect. lib. II.
cap. 9.

immanitate, & vehementia, quasi si illud non succedat, hoc ei, ceu subsidium aliquod accedere conveniat. Ac non aliæ res, vti sunt tormenta bellica longè potentius, si expediat id præstent, atque efficiant: Quamquam & hoc à nonnullis vsurpari audio: verum conatum vti que irritum, atque inutile: Qui enim satis valide concutere queat, rem tam multa intercapedine diffusam, tam vasto, atque denso corpore præditam: Quam nec inclusa tonitrua fragore; nec eluctantia fulmina iaculatione; nec flagrantia fulgura commotione sua dissolvere, ac dispergere valeant. Et vt sit dispergendi facultas, quo quæso ruinæ iam foetarum grandine nubium. Nam certè dissipatio fragmenta habet, ac κλάσματα, quæ necesse sit momento in ea in que incumbunt loca præcipitia ferri, ac ruere. Perinde igitur hoc esse existimauerim; quasi qui olim (vt refert Plinius 13) popysinis fulgetras Iouem iratum delinunturi adorabant: Aut illud quod est in pro- uerbio: Vespæ cicadæ obstrepens, Catulus leonem allatrans.

13.
Nat. histo.
Li. XXVII.
cap. 2.

Vestigis veluti vnguium sæpè impressa, atque exarata apperere, quæ fulmine sunt percussa, quod opinione multis adfert adnitentis Dæmonis, cui fama est, cum se in corpus aliquod induit, maxime id placere: quod vncis, hamisque in morem feræ bestię sit instructum.

C A P. XXVII.

VSu venit vt quæ fulmine sunt afflatæ, ac percussæ arbores, muri, pavimenta, vestigia sæpè
ostentant

ostendant veluti vnguium; quæ alij à Dæmone, cui rumor est hamatas, atque vncinatas esse manus, credant: alij id, ceu anile, deridentes in naturæ, quæ rariora, ac difficiliora sæpè edit folijs causis positum esse affirmant. Expeditum siquidem, & promptum esse fulmini in eas partes sua se volubilitate scindere, quæ speciem sic incuruatorum radiorum præbeant, vti flammæ, cuius plurimum admixtum habet, proprium est virgatis notis ea, quæ lambit, inscribere: Quod & in Ephesini templi incendio animaduertisse se recenset Aristoteles 1, & passim in ædificiorum, quæ igne consumpta sunt, reliquiis obseruare licet. Tum eius quod corporis est expers in id quod est particeps actionem nullam esse posse, quæ sic ex impressione notam, ac vestigium relinquat. Sed has omnes vna delet ratio ex eo ducta fundamento, quod in huius operis perforatione posuimus Dæmones sæpè ex solida materia corpus sibi comparare: tum eo habitu fulminibus Dei nutu, ac voluntate permisceri, ad deinde multa efficere, quæ sunt præter omnem tributum inanimatis à natura motum, atque ordinem, veluti cum sursum, deorsumque meant, ac remeant, quasi aliquid scrutentur, atque inuestigent. Vnde & nomē illis οὐρανίας. Aut cum obuia aliquando declinavit, vel peruadunt innocenter: aliquando etiam proterunt, ac pessundant. Vt hic etiam adiiciam, quibus licet Aristoteles 3 naturalem causam attribuat: tamen mira valde eæ sunt, habentque sine dubio (vt inquit Seneca 4) insitam potentiam aliquam diuinam: vt potè cum ferrum, aut æs, quo scutum tegitur, liquatur: ligno interim nullam vim exter-

1.
Cap. 1. Lib.
III. Me-
teor.

2.
Volaterra.
Philo. Li.
36.

3.
Cap. 1. Lib.
III. Meteo.

4.
Lib. II. na-
tura. quest.
cap. 31.

nam

nam accipiente: loculis integris, atque illæsis conflatur argentum: stat fracto dolio vinum: malorum serpentium, aliorumque animantium, quibus mortifera vis inest, venenum omne consumitur: prægnantis mulieris, ea superstitie, atque incolumi, fœtus exanimatur. Vt non omnino explodenda videatur eorum sententia, qui in istis aliud quiddam, quam quod in naturalium causarum serie, atque ordine positum est intercedere putant. Maxime cum id testatum reperitur consentienti ferè omnium voce, qui se nostra ætate in Dæmonum potestatem tradiderunt, eo modo scilicet solere illos, cum furunt, ac bacchantur vnguibus digladiari: uti & non pridem Iana Nigra & Armacuriaua retulit de Magistello suo, qui Nicolai Bequenotij stabulum noctu ingressus, ut ibi eius equum interficeret, priusquam id aggredere tur facere, exteriorem parietem sic vnguibus exaravit, ut (quod aiunt) ex iis facile leonem conilceres. Et memini me nondum ex ephēbis egresso, cum Chermis (quæ mihi patria est) fulmen vniuersas ædes propinqui mihi hominis esset peruagatum, ad extremum eam porticum qua id se foras eiecerat inscriptam profundis, frequentibusque vnguium vestigiis reliquisse. Quæ, cum populares rei nouitate adducti magna cum admiratione certatim inuiserent; accurri, & ipse eaque præfens vidi, non sine aliqua narium offensione; cum sulphuris terribissimo nidore ædes illæ adhuc operetæ essent.

^{5.}
Leherij v.
Cal. April.
1588.

Non

Non rectè sentire, qui cum Epicureis negant Dæmones hominibus occurrere, solati afferre, terrores iniicere, insidias parare, iniurios, molestos, ac noxios esse: cum hæc passim tum sacre, tum profane historie perhibeant, hodiernique ad eò sagarum omnium sermones vno ore conferment.

C A P. XXVIII.

Theodorus Byfantius^{1.}, totaque ad eò Epicureorum schola negauerunt sapienti visum vllum vnquam fuisse obiectum. Si quod enim aliquando auditum sit adparuisse, id pueros, mulierculas vecordes, atque ægrotos, quibus formidines ex imbecillitate animi, ac rerum ignoratione existunt, authores, atque assertores habuisse. Et hæc quidem illis ex alia longe absurdior nata est opinio: non esse scilicet in rerum natura spiritus, ac Dæmones: proindeque ab illis frustra istiusmodi phasmata, ac terrores metui. Ad quam persuasionem, & Cassius vnus ex ea Epicureorum familia conatus est Brutum virum nihilominus constantem, & moderatum adducere: uti in eius vita recitat Plutarchus^{2.} Sed huic relique ferè omnes philosophorum reclamauerunt sententiæ: Et ipsa experientia à multis ætatibus repetita eam satis à commenti opinione nunc vindicat: Scitent enim historie exēplis phantasmatum, quæ proprias figuras, non etiam inanes ex metu imagines habuerunt. Illud quod eidem Bruto Philippus apparuit: Athenis philosopho Athenodoro: Curtio Ruffo in Aphrica: Romæ Senatui vniuerso^{3.} Quod postremum huius in quo

^{1.}
Patritius
Senen. l. v.
de reg. tit.

^{2.}
Plutarch.
in eius vi-
ta.

^{3.}
Plinius se-
cundus. E-
pist. lib. vii.
Epist. 27.

Y

verfamur argumenti fidem ex eo magis adiuuat, quia non momenti vnus visum id fuit: sed perpetui biennij. Toto enim eo, vt perhibent Antonini Pij (quo imperante id accidit) viographi, Marcus Ruffus senator, postquam è viuis abisset, eodem quo viuens solebat loco: sed mutus, silensque, sedere visus est: vt innumera alia omittam, quæ posteriorum temporum res gestæ continent. Quibus & Christiani ipsi calculum suum adiecerunt: adhibita tamen distinctione, ac differentia: vt scilicet spirituum alij sint hominibus beneuoli, ac fideles, à quibus salutaria omnia veniant expectanda: alij noxij, atque *ελάσσοι*, à quibus pestifera, ac crudelia omnia sint metuenda: Illos si quibus occurrunt, ac fortè prostratos vident, eos sua virtute illico erigere, ac confirmare: vti euenit Agari ⁴ Abrahami famulæ, cui magna desperatione affectæ ob com meatus difficultatem, quàm in Bersabees solitudinibus, vnà cum filiolo Ismahele patiebatur, Angelus apparuit, ac cum perterrefactam videret, prohibitam primùm timere amicè solatus est, ac de eiusdem Ismahelis fortuna bene sperare iussit. Idem & Cornelio centurioni contigisse in Actibus Apostolorum legimus: Nam cum timore non paruo ad primum Angeli aspectum correptus fuisset, ab eo tamè statim liberatus est, atque audiit orationes suas, ac eleemosynas Deo gratas, acceptasque fuisse: proindeque securus faulta, prosperaque omnia expectaret. Mulieribus quoque, quæ prima die Sabathi summo diluculo ad Scruatoris nostri sepulchrum accesserunt, visus est Angelus facie instar fulguris coruscanti, veste vti nix candida, ac cum ad eam

⁴ Genes. XXI. vers. 17.

⁵ Cap. 10. vers. 3. & 4.

⁶ Matth. XXVIII. vers. 3. & 4. Marci XVI. vers. 6.

oris,

oris, habitusque admirationem expauissent, ab illo admonitæ sunt, metum omnem vt deponerent; atque ita iam confidentiores factæ sigillatim, quod sibi faciendum erat, edoctæ fuerunt. Hos verò alteros metu quos aggrediuntur exanimare, ac sæpè vix viuos cum recedunt relinquere: nimirum ne sic cōsternatis animo tam facilè sit eorum artes, fallaciæque detegere: simul vt si quod adhuc bene agendi consilium superest, id illico excutiant, atque adimant. Nam & Thucydides ⁷ apud Plutarchum hunc longè vberrimum pauoris fructum commemorat, quòd omnes honestos conatus soleat frangere, ac prohibere. Et Cicero ⁸ ex veteri poëta: Pauor (inquit) mihi sapientiam omnem exanimato expectorat: Tum Plautus: Pauor territat mentem animi. Quæ etiam causa fuit, ob quam veteres Pana Deum (sub hoc Pamphilus Eusebius, dū ad Theodorum Episcopum scribens Plutarchi de Thamo historiam recitat, Demones omnes comprehendit) existimabant repentinos terrores, improuisasque formidines immittere. Inde tot apud eos lemures, laruæ, lamia, Empusæ, Verrumni, aliæque id genus spectra; quæ se vt aspicientibus terrorem maiorem offerrent, modò in hanc, modò in illam speciem immutare solebant: vti eleganter his versibus expressit Aristophanes in Ranis:

Καὶ μὴν ὄρω νῆ τὸν Δία Θηλον μίγα
Πολεν τῖ, δεινὸν παντόδαπον γούν γίγνεται
Τότε ἄββς νυδι δ' ὄρεὺς, τότε δ' α γωνῆ
Ωραιοτάτω τίς πῆ ἐπι, φερὲν αὐτὴν ἦω
Ἄλλ' ὄνκ ἐτ' αὐ γωνήσιν, ἀλλ' ἦδη κύν
Εμπῆσα τοίαν γ' ἐπι.

Et qui Antonij Abbatis Alexandrini vitam descri-

9.
Marul. lib.
V. ca. 7.

psit: Ei (inquit⁹) degenti in Heremo nequissimi spiritus monstrosa diuersarum imaginum facie metum incutere sunt conati: ferarum more in eum rugientes, ululantesque: serpentum sibilationibus perstridentes: rictibus ringentes: dentibus infrendentes: toruo oculorum aspectu scintillantes: flammæ ore naribus auribusque perflantes: nullaque adeò pauoris omissa specie, qua illum terrere possent. Cui & germanum est illud D. Hieronymi in Hilarionis Abbatis vita talem si non formarum, at vocum imitationem, variationemque continens. Ab eo (inquit) sæpè nocte intempesta auditi infantum vagitus, balatus pecorum, mugitus bouum, planctus quasi mulierum, leonum rugitus, murmur exercituum, aliæque variarum vocum portenta: ut ante sonitu, quàm aspectu territus caderet. Nimirum in hoc supra quàm credi potest sibi placet Diabolus: ut quavis ratione diuexatos homines habeat, adque omnes concitandorum terriculorum occasiones ob id semper est intentus. ΑΤΗ (inquit Homerus¹⁰) φθάνει δὲ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν βλάπτεισ' ἀνθρώπους. ΑΤΗ (interpretatur Suidas) ὁ διάβολος, ὁ ἀντικείμενος. Qua de re in veterum historijs alia etiam abundant exempla: quæ tamen hîc non est animus attingere, cum plura hæc ætas datura sit, quàm vsus veniat. E quibus hoc mihi primum erit de auriga quodam Nanceiano. Eum fortè in Henæo saltu, qui saltus ab vrbe alterum abest lapidem sæuior tempesta inter lignandum nec opinantem oppresserat. Ut igitur se ab eius casu protegeret, tecto alicui festinanter succedendum fuit. Quod dum facit, sub ea, quæ se in proximo densam, patulamque magis ostendit, arbore,

10.
Iliad. 1.

arbore, atque ibi consistit, expectans dum sedatur tempesta: Ecce sibi astantem ex improviso lignatorem alium videt, quem dum attentius considerat (ut fit vbi in ignotum, peregrinumque hominem incidimus) aduertit illi nasum nunc se enormiter in litui morem producentem: nunc in iustam, pristinamque formam momento contrahentem: tum pedes corneos, bifidosque ac totam corporis molem extra modum. Primum igitur ingenti pauore deiici, ac penè emori: mox, quod (in eiusmodi difficultatibus more inoleuit,) Christiano se simbolo, fiduciaque munire: tandem solum se, ut antea, videre, atque adeò obstupefactum, ut quæ illi antè in urbem vel velatis (quod aiunt) oculis errari non potuisset via, tunc ab attentissimo etiam, ac diligentissimo ignoraretur. In quam quoque urbem sic lingua hærens, oculis stupens, totoque corpore trepidans appulit: ut quæ acciderant narranti facile fuerit credere. Cuius etiam rei fidem non parum adauxerunt, quæ lignatores alij eminus à se visa prædichærent: Eo enim loci infuscatus aër, ac densiore fumo obutulus apparuerat. Eiusdem argumenti est, quod sequitur Desiderij Maioris Scutellani doliaria vasa Nicolaus Stephanus ex conducto religauerat, pactamque mercedem per Iacobetam¹¹ uxorem (hæc insignis erat venefica) sæpius, atque incassum sibi reddi poposcerat. Hanc Iacobeta interpellandi prouinciã tandem perterrita, ac præterea frustrati tam diu laboris indignitate nõ parum commota hoc sedulo agebat, quomodo eam tergiversationem in Desiderium noxa aliqua animaduhereret: quare rebaturque tantum ad

11.
Buxerij ad
quereum.
111. Cal.
Mai. 1588.

id latens aliqua occasio. Commodum inter hæc iussus est Desiderius in solas terras excedere, quod eius domum pestilentia fortè inuasisset, habebatque is sub mapalibus seorsum familiam: Ibi cum fera iam nocte cum solo filio degentem Dæmon (sic postulante Iacobeta) adoritur strepitu, fremituque adeò horribili: ut cælum ipsum solutis compagibus in eius casam ruisse videretur: Neque falsum fuisse hunc terrorem, aut à Desiderio malitiosè excogitatum, dum sibi placet vanos in vulgus rumores disseminare, indicio postea fuit: quod ipse cum filio ex eo in talem morbum inciderunt, qui omnium qui viderunt opinione pro desperato haberetur. Huc pertinet & illa, quæ fusiùs suo loco de nutrice describetur, narratio; cui multa nocte ad puelli cunas vigilantem Dæmon Errici Carmucij, qui illam malè oderat terrorem maximum iniecit, vitris fenestrarum ingenti cum strepitu confractis, ac disiectis. Psellus quoque author est Dæmones sæpè quo terrore eiusmodi adaugeant, lapides iacere solitos, sed ictibus irritis. Tali lapidatione diuexatos fuisse Moguntinos Anno D. CCC. LIII. refert Sigebertus. Et ferri quidè ea molestia potuisset, nisi longè grauior alia esset consecuta: ex incendio scilicet, quo consumptæ sunt vniuersæ illorum ædes, quas sic antea Dæmon faxis appetiuerat. Quæ calamitas etiam Columberij, qui pagus sex miliaribus à Leucis abest, nostra memoria accidit. In eius extremo vico, qua iter est Salsuriam, rusticus casam habebat, humilem quidem illam, sed satis pro fortuna lautam, ac nunquam quod esset auditum vllis spectris infamem. Occupauit tamen

illam

illam Dæmon solis primum contentus lapillis domesticos citra noxam de nocte impetere: sed ut id ex assuetudine ab illis negligi, ac etiam ludibrio haberi vidit, hunc contemptum non ferens, ignem casæ profunda iam nocte immisit; quo sic momento exarsit, ut ferè solo tota exæquaretur. Quæ cum illac aliquot post diebus iter faciens ab accolis inaudiuissem, locum adhuc ruinis deformem ipse præsens videre volui, quo rem omnem clariorem, testatiorèmq; apud alios relinquerem. Huc etiam non inconcinnè referri potest, quod Torquemadius¹² vir Hispanus vernaculum vernacula lingua refert: Salamancæ, inquit, matrona fuit cuius ædes importunis eiusmodi lapidationibus infestæ vulgo habebantur: Eo rumore excitatus urbis præfectus periclitari ipse voluit, verane essent, quæ de ea re adeò constanter prædicabantur: an potius à domesticis tegendæ alicui nequitie affingerentur. Nam & in ijs erant duæ non illiberalis formæ adolescentulæ, cum quibus amatores liberius per eam occasionem cõgredi velle, atque in hoc omnem istam fabulam adornare erat suspitio. Ad illas igitur ædes ea se hora præfectus confert, qua ferebatur frequentissima esse lapidatio. Accurrunt vnà populares non minus viginti, è quibus aliquot dimittit, qui adhibito lumine peruestigarent, ecquis in superiore domo esset, qui sic domesticos faxis appeteret. Redeunt peragratis diligenter omnibus latebris, renunciantque omnino reperisse se nihil, vnde ea timeri deberent: Placuit tamen ad imos ædium, quo tum è coenaculo deueniant, gradus consistere, atque aliqua mora hoc quicquid

12.
In Hexa-
merone.
Dial. 3.

quicquid esset amplius probare, & experiri: Ecce autem vix dum eo loci constiterant, cum ingenti tumultu lapides cœpere in agmen deuolui, qui tamen singulorum crura innocui præterlaberentur. Denuò igitur mittuntur, qui viderent; vnde hic lapidum imber sese tam creber effunderet: sed & vbi que solitudo, vt antea reperta iam à multis conceptam de eare opinionem non parum confirmauit, videlicet hæc Dæmonum arte, ac præstigiis omnia fieri: Auxitque adeò quæ non cessauit grandæ eorum capitibus allabi, qui se etiam ex illis ædibus præ metu foras eiecerant: Ex quibus tandem vnus loci securitate factus iam ferocior sublatus, ac diligenter oculis notatum lapidem in aduersum tectum hoc præfatus proiecit: Si is à te est, ô Dæmon, eundem mox in me reice: Quod cum illico esset factum, licet casu irrito, desitum est amplius dubitari, quum res ita se haberet, vti illam primû in vulgus matrona ediderat. Et memini me cû grassante Tholosæ pestilentia Anno circiter M. D. LXIII. in Aufcorum augusta essem, ac fortè apud D. Abelium in eius vrbs Metropolitana Ecclesia sodalem ludo noctem ducerem: vti tunc ætas erat, atque otium, ab eiusmodi petulanti Dæmone omnibus, qui tum vnà in eodem atrio inclusi eramus exhibitam sæpius inter ludendum non leuem molestiam fuisse: hinc, illinc temerè iactis lapidibus, qui tamen sine cuiusquam noxa, atque iniuria in terram decidebant. Eius atrij foribus pessulum intus obductum erat: nulla in eo præter abacum, mensam, atque sedilia supellex, vnde techna villa oriri, atque instrui posse crederetur. Et hæc quidem sic sunt bonorum

norum, malorumque Dæmonum in aggrediendis hominibus cōtra comparatæ rationes per eas, quas modò dixi, causas beneuolentiæ, odij, solatij, terroris, adiumenti, noxæ, beneficij, iniuriæ, quæ studia in vtrisque semper alunt diuersa, & contraria. Quibus & hoc consequens est, quod nobis ab initio dictum est ambigi sine magno errore non posse; quin sint, qui rebus hominum faueant, inuideant, profint, obsint, patrocinentur, insidientur Dæmones.

Non modò, vt iam dictum est, sortilegos per aërem à Dæmonibus deferri: sed & ex eo loco multa in hominum perniciem moliri, ac machinari: demumque in terram innocuo casu, ac qualis solet esse animum, lapsione placida, quietæve deponi.

C A P. XXIX.

Qui negant maleficorum ad suos conuentus: Veram profectioem, imaginariamque tantum existimant, maximè se defendunt autoritate Ancyrani Concilij statuentis hunc errorem profus Paganicum esse, & impium. Sed hoc Concilium Prouinciale tantum fuit sub Marcello Ancyrano Antistite, contra quem etiam hæresis Sabelianæ suspectum Asterius Apollinarius, & Hilarius scripserunt, vt multi existimant celebratum. Ac quamuis post confirmatum in Trullo, canone secundo sextæ synodi reperiatur: tamen contrarijs multorum patrum, quos ætas posterior tulit, sententijs ea impugnata est opinio: Inter quos fuerunt:

Z

1. DD. Ambrosius, Augustinus¹, Thomas², Bonaventura³, Innocentius Octauus⁴, & Cardinalis Caietanus⁵: Tum Iurisperiti non infimi ordinis Alfonso Castrensis⁶, Syluester Prierius⁷, Paulus Grillandus⁸, Martinus Nauarrus⁹, Sprenger¹⁰, ac plerique alij, qui quæstiones inter eiusmodi maleficos sæpè & diuersas exercuerunt. Et certè tutior, potiùsque semper visa est ea sententia, quæ rei illius veritatem astruit: Siquidem fundamentum positum habet in ea ratione, de qua vno ore Theologi omnes cõueniunt: videlicet Dæmonibus post lapsum, atque apostasiam integra mansisse naturalia dona: uti sunt immortalitas, potentia, motus, celeritas, scientia, aliæq; id genus veluti dotes, quas à sua acceperunt origine: Bonis autem spiritibus promptum esse, ut vel momento temporis, non tantùm ipsi immensa aëris spatia decurrant: sed & homines nullo negotio vnà secum traducant, satis demonstrant, quæ in eam rem paulò antè de propheta Abacuc, & Philippo Diacono à nobis sunt recitata. Minus igitur mirum iam videri debebit, si hæc quoque præstant mali. Nec adeò ea res exemplo caret: sed & perhibent literæ sacræ¹¹ hominem fuisse spiritui immundo obnoxium, quem in loca sola sæpè is transportaret, discerptis antè quibus erat colligatus cathenis. Et IESVM ipsam¹² scimus à Diabolo assumptum fuisse, ac modò supra templi pinnam locatum, modò in montem excelsum deportatum. Ac ne quis putet hæc miracula eius ætatis propria fuisse, quæ Deus pro tempore, atque Euangelicæ doctrinæ vsu tunc edi, atque apparere voluerit. Nunc verò nec necessariam, nec credibilem ea

1. Libr. x. c. XXI. de ciu. Dei.

2. ij. a. ij. q. 95. art. 5.

3. In III. sent. dist. 19. q. 3.

4. In bulla prefixa maleo mal.

5. ij. a. ij. q. 95. super artic. 3. s. Thoma.

6. Libr. i. de iusta hæret. punit. c. 14.

7. In tracta. de Strigibus.

8. Libr. II. de fortil. q. 7.

9. In manuali c. 11. nu. 38.

10. In Malleo Malefic.

11. Luca. 8. Marci. 5. Matth. 4.

lem ea habere auctoritatem sciat posteriorum ætatum historias: istiusmodi quoq; exemplis abundasse: quemadmodum amplius in huius operis peroratione docebimus: & noua alia quotidie se prædere, è quibus pauca quidem, sed clara, ac testata earum prouinciarum, vbi acciderunt monumentis subiiciam. Est Giruncuriæ in Vogeforum prouincia castellum satis firmum, è cuius summa arce, cum regularum ordines aliquot fulmine essent diecti, Sebastiana Picarda¹³ non multo post in eo pago fortilegij rea fortè & id apud Iudicem professæ est, Dæmonis; suæque simul opera esse patrum: Cum enim (inquirebat) è nube vna in illam proruissemus eo consilio, ut funditus euerteremus, non fuisse tamen in nostra potestate id exequi: sed tantum pauillulum id ruinæ attulimus, ut esset quod eius conatus nos non omnino pœniteret. Simile huic est quod sequitur. Cuninus¹⁴ quidam nomine Magistratum in D. Clementis fano vbi commorabatur obtinens, cum ruri fœnum inter domesticos curaret, coelumque iam magnis tempestatibus commotum cerneret, domum fugam parabat: sed dum ad eam se instruit, subito fulminis ictu proximè se quercus sex radicitus vidit euerfas; ac eam, quæ septima loco adhuc stabat, totâ ceu vnguibus laceratam, ac discerptam. Cum iam multo magis properaret, amissis etiam præ festinatione pileo, ac ijs instrumentis, quæ tum manibus gestabat: ecce de integro auditò fulminis fragore illi visa est in summa quercu, quæ in propinquo erat, hæerere mulier, qua (ut credibile est) nubes se eo impetu exonerauerat. Eâ igitur consideratiùs intuens,

13. x. Cal. Novem. 1586.

14. Roncay. ad D. Clementis fanum. Cal. Dec. 1586.

agnouit è vicinia esse vetulam, quam illico sic cœpit verbis increpare: Tūne pessima ea es Margareta Vvarina, ad quam quantum nunc comperio non immeritò ante hac sortilegij suspicio apud omnes pertinuit? vnde tu nunc nobis ades isto habitu? Cui illa: ignosce hoc mihi, quæso, ac celatum habe, quod nunc vides: faxo si hoc ita de me promerueris, vt nunquam à me tibi, tuisque vel minima oriatur iniuria: Ac ne quis de istis addubitet sciat non modò esse comprobata Cunini illius testatione, quam iureiurando apud Quæstorem sanctissime firmavit; sed etiam ipsius Vvarinæ agnitione, & extra tormenta sæpius repetita, & in ipso vitæ vltimè momento multis audientibus confirmata. Huc etiam pertinet, quod ex alijs questionibus capitalibus, eorumque qui illas exercuerunt fida renunciatione compertum habeo. Coorta cum magno fragore, tonitribusque tempestate, qui armenta, reliquosque pecorum greges in collis Alemanni iugo custodiebant, is ad vicinos Huecuriæ campos, quæ est in Vogesorū prefectura pertinet, se vt in operato essent in proximas sylvas abdiderant: Ecce verò illis ex improviso visi sunt rustici duo summis arborum, quæ proximè stabant, ramis hærentes, ac velut implicati, adeòque animis consternati, vt facile indicarent illuc non consilio, sed casu, atque inauspicato aliquo impetu peruenisse. Tum autem vestitus fœditas, ac deprauatio quasi per lutum, sentesque omnes fuissent reptati suspensionem adaugebat, eo loci à Magistello suo eictos, detrusosque fuisse: postquam is illos hac, atque illac more suo traxisset. Confirmabatur & id eo magis, quòd

cum

cum illic tanto temporis spatio consedissent: quantum satis esset ad probandam, asserendamque oculorum fidem: momento tamen, aduertentèque nemine, dilapsi apparere desijissent. Tandem & dubitationem omnem amouit, quæ non longo post tempore consecuta est illorum ea de re spontanea, atque armentariorum verbis consentiens confessio, cum ad interrogata ex vinculis responderent. Est etiam villa, quæ se Bellimonte Vitellium contendentibus sinistrorsum ostendit: in eius summum tectum cum fortè & ijdem è procellosa nube præcipites decidissent, magna que difficultate Rotarius (id erat eorum alteri nomen) afficeretur, quemadmodum ex ita arduo loco se incolumes possent in terram demittere: nam & earum rerum adhuc erat rudis & insolens: hæcque illi ad insanas eiusmodi nimborum molitiones periclitata primùm fuerat abitio. Amanlius, qui à prima pubertate in Dæmonis seruitutem à parentibus abductus maturè se ijs assuefecerat, ridens ibi inquit: Bono animo es, stulte, nam qui nos habet sua potestate ad difficiliora habiles, atque idoneos Magister, hoc etiam negotium facile, ac sine vllò periculo expediet. Nec dictum res diutius morata est: nam subito turbine vnà correpti, sine vlla noxa in terram sunt depositi, ipsa tota sic contremiscente domo, vt à fundamentis reuelli videretur. Hocque ipsi diuersi, totidem tamen verbis recensuerunt. Imò & cum villaticis commissi de die, deque tumultu, ac trepidatione omni inter eos liberè, ac constanter conuenit. Ac tandem quos viuos criminis societas conuinxerat, eosdem

mortuos flamina iudicis damnatione absumpsit. Et hæc quidem pauca ad tam multa, quæ superiores attigerunt ceu auctarium accedant. Nam cerè si plura numerando percensere velim, facile id mihi sit facere, qui alia etiam in Sortilegorum, quas exercui, quæstionibus viderim: sed vti Iurisperitis loqui nisi laudata aliqua lege pudor est: ita mihi ea commemorare, quorum documenta in aduersarijs meis nulla exscripta habeam, hic est religio: Multa verò, vt iam dixi, à me priusquam hæc scribere esset animus neglecta sunt,

quæ profectò nunc piget non annotasse, quòd eorum vsus sæpè veniat, nec occurrant tamen desiderata, ac requisita.

DÆMO

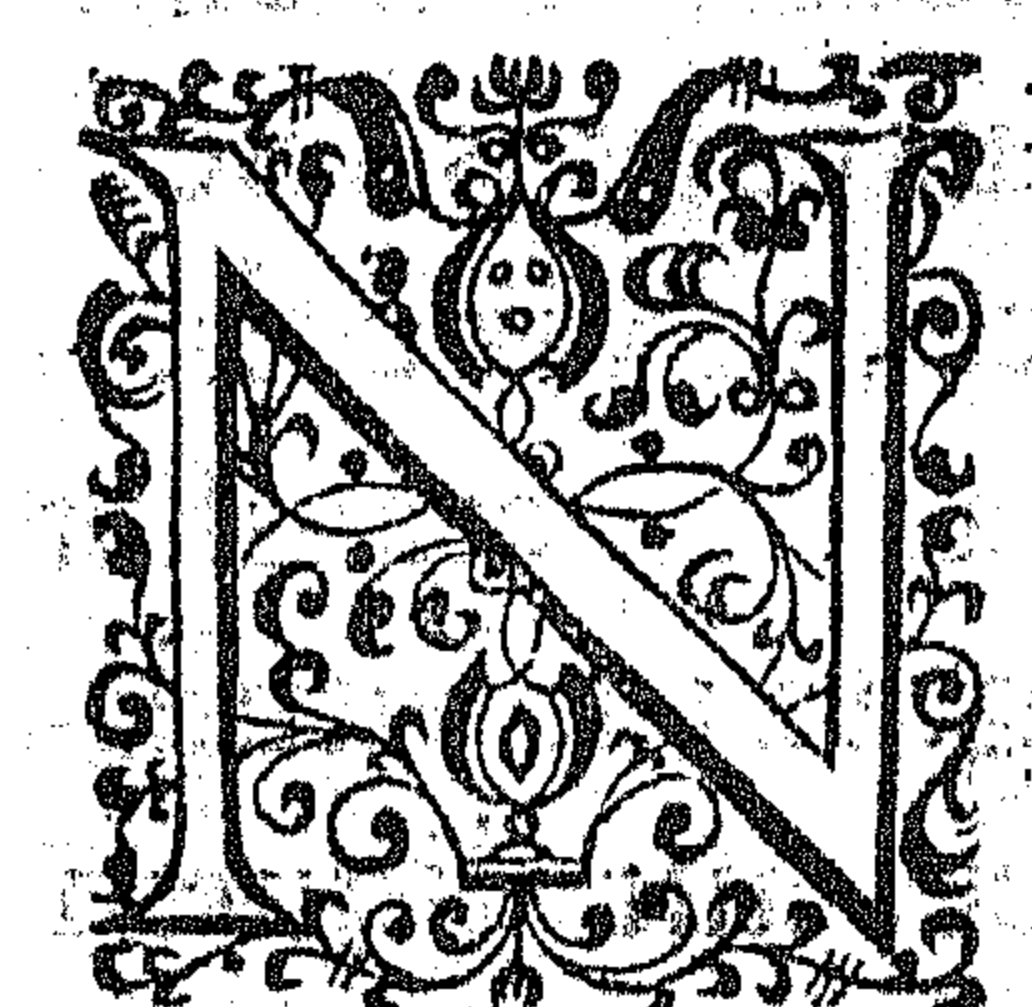
DÆMONOLA-

TREIÆ

LIBER SECVNDVS.

Non esse in Dæmonum potestate dissolutas morte animas ad sua corpora reuocare. Vt tamen sunt operum Dei adumbratores maximi, id sæpe in speciem eos præstare, dum sese cadaueribus insinuunt, ac in ijs motum qualis in viuentibus esse solet interius cient: quemadmodum in àντρούαροις euenire videmus. Tum de Petronij Dalhemij impietate, parricidio, prodigiosisq; amoribus historia.

CAPVT PRIMVM.

Ενοπιανθής, & vaticinationis, quæ fit per excitatos ab inferis Manes meminuit Herodotus in Terpsicore. Et Homerus¹, Vergiliusque² Mercurium (is magnus incantator fuisse perhibetur) *νεκράγων*, ac animarum ab Orco³ euocatorem faciunt. Historiæ etiam tum sacræ, tum profanæ frequentissima eorum exempla continent, qui reuocatas ad sua cadauera umbras humana voce loqui, ac interrogata respondere compulerunt. Saul⁴ dubitans vtrum de sum-

¹
Odyss. α.
²
Aeneid.
I III.
³
Eras. Chil.
I. centur.
I. Adag. 97.

⁴
Samuelis
I. cap. 28.

marerum prælio cum Philistæis decerneret an, potius bellum in aliud tempus traheret, ad Dei oraculum confugit, ab eo euentum belli suscitaturus: sed silente Deo, ac responsum denegante in Endor urbem proximam ad anum quamdam Manes, vt audierat, elicere callentem se contulit, ab eaque dato iureiurando se id factum nemini indicaturum, impetrauit, vt Samuëlis animã ab inferis euocaret. Vix igitur ipsa ⁵ carmen bene adhuc mouerat, cum ecce imago venerãdi senis sacerdotali habitu amicti ex improviso affuit; qui Samuële se esse diceret, nuntiarëtque Sauli fore, vt prostridie ipse cū liberis acie victus caderet, domesticumque regnum vnã cum vita amitteret. Cui exemplo simile est & germanum illud Lucani ⁶, vbi militem inducit recens occisum à Thessalica quadam muliere reuocatum ad vitam, ac Sexto Pompeio euentum belli Pharsalici prædicentem. Quod ne quis commentum esse poëticum existimet, id Plinius ⁷ ex Varrone totidem ferè verbis, ac tantum silentio prætermissa mulieris incantatione recitat. Bello inquit Siculo Gabienus Cæsaris classium fortissimus captus à Sexto Pompeio iussu eius incisa ceruice, & vix coherente iacuit tota die. Deinde cum aduersperauisset eum gemitu, præcibusque congregata multitudine petit, vt Pompeius ad se veniret, aut aliquem ex charis mitteret: Se autem ab inferis remissum, haberëtque quod nunciaret. Misit Pompeius plures ex amicis, quibus Galienus dixit inferis Diis placere Pompeij causas, & partes pias. Proinde euentum futurum quem optaret. Hoc se intuitu iustum Argumentum fore veritatis, quod peractis mandatis

^{5.}
Ecclesi. 24.
D. Augu. ad
Simplicia.
lib. 102. q.
3.

^{6.}
Li. VII. de
bello Phars.
sa.

^{7.}
Lib. hist.
nat. VII.
cap. 52.

mandatis protinus expiraturus esset: Idq; ita euenit. Huic persimile est ei illud, quod de Zacla Ægyptio propheta memorat Apuleius ⁸: Is (inquit) grandi mercede pepigerat defuncti cuiusdam adulescentis spiritum ab Inferis reducere, corpusq; ceu postliminio animare. Ergo propitiatus coelestia sidera, inferna numina, naturalia elementa, nocturna silentia, adyta Coptica, incrementa Nilotica, arcana Memphitica, & sinistra Phariaca herbulam quãdam circa cadaueris os, & aliã pectori eius imposuit: sic tumore pectus eius extolli, salubris vena pulsari, spiritu corpus impleri, & ad surgere cadauer, & profari incoepit: ac cum iussum esset mortis suæ arcana prodere noxio nouæ nuptæ poculo peremptum fuisse se pronuntiauit, vt adultero torum manciparet. Hæc q; elocutum tandem rem suam terre restituisse. Non desunt etiam vsus ætatis propria, quæ antiquis illis annumerari possint. Anno M. D. LXIII. fuit Lutetiæ mulier eiusmodi artibus imbuta, cuius nomini hîc propter familiæ claritatem, atque amplitudinem parcendum censui: quam cum salutaturus de more inuiserem (erat enim ea mihi municeps) reperi cum Neustriis duobus rationem ineuntem, quemadmodum thesauros quorum peruestigandorum facultatem sibi à rege concessam aiebant (Nam Leonina lex⁹ quæ prohibet sceleratis sacrificiis, odiosaque legibus artē thesaurum quærere: sicuti & salutare alia multæ pridem aulicorum ambitionis studiis exulant) commodissime nanciscerentur. Atque inter hæc alterum, & serio quidem narrantem audiui, quomodo non multis antè diebus reflexum patibulo cadauer eã causa ad

^{8.}
Lib. II. de
Asino au-
reo.

^{9.}
L. vnica de
Thesaur. lib.
20.

colloquium impulisset : sed ab illo certi nihil ex-
culpere potuisse, adeò ambigua, perplexaque erant
omnia eius responsa; & à multis sæculorum ætati-
bus recepta est hæc persuasio animas posse exciri
sepulchris; ac denuò ad sua corpora carminum in-
cantamentis reuocari. Sed ego sic morte dissolu-
tam hominis compagem puto, vt iterum compo-
ni, ac coalescere, nisi Dei omnipotentis beneficio
aliquo singulari, non queat, ¹⁰, aut

^{10.}
Psal.
LXXII. & *Donec longa dies, perfecto temporis orbe,*
Iob. cap. 7. Omnia miscebit misso diuinitus igni.

--nec quicquam expergitus extat,

^{11.}
Lucr. lib. 3. Frigida quem semel est vitæ pausa secuta ¹¹.

Nam quod ex superiore Samuëlis historia contra
arguunt: hoc non ex omnium sententia est. Neque
enim (vt inquit D. Augustinus ¹², Tertuliano ¹³,
aliisque orthodoxis authoribus non paucis in hoc
consentiens) ea ad veri rationem rapienda sunt: sed
potius ad visum, atque intellectum Saulis, qui fa-
ctus reprobus rectè de ea re sentire non potuit.

^{12.}
In lib. de
ciuit. Dei
& b. 1. 1.
de mir. sa-
cræ script.
c. 12.

^{13.}
In libr. de
anima.

^{14.}
Annal. 10-
mo. 1.

Præstigias verò fuisse Diaboli vel hæc indubitato
demonstrant: quod si verè apparuisset Samuël, non
vtique vir iustus, & qui viuens prædicauerat solum
Deum esse adorandum, passus esset se à rege ado-
rari. Rursus homo Dei, qui cum Abraham erat in
refrigerio, non dixisset ad virum pestilentem, &
dignum gehennæ ardore: Cras mecum eris. Et cer-
tè eam narrationem exponens Zonara vir Chri-
stianæ veritatis obseruantissimus ¹⁴, non euocatos
Manes Samuëlis dicit, sed tantum visos euocari, &
spectrum hoc non etiam animam Samuëlis appel-
lat. Siquidem (vt disertè statutum in vltimò capite

Ancyranæ

Ancyranæ Synodi ¹⁵ reperitur) quæ per incantatio-
nes fiunt non verè dicuntur fieri, & in corpore: sed
tantum in spiritu, & specie quadam, quæ oculos
fallaciter feriat. Aut si solidum, adeoq; humanum
aliquod subest corpus, id vita prius exutum *ἀργαρινὸς*
αὐτῆσθαι (vt ait Vitruuius) eius videlicet molem in-
tus agitante Demone, perinde atque *ἐν ἀπομαρτίαις*; Dæ-
daleisque organis euenire videmus, cum metalla
(vt inquit Cassiodorus ¹⁶) mugiunt, ænei angues
infibulant, aues simulatæ, ac vocem propriam ne-
scientes habere, dulcedinem tamen catilenæ pro-
bantur emittere. Tripodes Pythij sponte sua se mo-
uent, ac procedunt: hi quidem conuiuis vinum: illi
aquam fundentes, quos Apollonium, cum esset a-
pud Hiarcham, aliosque Gymnosophistas, vidisse
memorant. Nam hæc puto Dæmones, quibus est
alioqui non parua cum eo, qui vitam hominum
continet, spiritu affinitas, longè sua subtilitate, agi-
litateque superaturos nemò sanus vnquam ibit in-
ficias. Tum etiam aliud est, quod hoc totum magis
cõciliat. Nã cum spiritus sint spurci, atque immun-
di: mirum esse non debet, si vti. sus in volutabro,
ita illi in foetidis cadaueribus hospitium, sedemque
gratissimam habeant. Quæ res facit, vt in sepul-
chretis, locisque nocentum supplicia, ac cruciatu
infamibus frequentes Laruæ id est Dæmones, oc-
cursent. Nam stultum sit, & cum impietate paga-
nica coniunctum credere animas desiderio reli-
ctorum corporum circa ea obuersari, ac volitare,
cum digressis ab itio sit in loca, sedesque certas, ac
constitutas ¹⁷. Quò etiam pertinere videtur, quod
D. Iudas ¹⁸ narrat Diabolo (huic Franciscus Vene-

^{15.}
Isidorus. ca.
9. lib. VIII.
Etymolog.

^{16.}
In lib. Va-
riorum.

^{17.}
D. August.
serm. lix.
ad frat. in
hemero.

^{18.}
In sua
epist. vers.
9.

tus¹⁹ Hazazel nomen fuisse ait) certamen inter-
 fuisse cum D. Michaële Archangelo de Mosis ca-
 dauere: eo fortasse consilio, vt in id illapsus Israël-
 tis facilius imponeret, atque ad idololatriam do-
 mesticum malum fenestram patefeceret: vti eum
 non semel postea in aliis multis fecisse Rabinorum
 libri perhibuerunt. A deo que pro remedio contra
 id singulari tradiderunt. (ἀλλὰ τοῦ καὶνοῦ ἑργατέου) si
 circuli septem circum id sepulchrum, vbi condere-
 tur mortuus, ducerentur²⁰. Ad hæc omnia accedit,
 quod Satanæ operum Dei sectator maximus hoc
 apud suos agit sedulo, vt se eum illo potestate, ac
 viribus conferat, & quam maxime exæquet. D. Pe-
 trus²¹ Tabitham vitam defunctam discipulorum ro-
 gatu, quibus illa victum pie suppeditauerat, susci-
 tauit à mortuis: vti ante eum multis saculis Helias²²
 in vrbe Sarepta viduæ mulieris, à qua cibo adiutus
 fuerat, filium morbo extinctum ad vitam reuoca-
 uerunt. Symon ne ei vlla in re inferior videretur, ca-
 dauere defuncti pueri, quem Egesippus²³ Neroni
 propinquitate coniunctum fuisse ait, Magicis fu-
 rris excitare conatus est: & iis quidem illud sic
 mouit, vt ad vitam reduxisset videretur: sed eum
 mox vti antea exanime in terram recidisset, ces-
 santibus (inquit Clemens in itinerario) quibus il-
 lud illigauerat carminibus, quid fallaci imitationi
 veritas, certa, atque indubitata Dei virtus temera-
 riis Dæmonum ausis, & conatibus interfit, res ipsa
 fuit indicio. Idem Trallis, quæ vrbs est Asiæ in Phi-
 limonis Demostrati, & Caritas filiaë semestri ca-
 dauere uenisse memorat Phlegon Adriani Imper-
 atoris libertus. Damis quoq; & Philostratus²⁴ au-
 thores

19.
 Problem.
 sac. scrip.
 tomo. I.
 sect. 8. pro-
 bl. 433.

20.
 Dur. in ad-
 uer. in lib.
 Hol. de
 morb. int.

21.
 Act. Apost.
 ca. 9.

22.
 Reg. III.
 ca. XVI.

23.
 Egesip. lib.
 III. ca. 2.

24.
 In Apollo-
 niæ vita.

thores sunt Apollonium Thianæum defunctis vita
 corporibus lucem sæpè restituisse. Et Germanorum
 scriptis vulgata est non ita pridem de Aulico quo-
 dam historia, qui accepto de vxoris obitu nuntio,
 ac quemadmodum eius cadauer esset sepulturæ
 mandatum, properè domum reuersus domesticis
 rationibus vt prospiceret, ac multa iam nocte eam
 cum animo suo voluens, vt fit, vbi rei alicuius desi-
 derium penitus insidet, inter hæc aduertit illam
 suo more vestes deponentem, ac notum cubile ini-
 re volentem: Sed cum ne hoc faceret aliquantisper
 restitisset, qui tam constanti rumore mortuam in-
 tellexisset, victus natiua loquentis voce, & conspi-
 cua sese ostendentis corporis imagine: fuit eam v-
 na secum concumbere, ac tantisper in quotidiana
 vitæ consuetudine habuit, dum exorcistæ cuius-
 dam efficacibus verbis Dæmoni, qui refoffum il-
 lud cadauer illudendo, ac si posset perdendo ma-
 rito obsederat, ab eundi necessitas imposita. Quæ cer-
 tè nulla imponi eo pacto poterat, si suo ipsa corpo-
 re inclusa anima fuisset; sed vti eum, qui quid iniu-
 stè occupat, leges facile de ubi patiuntur: ita & Dæ-
 monem ex insidiosa eiusmodi cadaueris obsessio-
 ne exturbari nemo adeò mirabitur, qui sciet quan-
 tæ sint adiurationum, atque exorcismorum in ea re
 vires. Hæc sunt Manes, ex Vmbraë Thyestis, Polydori,
 Tantali, Agamemnonis, Achillis, aliorumque he-
 roum, quas poëta circa tumulos suos obuersantes
 nobis decantant, id est, vt cum Eusebio²⁵ loquar,
 impurorum Dæmonum spectra, ac simulachra im-
 becillioribus Manium specie illudentia, dum infe-
 rias, parentalia, expiationes, atque alia id genus
 sacrificia

25.
 In refuta-
 tione sexta
 contra Hie-
 roclum.

26.
Apologia
secunda ad
fratres.

sacrificia sibi postulant. Cur enim (ait is) stultam istam ludens opinionem relictis beatorum insulis ad tumulum suum diuersari yellent. Cuius etiam erroris, atque insanix Iustinus Martyr ²⁶ eos redarguit qui se animas Orco suis incantationibus euocare profitentur; quod non aduertant pro Manibus Dæmones se excitare. Nam vbique vana adumbratio, imitatioque est veritatis potius, quam solida, certaque vlla eius expressio: multoque magis, vbi semel vita defunctum hominem, ac iam (quod aiunt) Ditis peculio annumeratum denuò in lucem ceu postliminio, reuersum nostris videre nos credimus oculis; ac iisdem corporis muneribus fungi, quibus integra, illibataque vita antè fruebatur. Rarum, & singulare est in hanc sententiam Petronij Armentarij ²⁷ factum in periocha ita descriptum, vt hic non queat cumulatus. Nam vt eum succuba Abrahel re expertura, quam de obsequendo verbis fidem dederat, ad vnici filij horrendam cædem impulerit; vt eius desiderium impotentius ferenti, ipsoque parricidij horrore penè ad insaniam adacto, sponderit vitam se puero redditurum, si id se supplex, ac venerabundus rogaret, vt iterata in speciem vita, e mentis que naturæ functionibus, atque officiis eum sibi prodigiosè superstitem per annum integrum ostenderit: vt denique nulla prius tentatum valetudine mors illum denuò occupauerit, reliqueritque confestim fœtore adeò grauem, vt nisi e minus, adeoque compressis naribus aspici potuerit, illic, & sigillatim, & copiosè demonstratum est. Quoniam tamen ea res quædam præterea habet animaduersione non indigna, vt

27.
Dalhemij
An. 1581.

quæ

quæ veteratoris Diaboli in assimulandis, effingendisque hominibus auuiditatem infinitam, atque inexplebilem contineant: & illis conclusæ, orationis angustiis commodè contineri non potuerunt omnia: non erit à præsentis instituto alienum aliqua præterea in medium afferre, quibus magis facti eiusmodi fides adiuuetur: causa innotescat: pateant insidix: euentus damnetur, atque improvidis, incautisque ad attentiores fugam exemplum deinceps proponatur. Ac primùm sicuti ambiget nemo, qui superiora legerit Ephialtes, atque incubos esse Dæmones, qui addictas sibi mulieres more virorum constuprent, ac comprimant: nam hoc semper morbum esse corporis, quo viæ spiritus animalis intercipientur, non facile cum Medicis senserim ita & hyphialtes, ac succubos esse, qui se viris habitu, specièque muliebri submittant, non erit creditu difficile: vtrobique enim peccati, quod vnum amant Dæmones, par est admissio, & alterum altero nihilo est factu difficilius: licet id quidem infrequentius eueniat; siue quia mulierum, quarum in hoc modestiam malitiosè imitantur, consuetudo non est viros de stupro appellare; siue quia ea coluies magis ex eo sexu est, quem consilij imbecillitas minus ab insidiis Diaboli tuetur, ac defendit. Et certè in tam multis, quæ hæctenus in manus meas peruenere, sortilegorum quæstionibus singulare, solùmque hoc succubæ fuit exemplum. Cui ne prodiret incomitatum aliud hîc adiiciendum sensui: quod à probatæ fidei viro Melchiore Errico Serenissimi nostri Ducis à secretis, & consiliis interioribus aliquando inaudiui. Fuit (inquebat ille)

Henamenij

Henamenij, me eius loci Dynastæ res procurante, fortilegus quidã, qui iussus à Iudice dicere, vti primùm esset ad tantam nequitiam abductus, ac quibus potissimùm artibus illum Dæmon ad se pellexisset. eam rē sic liberè, atque apertè esset elocutus. Cùm bubulcus ego prima luce hostiatim armentum cogere, atque vna è puellis quæ illud stabulis emittebant præ cateris animum meum amore titillaret, cœpi in eius cogitationem noctes, diēque esse intentior. Tandem euenit, vt eam mihi ardentius inter sola pascua animo volenti apparuerit similis occultanti se post dumetum. Accurro ad optatam prædam: assequor, atque ad eò amplector vel reluctantem. Tandem post aliquot repulsas, ea lege sui facit copiam, si se pro hera haberem, ac vel ipsum Deum illi posthaberem. Conditionem accipio: fruor: imo sic ipsa me deinceps cœpit frui: vt ex vno eius miser semper pependere arbitrio. Simile quiddam Philostratus ²⁸ refert Menippo Demetrii Cynici discipulo olim accidisse. Is, inquit, cùm Corintho Cenchreas proficisceretur, obuiam habuit quandam imaginem puellæ peregrinæ, lepidæ, ac vt videbatur, prædiuitis; quæ diceret se illius amore correptam, inuitaretque familiariter, vt vellet in domum suam diuertere. Ille igitur vicissim eius amore captus sæpè cum ea concubuit, ac iam de ineundo matrimonio cogitabat: Habebat enim ipsa domum regio ornata apparatus. Sed Apollonius cùm in ea domo singula considerasset, exclamauit Lamiam esse, quæ propediem esset adulescentem ad extremum vel deuoratura, vel insigni aliquo damno, atque iniuria affectura. Nimirum hunc

^{28.}
In Apollonij
Thyann. vita.

rum hunc Dæmon insidijs, captionibusque suis fructum ponit longè maximum, atque vberimum: Eumque præterea, quod improbi foeneratores facere solent, semper accessione aliqua nouæ impietatis cumulat, atque adauget: errorem (quod ait D. Hieronymus ²⁹) errore trahens, & semel flagitijs pollutos in eam magis, magisque ingurgitans. Huic adeò rei argumento est ea, in qua nunc versamur, historia. Nam primùm ad infandam libidinem, pestiferosque amores illectum scelerato vnicui filij parricidio obstringit: tum propter tanti facinoris conscientiam vltima ferè desperatione affectum ad impios cultus, qui nequitiarum omnium est cumulus, agit præcipitem, ipsum se interim talem demonstrans, qualem iam à prima sua præbuit origine: diuini scilicet honoris æmulum, atque affectatorem eximium. Volens Deus pietatis periculum in Abrahamo ³⁰ facere, ei aliquando apparuit, enumeratisque omnibus, quæ contulerat, beneficijs, Isaacum eius filium in victimam sibi poposcit. Ille igitur nefas ducens vlla in re Deo nõ obsequi assumptum filium iam ad destinatum montem deduxerat, ibique imperatum sacrificium erat facturum, nisi Deus ipse ei intercedens obstitisset, inclamans se non talem esse, qui cum vellet liberis crudeliter orbare, quem benigne patrem extrema senectæ fecisset: sed experiri tantum voluisse, an talibus iussis esset pariturus. Idem & simius Dæmon affectata à tam multis annis gestæ rei imitatione nunc facere gaudet. Et certè probabile est Abrahamis nomen cum de industria sibi hinc ascuuisse, vt esset in quo vel eo tenus illius facti veritatē

^{29.}
In proœmio
li. 11. commentario
in Zachariam.

^{30.}
Genes. 22.

aliquam referret. Euentus verò contrà documento fuit eius in hoc præcipuam fuisse curâ, ac studium, ^{31.} *Iou. ca. 8.* vt ad impiam filij cædem paternas manus contrâ insitam, atque innatam hominibus charitatem accingeret. Siquidem fuit is homicida ab initio. Diuinationes, vaticinia, Manium euocationes, ac pleraque alia id genus, quæ eius olim fiebant auspicijs incantamenta hominis alicuius solenni, festaque vel deuotione, vel maectatione fieri solita obseruare est apud Homerum in Vlysse: apud Silium in Scipione: apud Valerium Flaccum in Esone: apud Papinium in Teresia: apud Horatium in veneficis foeminis: Humanis quoque hostijs eius aras plerique omnes funestauerunt, qui eius cultui addicti fuerunt populi, vt Alexander ^{32.} *Genial. di. lib. vi. ca. 20.* prolixè recitat: maximèque priorum liberorum vt de Ericthæo Euripides ^{33.} *In Eruth.* & Plutarchus ^{34.} *Parallel.* de Aristodemio, atque Epebolo Pausanias ^{35.} *40.* de Mario, & Carthaginensibus idem Plutarchus ^{36.} *35.* & de nouæ Hispaniæ incolis, priusquam Christianæ veritatis lux eis vlla affulsisset, memorat Petrus Bembus historiæ Venetæ Lib. VI. vt hic etiam addam que de Iephte recitant sacra Biblia ^{37.} *In Messenicis.* Qui cum in Ammonitas mouens vouisset si victoria potiretur, se quicquid redeunti sibi primum domo occurrisset sacrificaturum: ac vnica reuertenti filia virgo adhuc facta esset obuiam. eam nihilominus in holocaustoma obtulit. Nam licet maectatam Iosephus ^{38.} *De sera numinis vindicta & in Imperate. Apo.* crema- tam Zonara ^{39.} *37.* Sabellicus ^{40.} *Eud. 11.* ad aram pro hostia immolatam autument: tamen non defuerunt, qui ex Hebræorum ^{41.} *Lib. v. an. viq. c. 11.* quorundam sententia hoc sic intelligerent, vt inter dicatas Deo virgines tantum conclusa

conclusa fuerit: ac sic (quod aiunt) ex hominum societate, ac vita communi ceu morte subducta, atque exempta. Nam & à patre, priusquam eo voto defungeretur, impetrasse narratur, vt sibi liceret virginitatem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare. Et certè Omestem Deum, qualem Plutarchus ^{42.} Bacchum prædicat, istud magis decet: Ac si tale illud fuit, quod ego tamè nihil hic statuens Theologorum iudicio relinquo, neque legitimum neque Deo gratum sacrificium fuisse, cum eodem Iosepho ausim asserere. Porrò hæc de Petro Armentario certa, atque indubitata historia est: vt ad Duumuiros Nanceianos peruenit suis quæstionibus, probationibus, atque argumentis instructissima. Cuius prætereà fidem plenissimè confirmauit, quod loci incolæ de pueri ad vitam per speciem reuocatione suis se oculis vidisse apud multos prædicauerunt: Nam quantum attinet ad stupri consuetudinem, quæ fuit Armentario illi cum succuba, aliunde, quam ab illo, eius rei veritas resciri non potuit. Germanum est illi parricidio quod sequitur exemplum de Bertranda Tonstrice ^{43.} quæ cum Cremer Iacob filium malè odisset, quòd sibi sublatam ab illo furto pecuniam suspicaretur noctu domum eius ingressa, effractis à præuio Dæmone foribus, venenata potione illum necauit. Prælucebat operi cum violaceo lumine vxor Stoffel Pannarij: gestabat in nigra testa venenum vxor Quirini Lanionis: caput, quo potio in os certius iniiceretur, cohibebat Briccius Merg ^{44.} ipsa immisericors mater infundebat. Quod & idem Briccius, cum eodem die quo illa de se apud quæ-

^{42.}
In Pelopida & Themist.

^{43.}
Forpachij. v. 11. Cal. Sept. 1587.

^{44.}
Ibidem, eodemque die.

storem responderet, ita euenisse asseruit: hoc ad rem magis confirmandam addito argumēto, quod prius sublata stragula filij artus illa illeuisset, ne tam facile attrētatus excitaretur. Dominica Zabella ⁴⁵ se quoque inquinauit, non solum filij, sed & coniugis parricidio. Alexia Belhoria ⁴⁶ vnum item, & alterum maritum veneno sustulit. Eodem enim loco habent & cædes, & parricidia: estque illis æque acer, ac præsens animus ad vtrumque: ita omnem omnino humanitatem, pietatēque exuerunt.

^{45.}
Rogeuilla
in agro Ten
trao. An.
1583.

^{46.}
Blasinuilla
ad aquas.
xvi i. Cal.
Feb. 1587.

Luem istam sortilegij sæpè in liberos ipsa parentum labefactione, ac veluti contagione demanare: dum scilicet Magistellorum suorum gratiam eo facto mire illi student. Ac quomodo et atis excusatione male id crimen a quibusdam in pueris defendatur: tum propter suam atrocitatem, inhumanitatemque: tum quod eius vnquam deponendi spes ferè omnis sit erepta, atque oblata.

C A P. II.

In finita, atque inexplebilis semper fuit Satana lauiditas: sic vt in quam familiam semel pedem intulerit, inde vnquam nisi ægrè retulisse auditus sit. Et hoc quoque inter alia indubitatum, certūque indicium semper habitum est contra eos, qui sortilegij postulati, ac delati sunt: quod reperirentur ijs editi parentibus, qui illius criminis ante fuissent damnati.

^{1.}
Seneca in
Hippolyt.

*Redit ad authores genus,
Stirpemque primum degener sanguis refert.*
Et hæreditarij criminis exempla quotidiana apparens

parent in liberi. Siquidē Dæmon præcipuè satagit suos indies numero cumulatiores vt habeat. Quæ res illi in procliui magis esse nequit, quam si eos, quos iam in potestate habet, ad liberorum talem corruptelam adigat, atque impellat. Nicolæa Morelia ² nondum puberem se ad nocturnos Dæmonum conuentus a patre fuisse deductam fatetur. Alia est, quæ quamuis nondum eius ætatis esset, quæ muliebris patientiæ legem posset accipere: dicit tamen se procul a matre amandatam fuisse in densam syluam, vbi lepidum adolescentem nancisceretur, quem illico facile deperiret. Quod & ita vt prædixerat, euenit. Sed vt illum in amplexus admisit, sensit illico se illusā: visa est enim sibi è marmore statuam aliquam complecti: ad eò rigidus, ac grauis incumbebat. Hennezelio parētes Erricus ³, & Catharina succubam dederunt in vxorem, quæ se Schuartzbourg nomine vocabat. Ei quantum illi primo accessu aduertere licuit, crinale, & vestis erant atrii coloris: pedes equinis vngulis deformes. Nec eam tamen ob id minus deperit: sed statim concubiis voluptatem sacrorum omnium abiuratione audivissime de pactus est. Verum quasi in frigida oppletam specum immisisset re impedita, atque imperfecta pudens, ac dolens abiit. Domineus Petronius, cum in huiusmodi animum ætatis duodecim annis attigisset, in idem ad nefarios illos coetus a matre, vt vxorem diceret, est perductus. Nam & illi matrimonia frequentari aiunt. Coleta Piscatrix ⁴, ac plebsque alia. Imo Bernanda Tonstrix, & Sinehen Maya Spetichon ⁵ retulerunt inuervisse se eius in nocturnis, cum forte de nocte ibi fierent, coniugum.

^{2.}
Serræ
xiiii. Cal.
Feb. 1587.

^{3.}
Verguilla
mense Iul.
1586.

^{4.}
Giruncu-
rie mense
Octo. 1586.

^{5.}
Manery
viii. Id.
Mai. 1585.

^{6.}
Forpachij
vii. Cal.
Septem.
1587.

7.
Hess Pitte-
Langj xv.
Cal. Octo.
1590.

8.
Rappa se-
cundum
Monerium.
prid. Id.
Jul. 1587.

9.
Huecuria
mese sept.
1586.

vbi fontes eius regionis in crucē agi solerēt. Ac pro solito munusculo satis fuisse vocatis nuptæ in anū pronō ore sufflare. Refert & Agnes Theobalda 7. præsentem se adfuisse, cum Cathalina, & Eugel ab Hudlingen Beelzebub suo vnantem, & altera solenniter nuberent, in illiusque nuptiis quantum meminerat appositas fuisse è nigra caprea assas carnes. Dominica Falluxa 8, cum iuncos religandæ vitæ vnâ cum matre diuelleret, ac humi iacentes se, vt fit, à labore recrearent: coepit post aliquot sermones illam mater monere, ne ad vllius rei aspectum formidaret, si quæ se forte insolentior ostendisset: nihil enim ab illa futurum periculi. Ac cum hæc dixisset, momento astitisse humana formam aliquid, quod aspicientibus appareret calceario homini simile: erat enim incinctus ventrali sparsim pice contaminato, à quo tandem, cum esset in eius verba iureiurando adacta, ac in nouæ militiæ signum iniecto in frontem vngue notata, tandem est compressa, ipsa vidente matre: quæ & vicissim se illi stuprandam præbuit præsentem se filia. Inde iuncti manibus in orbem aliquandiu tripudiauerunt: tandem accepta, vt videbatur pecunia (nam paulò post retractata puluis esse coepit) dilapso in auras incubo ad sua discessere. Matthæus Amantius Roreratius 9 scelus hoc sortilegij abs se excusatione ætatis apud Quæsitorem deprecans; conque rebatur se primum eo obligatum fuisse illæ ætate, qua nihil adhuc ipse poterat, quaque per imbecillitatem alieno imperio etiamnum erat obnoxius. Nam vix dum è pueritia egressum vnâ cum fratre, & sorore à matre abductum aliquo quasi ad con-

fanguinei

fanguinei sponsalia, atque ibi infcios rerum simul coactos se Dæmoni addicere: postquam esset ille multa prolixè ad maiores illecebras pollicitus. Iis & consentaneum est quod sequitur. Adornabant carnifices tormenta, vt à Barbara Gilera 10 criminis istius confessionem exprimerent: Ea illa sedatè intuens, ac despiciens. Quæ hæc (inquit) demencia est sperare à me per vim quicquam extorqueri posse: quæ si velim vestros quanto seuque conatus facile prohibeam, atque eludam ea quæ mihi expeditissima est aduersus omnes cruciatus tolerantia: Sed iam vos lubens ista molestia libero. Nam quod me meus ille Magister non cessat obtundere, vt quatuor mihi è multis superstites liberos adhuc tenellos eius tyrannidi adiciam; certum est tunc me crudelissimæ morti potius offerre, dum è talibus miseris, quas hactenus passa sum, pusiones meos eximo. Si enim euado isto non conuicta iudicio, hoc etiam restat: aut ab illo morte ipsa duriora pati aut illud de charissimis liberis etiam ingrattam, atque inuitam facere. Eiusdem & argumenti est quod sequitur: Francisca Hæquart 11 vix annorum septem filiam Janan nomine, vt se tandem simili molestia liberaret. Dæmoni addixerat: idq; inter alia admissa quæsitore fortè indicauerat. Cum & ei rei consentiens esset filia testimonium, fidemque præterea maximam facerent ea quæ ipsa de nocturnis, quibus intetfuisse se dicebat, sagarum conuentibus certa, ac propria afferebat: coepit & omnium opinione eiusdem criminis cum matre manifesta teneri. Sed quia indigna ea ætas videbatur, in quam lege ageretur (nam nec vllum malum

10.
Huecuria
mese Sept.
1587.

11.
Ville ad Io-
nam ANN.
1581.

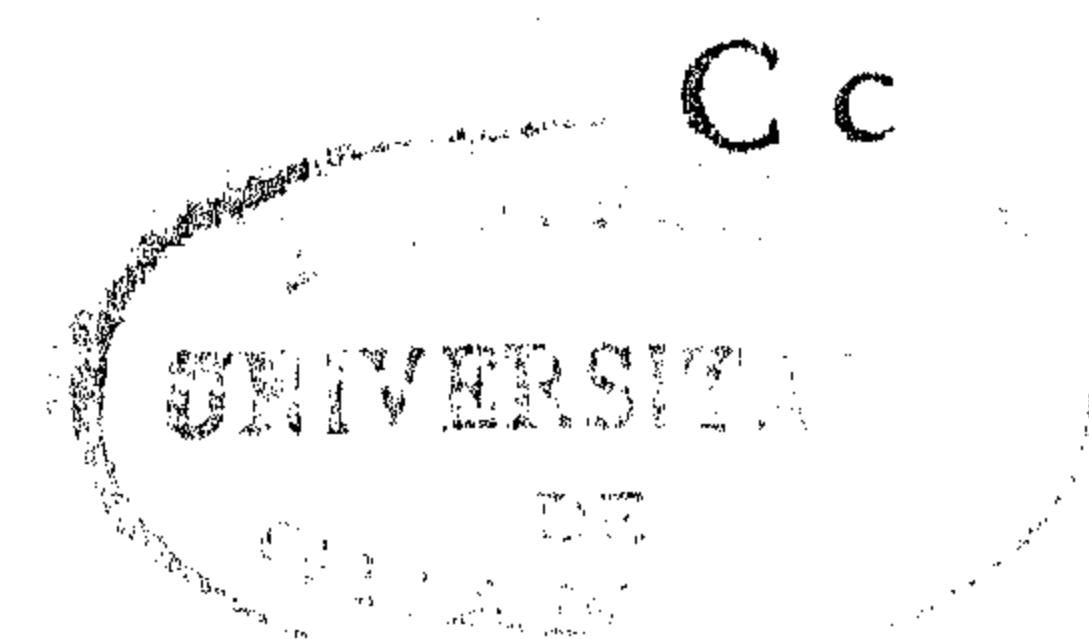
malum venenum adhuc fecisse inueniebatur) recepit loci domina curaturam se, vt ab infanda illa consuetudine, quam sanctissimis fieri posset, institutis abduceretur. Ergo supplicio affecta matre sic apud matronam quandam seruata, ac monitam per aliquod tempus habuit, vt respicere, ac pristinam libertatem, excusso Dæmonis iugo, recuperasse omnibus videretur. Sed malum, cum nocte quadam inter ancillas media suo more decumberet, sublimem illam Dæmon rapuit, quasi secum ablaturus: fecissetque, vt creditum est, nisi ab ancillis allatum esset impedimentum, in clamato sapius nomine IESU. Sic disturbatus prædam inter tabulati tigna prædictam, ac pendentem reliquit, atque abiit. Nec id commentum fuit ancillarum vanam in vulgus rumorem spargere gestientium, sed ipsa rotius viciniae, quæ ad illarum clamorem accurrit, oculis res cognita, ac perspecta. Tum in filia stupor, ac conseruatio miserabilis, in ædia, silentium, vigiliæq; octo dierum, ac noctium perpetuæ satis indicio fuere, nihil horum per fraudem, & malitiam affectum, excogitatumque fuisse. Nam vltra septimum diem incolumi vita non posse perferri famem auctor est Plinius ^{12.} Quod si ad vndecimum trahi aliquando contigit, quemadmodum & is annotauit, id vti, quod modo narratum est, præter naturam euenisse fatendum est. Exteruunt & alij plures nostra memoria sic ab ineunte ætate in malam rem à parentibus abducti, quos quoniam doli iam capaces videbantur, censuimus nos. Dum uiri damnandos, vt nudi tæ virgis caderentur, circum eum locum, vbi viui parentes comburerentur. Quod

12.
Hist. natu.
lib. xi. cap.
ultimo.

Quod & ab eo tempore ferè sic est vsurpatum. Sed ne hac quidem ratione vnquam putauim plenè legibus esse satisfactum: maximè si, vti post dicitur, ætas iam doli capax reperiatur, & constet illos venenum malum fecisse: verum oportuisse præterea, quo publicæ securitati consulere, è naturæ humanæ finibus illos eijci, atque extrudi. Nam quod pœna ad fontium emendationem, correctionemq; etiam adhiberi solent, verendum est ne hic frustra fiat. Experientia enim deprehensum est eos, qui sic in potestatem Dæmonis transferunt, rarò nisi morte illi adimi: adeò tenax, & sui iuris dominus, sicque agrè quicquam de suo remittit. Quod si ad exemplum res pertinet; quæ commodior ad nequitiam fenestra aperiri, quæ impunitatis spes maior offerri, aut dari potest, quàm si tanti, tamque detestabilis sceleris iusta, ac legitima aliqua excusatio admittatur? Viderint igitur qui earum rerum iudicia exercent vtrum leges, quæ ætatis imprudentiam excusant, ac misereſcunt, rectè ei malo cõueniant, quod sit non modo desperatum, sed etiam cum ætate vires adaucturum: cum & in alijs longè leuioribus delictis vltimam sæpè legum tam diuinarum, quam humanarum seueritatem adhibitam legamus. Quadraginta duo pueri à duobus vris sunt lacerati ^{13.} ea solùm causa, quòd Eliseo proteruè illulissent dicentes: ascende calue. Trebius Germanus legatus de impubere sumi iussit supplicium, vt Marcianus ^{14.} libro vndecimo de publicis iudicijs obseruauit: quod cum ad pedes domini cubaret, cum occideretur, eius tamen cadem non prodidisset. Athenensium etiam celebratur iudicium, quo

13.
Quanto
Reg. cap. 2.

14.
l. Excipiuntur.
ad senat.
Syllama.

nondum ephēbus capite damnatus fuit: quod cornici oculos eripuisset. In hoc enim, qualis erat ætate adulta futurus, specimen amplissimum dederat. Quæ res & superioribus annis me, collegasque meos impulit, ut nondum septendecim annorum furem in crucem agendum pronuntiarem: quod iam tertium virgis cæsus, ac etiam alterum inustus humerum, pergeret tamen furtis, latrociniiisque vitam traducere. Eodem affectum supplicio Senatus Parisiensis sententia vndecim annorum puerum: quod æqualem ictu lapidis necasset, ac mortui cædaver occultauisset, memorat Bodinus ¹⁵ in sua Dæmonomania. Denique, ut eò, vnde modò digressus sum redeam, æquum non est vnus salutem multorum innocentium, ac immeritorum aperto discrimine redimi. Nam dubium non est, quin quod adhuc ignari rerum ex aliena patrant libidine, id pro sua, vbi ætas iræ, vltionisque cupiditates plenè accēderit, ardētissimè sint executuri. Et Mærandri in hoc criminis genere sententia semper probabilior visa est: Salutari seueritati postponendam esse inanem speciem clementiæ ¹⁶. Item Sexti Cæcilij apud Gellium ¹⁷ acerbitatem vlciscendi maleficij benè, atque cautè viuendi disciplinam esse. Non deessent exempla, quibus pueritiam illam à veneficio instigantibus parentibus, nō temperasse facilè ostendi posset: Memini enim legere me in istiusmodi reorum quæstionibus, qui fatebantur se in extremis ynguibus venenum habuisse asconditum, quod à parētibus accepissent, eiusque affricu inter colludendum æquales sæpè infecisse, ac necasse: sed nec personas, nec tempus nunc dicere va-

15.
lib. 111.
ca. 5.

16.
Cic. Epist.
11. ad Bru-
cum.

17.
lib. xx. ca.
6.

cere vacat: quòd cum ea legerem non esset adhuc consilium hæc scribere. Vnum tantum suppetit, quod hæc iam in lucem edituro ad hoc iudicium nostrum Duumuirum est delatum de nondum septenni infante Laurentio Arselaiensi ¹⁸, quem non modò constitit ex ipsius etiam disertis verbis ad nefarios Dæmonum conuentus à parentibus fuisse deductum, vbi vertendo veru, assandisque carnibus minister adhibitus fuerat; sed & ab ingerente se Magistello, qui sibi Verd-Ioli nomen fecerat, venenum non semel accepisse, quo eorum qui vel leuissimam exhibuissent molestiam iumenta deinde necasset: vti euentus ipse comprobauerat. Hic controuersia inter Duumuiros, & dissensio fuit non parua: quid de eo, qui hæc sic perpetrasset, esset statuendum: contendentibus nonnullis non esse diutius in hac hominum societate ferendum, qui ad humani generis capitalem hostem tam turpiter desciuisset: Non videri commiseratione dignum, qui nihil ipse cuiusquam, cui nocendi libido fuisset, esset misertus: Eius vitæ non esse parcendum, qui alijs vitam per summam iniuriam ademisset, ac quod viueret, nisi Deus prohiberet, esset ademturus: *καταρα* illum esse, ac vltimæ execrationis hominem, cui ne legibus quidem paganorum, qui tamen pietatem vti nos non coluerunt, partem vnquam fuerit: Tanto flagitio contaminatum, vti pecus, ad quod accessit mulier ¹⁹, haud dubiè interficiendum esse, ne quid supersit, quod adeò execrandæ, ac detestabilis rei memoriam vnquam refricet: Innocentiam consilij, quæ alioqui infantes tuetur, nullam dici, ac defendi posse ²⁰: vbi per-

18.
Serra. v.
Cal. Iun.
1591.

19.
Cap. Mu-
lier. xv. q.

20.
1. infans.
ad leg.
Cor. D.

seuerantia animi iudicium ostendit, quam nemo in eo fuisse negauerit, qui acceptam iniuriam ex interuallo ad animum reuocauerit: ²¹ clā quoq; ²², ac timidè, uti qui malæ rei sibi sunt conscij vltus fuerit. Factum vbi atrox apparet iam non domesticam disciplinam, atque animaduersionem, qualis solet esse in pueros: sed iudicium notionem, ipsamque legum seueritatē exigere ²³: Impunitatem delicti propter etatē non dari ²⁴, si modò in ea quis sit in quam crimen quod intēditur cadere potest: at tale id esse, quo de nūc agitur satis ostendere inimicitias, furta, mēdacia, æmulationes ac periuria eius, ceu *προνυμνα* peccata, quibus tamen nemo inficiabitur obnoxiam esse puerilem illam etatem: vnāque ex omnibus venire ante pubertatem non tentari, quòd ad eam scilicet vires nullæ adhuc satis sint validæ, atque efficaces. Quod & sensit Gregorius ²⁵ in antiquis. Denique hoc nunc vsuuenire, ut septennes pueri ad fraudem callidiores reperiantur, quàm qui olim rudioribus adhuc sæculis suam pubertatem erant affecuti. Iam ut verè dici possit adeò præcocem præmaturamq; in pueris nunc esse solertiam ac perspicacitatem, ut earum malitia etatem (quod loquuntur Iurisperiti) facilè supplere inueniatur. Contrà qui ad mitiorem sententiam inclinabant: Non videri eum ad hostem transiisse, qui quid ageret ipse non intelligeret: Quam etiam ob causam olim tyroni ²⁶, qui primùm defertor fuisset, ignoscebatur utpote disciplinam adhuc ignoranti. Immisericorditer, duritèrque quicquam ab eo factum non præsumi, cuius ingenium, ac mores nihil æquè, ac crudelitatem abhorreant, atque

21.
l. Diuor-
tium. 11.
de Diuor.

D.

22.
l. diffama-
ri de Ingen.
& manum.

C.

23.
l. vnica,
De emend.
prop.

24.
l. Impuni-
tas, De
pen 6.

5.
Cap. 3. de
del. 3. puer.

26.
l. 2 §. qui
militia. l. 3.
sub f. de re
milit.

atque abominètur: Cædium autè, vulnerum, incendi-
diorum, aliarumque id genus calamitatum aspe-
ctum non ferre pueros: sed statim alienis malis illa-
chrimare, atque ingemiscere ipsa experientia satis
esse manifestum: ut si adeò quid secus fecisse repe-
riantur, id prodigio simile existimandum sit, cre-
dendumque potius in eo illos voluntatem suam
nullatenus accommodasse: cum tamen nullum si-
ne ea crimen vnquam contrahi possit. Non magis
illos necis cuiquam afferre causam, quàm ferrum,
fustem, lapides, venenum, aliāque quæ ad alterius
perniciem adhibentur instrumenta, in quæ tamen
sanus ideò sauit nemo, quod ad cuiusquam cæ-
dem, atque exitium vsui fuerint, & adiumento.
Nam hoc sit canum in ore proiectum mordere la-
pidem, eo qui vibrauit omisso, ac neglecto. Sacrata
equidem olim capita, ac deuota fuisse Dijs Mani-
bus, quæ impune à quouis occidi, ac violari pos-
sent: sed ea illorum fuisse, qui se volentes, ac scien-
tes ei detestationi vltro obtulissent: pactis videlicet
per annum cibus publicis, ac purioribus: idque vel
lustrandæ patriæ: vel expiandi alicuius sceleris, mor-
bi, ostenti causa: uti fuit caper ille emissarius apud
Hebræos ²⁸: sed eorum omnium nihil in puerum
illum rectè dici posse, qui nihil mercede spon-
derit: qui non sit periculum publicum, aut scelus
alienum morte luiturus: in cuius denique supplicio
nullum aliud exemplum statui possit, quàm quo
naturæ ipsi probrum inferatur, quæ consilio pri-
mam hominum pueritiam non satis proinde in-
struxit, ac munuit. Quod pecora etiam, quæ semel
nefanda hominum libidine sunt foedata, ac conta-

27.
l. 1. ad leg.
Cornel. De
Sica. C.

28.
Leuit. c. 15.

minata iubentur interfici, ac eorum memoria ob-
brui. nō eandem habere rationem. Multum enim
interesse cæde perimatur, quod ad cædem iam na-
tum est animal: an vita adimatur homini, cuius
causa cæteris animantibus natura vitam concessit,
ac tribuit. Nec leges ipsas omnibus easdem poenas
ob eadem facinora semper irrogasse: sed huic pro
dignitate, atque amplitudine minuuisse: illi pro te-
nuitate, humilitatēque adauxisse, ac cumulasse; æ-
qualitate enim (inquit Plinius) in ferendis senten-
tijs nihil inueniri posse inæqualius, Indignè igitur
eum facere, qui homines, belluāsque eodem iure
cenferi postulet. Nihil innocentia, simplicitatēque
puerorum aduersari, quod acceptæ iniuriæ diu re-
miniscantur: quod eius referendæ occasionem li-
benter arripiant: quod caueant in facto deprehen-
di. Nam & hoc bruta animantia facere, quibus ta-
men ob id nemo rectè vllum animi iudicium tri-
buit. Atrocitatem ²⁹ facti ex affectu facientis con-
sistere: ob idque eum, qui occidit, cum vulnerare
tantum vellet, mitius legibus puniri: in impube-
rem autem nondum doli capacem agi iniuriarum
non posse: tantum abest, vt de earum grauitate
quæstio ei moueri debeat. Siquidē eius, quod non
est, nullas esse qualitates iura vbiq̄e prædicant.
Frustra igitur hîc distingui inter domesticam dis-
ciplinam, & exempla publica; cum non minus re-
pugnet iuri, quod in porportione constitutum est
(ἀνάλογον vocat Aristoteles) ætate adhuc tenera in-
fantem palàm, ob factum homicidium, supplicio
affici, quàm adulta hominem ob id ipsum virgis
domi cædi, ac castigari. Omnino infantiam doli
expertem

29.

l. 1. §. 1. de
iniurijs. D.

expertem esse; nec quicquam, quod malitiæ impu-
rari debeat, in eam cadere posse: Sic enim eum se
admodum impuberem siue *περὸν ἡλικίαν* Demo-
sthenes dixisset, rectè eo dixisse adnotauit Vlpia-
nus ³⁰, vt intelligeretur non fuisse adhuc doli capa-
cem: Nec quicquam contra facere videri, quod
virgarum metu mētiantur pueri: æqualibus, si quæ
intercedit contentio, inuident: moderatores ægre
ferunt, ac sæpè oderunt: manus ab alieno non ab-
stinent. Nam hæc rudimenta tantum esse vitio-
rum, atque incunabula, non etiam confirmata,
quæ humanis legibus coerceri, ac vindicari oport-
eat crimina, ac peccata. Porrò quod nunc matu-
rius quàm olim sapere, atque intelligere dicantur
hanc veterem esse multorum temporū querelam.
Damnosa quid non immittit dies?
Ætas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mor daturos
Progeniem vitiosorem. ³¹

Cuius sententiæ authorem Horatium multis post
annis secuti Saluius Iulianus ³², Domitius Vlpia-
nus ³³, Iulius Paulus ³⁴, ac Iurifconfulti alij plerique:
omnes tamen negauerunt pupillos doli esse ca-
paces, nisi qui essent propè ipsam pubertatem, id
est (vt interpretur Callistratus ³⁵) quibus semestre
tantum tempus ad pubertatem deesset, vel ad sum-
mum annus, vt explicauit Galenus in Aphorism ³⁶:
Neque enim eos ante id ætatis delectum rerū ha-
bere vllum; Denique ³⁷ venia dignum videri, qui
aliquid ex eius præcepto facit, cui necesse habet pa-
rere. Quantum autem parentibus liceat in liberos
tenellos adhuc, atque obnoxios omnes qui volent
memoria

30.

l. 3. §. 1.
De sepulch.
viol. lac.
Cuius
obseruat. l.
VI. cap. 22.

31.

Horat.

32.

l. apud §.
si quis cum
tutor. de
Do. excusa.

33.

l. Impube-
rē De furt.
l. Heredib.sub f. de
Dolo.

34.

l. 4. de tri-
but. actio-
ne.

35.

l. non tan-
tum in p. de
exc. tuto-
rum.

36.

III. Apho-
rism. 20.

37.

l. in frau-
dem, De his
quæ vt in-
dig. auf.

memoria repetere, quales ipsi ea ætate fuerint, facile iudicabunt. Et secundum hanc sententiam quod mitiorem interpretatione habere videtur, est pronuntiatum. Verum quod ea animi labes vix elui posse dicatur, ac si qua tandem ratione queat, præcipuam eam esse, quæ posita est in quotidianis eorum monitis, ac institutis, qui se à communi hominum vita ad duriorem, rigidiorémque pietatis cultum contulerunt: visum est includi cum oportere in Paulianorum cœnobium quod eo loci, ubi reus agebatur, nec non ita pridem extinctum est. Plerosque enim omnes dicere nullam spem bonæ mentis reliquam fore: nec esse quod prætereà expectaretur, si non ea via resipisceret. Quod faxit Deus Omnipotens, Deus luminū, misericordiarum ac spirituum pater, ut tandem homines quod deinceps sequantur in iudicando exemplum habeant, & certius, & planius. Nā certè ex eo, qui adhuc extitit, sortilegorum numero nemo quod sciam auditus est, qui se ad bonam frugem recepisset. Sed contra vno ore ferè omnes autumant sibi, postquam semel fidem Dæmoni suam obstrinxerunt, non licere impunè eam vnquam fallere. Ac siquādo id faciendi subeat libido, aut illius tædium aliquid eos capiat, fortè quod promissa non perficiat, quod intolerabiliter sæuiat, quod instet vbique importunus: non licere tamen id facere propter eius iuges, assiduasq; dehortationes, minas, verbera. Quod & Ioannes Bursarius³⁸ hoc ipso mense frustra se sæpissimè tentasse asseueravit.

^{38.}
Dombrotij
XIII. Cal.
Augu. 1591.

*-facilis descensus Auerni:
At reuocare gradum, superasque euadere ad auras*

Hoc

Hoc opus, hic labor est.

Ista tamen fateamur oportet omnia ex Dei omnipotentis motu pendere, & arbitrato. Eamque emergendi difficultatem non tam esse ex assiduitate Dæmonis, quàm ex eo quod iusto Dei iudicis deserti Sortilegi & eius gratia spoliati suo opte robore ac viribus non possunt se eius vinculis expedire.

Humanis cadaueribus sortilegos abuti ad sua maleficia: præsertimque, si quæ sunt vel abortu egesta, vel supplicio interfecta, vel denique cæde aliqua indigna, atque inhonesta perempta.

C A P. III.

Sortilegos sæpius humanis cadaueribus ad maleficia sua abuti authores sunt Porphyrius¹ in libro de sacrificiis, & Pfellus in eo quem scripsit de Dæmonibus. Nimirum (inquiunt) quia animæ liberatione terrenæ contagionis iam factæ vaticinatrices: contagionem tamen aliquam è superiore contubernio adhuc retinentes, circum corpora volitare, atque obuersari creduntur. Quod mihi neutiquam fit verisimile: Nam nec vllum vnquam desiderium est eius custodiæ, vnde quis euaserit, nec defæcato, ac puritatem suam demum adepto animo cum foetido, ac putido corpore vlla necessitudo rectè intercedere potest: & omnino tanta morte fit vtrinque secessio, donec manifestamur coram tribunali Christi, quanta vnquam dari vel cogitari queat². Credibile est igitur hæc ita consulto, ac malitiosè à Demonibus esse adinuenta, ut

^{1.}
Cap. de vero cultu.

^{2.}
Ca. 5. II. ad Corinth. vers. 10.

D d

3.
Annal. lib.
11.

4.
lib. 11. de
Asino aure.

naturam humanam magis, magisque ludificantes eius reliquiis ad eam, quam moliuntur mortalium perniciem maiori cum contumelia abutantur. Reperiebantur (inquit Tacitus³ de Pisone veneficij suspecto loquens) solo, ac parietibus erutæ humanorum corporum reliquiæ, carmina, & deuotiones, & nomen Germanici plumbeis tabulis insculptum: semusti cineres, ac tabe obliti, aliæque maleficia queis creditur animas numinibus infernis sacrari. Quod & Apuleius⁴ attigisse videtur, dum causam recenset, ob quam cadauera Larissæ in Thessalia peruigili noctis custodia seruari solebant. Nimirum (inquit) ne sagæ mulieres, quibus ea regio abundabat illa contumeliosè demorsicarent, præsegminaque ad exitiabiles viuentium fortunas conuerterent. Hoc & nostræ ætatis maleficis hominibus moris est facere: præsertim si cuius supplicio affecti cadauer exemplo datum est, & in cruce sublatum. Nam nõ solum inde fortilegiis suis materiam mutuuntur: sed & ab ipsis carnificinæ instrumentis, reste, vinculis, palo, ferramentis. Si quidem iis vulgi etiam opinione inesse ad incantationes Magicas vim quamdam, ac potestatem. Mulierum quoque fœtus abortione egestos nulla alia probabiliore causa itidem vsurpant: alij quidem è detracta eorum cute mēbranulas adaptates quibus barbaro, ac ignoto aliquo caractere inscriptis demum vtantur ad ea, quæ maximè cupiunt, consequenda. Qua de re Agrippa, Petrus de Abano, & Picatrix tres damnatæ, Magiæ proceres plura, quàm è re hominum sit, præcepta reliquere. Alij verò totos, integrósque decoquentes; dum vel in cine

in cinerem ariditate abeant: vel in massam adhibitis, ac commixtis quibusdam aliis coalescant. Quod & Baptista Porta Neapolitanus⁵ in libro secundo Magiæ naturalis obseruauit sua ætate factum. Id genus *φαρμακοποιῆς* membratim in sua facinora abortus diuidentes, non modò ab obstetricibus, verùm etiã à meretricibus proditos retulit Plinius⁶. Et hodie frequentes habet, quæ sub Lotharingica ditione est, Alemania: vti sæpè deprehendi ex eorum quæstionibus capitalibus: Anna Ruffa⁷ agnoscit operam suam commodasse se Lollæ cuidam veneficæ in eruendo eiusmodi cadauere, quod ad fani Dufani maiorem portam recenti funere obrutum fuerat; atque ex eius exusti cineribus medicasse potionem, qua deinde ad certam eorũ, quos vellent peremptos, vterentur perniciem. Catharina Metensis⁸ addit se ad ingratiorem saporem admiscere solitam lupinum, filices, inulas, fel bubulum, fuliginem, & si quid est quod amarore superet. Nam etiam inuitis & obnixè reluctantibus ea in os ingerunt, vti alibi dicitur. Briccij Meg⁹ conueniens est huic testimonium, de refosso scilicet infantis cadauere, quod eius pater (huic erat nomen Faber Vvolff) pridie extulerat: In hocque tantum diuersus est à superiore, quod non assatum in cineres, sed elixum in massam confecerit, quo commodius inde vnctionem pararet. Ossa porrò in cinerem redegisse aspergendis nemorum arboribus, vt glande sua deficerentur. Fuxenæ Eugel¹⁰ ab hoc non est aliena assertio, dum narrat eiusmodi cineres in ventos cum execratione, ac deuotione spargi solere: vel ad vrendos arborum

5.
Cap. 6.

6.
lib. xxviii.
cap. 7.

7.
Dufa Cal.
Octo. 1586.

8.
Ibidem
prid. Non.
Sept. 1586.

9.
Forpachij
vii. Cal.
Sept. 1587.

10.
Bulacij mē
se April.
1586.

11. *Hamburgij Non. Iun. 1590.*
 flores: vel ad interficiendas segetes. Maria Ioánis¹¹ Sartoris in Metzger Esch cōmorantis vxor recitauit Ioánetam Soniaus Mathes vxorē, cū partum in-tempestiuē eiecisset, eū clā in quo habitabat cubiculo defodisse: Sed cū id olfecissent sagæ quædam, eum illas postmodū refodisse, atque in vnguētum confecisse: vnde & ipsa scopas aliquando illeuisset, quibus insidens sublime illico esset elata, atque in Bruch (is dictus comitiis locus erat à Magistello suo Roufgen) deportata. Vvelch Antonius¹² idē quoq; sibi narratū retulit ab Gros Nichel, & Belskess, vxoribus vtrāq; ex sortilegij societate notissima sibi fœmina non ad eō pridem refodisse se è cœmiterio Guermingenfi duo eiusmodi cadauera, quæ parētes Bernhardi, & Antonius Leichen recens humo condiderant, eāq; igne cōsumpta in Magicos suos vsus conuertisse: refecto prius vnā cum humero, costisque continentibus, dextro brachio: in vsu scilicet luminis, si cui de nocte venenatam potionem fortē vellent infundere. Res hæc prodigio est, & fabulæ similis. Extremi eius membri digiti flamma sulphurea, ac violacea tantisper ardebant, dum perfectum, absolutūque esset, quod aggrediebantur negotium. Eāque demum extincta tam integri, illibatique restabant, quàm si lumini fomitē nullum ante præbuisent. Idq; quoties opus fuerat cum eadem digitorum incolumitate repetitum fuisse. Quod & Bernhardi¹³ illius vxor non multo post quàm hæc ab illo prodita sunt, totidem ferè verbis retulit. Nihil etiam inficiata, quod in proprij partus contumeliam flagitium admiserat: dum illum in Magica sua portenta sic ipsa mi-
 ferè

12. *Guerminga. XIII. Cal. Jan. 1589.*

13. *In Guermingen. XIII. Cal. Feb. 1590.*

serè dilaniauit, torruit, atque aboleuit. Equidem qui volet superiorum temporum res gestas memoria repetere, quotidianas etiam, ac vulgares attentius considerare: neque exemplo res hæc noua: neque, quam quæ Dæmones quotidie edunt miranda plurima, à fide alienior videbitur. Refert Plinius¹⁴ vidisse se, cū vigilias pro vallo ageret in-hærentem militum pilis fulgorem stellæ effigie, & antennarum cornibus ignes hinc inde sæpè sine damno infedisse, quos eius temporis nauæ Castorem, & Pollucem: hodierni (vt audio) Diui Anselmi ignes vocitant: Sed esto, habeant hæc causam ab exhalationibus terræ, vel maris, quæ extremis lignis adherentes agitatione flammam concipiant. Detur lignorum eas oras, atque extremitates, ceu magnes ferrum trahit, ita expirationes ille sugere, ac morari: qui fit vt ignis cæterarum rerum edacissimus, huic tamen ad exardescendum atque iacturam tam facili parcat, ac ne leuissimum quidem sui vestigiū relinquat. Nam certè inquit Plutarchus¹⁵ ignis velut fera aliqua vorax, rapaxque quicquid in propinquo est consumit. Iam quod in corporibus, quæ sensus expertia sunt, incredibile videri possit an non in animatis monstro simile prorsus videbitur, sine vllō scilicet doloris sensu, sine vlla viuæ cutis iniuria, ac læsione circumfedere diutius ignem. At Lucio Martio¹⁶ in Hispaniā interemptis Scipionibus concinnanti, ac milites ad vltionem exhortanti flammam ex capite emicuisse: Idem quoque Seruio Tullo dormienti in pueritia contigisse: Et Anagnina seruo¹⁸ tunicam arsisse, inter mortuōque igne nullum flammæ apparuisse vestigium

14. *lib. II. ca. 37.*

15. *In lib. vtrū aqua an ignis sit vtilior.*

16. *Valer. Antias apud Plin. lib. II. ca. 107.*

17. *lib. I. ca. ab Vrhe condita.*

18. *Iulius Obsequens de prodigijs.*

19.
lib. II. Aeneid.

Romanorum perhibent historia. Et Vergilius 19, qui (vt inquit Macrobius) rebus fictis sapius veras inuoluit, Ascanio ex eo augurio regnum portendit:

*Ecce leuis summo de vertice visus Iuli
Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.*

Potius igitur est, vt dicamus istiusmodi ignem non eum esse, qui id, in quo viuit, depascitur: qualem in vsu quotidiano habemus: sed e mentitum, & sola specie à Dæmone adumbratum: vt & in difficiliore longè promptissimum est hominum oculos fallere. Erraticos equidem flammaram globos memini legere me in sagarum confessionibus, qui iis de nocte sæpè essent obuersati, ac humana voce locuti. Sed hîc aduersaria mea me deficiunt, quæ locum, tempusque suggerant. Etsi eos non alios fuisse credibile est, quàm quos philosophi depingunt nobis ignes fatuos, è cliuosis sæpè etiam palustribus locis viatoribus apparentes. Nam quod à naturalibus causis suam illis arcessunt originem, nihil quidem à se alienum faciunt, qui cuncta è naturæ fontibus deriuant, nullam aliunde rerum fabricam, atque opificium admittentes. Sed ferè iam vulgi visum, ac spectrum illud esse existimantis obtinuit sententia. Galli (inquit Pontus Tiaræus 20) appositissimè lingua patria vocant *Admirz*, id est *φάντασμα*; quo nomine eiusmodi impressiones, quæ visum tantùm feriunt, appellari solent. Quæ non est omnino à ratione aliena persuasio: Nam primum motus non conuenit, quo transuerso ignis naturaliter nunquàm fertur, nisi cum fomitem suum

20.
in lib. de
vniuersis.

sequitur:

sequitur: quem nemo dixerit in locis, per quæ solet decurrere fatuus ille, & ad concipiendam flammam facilem, & ad alendam satis copiosum perpetuò, & vbique reperiri. Tum quòd viatores in stagnorum, fluminumque voragines, aliàque præcipita pellicit: id verò sine suspitione non est insitigenij alicuius mali, atque insidiosum: qui sic hominibus facem ad exitium, interitumque præferat: vt in nefario illo opere, de quo modò instituta est oratio, euenisse probabilius est: extremis scilicet membri è cadauere reuulsi digitis non hæsisse verum ignem: sed insedissem tantùm ignea imagine Dæmonem, miserâsque istiusmodi humanæ vitæ reliquias, cœu instrumentum, materiàmque ad eam rem propriam sibi præcipuè delegisse; quo suis opinionem iniiceret illis efficacem inesse vim aliquam ad ardua, & difficilia: maximèque si præcesserit inauspicatum aliquid, vt puerperia illa vel abortu edita, vel etiam à veneno, cæde, aliàque vi aliqua causam habentia. Nam in hoc demum serio triumphat. Hæc illi summa hic fructus: atque merces longè vberrima iucundissimâque est omnium, quas vnquam instruit insidiarum. Vnum, atque alterum posterioris generis, dum propero, adiciam. Pergamenses (inquit Paulus Diaconus 21) cum à Sarracenis obsiderentur à Mago quodam (vt in desperatis rebus malo exemplo fieri solet) consilium exquisuerunt, qua ratione urbem suam obsidione liberarent. Eum verò respondisse futurum, vt id certò facerent, si dextras suas in ollam intinxissent; in qua foetus è grauida matre per vulnus detractus ebullisset: Quod cum religiosè admodum

21.
lib. xx. verū
Romnarū
sub Theodosio.

dum

dum fecissent: nihilominus omnes in hostium potestatem venerunt: Id enim Dæmonem non alia causa commentum fuisse credi par est, quam ut cum mulato per summam crudelitatem parricidio Pergamenfes, immamiori scelere aucti perirent. Nec eo illi scelere soli erientati, contaminatique reperiuntur. Scribit Berofus, si modò Berofi sunt quæ circumferuntur scripta, cum Megasthene Mirtilo, & aliis nonnullis verustioribus immiffum olim fuisse à Deo cataclysmum ad vlciscendos mores hominum, è matrum apertis visceribus infantes euellentium, ac diripientium: vel ad nefandas suas epulas, & conuiuia: vel ad miscenda, parandaque alijs venena. Priori ascribere licet, quod Aristoteles ^{22.} recitat in libris de Moribus ad Nicomachum, mulierem extitisse ad eò natura vitiosam, ac deprauatam, ut è grati dis mulieribus facto vulnere foetus detraheret, ac deuoraret. Quod Apollonius ^{23.} Diodorus ^{24.} & Aristophanis interpres ^{25.} lamias olim factitasse memorant. Et Horatius ^{26.} alicubi meminit. *Neu pransa Lanix vinum puerum extrabat aluo.* Hodiernas etiam idem vsurpare supra ex amplioribus verbis Dominicæ Ifabellæ ^{27.} meminimus. Posterioris generis esse potest quod sequitur exemplum, mihi non multo antè, quam hunc centonem emittere cogitarem, oblatum. Ioanni Molitori à Vvelferdingen ^{28.} anniculus erat infans, præcipue eius delicia: Hunc Agathina à Pittelingen, Anna à Miltzingen, & Mayeta à Hochit cumis clam detractum in ardentem rogam imponunt, quem ipse ea causa in perarduo monte, la Guitte, nominato

22. lib. VII. cap. 5.

23. Apud Pbi-lostratum lib. IIII. ca. 8.

24. lib. xx.

25. In vespis.

26. In libr. de arte Pœt.

27. Cap. 16. lib. 1.

28. Hess. Pitte-langij. XII. Cal. Octo.

extruxe

extruxerant, eiusque exusti cineres studiosè colligunt: tum rore ex segetum aristis, graminumque summis herbis excusso perfundunt: atque massam vitique friabilem concinnant: aspergendis scilicet vitibus, fatis, atque arboribus: quo statim læso flore perirent, fructibusque suis deficerentur, sed forsitan plus satis de re, cuius tam parum grata, iucundaque est commemoratio.

Perdificiliter vitari posse quas venefica hominibus struunt insidias: quod de nocte in obseratas, clausasque domos ignota specie, ac forma illabantur: arctissimo somno decumbentes diris suis artibus obruant, prodigiosaque alia multa edant; contra quæ nullum tam præsens est remedium, quàm quibus nos lectum initari Deo tradere, ac commendare solemus preces. Tum quedam de ea per incantationem inducendi somni ratione.

C A P. IIII.

ABS re non est quod passim formidabiles sunt, qui fortilegij suspecti habentur. Etsi enim non est illis infinita quibus volunt nocendi potestas, uti in Sarræ maritorum percussore Asmodæo innouit: quoniam tamen nostranos, sic volente Deo, peccata illorum iniurijs sæpè obnoxios reddunt: quod etiam Vvelfch Antonius ² propria confessione fortilegij manifestus prodidit: & nemo à deò est *Integen vita, sceleris que purus*, ³ quem admiffi alicuius conscientia non stimulet, ac terreat: nemo in colenda religione tam attentus, &

E c

1. Tob ca. 8.

2. In Gueringen. XI III. Ca. Jan. 1589.

3. Horat.

4.
D. August.
lib. XXI. de
ciuit. ca.
14.

diligens cui præcipitantibus fortè negotijs non accidat, eas preces, votaque ommittere, quibus se in Dei præsidium, ac tutelam quotidie commendare solet: non iniuria, metus ille securissimum quemque tentat, atque afficit. Tum quotidiana eius rei experientia satis est documento, quam non leue ab ea re periculum plerunque nobis impendat. Si quidem vel inopinantes, ac sæpè dormientes de nocte venenis suis aggrediuntur; vel etiam vigilantibus sic strunt insidias: vt humano consilio, ac providentia vix vitari posse videantur. Extant quidem variæ de his in alijs huius libri partibus narrationes, quæ lectori in hoc abunde satisfacere queant: verum quoniam se denuò hic ingerunt, & non omnino iniucunda, ingrataque futura est eorum commemoratio, non pigebit & sequètia paulo copiosius illis ascribere. Ac primùm memoratu non est indignum, quod testis quidam auditus in ea quæstione, quæ capitaliter est instituta contra Margaretam Luodman⁵, recensuit. Ea inter secus à se admissa hoc quoque sponte agnouerat, se nocte quadam testis illius ædes fuisse ingressam: eo animo, vt somno sopiti faucibus venenum infunderet: idque inceptum quin perficeretur parum abfuisse: ita in procliui videbantur esse omnia. Sed, (malum) contra quam putabat excitatum illum fuisse à somno, adeo vt re infecta cum facinoris socijs ipsa se in fugam dare cogeret: confectante interim illo manu armata, ac tandem cum assequi non posset, minas ferocius intentante. Ea igitur de re ad amplio rem cognitionem interrogatus, is testis omnem, vti illam saga præharrauerat, certis

5.
Vergauilla.
x. Cal. Eeb.
1587.

E

disertisque

disertisque verbis recensuit: videlicet appetitum se, sicuti dictum est, veneno: hocque vnum, ne præberent, illis fuisse impedimento, quod fortè expectatus: neque enim earum vnguinè adhuc illitus fuerat, se crucis symbolo, ac precatone Dominica contra tantum discrimen, atque periculum munuisset: verumque omnino id esse, quod illas cum telo multum viæ esset profecutus, nec tamen affectus. Catharina Metensis, ac Hennezchius adolescens⁶, de quibus proximè habita est mentio, Iacoba Vveher⁷, Gaspar Haffner⁸, Margareta Ienina⁹, illa Margareta Luodman, Sennel Armentaria¹⁰, ac ferè omnes eius criminis rei deprehensi in Germania, quæ est ditionis Lotharingicæ, concorditer asseuerant eam sibi à Dæmonibus (modò ijs per aliquot annos fuerint operati) penetrandam ædium facultatem esse tributam: vt scilicet per quasuis angustias nullo negotio viam sibi faciant in mures, feles, locustas, ac alia eiusmodi pusilla animantia, prout vsus postulat, contracti, atque imminuti: intromissosque denuò priori formæ restitui, si velint; ac tum commodè inceptum peragere, quale superius est declaratum: videlicet illi incedo primùm eo per artus omnes, cui moliantur interitum, ne cui gilet: tum firmiter, ac validè os illi diducendo, ne potionem agitatione excludat: tandem venenum in fauces ingerendo admota lucerna, quæ sulphuream flammam euomat: stupèdum illud est, quod testatum de se reliquit Margareta illa Ienina, quæ cum Iaquelinum filium suum male odisset, quod de consequendis in proximas Alfatia nundinas pecunijs sapius obtunderet, ac il-

6.
Vergauilla
mese Sept.
1587.

7.
Ibidè Cal.
Osto. 1584.

8.
Morhangij
xviii.
Cal. Sept.
1587.

9.
Vergauilla.
x. Cal. Eeb.
1587.

10.
Duse prid.
Cal. Osto.
1586.

E c 2

lius tandem se quavis ratione flagitationibus expedire decreuisset: Id ut faceret nocte intempesta vnà cum ijs, quas patrandò sceleri socias sibi adiunxerat, à Dæmone in illius ædes, quæ erant in Saxbringen estinucta: vbi dormientem ex composito adoriuntur, ac lecto deturbatum ante focum constituunt, viuum assaturæ, si in se fuisset: sed fato aliquo impeditæ animum suum ad aliam iniuriam conuertisse. Ac forte humi repertam testam eius lateri, facto prius vulnere, quod tamen momento coalesceret, inseruisse: vnde etiam post multorum mensum vexationem, videntibus multis, erupit. Non absimile huic est quod sequitur Bertranda Tonstricis¹¹: quæ se earum ope, quibus cum forilegi erat sodalitiū, Elise cuiusdam collo ob denegarum lactis vrceolum os infixisse agnouit. Item illud Sennel Armentariæ¹² recensentis se in summum pedem cuiusdam Philippi Pistoris nomine os è veruecina coxa inseruisse: cum prius adnota piscis spina vulnus fecisset, quod deinde callo obductum ingentes ac diurnos dolores illi pareret: vt ab eo Pistore postea etiam rescitum est. Ac quoniam in earum noxarum mentionē incidimus, quæ sic secretis, ac stupendis fortilegorū artibus contrahuntur, hanc postremā adiciam, quæ non parum admirationis est allatura. Iana Blasæ Thermopolitanæ¹³ gener erat nomine Raynerius, vnàque ambo in iisdem ædibus ipsi habitabant. Huic Raynerio Claudius Gerardus eius popularis femoralia concinnanda pridem locauerat, nec instando tamen adhuc efficere potuerat, vt ea sibi aliquando vtenda redderet. Pertæsus igitur

Rarpachij
vii. Cal.
Sept. 1587.

12.
Duse prid.
Cal. Octo.
1586.

13.
Valfracuri.
anno.
1589.

us igitur tantam cessationem ad Raynerium tantem ire pergit, vt sciret ecquando finem tergiuerandi esset facturus: is tum fortè domo aberat, soaque focrus Blasæ ad focum cum familia sedebat. Ab ea igitur pannū suum sibi reddi postulat, quālo se tam sæpe bonus ille eius gener esset ludificatus, reperturum esse se qui industriæ æquè, atque ille eam operam nauaret. Quam rem illa indignissimè ferens, verbis tamen tunc sibi esse abstinentum rata, dum re hominem postmodum vlciscitur, rogat vti velit in pauculos dies, intra quos sine frustratione id quod poscebat esset allaturus eam moram ferre: Interim etiam vnà secum ad focum pauxillum sedere nō dedignaretur, atque ex pomis quæ recens ibi cocta videbat sibi quæ vellet haberet: Iamque Gerardus id facere non semel recusauerat. causans sibi non esse diutius illic moradi otium, & omnino nullum tum eius cibi, quem offerebat, esse desiderium: cum ex pomis illis vnum eius volæ manui cum tanto ardore adhæsit, vt alteram ei excutiendo statim admouere cogeretur. Verum dum id facit vtræq; sic conglutinantur, vt in vnum coaluisse viderentur, medij pomi ardore interim sic increbrescente, vt res illi parum abesset ab insania. Inclamat igitur obuios quosque obtestans, vt sui miserescerent. Afferre quisque pro se ei malo quod poterat remedium: hic aquam restringendo ardori: ille instrumenta dirimendis, separandisque manibus: sed cum nihil horum quicquam prodesset, & iam palàm esset id illi mala aliqua arte confectum esse negotium, ex vicinis accurrens consideratior vnus monuit, vti eo reduce-

retur, vbi illum id malū primū inuafisset. Quod cum factum esset, cœpit bona illa Blasfa, ceu ridiculum quid contigisset, hominem ludibrio habere: nihilominusque à superiora brachio ad manū vsque quod intererat tantisper demulcere, dum id pomium illi excideret: Quo facto confestim sedatus est dolor, cœperuntque illi manus liberè, vt antea, suum facere officium. Quibus in historijs hæc præcipuè obseruati digna mihi uidentur: Primū, quod Dæmon vt Imperatores nisi veteranos milites certis militiæ præmijs non donant: ita eam se in alienas formas immutandi potestatem, quæ fortilegorum persuasio est, iis tantum faciat, qui merito multorum armorū spatio fidem suam quam plurimis maleficijs probauerunt! Idq; esse illis veluti quoddam authoramentum, ac mercedem diurnæ seruitutis, & fidelitatis. Quod & Erricus Carmutius ¹⁴ disertè testatum sua confessione reliquit post alios eius farinæ non paucos: quorum tamē nomina ex Aduersariorum meorum fasciculo desideratæ chartæ me hîc recensere non sinunt. Alterum non prætermittendum silentio videtur ¹⁵ de sopore, quo antè sagæ solent eos deuincire, quibus venena sua sunt infusuræ. Quæ res nos admonet Euangelici illius nobis iugiter esse excubandum, ne fur domum perfodiat, ac dormientes, inopinantesque opprimat. Tutissimas autem eas esse vigilias quas Deus nostris inuitatus precibus pro nobis agit. Qui habitat ¹⁶ in adiutorio altissimi, in protectione Dei cœli cōmorabitur. Contrà infidijs obnoxias, quæ non fiunt eius ductu, atque auspicio. Nisi dominus ¹⁷ custodierit ciuitatem, frustra vigilat,

^{14.}
Bangelj.
Anno. 1783.

^{15.}
Matth. 24.
ca. vers.
44.

^{16.}
Psal. 90.
^{17.}
Psal. 126.

gilat qui custodit eam. Ac quod quis istiusmodi soporiferas Magias derideat, quasi aniles, & fabulosas, non sum oppositurus quod Homericæ Helena ¹⁸ vinum ministrasse dicitur *ἄσπετος ἐπιλυθὼν κινῶν*, id est malorum obliuionem: vel vt Plinius ¹⁹, locum eum citans interpretatur, somnium: quod Papinius de virga: Virgilius ²⁰ de ramo vi Stygia soporato: Nam poëticam fictionem hæc habere videntur, & ipsamet luce veritatis indigere. Sed tantū ea quæ vsus, experientiaq; quotidiana confirmant in medium allaturus. Quis enim nescit multa esse quæ naturaliter vel infusa, vel admota non somnium, aut soporem tantū, sed etiam stuporem, torporemque aduersus vehementissimos quosque cruciatus inducant? Quæ *ὑπνωτικὰ*, nec chirurgi ignorant, si quando ab humano corpore membrum aliquod absque doloris vllō sensu resecturi sunt. Cuius artis facetum quidem, sed tamen commiseratione dignum exemplum memorant de Narbonensi adolescente à Thracio pyrata in seruitutem abducto: cui interea, dum ex medicata potione altior somnus obrepit, tam bellè testes exsecti sunt: vt experrectus seipsum miraretur sic adēpta virilitate nouum hominē. Rursus aliud à Mattheolo ²¹ recitatum de Hetruriæ asinis: quos cicuta pastus adeo graui somno consopire solet, vt pro mortuis sæpè efferantur: detracta etiam, ac direpta iam pel-
lis bona parte, vix tandem excitati se in pedes erigant, miserèque rudentes ad præsepia sua proripiant. Et prostant in pharmacopolarum officinis multa eo præcipuè nota, ac cōmendata vsu: vt sunt lolium, solanū, iuncus vulgo Euripice dictus, Mandragora,

^{18.}
Odyss. IIII.
^{19.}
lib. XXVI.
cap. I.
^{20.}
lib. VI.
Aeneid.

^{21.}
lib. IIII
cap. 74. in
glos.

dragora, castoreum, papauer,

Innumeræque herbæ quarum de lacte soporem ²⁴

Nox legit.

Quæ si somnum arctum, atque diuturnum conciliandi facultatem habent earum rerum sola vi, ac potentia quas natura ad id proprias administrat: quid quæso suis artibus, ac machinis efficient Dæmones, qui non modò rerum omnium, quas edidit natura latentes, atque arcanas vires perfectissime callent, sed & sic volente Deo multa possunt etiam sine vllius rei aduentitiæ, atque externæ adiumento? Nam certè aliunde esse non puto, si modò vera sunt, quæ de Epimenidis Cretensis, aliorumq; plurimum somno tam multorum annorum memorant Pausanias, Eudemus, & Simplicius: cum is secundum naturam neutiquam accidere, ac tandiu durare potuerit. Siquidem (inquit Aristoteles ²³) quorum est officium quoddam, & munus à natura tributum: ea si modum temporis in quo data est vis agendi, & facultas excefferint: tum ipsa necessariò præstare munus suum non possunt. Ergo ab aliqua alia vi superiore, ac potentiore pendere necesse est; & aliud omnino esse, quàm quod natura efficere consuevit. Qui superandis silentio tormentis sæpè à fontibus gestantur characteres ignorabiliter literati (vt cum Apuleio ²⁴ loquar) à natura causam efficacem somni habere non possunt: cum tantum id temporis somnum conciliet: quod sit alioqui à somni quiete propter doloris acerbiter alienissimum. Tum in perexigua lamina, chartaque vulgo exarati, ac descripti reperiuntur: quas res nos alio tempore gestamus, sine somni vel minimo le-

nocinio

^{22.}
Ouid. 2.
Meta.

^{23.}
In lib. de
somo &
vigili.

^{24.}
lib. III. de
asino aur.

nocinio, atque illecebra. Et tamen per hæc contemni dolores, ac sæpè quæstoribus in eruenda veritate impedimentum afferri, etiam non infimi ordinis Iurisperiti existimauerunt. In ea quæstione quæ Silerij ²⁵ Christianæ Serenissimæ Danorum Reginae cõsiliarij percussoribus in Germania, non ita pridem, est habita; ex cædis conscis vnus (Benigno illi nomèn fuit) eius quidem pœnam facile effugere poterat, quòd tum, cum in eum inquireretur peregrè esset, ac salutis fuga posset consulere: sed fretus characteris Magici, quo à circumforaneo quodam donatus fuerat, fiducia, ipse se iudicio volens obtulit. Nec in eo sua spe quicquam frustratus est: Siquidem prius quàm ipse tormenta omnia sunt defatigata, atque ita & incolumis, & inconfessus illis solutus est. Verùm iam è reis eximendus, cum tanti sceleris conscientiam amplius ferre non posset, eius se sponte fecit manifestum; ac tandem capite luit. Ac quod quis dicat hæc in volente, atque ad eò obnixè enitente minus mira esse: quia nimirum nulla post eam, quam Deus permittit Satanae, tanta sit in res hominum potestas, quanta ea est, quæ ab eorum approbatione, assensionèque proficiscitur: hanc verò inuitos etiam somno sopiendi facultatem non ita accipi debere: Quod si sic pridem actum sit de vniuerso genere

mortalium, sciat ²⁶ nihil, aut parum abesse à consensu negligentiam, aut etiam patientiam: quæ sæpè hosti incurrendi, inuadendiq; occasionem præbet: vt qui arcem eorum inminente necessario præsidio, excubiisque non inuiat, perinde faciat, ac qui ipsam volens, prudensque tradat: Quo etiam pacto

Ff

^{25.}
Paris de pœ
teo in sin
dica. de Tor
tura.

^{26.}
L. 1. §. Ma
gistrum de
vxo. acb. l.
cum in plus
res. §. loca
tor D. locu
ti l. 1. §. sci
tiã de tri
bus vel.

27.
l. sequitur.
§. Item se
vacuā, De
vsurp. &
vsucap.

occupatam iure ille sibi vindicare potest: quemad-
modum & ex lege vsucapionum²⁷, qui possessio-
nem vacuam occupat vi possidere nō videtur. Im-
putent igitur sibi illud infortunium, qui se somno
dant, non antè implorato, flagitatoque Dei omni-
potenti auxilio: cum, uti modo dictum est, id illis
tutissimum præsidium sit, ac propugnaculum ad-
uersus omnes tenebrarum principis insidias: Sed
dormituris mens perniciosus cogitationibus sepius
vagatur ad instar fornicantis Hierusalem (ut cum
D. Hieronymo²⁸ loquar) quæ omni transeūti pe-
des suos diuaricat.

28.
Ad Rusti-
cum Mo-
nachum,
Ex Esaiæ
ca. 57.

*Metamorphoses adeo multis tum veterum, tum recentio-
rum exemplis decantatas speciem, non etiam veritatem
habere earum rerum, quas præ se ferunt: decipi enim o-
culorum sensus Demonum, qui eas ostentant, prestigiis.
Quæ porro sic assimilata in speciem comitantur actiones:
etsi eæ quidem veræ reperiuntur: nihilo magis tamen
rei veritatem astruere, quod constat eas à Demonibus,
qui operi admittuntur, identidem proficisci: ut est illis
ad qualibet prompta natura, atque expedita.*

CAPITULUM V.

Hic non est animus Apuleij asinum denuò in
scenam producere: aut quas poëtæ commini-
scuntur, Metamorphoses nouis exemplis tueri, ac
defendere: sed hoc quod multorum assertione con-
testatum, ac ipsa experientia comprobatum ha-
beo, in medium proferre. Dufani, Vergauillei, For-
pachenses, & ferè omnes qui hactenus in Austri re-
gni

gni præfectura deprehensi sunt sortilegij, quorum-
que percontationes in manus meas peruenere, se
ex homine in felem toties migrasse retulerunt,
quoties se in alienas ædes latenter intromittere
volebant, sua ut ibi noctu venena spargerent. His
astipulantur, & conueniunt testimonia multorum,
qui se ab illis, cum in eo essent corporis habitu, in-
sidijs appetitos dicunt: rem, locum, personas, tem-
pus, cæterasque circumstantias, atque accidentia,
quibus fides magis constare potest, eadem omnia
cum illis referentes. Barbelinæ Rayel¹ hoc recens
est, quæ se in felem indutam fuisse falsa est: ut ea
specie, ac figura Ioannis Ludouici domum & faci-
lius ingrederetur, & tutius peruagaretur. Quod
cum aliquando faceret, ac eius infantem bimum
incustoditum reperisset, puluere medicato, quem
tum in pedis palma conclusum gestabat, eum con-
spersit, ac interemit. Petronius Armentarius², cuius
paulo antè meminimus, si quando, quod in procliui est
inter pares, odio, aut inuidia mouebatur, contra vi-
cinatorum pecorum custodes in lupum se, conceptis
quibusdam ad eam transformationem verbis, im-
mutabat: demumque tutus eo prætextu ab omni
noxæ suspitione obuiam quamque pecudem dila-
niabat, ac discerpebat. Ioannes Malrifius idem fa-
ctitasse se memorat, cum Sexæij trans syluas ar-
menti custodiam haberet.

*Vidi sæpè lupum fieri, et se condere syluis
Moerim.*

Viderunt & Dolani non ita pridem lycantropos
duos Senatus sui supremo iudicio danatos, ac sup-
plicio publicè affectos: Huius & argumenti est ea

1.
Blainville
ad aquas
Id. Jan.
1587.

2.
Dalhemij.
An. 1581.

3.
Vir. AEslog.
8.

narratio, quam accepi ipse à clarissimo Comite Paulo à Salm sacri cubiculi in regia Lotharingiæ summo præfecto: Is cum ad dubitarem præstigiæne essent, quæ sic aliena forma oculis apparebant: an haberet ea res aliquam veritatem: narrauit mihi Hess Pittelangij, quo in oppido ditionem obtinebat, vetere instituto deberi ab incolis sibi, familiarisq; suæ gratuitas, ac anniuersarias operas: Eas cū forte ij, præstitissent, facta cum carris suis lignatione, ac vicissim pro remuneratione cibum capebant, in castelli atrio orta, vt fit, fixa inter canes, quas secum habebant: ex ijs vna in proximum hypocausti furnulum se condidit: Ac cum huic cæteræ adlatrant vehementius, incolarum vnus introspectans, ac præ cæteris aspectu horrida inuens, suspicatus id quod erat (nā ea regio Strigibus vulgo est infamis) telo, quod tunc gestabat, in eius os iniecto vulnus graue infixit: Quo accepto statim illa se foras proripuit; saltem desijt amplius videri. Postmodum totam urbem peruasit rumor, vetulam esse quamdam, quæ decumberet ex vulnere, quod vbi accepisset nesciretur: Suspiciari omnes, quod verum erat, rabidam esse illam canem, quæ in atrio telo esset percussa: Atque tum ex hac suspitione, tum ex ea, qua pridem laborabat fama, comprehensa, & in custodiam tradita; tandem etiam de hoc disertè interrogata, liberè rem omnem, sicuti hîc recensetur, simul & maleficia alia quam plurima patefecit. Adderem & hîc quod in citima Burgundia non pridem accidisse à viro vtique fide digno acceptum habeo, de hospite quadam; quæ cum diuersoribus inter cœnandum felis specie petulantius

lantius insultaret, ab eorum vno truncata pede altero postridie vnimana reperta est: Sed id quoniā ille obiter tantum narrauit, nec est quod plenè hîc referre possim, satius esse duxi prætermittere. Postremum de hac re erit mihi quod aliquando accepi à clarissima heroide D. Diana Dommartinensi vxore illustrissimi principis D. Caroli Philippi Croij Marchionis ab Haurech patroni mei clementissimi; cuique fortunarum mearum, quales quales sunt, accessiones præcipuè acceptas refero. Narrauit igitur illa mihi non ita pridem Thiecuriæ, qui pagus in eius ditione est, mulierem fuisse eiusmodi malis artibus addictam: cui & ea induendi alienas formas à Dæmone facultas esset tributa. Eam igitur, cum eius pagi opilionem odisset impendio, ac quoquo pacto malè multatum cupe- ret; in eius gregem pascentem lupi forma, atque habitu aliquādo irruisse: sed ab illo accurrente iniecta, atq; impacta securi vulnus in foemore accepisse: quo debilitata coacta esset se illico in proximum dumetum inferre: vbi ab assequente opilione reperta esset vulnus obligans vestis discissæ peniculamentis, quo sanguinem, qui ex eo magna vi diffuebat, susteret: sicque eo indicio delatam, ac compertam rem omnem, vt hîc recensetur, agnouisse, ac tandem luisse ignis supplicio. Enimvero nec nunc primùm abiit in vulgus ea de prodigiosis istiusmodi transformationibus opinio: sed & veterum fuit ista iam à multis sæculis inueterata persuasio: vti eorum libri non vno hoc loco testantur. Euanthes⁴ magni nominis author recitat ex Arcadum annalibus gentile fuisse in Anthæi familia

⁴
Elin. lib.
VIII. ca.

22.

hoc fatum, ut usus ex ea quotannis sortito ad stagnum quoddam perductus positus vestibus transfunderet, confestimque bellua ex homine fieret, ac nono post anno, si interim humanum sanguinem non gustasset, pristinam formam reciperet. Neuros etiam, qui Borysthenem accolunt, semel quotannis ad aliquot dies lupos effici, ac rursus exacto spatio, quod ei forti attributum est, in pristinum habitum redire solitos recensuerunt Herodotus⁵, & Solinus⁶. Et Agrippas, qui Olympionica scripsit, restatum reliquit Demænetum quemdam in lupum fuisse immutatum; quod infantis, quem Arcades Ioui Lycæo mactauerant, viscera degustasset. Quod & Lycaoni Pelasgi filio contigisse refert Pausanias, cum mactati pueri sanguine aram Ioui Lycæo sacram respersisset. Nec id solum ita contigit illa ætate, illisque moribus, quibus nulla adhuc Christianæ veritatis hominibus lux affulgebat, ne quis hic temporis cæcitatem causetur: Sed & Bulgariam Baianum⁷ quemdam habuisse eius Symeonis, qui aliquando in ea imperauit, filium, qui se in lupum, aut quamuis aliam bestiam, cum vellet, mala arte immutaret. Et Rusciæ dux quidam cum audiuisset in ditioe sua esse hominem, qui se in eam, quam vellet, formam mutaret: accersitum illum, ac prius cathenis constrictum, iussit in hoc artem suam properè ut ostenderet. Quod cum ille dixisset se quidem lubenter facturum, modò in propinquo conclau liceret soli paululum esse, idque illi esset concessum: Euestigio egressus lupi quidem natiua specie, sed iisdem quibus antea cathenis impeditus in magnam omnes, qui aderant, sui

5.
In Melpomene.

6.
In Polybistore cap. 20.

7.
Sigibert. in chron. Luitb. lib. III. ca. 8.

8.
Torquemadus in Hexamer. dial. 6.

sui admirationem traduxit: Sed in ferocissimos duos canes, quos Dux in insidijs ad id collocauerat, incidens miser discerptus, dilaniatusque est: Nec quicquam ad sui tutelam alioqui commodissima ea lupi forma adiuuenti afferre potuit. Ut omitam dicere, quæ de socijs Vlyssis Homerus; de Asino aureo Lucianus, & Apuleius, post tam multas Ouidij metamorphoses prolixè sunt fabulati. Nam omnino si quis de hac re rectè sentire volet, etiam si solis naturæ notionibus, atque intelligentijs ducatur, hoc concedat necesse est: sic comparatas esse rerum omnium formas, ac species postquam semel sunt ingentæ: ut nisi cum suo interitu immutari non possint: Neque vllum omnino esse à priuatione ad habitum regressum, ac vicissitudinem. Quod si etiam ultra animum volet intendere, atque ad ea erigere quæ Christianum hominem sapere decet: iam infidentior non dubitabit statuere horum nihil posse Dæmonem: cum nec euellendi quidem pili vnus ex hominis capite potestatem vllam ex se habeat. Quæ enim demètia est credere quicquam, quod sit creatum, & conditum posse eius, qui creauit opus etiam excellentissimum pro libidine labefactare, ac peruertere: aut in eo corpore, quod sit ad omnem rationis usum inhabile, animum, qui sit ratione præditus, vel tantillum posse morari, ac consistere? Nam certè (ait Cicero) habilem, & aptam ingenio humano figuram corporis natura dedit. At, inquires, id sic permittit ille⁹, qui hominum mala in bonum etiam finem conuertit: sed, cedò, cui vsui? aut quis id ita euenisse in vlla sacra legit historia? Nam certè Nabukad

9.
Act. cap. 3.
& 4.

10.
Daniel. 4.

bukadnezar¹⁰ ad infimum animantium ordinem, ob affectatos honores diuinos, aliquando redactus est: nunquam tamen oris, vultusque habitum deposuit: sed tantum eodem cum illis pastu, hospitioque per aliquot annos vsus coeli iniuria villos, vnguesque contraxit: qualibus bruta animalia tegere, armaréque natura consuevit. Incredibile igitur, atque absurdum est quemquam ex homine lupum, vel aliud aliquod animal verè fieri posse. Et tamen aliquid id esse oportet, quod sic à tam multis obstinatè defenditur: nec frustra est, quod de eo mortalium adeò crebri sermones circumferuntur. Et certè Magica hæc esse portenta, ac præstigias, quæ habeant speciem, non etiam veritatem earum rerum, quas ostendunt: plerique omnes, qui hoc totum certius expédunt, arbitrantur, idque duobus ferè modis, euenire: vno vbi Dæmon eorum, qui sic sibi immutati videntur, *φαντασίων* immixtis perturbationibus labefactauit: Tunc enim fit, vt non sicuti ipsarum est natura, sed prout illorum afficitur, ac mouetur sensus, sese ostendant. Quod & Pyrrhonios Academicosque iam olim obseruasse refert Gellius¹¹, & Medicis in confesso est, sæpè eorum qui æstu febrique vehementiore iactantur sic sensum deprauari, vt alienissimas formas, ac simulachra pro veris firmissimè concipiant, ac amplectantur. Cuius argumenti illud esse potest, quod narrant de eo, qui se in fictilem vrceum cõuersum adeò obstinatè credebat, vt accedentes propius à se obnixè prohiberet, veritus scilicet ne se illidendo comminuerent: Hæcque erat illi assidua apud domesticos querimonia, quod, vt decebat

11.
lib. xi. cap. 5.

cebat, in edito aliquo loco, ac minus iniuriæ obnoxio ab illis non statueretur: sed potius negligenter in obscuro cubili collocaretur. Fuit & alius, qui sonantes frænos, atque alia ferramenta in aluo se habere crederet: nec prius ex eius animo tam ridicula euelli potuit opinio, quàm solers Medicus aluum exoneranti in cella frænos supposuisset, quos à se postea egestos putaret. Adeò foecunda est absurdarum, atque insolentium rerum imaginatio: si quando in vitium labitur. Quam etiam ob causam Plato¹² simulachrorum magistram: Aristoteles¹³ thesaurum formarum: alius quidam philosophus portentorum officinam appellare non dubitarunt. Altero autem modo vanas eiusmodi species extrinsecus adhiberi appositione, aut adumbratione rerum, quæ talem præ se ferant imaginem, qualem Dæmon tunc ex vsu esse existimat. Hicque error foris grassatur externos sensus obiectu mentitarum formarum ludificans. Sic Homerus, ac Vergilius si quem vel pugne in vltima difficultate subductum, vel in eam ad laborantium opem, atque auxilium inductum describunt, ita oris, vultusque toto habitu à Dijs, penes quos ea erat cura, transformatum meminerunt: vt ab illis etiam, quibus cum quotidiana erat consuetudo, ac familiaritas, non agnoscerentur. A quo non est alienum quod Vincentius¹⁴ narrat de quadam muliere, quam Iudæi oratur (quod eius voluptati minus vellet obsequi) malefica in equam adeò appositè conuerterrat, vt non modò popularibus omnibus, sed & ipsi marito talis esse crederetur: solumque D. Macharium, quod vir esset sanctimonia rariore præditus,

12.
In Sophista.13.
In lib. de somno & vigilia.14.
lib. xviii.

non fuisse præstigijs illius captum: sed eam perpetuò pro muliere, vti re ipsa erat, agnouisse. Huc & non malè referri posse crediderim eiurationis effictæ, atque e mentitæ, quod sequitur, exemplum. Vxorem admodum adolescentem duxerat vir senex ianuæ Castri Bassumpetrani tum fortè attributus custos; alteriusque, qui cum ante nuptias stupri consuetudinem habuerat, etiamnum vxorem atrectabat: Dolens igitur illa moecham sibi induci, nec ætatis flore, nec formæ liberalitate vlla ex parte conferendam: vicinæ mulieri, vt sit, egritudinem suam aperit, consiliùmque si quod habet sibi super ea re dari postulat: Iubet vicina (Lahire nomen ei fuit) eam bono esse animo: habere enim se in promptu, quod ei malò adhibeat remedium: herbulamque ex horto lectam illi porrigit, ex qua si ius marito condiat, illico missum facturus sit peregrinum illum amorem: Condit in proximam cœnam, atque apponit

medicatis frugibus offam.

Eum ex illo primùm capitis grauedo: deinde somnus arctior complectitur, quo postridiè tãdem solutus ademptam sibi virilitatem omnem, non sine pudore, reperit. Narrat tamen vxori infortunium, quod alioqui diutius illam celare non poterat: Quæ se sua imprudentia, ac leuitate deceptam videns: quòd, dum patrem alteri inuidet, toto ipsa excidisset: rem omnem marito vti incepta, perfectaque fuerat aperit: erratque veniam petit, huius in eum amorem, quo illum summo prosequabatur, causam reiiciens: Ignoscit facilè maritus, qui sciret se ad id malum per lasciuiam, ac libidinem occasio-

gem

nem primùm obrulisse: locique Dynastæ (huic Francisco à Bassumpetra nomen fuit, eius patri, cuius sic celebre nomen est inter eos, qui partes Catholicas in hodiernis Francorum tumultibus sunt secuti) ordine omnia exponit. Is igitur sui officij esse ducens, & homini quem in famulatu habebat sartam, tectamque valetudinem curare, & scelus adeò indignum dignis in muliere venefica poenis animaduertere: accersitam, ac minis territam eò adegit, vt quibus sic per fortilegium, fraudasse videbatur hominem, ea illicò ei restitutura se reciperet: Quod & fecit alia quadam herba, quam degustaret, illi præbita: Sicque ipsa suo indicio comperta, ac deprehensa flammis non multò post meritum luit supplicium. Vnde liquidò constat nihil quicquam veri ibi inesse: sed vbi que falli, ac decipi insipientium oculos. Nam qui magis ea pars à corpore exacta redintegrari possit, quam caput, aliæque eius membra semel abscisa, atque amputata. Verùm est præterea aliud, quod vrget vehementius, atque in quo fidei huius argumenti magis laborare videtur: scilicet non tantum hæc in externe faciei, corporisque adumbratione posita esse; sed & interiores motus, atque affectiones habere, quales ei animanti cuius specie illuditur natura indidit, atque ingenerauit: vti sunt in currendo velocitas: in superando robur, ac firmitas: in dilaniando feritas: in vocando auiditas: in penetrando facilitas: in currendo leuitas, atque id genus alia quæ vulgo præter hominum consuetas vires iis insunt, qui sic è statu suo in beluinum demigrant. Ea enim Satanam illis re ipsa præstare quotidiana experien-

Gg 2

ria deprehenditur. Siquidem validissimas quasque pecudes in agris facile prosternunt, discerptarumque carnibus, etiam crudis vescuntur, si in eos fit impetus, cursum tam citatis passibus fugiendò explicat, quàm lupus, aut perniciosissima alia fera facere posset: in aliorum aedes etiam occlusas de nocte, uti felles, illabuntur, & omnino animantium, quorum speciem, figuramque assimulant, mores, naturamque proximè imitantur. Quæ etiam non est quod quis putet esse captiones, & præstigias, quibus ut supra sensus nostri ludificentur; cum eorum omnium post ipsam actionem restent vestigia, atque documenta: videlicet ipsa grassantiũ in facto deprehensio, fuga, affecutio, vulneratio, pauperiei quàm fecerunt, vel potius damnorũ quæ dederunt manifesta iniuria: iisque omnibus consentanea, ac sæpè voluntaria facti confessio: ut verius sit dicere hæc quidem ita uti apparent re ipsa euenisse: sed administro Dæmone, qui tales præter naturam conatus ea, quàm maximam habet, facultate, ac potentia (huic enim, ut inquit Iob ¹⁵, humanæ omnes sunt impares) adiuuat: uti in Energumeno illo fecisse credendum est, quibus constringebatur, cathenas, ac compedes nullo negotio discerptit, ac comminuit ¹⁶. Nam id humanis viribus non potuisse effici notius est, quàm ut pluribus ostendi debeat. Ut omittam narrare, quæ de Quærcetensibus monialibus historiæ quædam memorant ¹⁷: illas scilicet Dæmonum ope, atque auxilio ad procerissimas quasque arbores instar feliũ perniciose adrepisse: ex earum extremis ramis mirabiliter pependisse: voces quarumcumque animantium

15.
Cap. 41.

16.
Lucæ. 16.

17.
Christia-
nus Mas-
seus Chro-
nico mun-
di lib. 20.

tium felicissimè expressisse, ac multa alia in quibus stupor maximus inesset facile effecisse. Sic igitur facultates, vires, atque actiones earum animantiũ, quarum præse ferunt imagines, imitari fatebimur: ut parum ab ipsa veritate abesse videantur: re ipsa autem tales effici, quales apparent: non erit ei promptum credere qui hominis dignitatẽ, excellentiamque penitus volet intueri: ut scilicet ad Dei imaginem creatus fuerit: ut in eo totius opificij mundani typus mirificè eluceat ¹⁸: quam etiã ob causam *μικρόκοσμον* illum appellauere, ut paulominus ab Angelis eum Deus minuerit, omnia illi submittens, ac subiiciens; ut baptismo abluerit, atque expiauerit: ut eius corpus à mortuis ad æternitatem immutabilem olim sit suscitandum. Nam quis hæc tot, tantaque beneficia sic ludibrio habere sustinebit, ut ea in abiectæ animantis visceribus, medullis, ac tergo ceu sepulchro aliquo vnquam condi posse existimet? Et certè hæc salua religione vix credi posse puto, cum & Aquileiensi Concilio ¹⁹ impietatis damnati reperiantur, qui in aliam formam, quàm quæ à Deo rerum omnium parente primùm est indita, quicquam immutari posse affirmant. D. quoque Augustinus ²⁰ eos grauius, ac seuerè reprehendit, qui credunt Dæmonum arte, vel potestate hominis corpus in bestialia lineamenta posse conuerti: si quidem soli Deo, nõ etiam transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc rerum visibiliũ materiam. Et ea etiã plerisque omnibus Ethnicis semper alienior visa est sententia: Inter quos fuisse & Plinium ²¹ rerum alioqui creditu difficillimarum narratorem confidentissimum magis mi-

18.
Psal. 8. &
Hebræor. 2.

19.
26. quæst. 5.
caso. Episcopi.

20.
lib. xvii.
de ciuit.
Dei & lib.
iii. de Tri-
nit.

21.
lib. viii.
ca. 22.

rum. Nam eius in historia naturali expressa illa de re hæc est oratio : Homines in lupos verti, rursúm-que sibi restitui : falsum existimare debemus, aut credere omnia quæ fabulosa sæculis comperimus.

^{22.}
lib. hist. de
gentibus
Septentr.
18. cap. 14.

Et Olaus Magnus ²² dum eius lycanthropiæ patrocini-um contentiosius etiam arripit, ac ad id exempla vndique conquirat, hæc duo imprudens inter alia commemorat, quæ ipsius sententiam potius conuellant, ac labefactant: Cellaria ceruissiarum ingrediuntur (inquit de lycanthropis loquens, eius enim verba nihil immutauero) ac illic aliquot ceruissiarum, ac medonis tonnas epotant, ipsaque vasa vacua in medio cellarij vnum super aliud eleuando collocant. Et paulo post: Intra Lithuaniam, Samogetiam, & Curoniam est paries quidam ex quodam castello diruto reliquus: Ad hoc certo anni tempore aliquot millia eorum conueniunt, ac vniuscuique agilitatem saltando explorant, qui hunc parietem transilire nequiverint: vti pinguioribus forte euenit, flagellis ab eorum Præfectis cæduntur. Nam quid hîc reperias, quod non sit hominum magis, quam luporum; In cellas descendere: zythum è serijs expromere, ac bibere: vacuas serias serijs ordinatim superimponere: ad mille vnà coire, ac conuenire: de agilitate obnixè inter se contendere, pœna etiam in tardos graui proposita: nec deponere obœsitationem, si quæ antequam in lupum verterentur fuerit contracta? Quæ omnia perinde sunt, quasi quis commessantium, colludentium, ac concertantium hominum turbam aliquam nobis narret; ignoto tamen, atque ementito corporis habitu. Quæ fraus (vti iam dictum

dictum est) facillè oculis incantatione, ac præstigijs fieri potest; salua nihilominus, atque incolumi rei veritate.

Satanam in veneficorum societatem sæpè suos asciscere, ad eaque multa adhibere non ex se quidem virulenta, ac venenata, sed tamen virosa, ac putida: Curque id ita faciat.

CAP. VI.

Arum est, & à nemine quod sciam adhuc obseruatum veneficij, quod sequitur, exemplum. Fuxen Eugel, ¹ & Catharina Haffner ² aiunt hoc negotij sæpè sibi à Dæmone datum fuisse: cum grassaturæ veneno se in alienas ædes intromittent, vt designatos ad eadè homines collo, vel intestinis (sic enim loquuntur) quatum possent comprehendere, ac cohibere. Tum cum præsto affuisse, putidamque carunculam è morticina aliqua pecude in os illis altè ingessisse: quod non aliter ac præsentissimum aliquod venenum illos statim necaret, atque extingueret. Quæ res nos admonet suam Satanam nequitiam semper integumentis aliquibus in nostram perniciem inuoluere: Quis enim nescit nihil nostræ opis eum, si quid molitur, indigere? Rursus, quis vnquam audiuit morticinæ pecudis frustulo tantum virus inesse, vt necis causam sic necessariam, inuitabilemque habeat? aliud certè est quod agit: nempe vt suos in eius rei flagitij societatem trahat, dum adiutores operis facit. Ac quoniam intercedere aliquid oportet, quod

oculos

^{1.}
Bulacij mē
se April.
1586.

^{2.}
Verganille
le VI. Cal.
Octo. 1586.

oculos ipsos eius testes habeat, vsurpare eum quod spurcæ, impuræq; suæ naturæ maximè conueniat: cadauerum scilicet putidas eiusmodi reliquias: vt alibi fusiùs dictum est.

Variorum quæ Sortilegi occultè mortalibus inferre solent malorum exempla: quibus formidabiles eorum deteguntur artes, atque insidiæ.

C A P. VII.

Malos genios hominibus nõ modò ex sese infestos esse, sed & sedulò agere suos, vt habeant ad illorum cædes, ac damna quàm paratissimos, instructissimòsque, alibi iam demonstratum est. Verùm quoniam vel deprehensionis metus: vel rei difficultas, ac magnitudo: vel denique consilij inopia, earumque artium ignoratio, quæ valent ad occultam perniciem: sæpè negotium impediunt, aut remorantur, præsto illis semper adsunt, non cessantes commonere, instare, materiam suggerere: ac si opus est, se cædis, scelerumque socios, ministros, ac satellites offerre, ac præbere. Ianæ Vldericæ¹ animum non leuiter tetigerat, quod Ioannes Canardus mercedem, quam ob præbitam in pecoris publici custodia operam sibi dari postulabat, paulo ferociùs denegasset: faciendum igitur aliquid erat quod ei vicissim doleret, ne hoc sic inultum abiret: nam leuissimas etiam offensas condonare sagis summa crux est: tantumque is labor, ac difficultas erat qua ratione iniuriæ suspicionem à se remoueret, si quæ ob eam rem ad Canardum forte per-

¹
Eanfrancu-
ria. VII. Id.
Maia.
1588.

tè perueniret. Nam iam totum municipium rumor oppleuerat, eum Vldericæ iurgandum non esse qui vellet se, suæque sana, ac salua habere. Recepit igitur Dæmon id ea via aggredi, quæ suspicionis nihil, quod in eam transferri posset, haberet: ac properè Canardi ædes, tum quidem occlusas per fenestram ingreditur, ibique eius puellum in cunis dormientem adeò commodè suffocat, vt catharro extinctus credi posset. Sed miseros parentes non fugit eius infortunij causa: Nam in Vldericam aliquanto post sortilegij ream auditi testes id eius flagitium esse magna fiducia dixerunt. Quod tantum abest, vt deprecari voluerit, aut inficiari; vt magis ipsa confirmauerit singula quæ in eo facinore intercessissent: diligenter etiam, ac studiosè denarrando. Barbelina Rayel² cum Dæmone suo rationem aliquando iniit, quem admodum Claudio Mammeo, à quo tamen nulla antea laceffita fuerat iniuria, damnum aliquod inferret: nam illis sæpè pro eodem est, meritos atque immeritos lædere (vt alibi nobis dictum est ex Sebastianæ Picardæ amplioribus verbis) placuit consilium de exequendo noctu negotio, ne si interdium id fieret facilius in facinore deprehenderentur. Accedunt igitur ad eius vnà cum vxore decumbentis, ac dormientis lectum: Iuxta erat infans fasciis conuolutus: Hunc cunis detractum parabant in proximum fluentem mergere: sed experrecta mater nouo infantis vagitu manibus, vt sit in tenebris, primum cunas coepit tractare, tentatura si fortè is introrsus se demisisset, laxatis fasciis, aut iis contra agitatione se astrinxisset, vt illi antè non semel euenerat. Sed cunas nacta

²
Blainville:
ad aquas:
Id. Ia. 1587.

Hh

vacuas, potius nihil habuit quā ut cubito surgeret, ac vestigaret sicubi illū reperiret. Qua re prepedita, ac interclusa bona illa mulier hoc solū otij habuit, priusquam per caminum cum Dæmone suo auolaret, ut infantem in lecti spondam abderet ne illum prepropera ac festinans mater tam citò, ac volebat, reperiret: hoc etiam negotij discedens factura, quando eam peris mulctatam relinquere non poterat. Id sibi ita euenisse prodiderunt Mammeus ille, atque eius vxor cum contra Alexiam Belhoriam (inquatum eius facti suspicionem licet iniuria transferebant) testes audirentur. Nam non multo post Barbelina illa ob sortilegij ex vehementissimis indiciis suspicionem comprehensa factum id esse suum non illius Belhorix agnouit: Huius sunt & quæ sequuntur facinora in Ioannem Ludouicum, quem multis, ut aiebat, de causis oderat. Huic primum traicienti riuum quendam, ac ad molidinum properanti adnitente Dæmone tritici faccum vehiculo excussit etiam grandem: tum eius equis superiniecit pulueris à Magistello suo medicati nonnihil: quo factum est, ut ex illis duo è vestigio morerentur: reliqui morbo conflictati languorem in multos dies traherent. Deinde, ac non multo post selem mentita, atque hoc habitu eius domum noctu ingressa, eodem puluere bimum adhuc puerum lethaliter infecit: Tandem & medicatum pirum in via, quam is Gerbeuillæum contendens initurus erat, deposuit, quasi id è viatoris pura fortè excidisset. Quo is imprudenter sublato, ac gustato statim graui morbo correptus vix præ dolore domum pedes se referre sustinuit: hæc q̄q̄
singula

singula Dæmonem uti euenerunt non solum prædixisse: sed etiam illud de ponendo in viam piro consilium eius proprium fuisse. Catharina Ruffa ^{3.} agnouit, solitam se de nocte per caminum in ædes ^{Velle ad Mosellam v. Cal. Jul. 1587.} alienas inferre, ut detractos cunis infantes pronos in culcitram sterneret, ac sic extingueret: relicta etiam occasione, qua eius infortunij causam maritus in vxorem cum offensione perpetua reiiceret. Nam hoc adeò Dæmon sedulo agit, ut sint rixæ frequentes inter eos, qui se aliqua amicitia, coniuentionisque necessitudine attingunt. Catharinæ Mentensis ^{4.} inimicitias, atque odium concitauerat in se ^{Dusa prid. Non. Sept. 1587.} Lolla Gelæa: Hanc ob id illa impendiò vlcisci cupiebat; sed qua ratione id faciens noxæ suspicionem effugeret non videbat, quòd suas insidias sciret ab ea diligenter obseruari. Reperit igitur viam Dæmon, qua id tutò exequeretur: ac monuit, ut postridie cum è fornacibus Salinæ, quæ Dulsæ omnium quas habet Lotharingia celeberrima est, vnà candentes carbones sitellis suis pro more domuni referrent; præsto adesset, cum Lolla sua ceu turbine deiceretur, ac in eius os properè halitum suum efflaret: sic enim futurum ut partum suum ante tempus atque in maximis doloribus eiiceret. Quod uti verbis præceperat, ita re ipsa est consequutum. Namque ad signum deturbatæ sitellæ à Dæmone perflata Lolla impuro Catharinæ spiritu euestigio in vehementissimos partus dolores incidit: vixque domum maturè satis peruenire potuit. Iana Gran-sanctua ^{5.} sera iam nocte nens ad lucernam sola animo voluebat, quemadmodum de Barbara Gratiola, à qua passa erat iniuriam, poenas expeteret. ^{Conditio mense Jul. 1582.}

Præsto affuit Dæmon felis specie conspicuus: authorque fuit, vt limacis testam in puluerem comminueret, eoque illius vestem conspergeret. Amplexata hoc consilium obseruauit sicubi commode id explicare posset. Nec longius illam remorata est occasio: Nam repertam Barbaram obscuro stabulo in pecudum præsepia paleas comportantem vnâ cum pecudibus, quæ ibi erant, illo puluere suffudit: fuitque is protinus omnibus ad vnum lethalis. Eo postea minus noxiè vsa est in plectenda filia Antonij Gibosi: nam cum iridè illo eam abundè aspersisset, membra eius leui tantum morbo debilitauit: ac cum aliquot post dies sanandi animo illam eodem respersisset, à morbo recreauit. In quo obiter hoc aduertendum venit pharmacis quibus sic vtuntur non esse insitam aliquam vim certam vel necandi, vel sanandi: neque enim eadem res ad tam repugnantia simul efficax esse potest: sed ea omnia Dæmonem pro sua potestate latenter moliri, atque efficere: satisque illi esse, si sagæ operi manus tantum admoueant, quo se noxæ, maleficiique conscias reddant, ac participes. Huc & referri poterit, quod scribit Plinius⁶, fontem esse in Dodona: cui si quis ardentis faces immergat, extinguat: si extinctas admoueat, accedat. Nam hæc prodigia eius Dæmonis, qui ibi edebat oracula, fuisse nemini dubium esse debet: neque in iis sibi natura quicquam vnquam vendicauit: Rursus & illud Plutarchi⁷ de Cicerone venefica, quæ eadem virga mentem adimebat, & reddebat: homines in pecudes immutabat, iterumque sibi restituebat. Refert & Petrus de Abano⁸ visum à se præstigiatores,

6.
Lib. 11. ca.
103.

7.
In dialogo,
An bruta
animalia
ratione v
santur.

8.
Different.
756.

giatorem, qui taurum ei in aurem concepta quadam verba immurmurando, ceu mortuum humi prosterneret: illumque repetitis iisdem verbis suscitaret, atque in pedes erigeret. Sed pergamus cætera huius argumenti narrare exempla. Alexiæ Belhorix⁹ frequentes erant rixæ cum marito, vt assollet vbi quotidiana est domi inopia, atque egestas: resque in tantum odium peruenerat, vt iam non voluntate, sed difficultate vlciscendi tantum teneretur. Hoc ad se Dæmon recipit facere, si se dignum iudicaret, quem de ea re obsecraret. Adhibentur preces quam demissis verbis voluit prouinciam suscipit: fortè eo die, qui dies erat pridie Natalium Seruatoris, miser maritus in vicinam urbem erat profectus, ibi vt compararet quæ vsui esse solent familiæ genialibus illis diebus: ac sera iam nocte domum redibat. Hunc in itinere violenter correptum, ac verberibus acceptum Dæmon feminecem deiecit in cryptam Donalibariæ (id nomen illi loco est) ac ad bonam eius vxorem auolans, ei quæ à se gesta erant nunciauit. Quibus auditis, in viam se dat confestim: tum vt officiosam se hoc de eius reditu studio, ac cura demonstraret: tum maximè, vt ipsa oculis suis videret, quam adeò pridem animo suo concupiuerat illius miseriam, ac calamitatem. Ac tandem iacentem, & lamentabiliter infortunium suum conquerentem nacta, Hemi vir (inquit) conabar tibi obuiam, quæ te scirem ruri adeò multa nocte: sed quid hoc sibi vult, quod te sic humi prostratum ac dolentem video? Edocta igitur quod iam ipsa sciebat illum subleuauit, ac quod potuit humero adminiculata domum redu-

9.
Blainville
ad aquas
XVII. Cal.
Feb. 1587.

10. *Sexaj
Tras sylvas
vi. Id. Oct.
1585.*

xit, vbi ex plagarū intolerabili dolore illa ipsa nocte interiit. Postridie in clamata vicinia eius cadauer, vt erat cæcis, ac liuentibus ictibus saucium, nudum exponit: narratque, vti pridie ficariorum manibus elapsus eo habitu domum se anhelans retulisset. Quod apud omnes facile fidē obtinuit. Nam neque ea ætate erat, ac forma, vt mœchos introduxisse putaretur. Iacobeta Equina¹⁰, cum parum sibi gratos quosdam videret transuerso saltu iter suum habentes, ac aliqua ratione vellet illis esse nocitum, quod in ore promptum habuit, id est illico imprecata: scilicet vt in eos viarum errores incidere, vnde se explicare non possent. Quod & vti expetiuerat ita accidit. Nam de via degressi tam longum deerrauerant, vt domum tandem reuersi vix præ lassitudine se sustinerent. En, vt hominum vita Dæmonum insidiis, cõtumeliisq; est obnoxia! Quæ res eos assidue admonere debet, quàm intenta in Deum mente semper esse debeât, vt is præsidio suo eos sepiat, angelis suis eorum mædet custodiam: de laqueo venantium eos seruet, liberet, eripiat¹¹.

Sparsas à sagis humi herbas, puluerem, festucas, aliâsq; id genus quisquilias supergredientibus necis, vel morbi certissimam causam, prout illis nocendi consilium fuit, ac voluntas, afferre: ceteros omnes, quibus parcere decreuerūt, saluos, incolumésq; euadere. In quo mirè elucent Diaboli in affligendis, perdendisq; hominibus artes, ac machinæ.

C A P. VIII.

SV PRA demonstratum est ex sagarum verbis non obscuris morborum, sanationumve causas
ex

ex eadem sæpè re cas petere, ac mutuari. Rursus aspectum ab iis aliorum vestibus puluerem mortiferum nonnunquam esse, cum eum ipsæ citra noxam vllam attrectent. Denique qui inde sequitur morbus nulla alia arte ferè esse medicabilem, quàm quæ ab illis volentibus proficiscitur: eamque plerumque vnus, atque alterius verbi prolatione; vel manus solo contactu; sæpè etiam earum rerum adhibitione, quarum vsus vulgo aduersus morbum nullum est efficax, constare, ac contineri. Quæ omnia satis indicant rebus, quas sic adhibent, nec iuuandi, nec nocendi facultatem sua natura inesse: sed quicquid id est, quod sic prodigiosè efficiunt, hoc totum sibi Dæmones, vi aliqua, cuius ignoretur causa, & ratio, asserere, ac efficere. Siquidem exempla earum rerum continent, quæ nulla naturæ probabili causa nituntur: sed potius ab eo, quem ipsa in agendo, patiendoque tenere solet, modo, atque ordine sunt alienissima: Quod & ex sequentibus testatum, manifestumque magis fiet.

1. *Haracuriae
xviii. Cal.
Jan. 1586.*

2. *In agro Steiuenfi Non.
Nov. 1586.*

3. *Leberij ix.
Cal. April.
1588.*

4. *Spinali Pri.
Nov. Maij.
1588.*

5. *Brindusij
Anno 1588.*

Odilla Boncuriana¹ recitauit moris esse sortilegis, qui in facinore deprehendi timent, venenatum puluerem ibi disseminare, quæ viam facturos putant, quibus calamitatis aliquid struunt, ac moliuntur. Cui conuenit illud Rosæ Gerardinæ², quæ se Stephanum Obertum popularem suum in morbum lethalem coniecisse fassa est: cum eius limen tali puluere antelucanis horis conspersisset. Iacobus quoque Agathius³ eam tollendæ vxoris Hilarij à Banno longè commodissimam viam se à Dæmone edoctum fuisse memorauit. Isabella Bardæa⁴, & Martha Mergelatia⁵ nunquã se frustra eam contra quemquam tentasse

6.
Bair. IIII.
Non. Iun.
1588.

tentasse: præsertim si hoc à Dæmone suo iussæ essent facere. Francisca Perina⁶ pira aliquot, quæ ex arbore vicini (Riberiano ei nomen erat) deciderant, transiens sustulerat: ob quod ei *επαυτοφώρα* αλδς durius vapulauerat. Id ergo illa dolens, ac aliqua ratione vlcisci cupiens non longè abiit, quin Dæmon explendi desiderij occasionem aliquam aperiret. Ea verò fuit iter, quo Riberianus summo mane ad operas suas cõtendere solebat, herbula, quam tum illi tradidit vt insterneret: Quod cum fecisset, ac ille insidiarum ignarus locum eum esset supergressus, illico in eum morbum incidit, qui vitam illi non multo post cruciabiliter abrumperet. Benedictus Drigæus⁷ id consilij sibi à Dæmone datum fuisse ait: eius vel vestem, vel ianuam veneno inficere, cui mortem vellet afferre. Barbelina Rayel⁸ se contra Franciscum Tibicinem, (cuius viciniam non pridem commigrauerat) id adhibuisse. Ac cum posticum, per quod pecus ad aquabat, puluere virulento contaminauisset, postridie ex eius equabus tres esse ad præsepe repertas exanimes, atque supinas. Claudius Morelius⁹, cum pro foribus Vvolfangi Hadonuillæi affinis sui id fecisset, ac eo loci fortè iter haberet: eius filia, confestim contracto morbo ex eo non multò post miserè interit. Ilac etiam equus iter habens crus fregit. Idem simili fascino mulctauit Nicolaum Augustinum Serræ Castellanum, cum quo erant illi inimicitia: Ac cum eius vicem aliquot post dies miseresceret, quem tam djuturno, ac graui morbo conflictatum videret: non potuit tamen opem vllam afferre, aut à morbo vel tantillum recreare, vetate, ac prohibente id

Dæmone

7.
Haracuria
xviii. Cal.
Ian. 1586.

8.
Blainuilla
ad aquas
Id. Ia. 1587.

9.
Serræ. IIII.
Non. Dec.
1586.

Dæmone, cum quo de ea re sæpiùs tamen expositu-
lauerat. Catharina Metensis¹⁰ acerbè ferens pisto-
ris cuiusdam repulsam, à quo mutuuum panem ro-
gauerat: Ei vt hanc rependeret gratiam Dæmonis
sui implorat auxilium. Astat is momento pro suo
more diligens, atque officiosus ad quamcunque
vindictæ occasionem: atque ea gratia illi herbas
suggerit conuolutas papyro, monens eo loci illas
vt dispergeret, vbi frequentior is, eiusque esset fa-
milia: Nec mora acceptas effundit in porticum,
per quam necessarius in vicum erat egressus: Cui
dum insistit pistox, postque cum vxor, & liberi, om-
nes eodem morbo correpti non prius cõualescunt,
quàm saga ducta misericordia à Dæmone impe-
trasset, ex ea valetudine vt emergerent. Atque in id
herbas denuò accepit, quas clam eorum submitit
cubili sicuti facere edocta fuerat: sicque confirma-
ta à morbo valetudine ad pristinam sanitatè om-
nes rediisse. Catharina Latomia¹¹ acceptam etiam
à Dæmone herbam transuerso limini ædium Ioan-
nis Antonij subdiderat; quod vt eius vxor est su-
pergressa prorsus ei lac in mammis exaruit: ex qua
penuria postmodum infans, quem tum fortè lacta-
bat, interiit: quod vnum maximè in votis habebat.
Nam vt sortilegis inter animantia hominum sem-
per est præcipua cædes: ita inter homines infan-
tium, ac eorum, quos ætatis innocentia, atque inte-
gritas magis commendat longè est gratissima: vti
recensuit aliquando Iacoba Cauallia¹². Drigæus
etiam ille, & Odilla, quorum modò memini cum
in eius pagi, vbi domicilium habebant collatione,
indictioneq; ab exactoribus præter modum (quan-

10.
Dusa Prid.
Non. Sept.
1586.

11.
Haracuria
Non. Febr.
1587.

12.
Sexaj v.
Id. Octobr.
1585.

tum ipsi suas facultates reputabant) essent censiti: atq; eam iniuriam insigni aliquo damno coërcere, ac vindicare cuperent: non defuit qui pro ea offensione gratum, conueniēsq; consilium afferret Dæmon. Tale autem id fuit, vt ibi quàm latissimè venenum spargerent; vbi eius pagi pecus frequentius pabulari solebat. Quod, vt magis esset illis in promptu, indicauit posse confici ex primis quibusque, qui se offerrent, vermiculis: vbi essent satis ad dispergendum attriti, & comminuti. Hoc igitur cum fecissent, intra dies paucos periere in eo pago pecudes centum, & quinquaginta (vt Drigæus recitauit) vel centum, & sexaginta (vt Odilla:) diuersi enim interrogati cætera præterquam in numero conuenerunt. Id etiam res ipsa comprobauit: nam totidem ferè illo tempore sunt ab eius loci incolis desideratæ. Ecce vt sparsæ herbæ, puluis, vermiculi, aliæq; id genus quinquiliæ non morbum tantum faciunt, aut necem afferunt, quod alioqui per contagionem factum defendi posset, vt in rerum pestiferarum aspiratione, aut contactu euenire solet: sed & mēbra frangunt, ac debilitant, lac minuunt, deducunt, ac perimunt. Ea igitur nisi arcano aliquo Dæmonis ministerio præstari non posse manifestum est. Et id adeò confirmat, quòd ei tantum noxia sunt, cui perdendo, aut lædendo sunt destinata: Cæteri enim omnes tutò, ac citra noxam supergredi, & calcare solent. Quod & Alexiæ Drigææ¹³ quod sequitur factum iam indubitatum reddit. Ea filicis manipulum à Dæmone suo acceperat per eam viam spargendum, quam Claudij cuiusdam pastoris filia, qui cum illi similtas inter-

^{13.}
Haracuriæ
1111. Id.
Nov. 1586.

cesserat, frequentius inibat: eo consilio, vt illam confestim perderet. Id tamen vnum verebatur, ne illud infortunium alios etiam, qui eam viam ingrederentur, quibusque nihil nocitum esse vellet, læderet. Iussit igitur Dæmon de hoc vt quiesceret, quòd fors nisi eam, cui poneretur, non esset attatura: Quod vti prædixerat, ita & postridie euenit. Nam sola ex omni vicinia pastoris filia illac itando mortis causam contraxit. Humberti etiam Castellani non multò post valetudinem miserrimè afflixit: cum eius sedile eadem herba perfricauisset: fuitque illi soli ea fascinatio pernicialis: cum tamen multi alij antè, postque eum in illo sedissent. Huic & alia duo exempla non malè adiungi poterunt: vnum de Ioanna Poirelia¹⁴, à qua medicatam offam cum vniuersa vicini familia degustasset: ei tamen soli interitum attulit, quem ipsa animo ad eadem destinauerat: alterum de Hubertula Buxeriana¹⁵: huic iniquè iniurius fuerat è municipibus quidam N. nomine, cumque abundè vltura iam sibi videbatur, si vaccas quinque quarum prouentu se, familiamque suam sustentabat veneno tolleret. Periculum tamen erat ne in facinore deprehenderetur, si sua manu illud ipsa patraret singulos medicata virga cōtingens, quem morem in aliis suis veneficiis tenere solebat. Isto igitur metu vt eam liberaret eius Magistellus, monet, vt antelucanis horis pascua, ad quæ frequentior pecoris erat appulsus, venenato, quem à se antè acceperat, puluere conspergeret: Restare quidem primum illam, ac vereri ne ea lues ad vniuersum pecus perueniret: cui tamen volebat parcere,

^{14.}
Costura ad
Castrosali-
uum, mē-
se April.
1582.
^{15.}
Buxerij ad
quercum
1111. Cal.
Mart. 1589.

præterquam N. illius vaccis, quem vnum tali infortunio mulctarum cupiebat. Recepit Dæmon intra eum quinque vaccarum numerum futuram esse omnem noxam: Idq; euentus tandem comprobauit; nam solæ illæ ex omnibus perierunt, aut in morbum inciderunt. Faceffant, igitur iam nunc, qui nugas esse dicunt, quæ pacta sagis rumor est cum Dæmonibus intercedere: cum res ipsa de se sit indicio, multorumq; prætereà mortalium iustissimis querelis testata, ac comprobata reperiatur: quàm tamen vix sentiant stolidi quidam: ad eò bis stulti nullo malo sapiunt.

Quid causa sit, quòd Diabolus Maleficorum sæpè assensum postulat, ubi quid alicui calamitatis molitur, ac fruit: Plurimæque, quæ id illum more facere demonstrant, exempla.

C A P. I X.

QUOD homines Diaboli opera affligantur morbis insolitis, quorumque ratio Medicis constare non possit, fatis Iob¹ docet historia: Et quæ D. Lucas² recitat de muliere, quàm spiritus infirmitatis sic decem & octo annis alligatam habuit, vt eius ex neruorum contractione totum corpus esset incuruum. Verùm quod priusquam id aggrediatur facere suorum ille ad hoc assensum sæpè postulat, quasi aliter debiles eius vires futuræ sint: nõ paruum dubitationem semper attulit existimantibus multis hoc inde esse, quod pridem, si quæ vult arbitrari suo faceret, pessum iissent omnes mortales,

^{1.}
Cap. 14.
^{2.}
Cap. 13.
vers. 11.

les, quibus is nunquam non fuit hostis infestissimus: Ideòque illi à Deo iam à primo, quo è statu suo deiectus est, tempore occlusam fuisse omnem contumeliis libidinem, nec hominibus nisi per homines vllam illi esse nocendi relictam facultatem. Quæ quidem etsi defendi potest opinio, nec ea etiam sententia malè stare videbitur, quæ Satanam vti carnificem, & ministrum iræ Dei pleraque omnia in hominum perniciem per se agere, ac moliri astruit: eumque consensum consulto, atque ea causa illum exigere, vt in sceleris societatem, conscientiamque suos asciscat gratiam aliquam promereatur; dum eius quam tantopere concupiuerunt, vltionis compotes facit, potentiam suam ostendet, ac venditet: dum ea præstat, quæ omnes omnium hominum vires vincere, ac superare videntur: à fortilegis denique omnem noxæ suspicionem auertat, atque amoueat, dum eam infert illis absentibus, ac ne digito quidem opus adiuuantibus. Et hæc quidem, quæ sequuntur, documenta non obscure illa de consensu indicant, ac commonstrant. Beatrix Bayona³ cum Petronium Maxentium, à quo grauiore aliqua lacescita fuerat iniuria, vlcisci vellet: id tandem Dæmon, cui se illa addixerat, facturum se recepit, modo ipsa assentiretur. Nec mora vt hoc se dixit cupere, statim ille Petronij adhuc infantem filium aggreditur, necatque: ac postridie, quasi re benè gesta, gloriabundus id illi nunciat. Hoc etiam ad contumeliam adiiciens, matrem quidem impatientissimè mortem ferre filij; sed ne eo quidem luctu ad vitam illum esse reuocaturam. Iana Gallæa⁴ sola imprecatione Catharinam Symonctam vale-

^{3.}
Gerbenillet
IIII. Non.
Aug. 1585.

^{4.}
Mirecuria
VII. Id.
Dec. 1583.

5.
Blainville
ad aquas
Id. Ianua.
1587.

tudine tentauit: vt & alios plures antè fecerat: exploratum multo vsu habens nuda eiusmodi voluntate damnū inferri posse: prout pacto illi cum Dæmone antè conuenerat. Idem Barbelina Rayel sæpè optatu suo à Magistro factum memorauit: quem præterea non tantum ad exequenda istiusmodi vota pacatissimum, sed & in renuntianda legatione diligentissimum semper esset experta. Nam nec ita pridem vix Diris popularē quendam suum deuouere cœperat, cum canis horridę speciei astitit, nuntians iam peractum esse opus ex eius animi sententia. Rosa Gerardina⁶, Anna Drigæa⁷, Iacotius Iacotinus⁸, Iacobus Piscator, & Coleta eius⁹ vxor, atque alij complures pro certo asseruerunt intabescere ferè omnes, quibus Diras sunt imprecati. Quodque ipsi apertè moliri non audent, solere per Dæmonem suum in eos, quos odio aliquo prosequuntur, occultè exequi. Nicolæa Morelia¹⁰ fassa est oratu suo illum atro inspersisse puluere Nicolai Dominici equos, dum is eos ad vicinum fontem appelleret; vnde grauissimo morbo correpti in summa miseria non multo post interiissent. Præterea cum è familia Dynastæ eius pagi, quem incolebat, coco venenum fecisset, ac morbus tantum mortis expers esset secutus: primùm quidem durissimè ob id Dæmoni vapulasse; tum coactum fuisse hoc illi prouinciæ demandare, vt damno grauiore eum afficeret, ac si vellet extingueret. Qua accepta momento aduolauit in eius culinam, ac potionem, quæ tum illi fortè ad sanationem in mortario miscbatur, mortifero puluere à nemine conspectus insperfit: vnde & non multo post is è viuis abiit.

Hoc

6.
In agro Sti
uenfi Non.
Nouemb.
1586.

7.
Haracuria
Id. Nouem.
1586.

8.
Mirecuria
mense Oct.
1586.

9.
Gerbeuillei
IIII. Non.
Maij 1586.

10.
Serra
XIIII. Cal.
Feb. 1587.

Hoc mihi sua fide narrauit Dynasta ille, quod præsens adfuisset, omniâque otiosè etiam obseruasset. Ei exemplo etiam non absimile est hoc Nicolai Carpentarij, quem Martha Margelatia Brindensis¹¹ per Dæmonem suum mortifero puluere absens etiam consperfit: quod is iuxta prædiolum, quod illa habebat, lignorum fecisset congeriem, quæ illi esset impedimento. Rursus hoc Iaquelinæ Xaluetæ¹², quæ retulit satis sibi semper fuisse, quoties perditum vellet vel hominem, vel pecudem, id solo etiam nutu Dæmoni suo, vt fieret, indicare. Quod & eius popularis Hubertula¹³ cum infrequenti anno fortilegij itidem rea perageretur, hac etiam narratione confirmauit. Rure redieramus (inquit) multo opere fatigatæ, quod faciundum locauerat Leonardus quidam nomine, expectabamûsque auidè dum cœna nobis apponeretur. Ecce verò eius filia desidiâ mihi vni ferociùs exprobrare, ac iubere: interea vt in lintea fortè ibi vt lauantur cōgesta lixiuium infunderem: Ob quem ego superuacaneum laborem cum indignabunda Diras illi imprecarer, non longè abfuit Magistellus meus, qui properè se hanc proteruitatem in illam, si ita iuberem, vindicaturum polliceretur: Quod & me allubescente præstitit. Nam ad matrem ruri operas postridie curatè trepida accurrit filia, nuntians puellulum fratrem tutelæ suę commissum casu, cui ipsa obsistere non quiuisset, calida esse perfusum, iam iamque animam exhalare: Quod ego audiens, cuius opera id esset factum facile conieci: Et non adeò multo post accurrit Magistellus ille meus, narrauitque mihi quemadmodum mea gratia

11.
Spinali
Prid. Non.
Maias 1588.

12.
Buxerij ad
quercum
IIII. Cal.
Maij 1588.

13.
Ibidem III.
Cal. Mart.
1589.

14.
Leberij v.
Cal. April.
1588.

tia hoc bonæ illi negotium confecisset. Non euasuram siquidem, quin parentibus pœnas grauissimas segnitiei, desidiæq; qualem ipsa mihi adeò ferociter exprobrauerat, dedisset. Postremum erit in hanc sententiam de Iana Armacuriana ¹⁴. Ea spicarum fasciculos tres ex agro vicini substraxerat, Atq; in Alexiæ Cabusiæ proximum hortum, quod is occultando furto maximè esset oportunus, deposuerat: sed non ita clam, quin & Cabusia fortè tum in semota aliqua horti parte opus faciente aduerteretur. Quæ cum, ut est mulierum ingenium, vicinis quod viderat palam fecisset, atque ex eo lana non modò malè audiret, sed & iam in discrimè aliquod veniret (nam furto etiam subducti ex alieno horto oleris pœna est fustium in Lotharingia) dici nequit quanta ira, atque indignatione in illam exarserit: utq; post hæc non cessauerit omnes vias, rationesque exquirere quo tam insignem iniuriam pro libidine tandem exequeretur. Ergo ardentius hoc in solutione meditantem Dæmon ille, cui sese addixerat eam aggreditur, increpâtque ignauiam, quæ hanc in animo suo ægritudinem passa esset tandiu residere, eum paratum se, atque obsequentem ad quamcumque vindictæ occasionem toties esset experta: Assentiretur modò, aut prouinciam demandaret: sic enim nō longiùs inultam iri eam linguę petulantiam. Nec mora, ut se id dixit Iana cupere, aduolat sedulus ille minister ad Alexiam (iumenta tum fortè ea asseruabat in pascuis, atque ex eis vnum quod in proximas segetes euaserat ad armentum tentabat reducere) turbine correptam impingit in humum tanta vi, ut illi crus frangeret

frangeret, de ceteroque relinqueret adeò ex eo casu attonitam, ut domum seminecem referre oporteret. Diuersa, atque altera nihil præmonita quid alterius ferret narratio, totidem tamen verbis historiam hanc recensuere Iana illa, atque Alexiatum & euentus multis ipso aspectu cognitus eam manifestissimam reddidit. Hic occurrit à multis agitata quæstio, tantumne homini in hominem vnquam licere possit, vel si fauentes, obsequentesque habeat, quotquot sustinet orbis Dæmones, ut sola deuotione, imprecationeque cuiusquam capiti agris fortunis damnum, ac perniciem inuehere queat. Et id quidem ita fieri posse iam à multis ætatibus crediderunt veteres: uti indicant quæ adhuc extant duodecim tabularum fragmenta ¹⁵: **QVI FRVGES EXCANTASSIT. Et alibi: QVI MALVM CARMEN INCANTASSIT.** Inde enim facilè intelligere est arcanas quasdam, & ventustas execrationes iam tum fuisse; quarum ea vis foret, ut cui semel obnuntiarentur nunquam exitium, perniciemque vitaret. Quod etsi alicubi deridet Seneca ¹⁶, inquiens id fieri non posse, tam palam esse, ut eius rei causa nullius philisophi schola intranda sit: non est tamen quod quis se ob id in hoc minus credulum præbeat: Siquidem ad imbres, qui attrahi cautibus, ac repelli à quibusdam credebantur, suam ille refert orationem: Quæ res homini, qui totus à naturæ legibus pendeat, nisi alienissima, absurdissimaque videri non poterat. Naturam (inquit in libro de Ira ¹⁷) mutare difficile est, nec licet semel mixta nascentium elementa

15.
Plinius lib.
XXVII. c.
2. & lib.
XXX. cap. 1.

16.
Lib. IIII.
Natural.
quæst. ca. 7.

17.
Cap. 18.

18.
In libr. de
clar. mulie.
cap. 9.

ptis à se libris ferè omnibus demonstrat. Et qui eius ex Tacito, Suetonioque vitam decerpfit, testatur. Quæ philosophorum familia, nisi quod nature conueniens, consentaneumque esset, semper respuit, ac reiecit. Deniq; huic, si contra planè sentiat, reclamât quæ passim apud probatæ fidei authores reperiuntur exempla, ac documenta. Non his in quarto Herculeorum libro rem refert haudquam fabulosam (inquit Plutarchus¹⁸) aprum immensæ magnitudinis Xanthorum fines inuasisse; qui sata, frugesque circumquaque deuastans à Bellerophonte sit interfectus: Cùmque pro eo beneficio nihil illi gratiæ esset repensum, rogasse impensius Neptunum, vt eam ingratitude uisceretur. Quapropter falsum quemdam humorem per eorum agros scaturisse, sic vt quicquid in ijs nascerentur eo humore corruptum deficeret. Nec prius tanti mali finem affuisse, quàm mulierum precibus victus Bellerophon Neptunum, vt Xanthi tandem ignosceret, exoraret. Quæ etiam ex eo probabilior mihi videtur oratio, quod hodiernarum sagarum Magistelli, quos dubium non est pro Dijs olim coluisse homines, simile quid etiamnum factitant. Nam si quid illis fortè sit quod doleat, præsto adsunt qui iniuriam vindicent Dæmones: vel etiam grauius, seueriusque quàm ipsæ exoptarint. Tum rogari gestiunt ei malo vt opem, salutemque aliquam ferant sic ex offensione ultionem: ex ultione noxam: è noxa supplicationē impiam, ac detestabilem vno ductu aucupantes. Qui cumulus longè est maximus earum inequitiarum, ad quas homines abducere tentant. Et certè is ferè sagarum

sagarum nunc mos est, vt ad leuem quamque offensiunculam indoleant: iram inde contractam cum magna acerbitate euomant: tandemque sedatæ, ac munusculo aliquo delinitæ malis à se apportatis remedium adhibeant. Quod & in Bellerophonte illo nunc obseruare est, dum incandescit, dum affligit infortunio; dùmque per eius infortunij occasionem afflictos eo adigit à se vt rebus lapsis opem auxiliùmque supplices petant. In quales etiam difficultates, atque angustias tridui perpetui aduersa tempestate coniectus Xerxes, quarto demum die à Magis impetrauit eam vt compescerent. Quod & fecerunt (inquit Herodotus¹⁹) quibusdam animalium incisionibus incantatis ventis, instauratisque Thetidi, ac Nereidibus sacris. Sed vt inceptum de imprecationum arcanis viribus sermonem persequare: maximèque quæ homines ipsos tum priuatim, tum publicè afficere solent, ac percellere nota est illa ex antiquis historijs verborum conceptio (Liuius carmina deuotiora appellat) qua Dictatores, atque Imperatores euocatis numinibus vrbes, exercitusque deuouebant. Referam autem ex Macrobio²⁰ integram quod habeat omnibus numeris expressam detestandæ in caput, fortunâque alterius iræ diuinæ formulam: nullibi que quod sciam adeò luculenta reperiatur. Dis pater, siue Iouis Manes, siue quo alio nomine fas est nominare, vt omnes illam urbem, exercitumque quem ego me sentio dicere fuga, formidine, terrore compleatis: quique aduersus legiones, exercitumque nostrum arma, relaque ferent, vti vos eos exercitus, eos hostes, eosque homines, vrbes,

19.
In Polym-
nia.

20.
Saturnal.
lib. III. ca.

agrósque eorum, & qui in his locis, regionibusque, agris, urbibusque habitant abducatis: lumine supero priuatis: exercitumque hostium, vrbes, agrósque eorum deuotas, consecratásque habeatis illis legibus, quibus quandoque sunt maximè hostes deuoti: eosque ego vicarios pro me fide, magistratúque meo vt pro populo Romano, exercitibus, legionibusque nostris do, deuoueo. Si hæc ita faxitis, vt ego sciam, sentiam, intelligam tum quisque votum hoc faxit rectè factum esto. Quibus atris tribus Tellus mater, teque Iupiter obtestor. Quum tellurem dicit, manibus terram tangit: cum Iouem dicit, manus ad cœlum tollit: cum votum recipere dicit, manibus pectus tangit. Qua deuotione Stonios, Fregellas, Gabios, Veios, Fidenates intra Italiá: extra verò Carthaginem, & Corinthum multos exercitus, oppidaque hostium Gallorum, Hispanorum, Afrorum, Maurorum, aliarumque gentium funditus periisse prisci loquuntur annales. Et eius equidem virtutè effectum plerique putant, quod nonnullæ recitant historiæ; vt scilicet in exercitu nulla præbente se idonea alia causa viri vna, & equi metu subito corriperentur, in fugamque verterentur. Nam à Pane, vel aliquo Deorum eiusmodi deuotionibus incitato, ac commoto (quam etiam ob causam Pausanias ²¹ Πανιδόν: Pindarus ²² Δαυμόνιον φόβον appellasse videtur) eorum terrorem immitti solere existimauerunt. Quinimo nec hostes tantum, sed & ciues istiusmodi Diris innectere solebant, si aliter à nefario aliquo incepto, ac rei publicæ pernicioso eos reuocare non poterant. Actæius in via, per quam Crassus ²³ iter facturus erat, succensam

^{21.}
In Phocai-
cis.

^{22.}
In Nemeis.

^{23.}
Plutarch.
in vita M.
Crassi. Cic.
in li. de Di-
uinatione.

cratem

eratem constituit: cumque ad eum locum Crassus peruenisset, assistens is, & sacra quedam, ac libationes faciens diras admodum, atque horrendas execrationes obnuntiauit, Deos quosdam inauditos antea, atque horrendos nomine appellans: Nec eas illi frustra fuisse meritò creditum est ob eam, quæ non multo post secuta est, Parthicam cladem, & insignem equidem, ac memorandam: Denique nec contemnendi periculi res ea grauibus etiam, ac constantibus viris olim visa est quacumque de causa aut à quouis ipsa denuntiaretur. Pisoni (inquit Suetonius ²⁴ de Germanico loquens) decreta sua rescindentem, clientelas diu vexanti non prius succensere in animum induxit, quam veneficijs, & deuotionibus impugnari se comperit: tum enim domesticis vltionem mandauit, si quid sibi accideret. Quod & hodie ijs interminari solemus, quibuscum nobis rixa est, si qua præsertim veneficij suspicione laborant: nempe si deterius aliquid contingat nos eius causam in illos esse reiecturos. Et hæc quidem cautio sæpè profuit: Nam à mala sua libidine istius metu illos retractos, ac reuocatos fuisse experientia non semel est comprobatum. Et ea quidem Latinorum animos non primùm imbuerat opinio. Nam & Athenis templum suum Diris fuisse statutum Hefychius scribit: Aristophanesque meminit in Horis. Puto eadem de causa qua febrim, Vertumnis, ac Veiuibus iisdem Latini posuerunt: ne scilicet eiusmodi denuntiationibus prouocata obessent, nocerent, incommodarent: Nam tum vulgarem earum imprecationem fuisse indicant quæ eius ætatis oratores scripta re-

^{24.}
In Caligula, cap. 3.

liquere. *Επιυχεται* (inquit Æschines in oratione *κατὰ Κτησιφώντη*) *μήτε γὰρ καρπὸς φέρων, μήτε γυναικας, τέκνα τίτηται, γονεῦσιν ἐοικότα, ἀλλὰ τέρατα & cæt.* Quæ execrationum verba nunc quoque sagis nostris sæpè in buccam veniunt, si quid fortè mendicantibus denegatur. Neque enim alia earum frequentior oratio est, quàm vt vniuersa eius familia fame pereat, qui stipem non confert: pariat irata Lucina materfamilias: prodigijs, portentis que tota domus infestetur. Nec equidem (quod deplorandum est) votis semper innotuit, cuius & nos alibi meminimus: Idem eadè in oratione Æschines *γράφει* γὰρ οὗτος ἐν τῇ ἀρχῇ εἰ τις τὰ δὲ φησὶ, παραβαίνοι ἢ πόλις, ἢ ἰδιώτης, ἢ ἔθνος ἐναγῆς ἐσὼ ἢ Ἀπόλλωνος καὶ Ἐρτέμιδος. Et hoc quoque crebrò vsurpant sagæ illæ: Nam non modò singulorum res domesticas, ac priuatas, sed & plurimum communes, ac publicas Diris suis interuertunt, ac pessundant: Illis bouem, iumentum, vxorem, liberos, vitam denique ipsam: his vniuersum pecus, segetes, vindemiam, ac sæpè integros pagos, & oppida. Et habent ad nutum qui vota ea statim exequantur. Dæmones morbo, syderatione, fulmine, chasmate: si modò eæ res, in quas sunt concepta, Dei præsidio sunt destitutæ: nam aliter ne hilum quidem nocere posse certum est: quod & pluribus alibi ostendimus. Tum diuersi suam quisque prouinciam sortiuntur, vti olim Dij gentium: alius aëris tempestates, alius maris procellas commouebat: alius hunc, illumue morbum incutiebat: alius aliud pariebat infortunium. Et haud scio, an inde in quorundam animos is nunc demanauerit error: vt quibus malè precari volunt, eos morbo quem in alicuius indi-

getis

getis potestate esse credunt feriri optent: veluti cum DD. Ioannis, Antonij, Manij, Anastasij mala malè ominantur *ἐπιδηψαν*, ignem sacrum, impetiginem, *μανίαν* intelligentes. Nam ea hominibus immittere coelites illos multi putant: eoque adeò nomine sæpè sunt venerabiles, ac etiam formabiles. Quàm bene viderint qui istis ducuntur opinionibus.

--- nec enim liuescere fas est,

Vel nocuisse Deos ^{25.}

Nisi Diuos sibi fingunt, quales habuit errorum tenebris obcæcata illa antiquitas vbique diros, truces, noxios, atque adeò ministros earum poenarum, quas quisque de alio per summam etiam expetere vult iniuriam, ac contumeliam. Porro quod quis dixerit istis iniurijs atque infortunijs facilè obnoxios fuisse illius ætatis homines, qui se volentes in Dæmonum potestatem permittebant: qua conditione nō æquum sit censeri, quos Deus nunc in tutela, præsidioque suo vt iam in familiam cooptatos latere voluit, non ita res est: Nam habuerunt tum Hebræi, tum Christiani suas *αγάς, καὶ καράδας*, in tanta etiam religione, vt nemini fas esset qui in eas nō iniuria incidisset euadere. Ochozias ²⁶ Rex centurionem cum quinquaginta militibus, vt Eliam ad se attraheret, miserat. Repertum ille in montis vertice descendere iussit, & ad regem venire: In hoc enim se missum, vt ni sponte sua faciat, vi coactum eo pertrahat. Elias præfatus se prodigium editurum: quo verus propheta nosceretur, & igne ad suas preces cælitus missò ipsum vnà cum militibus conflagraturum; malum hoc eis imprecatus est

25.

Claud. de
rapt. Pro-
ser. lib. 11.

26.

III. Reg.
1. & antiq.
Iudaic. lib.
IX. cap. 1.

27. est, mōxque candens turbo delatus centurionem,
111. Reg. 2. & eius comitatum perdidit. Cū Eliseus ²⁷ eius se-
28. Antiq. libr. 9. & 7. quator & comes indiuidius (vt Iosephi ²⁸ verbis v-
 tat) pueris per ludibrium, Ascende calue, clamanti-
 bus malè precatus esset eorum quadraginta duo
29. 11. Reg. 3. & Antiq. Iudaic. lib. VII. vrforum laniatu perierunt. Dauid vlrices Diras
 Ioabo Abeneri ²⁹ interfectori est imprecatus: quē
 eum aræ etiam cornua tenentem tandem macta-
30. 111. Reg. 2. uerunt ³⁰. Eius psalmi, præcipuēque quinquagesi-
 mus quartus, & centesimus octauus impio, prodi-
 torique vltimum precantur exitium. Veniat (in-
 quit) mors super illos, & descendant in infernum
 viuentes. Nec id irritis votis illum facere voluisse
 putandum est, dum sibi indulget: sed magis quod
31. Matth. 21. vers. 19. exitum qualem zelo gloriæ Dei percitus optabat,
 vota sua consecutura sperabat. In Euangelio ³¹ cū
 I E S V S esuriens venisset ad ficum, nec fructum in
 ea inuenisset, sua maledictione perpetua sterilitate
 ipsam damnauit. Elymam magum D. Paulus cæ-
32. Act. vers. 11. citate percussit ³²: Hymenæum, & Alexandrum Sa-
 tanæ tradidit: Quod posterius ³³, etsi sic quidam
33. 1. ad Timoth. ca. 1. vers. 20. interpretantur quasi ea traditione exclusi tantū
 fuerint Ecclesia, ac mancipia Satanæ effecti: sunt
34. Act. 5. vers. 5. & 10. tamen qui de carnis interitu hoc quoque intelli-
 gant: vti in Anania ³⁴, & Zapphira alibi euenisse
35. Esais 2. vers. 4. legitur: quibus sola increpantis Apostoli vox præ-
 sentem interitū attulit. Quod & futurum Esaias ³⁵
 vaticinatus fuerat, inquiens: Spiritu oris sui interfici-
 ent impiū. Nulla igitur iam controuersia est,
 quin sint Diræ: quarum imprecationes exitiabi-
 lem sæpè euentum habeant: Sed quænam earum
 exciendarum sit ratio, rectè quæri, dubitarique
 potest.

potest. Et sunt qui ad verborum certas concep-
 tiones, ac formulas eam naturaliter referant, quasi
 hoc, vel illo modo, numero, atque ordine pronun-
 tiata vim habeant: prætereà aliam, quam quæ rebus
 significandis primum fuit imposita. Quod ego tam
 ridiculum, absurdūque esse existimo: quàm illud,
 quod de characteribus, ac literarum figuris qui-
 dam in eandem sententiam autumant. Siquidem
 inter id quod agit, quodque patitur conuenien-
 tiam quandam intercedere oportet, vt inde effe-
 ctus aliquis consequatur. Quæ autem nudæ vocis
 in solidum: sæpè etiam multa locorum intercape-
 dine distans corpus tam potens actio esse potest, vt
 id sic momento perdere, atque exanimare queat.
 Quid descriptæ lineæ, compositique numeri cum
 eo quem ducunt animalia spiritu commune habe-
 re possunt. Certè eadem literæ, syllabæ, dictiones
 accusatori ad arguendum, quæ reo ad defenden-
 dum: Iudici etiam ad condemnandum, orationem
 ministrant: sed non ideo penes ipsas vitæ, necisque
 in quemquam arbitrium quis esse dixerit, lineæ de-
 monstrant, quo quisque modo, ac situ commodè,
 aut secus stare possit, non conuellunt sola descri-
 ptione, aut firmant edificiū, vel si millies in char-
 ta, ære, cera distinguantur, ac repetantur. Plato in
 Timæo numeris omnia tribuit cœlestia, & huma-
 na, vniuersamque naturam ex iis constare dicit:
 Quin & in Parmenide monadi diuinitatem tan-
 tam tribuit, vt dicat vnas solū esse veras, atque
 immortales substantias: veluti Deum Angelum
 quem mentem vocat, & animam. Nullibi tamen a-
 pud eum reperias vel vestigium istiusmodi mortu-

feræ per numeros incantationis, atque execrationis. Ac quod alij ad syderum affectiones hoc etiam referunt: nihilo equidem probabilius loquuntur, quod vniuersas, immutabilisque eas esse constet, cum contrà toties ad imprecandum insurgant malefici: quotiens in hunc, vel illum ira excandescunt. Si quis porrò halitui quem inter imprecandum è virulento suo pectore efflare dicuntur, hoc etiam tribuere velit, quasi qui oculis solis fascinare dicuntur Triballi in Illiria: Vitæ in Scythia: id quoque absurda, incredibiliâque multa continet. Primum enim, vti iam dictum est, procul remotos non attingunt, quia eo nulla vis veneni peruenire potest: & vt id faciant, qui præcordiis suis innocenter eum spiritum continere possunt: cuius afflatus aliis adeò noxius est, & perniciosus. Tum si nunc eas nocendi vires habet, qui postmodum fit salutaris. Nam equidem memini legere me, qui dicerent certo numero conceptis imprecationibus multos in grauem morbum coniecisse: quos statim ipsi precibus, metu, aut aliqua alia ratione adducti contrariis verbis pristinae sanitati restituisent: Sic vt eadem lingua, & vulnus, & medicinam faceret: vti Circe eadem virga mentem adimebat, ac reddebat: Pecudes faciebat, & homines: Et taurum aliquando admurmuratis in aurem quibusdam verbis morte prostratum iacuisse: iisdemque mos repetitis vitæ redditum fuisse nonnullæ testantur historiæ. Ea igitur omnia potius crediderim notas esse, & symbola rei alicuius secretioris: quæ eo veluti integumento inuoluitur. Nam si quis ista altius, diligentiusque volet indagare, reperiet à Dæmonibus causam habere

36.
Plinius lib.
7. cap. 2.

bere solam, ac præcipuam: nimirum quòd vel fortilegis cum illis ita pacto conuenit: vel quòd eadem verba, iidem characteres, iidemque numeri usurpantur, qui in pacti lege sunt dicti: cum primùm id pactum cum fortilego alio, à quo fortè sunt edocti, intercederet. Quod & ideo D. Augustinus³⁷ ex pestifera hominum, Dæmonumque societate constitutum, infidelisque, ac dolosæ amicitia pignus alicubi esse dicit. Et ex Esaia³⁸ foedus cum morte, pactum cum inferno non malè nominauerimus. Ac quod quis dicat hæc cum illis pugnare, quæ paulò antè à nobis dicta sunt de sanctis patribus, adeoque de IESU Seruatore nostro, eiusque Apostolis, ac discipulis, non ita est: Multum enim interest furore, ac infania quis ad priuatæ iniuriæ vindictam profiliat; an amore, ac studio gloriae Dei, ad vlciscendum quæ in eius contemptum, contumeliamque fiunt, dicatur; vetitis, prohibitisque vtatur artibus: an quod ait ille

Diuum numine ad ista feratur:

subsitne ad id progrediendi causa aliqua Deo grata, acceptaque: an is ceu se quid indignum illud reiciat, ac respuat: cum nuntij à Christo missi³⁹ in quamdam Samaritanorum ciuitatem fuissent, ingressi, vt pararent Domino, & iis qui cum illo erant necessaria vitæ; ciues repulerunt illos nolentes Dominum intra mœnia sua admittere: quòd cum vidissent discipuli eius Iacobus, & Ioannes, dixerunt: Domine vis dicamus, vt ignis descendat de coelo, & consumat illos, quemadmodum & Elias fecit? Conuersus autem IESUS increpauit illos dicens: nescitis cuius Spiritus estis vos: Quasi dicturus,

37.
Libr. 11. de
doctrina
Christiana.
38.
cap. 28.

39.
Luce ca. 9.
vers. 52. 53.
54. 55. &
56.

Elias quidem, cuius exemplum obtenditis, Dei iudicium quod illi mandatum erat à spiritu exequutus est: vos autem non Dei iussu, sed carnis impulsu ad vindictam profilire vultis. Et hæc equidem ratio Oniam virum iustum multis antè ætatibus cohibuerat, ne popularium quorundam oratu sacerdotes, qui se cum Aristobulo ad sui tutelam templo concluderant, maledictis incesset. Is (inquit Iosephus ⁴⁰) ciuile Hierosolymis bellum præsentens in latebras se abdiderat: sed inde retractum, ac in castra abductum Iudei rogabant, vt quemadmodum olim precibus suis siccatatis tempore pluuiam impetrauerat, sterilitatiquè remedium attulerat: ita nunc deuoueret Dijs Aristobulum, & quotquot eius partes sequebantur. Id igitur cum diu recusans cogere turba nihilominus præstare, stans in medio eorum sic precatus est: Deus vniuersi mundi huius rex, quoniam & hi qui mecum stant tuus populus: Et qui oppugnantur tui sacerdotes sunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos orantes exaudias. Nimirum in vitæ apertum discrimen incurrere maluit (nam statim ab illis ob eam rem lapidibus est obrutus) quàm eorum prauis affectibus obsequendo immerentibus male precari, atque ominari. Balaaci ⁴¹ etiam vulgi sermone trita est historia, qui cum Balaamum vatem in Israëlitas immisisset, eos vt Diris deuoueret: non quiuisset tamen eum id facere, ipsa asina cui infidebat pertinaciter restitante, ac humana etiam voce cum domino exostulante, quòd non intelligeret diuinitus ea prohiberi, ad quæ properabat: sicque non modò mala non est imprecatus

^{40.}
Ioseph. Antiquit. Iudaic. li. 14. cap. 3.

^{41.}
Numerorū 22. vers. 12.
Ios. 24. vers. 10. & Numero. 24. vers. 7.

catus Israëlitis: sed & ipso faustis ominibus est prosequutus ipse Dæmon; quem omni studio in perniciem hominum incumbere certum est; si quando probitatis velo malitiam suam vult obtendere, nō alia re commodius se id facturum putat, quàm si odium istius maledicentiæ, ac detestationis præ se ferat aliquod: vt nouum non est pudicitiam ab impurissimis scortis sepe laudari. Cuius generis est, quod Plutarchus ⁴² de quadam sacerdote Atheniensi recitat, quæ populi iussu adduci non potuit, vt Alcibiadem execraretur: quòd diceret precandi causa, non imprecandi se sacerdotium iniisse. Quo magis mirum est hodie tam frequentes esse in ore plerisque omnibus Christianis eiusmodi execrationes, vt iam ex assuetudine damnari, ac reprehendi desierint. Ac quòd sæpè excidant etiam incogitantibus, vt vsus procliuitatem facere solet, in crimen amplius non vertantur. Et clamat tamen D. Hieronymus ⁴³ eos qui negligunt oris maledici consuetudinem refecare: etiamsi non corde maledicant, tamen immunditiam labiorum secundum Esaia verbum, & inquinamenta oris incurrere. D. quoque Petrus, quo ei licentiæ fræna magis iniiciat, mandatum necessarium ponit, vt perpetuò benedicamus: scientes nos in hoc esse vocatos, vt benedictionem hæreditate possideamus: nō etiam conuitio laceffiti, non iniuria affecti: non contentione exasperati. Nam & Michaël (inquit idem Hieronymus ⁴⁴) licet cum diabolo de Mosis corpore vehementius contenderet: nunquam tamen ei & certè maledictione dignissimo iudicium blasphemix inferre voluit. Quid igitur iam futurum

^{42.}
In Proble. Roma. problem. 43.

^{43.}
In Leuiticum.

^{44.}
In Epist. ad Titum cap. 3.

putamus, si temerè coniciatur maledictum, nempe vt statim recidat in eum, qui coniecit: vti qui in coelum sagittam torquet, sæpè eam in se ruentem admittere cogitur. Sicut auis in incertum volans (inquit Salomon ⁴⁵) & passer quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud. Et adhuc audemus nobis ipsi imprecari, si res ita se non habeat, vti eam verbis asserimus: quamuis tacita nos mendacij arguat conscientia. Quin igitur itidem mirari desinimus, si sæpè conditionem nostram accipit, ac in articulo ipso nos opprimit, qui semper in insidijs stat, suam nos vt prædam faciat Archiplanus: vti non adeò pridem euenisse recitat Vviersus ⁴⁶ ei, qui in iure falsum pro re causaque sua deierans, hoc fidei maioris ergo addidit in malam rem ipse vt iam abiret, ni verum loqueretur. Nam illicò sublatum Diabolus videntium oculis illum eripuit: nec vllibi vnquam postea apparuit. Et hic quidem commiseratione indignus fuit, qui sic inconsiderata, dementique sua temeritate sibi malum accersiuit: siquidè nulla est iniuria, quæ fit in volentem: sed quæ hæc indignitas est iratorum etiam parentum imprecationibus astringi liberos, atque ex ijs noxam illos contrahere? Nam id multoties euenisse testantur historiarum. Et censuit Plato ⁴⁷ funestius nihil quicquam illis accidere posse: Imò & solam indignationem inauspicatam esse, ac non rarò infortunium afferre. Noui ego homines (inquit Olaus Magnus ⁴⁸) adhuc ætate mea paterna benignitate exclusos, qui continuo omnem infelicitatem, inopiã, calamitatem, infamiam essent experti. Qua etiam de causa

in Aequi-

^{45.}
Prouer. 26.

^{46.}
Li. de præst.
Dem. c. 17.

^{47.}
Lib. VII. de
legib.

^{48.}
Hist. de gē-
tib. Septen.
lib. XVI.
c. 3.

in Aquilonaribus terris ab antiquissimis sæculis inter laicos, & eorum sobolem fuit vsitatum: vt pueri, puellæq; lectum petituri ordine ætatum recitata Dominica oratione, & Angelica salutatione paternam benedictionem acciperent. Et concionatur Salomon ⁴⁹ patris benedictionem filiorum domos stabilire: matris maledictionem eas suis sedibus, fundamentisque conuellere: sed hæc forsan nimis multa in re non vtique admodum dubia, & controuersa ad alia iam properemus exempla.

Aliud in eandem sententiam exemplum: ac quomodo cedes à Dæmonibus factæ nullum sæpè sui vestigium ostendant.

CAP. X.

Aliud sequitur superioribus haud ita dissimile exemplum de Bernardo Bloquatio: quem cum Ioanna à Banno ¹ opus in quodam rure faciens cum bigis prætereuntem, ac forte Argentoratium, vbi merces aliquot compararet, properantem animaduertisset: memor pridem acceptarum, & adhuc tamen inultarum iniuriarum: deuotione, ac execratione sua infortunium, quale in huius libri periocha narratur illi peperit. Nam vix adhuc imprecari cœperat, cum ille è curru, in quo sedebat, præceps tanta vi deiectus est, vt illicò exanimatus sit; integro nihilominus toto corpore, nec vel vulnere vllò faucio, vel liuore decolorato, vel tumore inæquali, vel denique luxato, intorto, aut vlla sui parte læso; vt illi interclusam animam, interceptos

^{49.}
Ecclesiasti-
ci. 3.

^{1.}
Manerij.
III. Non.
Iul. 1585.

terceptosque omnes vno momento spiritus fuisse à Dæmone credibile sit. Cui rei fidem ne quis putet à sola sagæ illius confessione esse mendicam; sciat & ei in omnibus consentientem fuisse Ioannis Aurigæ, qui in illa profectioe Bloquatio operam suam locauerat, affirmationem vel multis antè diebus, quàm à saga agnosceretur, in vulgus sparsam, atque indicatam, præterquam quod necis illius noua, atque inaudita ratio argumentum dedit allati ab insolentiore aliqua vi, ac potestate infortunij. Ac quoniam habet hæc historia inter cætera promptam Dæmonis in obsequendo diligentiam, si quando ad nocendum à suis asciscitur: hoc etiam ad eam testimonium Ioannæ Montennaiensis² adiicietur, referentis rarò se quicquam Dæmone suo in alterius postulasse perniciem, quod simulac dictum, factum non esset: adeò is ad omnem malè agendi occasionem assiduus est, & diligens.

^{2.}
Condeij
mense Iul.
1582.

Aliud rursus eiusdem cum superioribus argumenti exemplum, cuius probabilitas præterea veterum auctoritate defenditur: Tum quo præsertim nitendum sit præsidio aduersus Satanae insidias, atque incurfiones.

C A P. XI.

EIUSDEM etiam argumenti & sententiæ est quæ proximè in eadem periocha exponitur narratio Malefica¹, cui Asinariæ nomen vulgus fecerat, hostiatim stipem Nanceij cogere solebat: eiusque ætas, ac incommoda valetudo sic iam mi-

^{1.}
Nanceij.

fericor

fericordiam potentiorum erga illam concitauerat, ut ab iis ceu in demensum aliquid quotidie acciperet, quod satis vitæ haud ægrè tolerandæ esse posset. Cum igitur suo more istas ad propræsidis fores eam sibi dari importuniùs postularet: ac tum inauspicatò egrediens maior natu eius filius iussisset in aliam horam ut faceretur, quod tunc fortè domesticis non esset erogandi otium: hoc illa indignè ferens, quod promptum habent in ore sagæ omnes, illi est imprecata. Nec mora, quasi pedem in silicem is impigisset, casu adeò violento procubuit, ut præ dolore domum se statim referre cogeretur: vbi omnem rem domesticis, quo pacto accidisset, ordine enarrans hoc adiecit ab imprudentia sua, aut inconsulto gressu non esse partum sibi illud infortunium: sed à maiore vi aliqua quæ se à tergo percussisset: nihilque iam dubitare quin ex eo membrum fracturus fuerit, nisi cadenti Deus opem tulisset: Nam & ei me (inquebat) signo crucis muniens primo mane suppliciter commendaueram: Nihilo magis tamen post hæc quieuit malefica: Nam cum indignabundus Dæmon, quod sic frustra tentaerant, ei renuntiaffet; multò vehementiùs illum rogare, ac obtestari cœpit adolescentem ut pergeret quouis modo perdere: quod quidem illi facile erat facere, si imparatum ab eo matutinarum precationum, crucisque munimine aliquando adoriretur. Hoc siquidem impedimentum superioribus conatibus ipse Dæmon causatus fuerat. Euenit igitur non admodum multis post diebus, ut is adolescens è cœnaculi fenestra brachium proferens pendentès è proximo muro passerulos nido detracturus

M m

sublimis à tergo tolleretur, p̄rque eam fenestram præceps tanto impetu deiiceretur, vt pro mortuo domum referretur: vbi tamen post aliquot horas factus vtcunque sui compos patrem etiam lachrymis lamentisque deditum iuxta se intuens: noli, inquit, mi pater, quicquam mihi ob istud succensere infortunium: Nam certè procul hîc culpa omnis à me est, sed extrusit me foras etiam renitentem nescio quid à tergo imminens, superinducta etiam grauiori re aliqua, quo vehementius deprimerer, ac deiicerer. Et certè iuxta illum iacentem, ac prostratum repertum fuerat lignum ex struce, quæ in superiore horreo ad vsum familiæ congesta fuerat: Atque hæc cōstantissimè perstans dicere, aliquot post dies è viuis abiit. Accidit etiam intra paucos alios, vt Asinaria illa tum ex aliarum maleficarum indiiciis: tum ex diuturna, qua laborauerat, sortilegij suspicione, ac diligētī super ea re inquisitione in vincula coniceretur: Quam ego ex elogiis testium interrogauī, tandēmq̄ rationibus, ac sine vlla tormentorum vi eò adegi, vt sua secus admissa omnia ingenuè fateretur. Inter quæ & hoc fuit, quod totidem quibus puer ille verbis magnā confidentia recitauit. Nam statim ac patratum fuerat à Dæmone facinus, is ad eam in macelli vicinia tum commorantem aduolauerat, ac rem omnem, vti gesta erat, enarrauerat: perrexitque hæc illa asseuerare, dum mors subiiciente flammis carnifice ipsam occupauit. Nec noua, primūmq̄ audita est ista in homines Satanæ laniena, & crudelitas: sed habent veterum historiæ, tum sacræ, tum profanę plura de ea re documenta, quàm vsus veniat. Ingenti v̄eto, quem

Satam

Satam ex solitudinibus excitauerat ædes, in quibus conuiuium agitabant filij Iob², deiectæ sunt: qui omnes ad vnum earum ruina sunt oppressi. Saræ³ Raguelis filia sp̄sōs septem Asinodæus, id est, destructor Angelus (Rabini mortis Angelum appellant) ea qua p̄imum quisque lectum genialem nocte inierat, interemit. Ægeam proconfulem, cum beatum Andræam Patris vrbe Achaia in ctucem tolli iussisset, malus spiritus corripuit, ac præfocauit. Marcus apud Psellum⁴ ait Dæmones sæpè igne, ac præcipitio homines perdere: imò nauigia viris onusta vndis obruere, ac funditus submergere. Leuinus Lemnius⁵ latenter immiscere se alimentis, humoribus, spiritibus, auræ, atque aëri quem intra corpus concipimus, ac quo spiramus: multaque alia quæ nobis vsui sunt, & valetudinem conseruant deprauare, ac vitare. Et denique illum clamant sacræ literæ⁶ leonis famelici, ac rugientis instar obambulare, cursitare, atque oberrare nulla non terrarum loca: dum offendat in quem virus suum possit effundere. Quin igitur ad eò sæuæ, truculentæq̄ bestia opponimus solidæ fidei clypeum, spiritus gladium, gelem salutis, alia quasi succenturiata præfidia, temperantiam, integritatem, vigilantiam, ieiunia, preces, obsecrationesque assiduas: ac præsertim antelucanas, & matutinas. Nam iis certò suos conatus prohiberi, atque infringi ipsæ etiam sagæ profitentur. Et certè non est sine exemplo, quod olim id sacros vates factitasse Bibliorum codices passim testantur. Sic David⁷ in angustia constitutus: Deus Deus meus ad te de luce vigilo: Mane astabo tibi, & videbo: mane oratio mea præue-

2.
Tob. cap. 1.
vers. 19.
3.
Tobia c. 3.
vers. 8. &
9.

4.
Ca. vbi sex
Demonum
describuntur
species.
5.
In exhort.
ad vitam
opt. institui.

6.
D. Petrus
Epist. 1. ca.
5. vers. 8.

7.
Psal. 5.

M m. 2.

8. ^{Psal. 72.} ^{9.} ^{Cap. 27.} ^{10.} ^{Cap. 26.} niet te ^{8.} Sic Esaias ^{9.}: Erigit mane, mane erigit mihi aurem Dominus. Rursus ^{10.}: Anima mea desiderauit te in nocte: sed & in spiritu meo, & in præcordiis meis ad te de mane vigilabo. Siquidem Dominus oratione suorum inuitatus eos ab impendentibus periculis defendere, ac protegere solet: non quidem secundum carnis suæ propositum: sed iuxta Spiritus Sancti consilium. Quo magis demiror quorundam in censendis Christianorum moribus inconsideratam, supinamque sapientiam: qui si quod Nolanis de mane datur signum, quo excitentur homines ad tam salutares, ac pias preces, & iis quasi oscitantibus auris vellicetur: id illicò damnent, atque improbent: quia nimirum ab illis vsurpatur, à quibus in constituenda, colendaque religione dissentiant.

Alia quoque eiusdem argumenti cum superioribus exempla; ac vt Dæmones eos præcipites deiciant, quibus nocendi prouinciam à sagis acceperunt.

C A P. XII.

SVBIT rursus superiori facto vnum, atque alterum non dissimile de rusticis quibusdam, quorum alius luxuriantes ex arbore ramos amputans: alius tundendas fruges ex horreo in aream deiiciens: alius in summo curru foenum concinnans, atque adaptans, nihil etiam temerè periclitantes: detrusi tamen, ac compacti sunt in terram adeò violenter, vt semineces inde efferri oporteret: nullo, qui impulisset, ac deturbasset, vllibi apparente. Propria etiam

etiam magis sunt quæ sequuntur. Pÿrus erat in deuio nemore, è quo Ioannes Rotarius ^{1.} sibi fructus pridem destinauerat legere: nec putabat tam abditò, atque obscuro loco à quoquam animaduerti posse, qui bolum hunc illi è faucibus eriperet. Notata nihilominus est & ea arbor à Desiderio Saletto eius tribuli: qui prior occupans pyra decerpere: atque in ipso facto deprehensus, non longè abiit, quin Rotario præreptæ prædæ pœnas daret: siquidem facile fit quod istiusmodi hominum monstris doleat, quòdque ad vindictam accendat: Ergo vt illi consuetò in aliis more Diras est imprecatus turbine subito inuolutus, ac in terram deiectus cruce altero sic est debilitatus, vt se loco prius mouere nò posset, quàm accurrentes ad eius clamorem, qui in nemore pecorum greges custodiebant, subnixi, atque adminiculati domum eum reducerent: Nec adhuc vulnus tum coaluerat, cum Rotarius ista primùm spontanea sua confessione patèfecit. Huius generis est & aliud de Apra Høselotia ^{2.} Ea filium habebat in famulatu Ioannis Halecuriani: In hunc herus sæuitiam adhibuerat ob furtum, cuius illum præ cæteris qui erant in familia insimulabat: Id dolens mater, ac cupiens vlcisci occasionem sedulò captabat, quo id faceret: Ac cum aliquando is iumenta è pascuis domum reduceret, atque horum vni otiosus insideret, accedens illa vnà cum suo Dæmone, subducta tamen omnium oculis, collum equo tum commodè depressit, vt per id dilapsus fessor, atque in humum depulsus crus perfringeret. Quod & adhuc ex eo lapsu claudum, distortumq; apparebat, cum is veneficæ testis committebatur.

^{1.}
Huecuria
Ann. 1586.

^{2.}
In subur-
biis D. Apri
ad Tullum
x. Cal. Mar.
1587.

Alia etiam de eadem re exempla: tum ut Dæmones, eorumque affecta Striges tectis, aedificiisque latenter ignem iniiciant.

CAP. XIII.

^{1.}
Lanfrancu-
ria VII. Id.
Maij 1588.

CLAVDIÆ Felleæ¹ Maielaiēsi cum vicina muliere rixæ frequentes fuerant: vti sæpè vicinitas inter æquales parere solet iurgandi occasionem ac procliuuitatem: pridemque secum illa reputauerat, quemadmodum vicinam latenti aliquo vlcisceretur infortunio: Id enim clam erat faciendum, quod populares omnes, si quid sibi deterius accidisset, id factum in Felleam illicò reicerent. Initur de hoc cum Dæmone consilium: Placet eam suo more opus ruri facere: interea dum is in vrbe partes suas exequitur, ne qua eius quod accipiebatur facti si domi fuisset suspicio eam attingeret. Ecce verò vicinarum ædium occlusis, obseratisque foribus audiri intus miserabiliter ejulans puer, quem mater abiens solum domi reliquerat. Accurrere qui audiebant omnes, ac fores properè effringere, visuri ecquid illi contigisset, quo clamores tantos ederet: Reperire illum prunis candentibus vndiquaq; adopertum, atque obrutum: excutere citissimè: tum cunis detrahere, vt quantum possent seruarent incolumem: Sed iam animam agere, ac inter ipsas illorū manus emori. Peruagari igitur rumor Felleæ haud dubiè hoc esse inceptum, quæ simili damno plures alios antè mulctasset, dicebatur: In illam idcirco de hoc, aliisque facinoribus quorum pridem insimulabatur disquisitiones fieri, ac tandem eo res redire,

redire, vt ingenuè id crimen vti suum agnosceret, ac amplecteretur, singula quemadmodum essent à Dæmone suo rogatu patrata, denarrans, maximèque illud de candentibus carbonibus, quos is in proximo foco sub cinere repertos batillo extraxerat, ac miselli infantis cunis superiniecerat. Ac quoniam in eum sermonem incidimus, qui exustiones, incendiæque à Dæmonibus immissa continet: iuuat & de hoc exèpla aliqua & ea quidem diuersa subiungere: quibus magis eius rei veritas, quæ à tam multis in dubium adducitur, elucescat, atque adiuuetur. Colmerij, qui pagus est in ditione Diui Iacobi à Tauagni D. Apri Cœnobiarchæ, viri in ea nobilitatis, ac fortunarum amplitudine, qua summa fruitur, comitatis, beneficentiæ, atque integritatis laude illustrissimi: euenit intra annos viginti, vt eius loci incolæ petulantissimus quidam Dæmon non cessaret noctes, diésque domesticos lapidibus impetere: quod cum & sæpè, & frustra fecisset, sic illi id tandem ludibrio habere cœperunt, vt pro eo probra, conuitiæque iam non dubitarent regerere. Ergo profunda iâ nocte sic totam casam momento incendit, vt nulla extinguendæ flammæ aqua satis esse posset: quin tota incendio statim consumeretur: vti ego rei insolentia adductus cupidius à vicariis addidici, cum illac fortè mihi non multis post diebus iter esset. Subit & aliud factum, & id quidem à dæmone illi Medeæ, quæ Creusæ Creontis filia dono misit conclusum in capsula ignem Magicum: vnde ea, in qua tum erat, regia conflagrauit: Iana Nigra² Armacuriana obnixè à Francisca Huyna contenderat, & ex massa, prius quam

^{2.}
Leberij v.
Cal. April.
1588.

quam illam in furnum condit, particulam decerperet: vnde sibi libum alendis pusionibus facere liceret: Passa repulsam, quod illa demensum id esse in certos dies toti familię diceret, nec sine eius frustratione quicquam inde domi posse: non destitit animo voluere, quemadmodum ei repulsę dignā repēderet gratiam. Nec in hoc hæsit diutius. Nam accepto à Dæmone linteolo, quo erant conuolutæ minutix quædam instar fœni defecti, admonita est clam illud deponere in Huynæ ædes, ac prope- rē faceffere: futurum enim, vt non multo post flam- mam conciperet subito: vnde illæ cum omni supel- lectile consumerentur. Linteolum igitur glomo obuoluit, ac Huynæ tum fortè aliquid in furnaria agenti vānale offert in telæ, quam illam adornare audierat, licium: sed cum negaret eo sibi opus esse, quod ex domesticis operis speraret plus fati sibi futurum: Nihilominus bona illa in pistorium la- cum, qui prope erat, abiecit: addens se, si id illi tum vsui esse non contingeret, cum vellet restitutu- rum. Ac vix pedem extulerat, cum deflagrare cœ- pit cella illa farinaria, quæ depositum glomum continebat: deinde & vniuersa domus adeò præci- piti ardore, atque incēdio; vt nullum ei remediūna fati maturè afferri posset. Res vtriusque diserta, ac separata assertione simul ei ipso euentu fidem sibi apud omnes indubitata vindicauit. Finem fece- ro, si prius ex Erasmo Roterodamo ³ huic non dis- simile exemplum recitauero. Oppidum est, in- quit, in Heluetia nomine Schiltach, quod IIII. Id. April. An. 1533. totum subito conflagrauit: Eiusque incendij causam, quantum illius loci municipes

3.
Epist fami.
li. 27. c. 20.

apud

apud Friburgi magistratum, quæ vrbs illinc abest octo milliariibus Germanicis renuntiauerunt, ta- lem fuisse rumor est. Dæmon sibilu signum dedit è quadam ædium parte: caupo suspicans esse furem ascendit, neminem reperit: sed idem signum rursus ex altiore cœnaculo redditum est. Et huc conscen- dit caupo furem persequens: Cum nec illic quisquā appareret, sibilus auditus est è fastigio fumarij: Il- licò tetigit cauponis animum esse Dæmoniacum quiddam: Iubet suos esse præfenti animo: Acciti sunt sacerdotes duo: Adhibitus exorcismus: Res- pondit se esse Dæmonem: Rogatus quid illic age- ret: Ait se velle eruere oppidum: Minitantibus sa- crificis respondit, se pro nihilo ducere minas illo- rum; quod alter esset scortator, vterque fur. Ali- quanto post mulierculam, qui cum habuerat con- suetudinem annis quatuordecim; cum interim il- la quotannis, & confiteretur, & acciperet Eucha- ristiam, sustulit in aërem, imposuitque fumarij fa- stigio: Tradidit ollam: iussit vt inuerneret: inuer- tit, & intra horam totum oppidum exustum est. Et hîc quidem tam prompta, rapidaque à Dæ- monibus incendia non est quod valde miremur: qui habeamus etiam hac tempestate homines il- lorum excitandorum peritissimos: non dico pul- ueris illius bombardici, aut aliorum istiusmodi *εμπυρευμάτων*, quibus tota ædificia citissime conflagra- re, ac conuelli videmus, vsu, atque artificio, nam hæc vulgaria sunt, & quotidiana: sed reconditio- re aliqua quæ humanum captum superet: via, at- que ratione: Ante hunc annum fuit in comitatu principis cuiusdam Baro è Germania (neutrum

Nn.

nomino, quamvis id mihi promptum sit facere) qui profiteretur habere se, quod si per domos aliquot sparsisset eam in qua essent urbem; multis etiam, postquam inde excessisset, diebus uniuersam esset incensurus, atque inflammaturus: hocque quale esset per interpretem Comiti illius principis filio tandem aperuit: utroque tamen prius iureiurando adacto non esse se hoc arcanum cuiquam unquam prodituros, ac communicaturos. Equidem scio ex Plinio ⁴ Naphthæ tantam esse cum igne cognationem, ut flamma transfiliat in eam undecunq̄ue visam. At id quod *ωυρρολιπης* ille sic disseminandum docebat, tale esse nequit: quod, ut audio, iacere sine vlla noxa multos dies possit, in eo etiam cubiculo, vbi luculentus, perennisque alioqui sit caminus. Execrandum certè, ac detestabile inuentum, à quo nullus iam hospes ab hospite tutus sit futurus: quo amplissimæ quæque vrbes, atque ornatissimæ, tot etiam ætatum operis extructæ, ac fundatæ vnus hominis improba libidine momento sint perituræ: afflictis, atque euerfis vnà oppidanorum fortunis omnibus.

⁴
Cap. 105.
lib. 2.

Alia item in eadem sententiam exempla duo: ac quemadmodum Demones suorum oratu illis oris spiritum obstruant, animamque intercludant, quas vlcisci cupiunt.

C A P. XV. XIII.

Rustico cuidam nomen fuit Malucticæ: huic castrum ad Mosellam summa luce properanti, ut è lactis prouentu pecuniæ aliquid cogeret in sumptus

sumptus rei familiaris: violenter turbo, reliquo aëre alio qui placidissimo, omnē spiritū sic interceptit, ut diu vitæ dubius ac incertus iaceret. Hæc illi pernitiæ per Dæmonem suū parauerat Franciscus Fellæus¹, quo animum suum multis iniuriis exulceratum expleret: uti ipse sponte, ac sola admissi poenitiæ ductus post agnouit. Huic germanum est illud Iacobæ Vveher²: quæ ut pridem occlusum in adolescentem vicinam odium, citra suspicionem magis effunderet: eâ dum ruri esset vento adeò vehemēti per Dæmonem suum corripuit, ut ex eo in dies facta turgidior, tandem opprimeretur. Nursiæ sereno ccelo (inquit Iulius Obsequentiū) nimbi orti fuerunt, quibus homines duo fuerunt exanimati, L. Scipione, & Caio Iælio Coss.

¹.
Pangeij
XIII. Cal.
Jan. 1584.

².
In ditione
Dufana,
mense Sep.
1584.

Rursus & alia de eadem re exempla: atq; uti Dæmon obruter illis vulnera infligere solet, quibus nocendi mandatum à sagis habet.

C A P. XV.

Alterius oculi clade Coleta Piscatrix¹ multatuit absens Claudium Iaquiminum municipē suum: cum de ea re mandatum Dæmoni suo dedisset: uti ipsa apud Quæstorem de sortilegio respondens ingenuè est confessa. Cuius rei fidem etiam adauxit, quod idem Iaquiminus post retulit vulnus illud oculi sibi inflictum, quasi ab impingente, ac demisso per vim ramo: cum tamen hinc, indèque arbores nullæ vel multis passibus starent. Ob idque iam tum fuisse suspicionē arte aliqua mala id damni

¹.
Gerbeuil-
lai Non.
Maij. 1585.

illi datum fuisse. Non alienum est ab hoc quod nar-
rat Iacobeta Vveher, cuius proximè mentio est ha-
bita. Cùm, inquit, multis de causis perosus mihi es-
set rusticus quidam vnà in iisdem ædibus mecum
habitans: nec viderem qua ratione citra deprehen-
sionis periculum vlcisci possem (erat enim is acer
ad diligens mei obseruator) tandem viam reperi,
qua id facerem. Nam efflagitante me Dæmon in e-
ius genu, dum inter dumeta opus aliquod faciens
versaretur, spinam vehementius incussit: vnde inte-
grum trimestre saucius non prius conualuit, quàm
ego miserta tam diuturnum dolorem rursus illi à
Dæmone curationem impetro: qui eam obiter,
dum aliquot post dies in interiore sylua lignatur,
infuso in vulnus vnguine statim adhibuit. Totam
hac rem vti elegio suo saga perhibuit, rusticus post
de ea rogatus per omnia sua momenta confirma-
uit. Simile quiddam euenisse Aproniano Syriam
peragrati memorat Ammianus Marcellinus² idq;
adeò sic eius animum in veneficos inflammasse, vt
eos quoad vixit non cessarit omnibus pœnis sup-
plicisq; persequi. Et hic quidem operam suam
commodare Dæmonem nemini dubium esse de-
bebit: qui apud se reputauerit, quàm sit illi animus
ad nocendum procliuis: artes ad exequendam iniu-
riam expeditæ, & faciles: sed hoc totum de spinæ in-
fixione, deque vnguinis infusione commentitium
esse crediderim: cum illi nihil istiusmodi aduenti-
tiis, atque externis ad eas actiones adiumentis opus
esse constet.

^{2.}
Lib. 26. 78.
rum gest.

DÆMO

DÆMONOLA- T R E I Æ

LIBER TERTIVS.

*Eodem mentis errore nos nunc Diuos morborum authores
facere, quo olim Ethnici infortuniorum suorum causas
in Deorum aliquem reijciebant. Ex eo rursus alium esse
creatum de sanatione ab iisdem necessario petenda, qua-
si qui sunt à Scorpionibus icti. Quem non parum confir-
mant quæ in ea Dæmones portenta sub specioso miraculi
nomine interponunt. Et an prestigias tantum, vel etiam
veritatem ea habeant disputatur.*

CAPVT PRIMVM.

DE VM peccata hominum seuerè
vlcisci passim loquuntur sacræ li-
teræ. Nam & Sodomitarum¹,
quòd hospites auersarentur, mu-
tuisque se libidinibus contami-
narent: tum urbem euertit fundi-
tus: tum regionem sic sterilitate damnauit, vt nul-
larum postea plantarum, fructuumque vnquam
ferax extiterit. Et Dauidi per Gadum prophetam²

^{1.}
Genes. cap.
19. vers. 24.

^{2.}
Samuëlis
11. cap. 24.
vers. 11.

Nn 3

ob censuram populum in poenam, facta tamen optandi potestate, indixit: aut famem per septennium duraturam: aut bellum per tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum: aut pestilentiam per tri-duum inter Hebræos grassaturam. Israëlitas quo-que propter eorum impietates, ac scelera apud Ba-bylonios septuaginta annis in exilio esse voluit. Denique disertis Decalogi verbis determinatus est se parentum idololatriam vindicaturum in filios ad tertiam, quartamue progeniem. Et nunc etiam iræ suæ in nos gladium sæpè distringit, vt exempla statuat, à vitijs reuocet in viam reducat. Iam vt ne-mini dubium esse debeat, quin manus eius vbique malis impendat.

3.
Danielis 1.

4.
Senec. in
Herc. fur.

Sequitur nocentes victor à tergo Deus.
Sed ad hoc sibi ministros iam tum ab eo tempore constituisse, quo peccatum hominem primum in-
trafit spiritus, videlicet flammæ instar vrentes ipsa
elementa, vniuersamque ad eò mundi machinam
nemo quantumuis Ecclesiasticorum sermonum
insolens non intellexit. Iam vt mirari libeat incon-
sultam quorundam pietatem, qui eos quoque
quos in beatorum numero collocant in istius tam
tristis ministerij partem vocant: quo scilicet mor-
talibus venerabiliores, formidabilioresque red-
dant: hunc pfora: illum igne sacro: alium morbo
comitiali armantes in hominum perniciem, vt
suas ipsi exequantur iniurias; vtpote contempti,
non ritè culti, aut aliqua alia ratione læsi, ac viola-
ti. Quod sua iam ætate Porphyrius 5 conquereba-
tur vnum esse inter maxima mala, quæ à malis ge-
nijs mortalibus inferebantur: quod scilicet cum
essent

5.
In li. de su-
crifica. de
spec. Dem.
bonorum
atque ma-
lorum.

essent ipsi infeliciam passionum, quæ terrenis re-
bus inciderent, authores: veluti pestilentia, penu-
ria, terramotus, æstus, incendiorum, atque aliarum
id genus miseriarum, calamitatumque: earum ta-
men causas in Deorum aliquem malignè reiice-
rent: quibus certum est ijs contraria fertilitatem,
prosperitatemque magis placere. Eo scilicet pacto
ad impias supplicationes, ac sacra homines impel-
lentes, quasi aliter Deos, quos tamen (inquit Cice-
ro) nec irasci, nec nocere philosophorum omnium
commune est, inimicos essent habituri: aut quod
est etiam non minori cum impietate coniunctum,
quasi cordi ijs esset humana sic incendijs, cædibus,
ac ruinis dum odia sua explent permiscere, ac labe-
factare. Et Hipocrates vehementer eorum opinio-
ni reclamabat, qui quòd viderent Epilepticos su-
bito prosterni, ac conuelli eius morbi causam ad
Diuorum aliquem, qui illis esset infestus, refere-
bant; eumque placandum vel voti nuncupatione,
vel tabulæ suspensione aliqua putabant: Quæ cer-
tè querela multo magis in huius ætatis homines
conuenit, quibus Christianæ veritatis lux nondum
sic excussit mentis tenebras, ac caliginem, vt suos
adhuc Veioves, ac Robigines palàm imo cum pie-
tatis opinione aliqua non habeant, ac muneribus
scilicet placent: Vel vt apud eos in nulla sint am-
plius offensa: vel vt valetudinem pretio aliquo re-
diment: vel denique vt alia si quæ impendent ma-
la auerrant, ac depellant. Quod ego præsertim di-
ctum volo in aniculas quasdam, quæ nusquam non
habent in ore suos Auerruncos, ad quorum fana
sint necessariae protectiones: quibus deinde ipsæ
suas

suas grandi mercede locent operas. Ut interim o-
mittam pyctacia, phylacteria, cereos characteres,
nocturnas excubationes, transversas ægrorum di-
mensiones, & id genus alia deliramenta, quæ pa-
lâm, & confidentissimè nugantur: licet eorum vsus
etiam anathematis diserta interminatione sit iure
Pontificio interdictus⁶. Hæc adeò taceri possent,
nisi & nobilitarentur longè foedioribus, atque im-
manioribus prodigijs: cum eiusmodi Diuorum au-
spicia addito miraculi specioso nomine præten-
duntur innumeris Diaboli præstigijs, atque impo-
sturis. Nam quas is in speciem technas instruat,
quemadmodum imponat, atque horrendis opi-
nionibus mentes hominum imbuat, etsi notius
est, quàm ut anxie nimium hîc ostendi oporteat:
pauca tamen addam eius generis, ne & hîc exem-
pla defuisse videantur. Est in Mediomatricibus fa-
num magnæ celebritatis propter prodigiosas sana-
tiones, quæ virtute, atque auspicio Belli Bernardi,
is inter indigetes nondum est admissus, cui illud
sacrum est, fieri dicuntur. Eius columnas interiores
memini me videre instructas, atque munitas lin-
teolis, unde penderent testæ, carbones, stuparum,
ac capillorum glomi, scruta, vitrorum fragmenta,
gladiorum mucrones, lacertorum, ac bufonû exu-
viæ, atque aliæ id genus quisquiliæ; quas videntibus
omnibus, qui adesse volebant, eò adducti ægri
valetudinis ergò in maximo angore, vel euomue-
rant, vel parte sui aliqua erumpentes eiecerant.
Prætereà ingentem scipionum aceruum ibidem
ab illis relictorum: postquam valetudine confir-
mata: nec iam ut antea ijs per membrorum imbe-
cillitatem.

⁶.
Grego. mi-
nor. in De-
cretis. cap.
Non obser-
uetis. 26. q.
7.

cillitatem innixi: sed alacres, ac vegeti domum se
recipiebant. Hæc omnia Salcedij olim in ea pro-
uincia præturam obtinentis iussu nostra ætate su-
blata fuere. Nec ob id tamen desijt id fanum suam
nobilitatem retinere: Nam tanta nunc adhuc af-
fluit, atque accurrit ad eius famam hominum mul-
tudo, quanta vnquam antea maxima. Cui tu rei
non dubito (Illustrissime Princeps) quin pro tua in-
signi erga Deum pietate, singularique sapientia
tandem sis moderaturus; quando ea tui arbitrij est,
in totaque illa regione summus & religiones pro-
curas, & imperium agitas. Potuisssem porrò ea de
re exempla multa proferre, si hæc ab initio scribe-
re fuisset consilium. Sed cum ad id animum non
ita pridem appulerim: duo tantum adiciam, quæ
in manus meas hoc etiã anno peruenere. Richæij,
qui pagus est in ditione D. Othonis Ringraff, cœ-
pit Nicolaus Vvannefonius 7 decumbere ex mor-
bo adeò graui, vt eius supra spem omnem esset
valetudo: In hunc mala sua arte illum iniecerat ve-
nifica quædam ex eius vicinia mulier. Anxiè igitur
vt in eiusmodi morbis diuturnis, ac ferè despe-
ratis fieri solet, omnes qui inuisebant rogare, vt si
quid scirent ad salutem, id per eam quæ bonis om-
nibus inest alienæ calamitatis miserationem cede-
rent, ac communicarent: fortè & inter hos affuit
bona illa vicina, quæ ceu misericordia ducta. nam
nec se ab ea omnino alienas profitentur sagæ; ceu
quod ad quæstionem posci se metueret ab ægroti
necessarijs, ea enim de re iam frequentes minæ in
vulgus consulto sparsæ fuerant, narrant vidisse se
qui eiusmodi doloribus conflictati ab ijs conua-

⁷.
Morlangij
Non. Sept.
1587.

luisse statim ac Diuorum alicui vota nuncupassent, ac perfoluissent. Celebrem admodum esse in ea re de Bello Bernardo famam, quod illum nunquam quisquam frustra à se vocatum sensisset: Mitteret igitur qui se ea gratia ad eius ædem vnà cum donarijs sisteret, ac conceptis de more precibus morbum expiaret. Nec mora inuenitur qui eam peregrinationem ex conducto susciperet, ac perficeret: Huic nomen fuit Hans Iacob: Is ritè, atque vti à saga præscriptum fuerat peractis omnibus, cum tãdem domum reuersus ipsum horæ momentum quo voto defunctus fuerat præcisè inter multa alia narrasset, repertum est omnium, qui tum ægro astabant, consentienti testimonio ab ea illi fuisse conualescendi initium: ac eo tempore magno nixu vitri fragmenta, & glomeratos capillos cœpisse euomere: Quæ & ipsi Iacob in fictili scutella ad maiorem fidem tum sunt exhibita, vt videret: Matis Hay, Maths Maioris, Nobis Petter, ac complures alij, licèt diuersi de hoc interrogati, totidem tamen verbis id retulere. Et mense Octobri Anni M. D. LXXXVIII. ad me perlati sunt ab affine adolescentula clauis duo ferrei: quos ipsa multa permistos putuita videntibus, qui tum domi erant, omnibus euomuerat. Eiusque morbi in quem illam anno superiore Nicolæa Stephana, de qua postmodum fiet mentio, cōiecerat reliquias fuisse omnes quotquot eius antecessiones, ac progressus cognouimus facilè iudicauimus. Nam & ab eo vomitu alui, quæ alioqui in lapidem induruerat tumor statim defedit, & quæ annū integrum incommodissima fuerat valetudo, paulatim leuari, ac confirmari

confirmari cœpit. Cui *παράκληλον* non malè annumerari poterit quod Langius ⁸ vir Anglus, dum Medicinam in Palatinorum comitatu faceret, à se obseruatum scribit Anno M. D. XXXIX. Energumenam scilicet in eorum Palatinatu fuisse; quæ post diuturnos, acerbosque ventriculi dolores clauos ferreos oblongos, atque incuruos, acúsque æneas cera, ac pilis obuolutas imo ore proiiceret, atque euomeret. Veteribus quoque hæc cognita fuisse vel illud indicat: quod Iulius Obsequētius Cn. Domitio, & C. Cassio Coss. Aretij euenisse memorat mulieri cuidam, quæ farris grana affatim euomebat, cum & ex eius naso multa alia prætereà enasceretur. Et nostra ætate editi libri satis multi, qui talium prodigiorum exemplis abundant. Sed non facilè eorum sententiæ accesserim, qui illa defendunt neuiquam talia existere, qualia apparent: verum potius sic humanos sensus præstigijs illudi, vt simulata pro veris amplectantur. Nam quod primum autumant nihil foras extrudi posse, quod antè non sit intromissum: Tantæ autem magnitudinis ea esse quæ sic egeri videntur, vt neque per os demissa, neque per anum ingesta; qui tamen duo capacissimi sunt in corpore meatus, vel credulissimo cuiquam videri possint: hoc certè non vno modo reprehendi potest: Primum, quod multa naturæ etiam vitio in homine gignantur, vt lumbrici in ventriculo, calculi in renibus, lapilli in articulis, in lotio bestiolæ formicis affines, atque id genus aliamodum nullum retinentia, quæ tamen angustissimis meatibus ipsa eiciat, sæpe etiam facto vulnere expellat. Imò quod Levinus Leuinius ⁹ in ipsa facti

^{8.}
Epist. Medicinal. e-
Pist. 42.

^{9.}
De occult.
natura miraculis. lib.
3. cap. 40.

specie refert ex sordidis vlceribus, ac vomicis, vngu-
guum, pilorum, testarum, ossiculorum, lapidum
fragmenta sæpè eximi, atque erui visa sunt, quæ
humorum putridorum concretione coalita existi-
marentur. Nemo tamen ea vel aliunde introducta
fuisse: vel non incolumi corpore suo loco aliquan-
tis per constitisse ibi inficias. Ac quod etiam in-
tromitti, atque inculcari queant, si exemplis cer-
tandum est; habent enim ea in hoc genere disputa-
tionis non parvam auctoritatem; suppetent ex
recentioribus, iisdemque laudatis auctoribus non
pauca huius materiæ, & certa, & propria. Lutetiæ
(inquit Ambrosius Paræus¹⁰) Biturix scholasticus
fuit nomine Camerarius, qui cum imprudens gra-
minis spicam fortè deglutiisset, atque ea per tra-
cheam in pulmonis substantiam esset demissa: tan-
tis dolorum cruciatibus statim est confectus, vt ex
ea ægritudine mors propediem consecutura vide-
retur. Sed natura, quæ ad sui conseruationem nihil
non molitur, viam reperit quia se ea noxa confe-
ctim liberaret. Primùm enim spicam transuersis
pulmonum lobis, tum costarum musculis, ipsaque
adeò quæ eas succingit membrana incolumi Ca-
merario eiecit atque extrusit. Obstetricati sunt Fer-
nelius, & Huguetius viri in arte Medica clari, ac
nobiles. Quod sequitur apud eundem Paræum
longè maiorem admirationem habet: tum propter
intromissæ materiæ magnitudinem, ac eius pene-
trantis altissimè periculum: tum propter totiùs cor-
poris, quæ patent eius ambages, atque anfractus
longam, innoxiamque transmissionem. Fuit, in-
quit, opilio quidam, quem prædones ruri fortè re-
pertum

10.
Chirurg. li.
II. cap. 17.

pertum adegerunt, vt semipedalem cultellum, cui
corneum erat manubrium crassitudinis pollicaris,
in fauces ceu bolum aliquè ingeret: Ingressit ac sex
integros menses corpore cōtinuit: verum ita tabido,
ac macie cōfecto, vt facilè intus maximū angorem
inesse cerneret: Tandem in inguine se ostendit vo-
mica foetido, graueolenti que tabo diffluens: vnde
cultellus ille astante vniuerso municipij magistra-
tu extractus, atque euulsus est. Iobertus Monpessu-
lanus medicus illum in Musæo propter rei miracu-
lum studiosè asseruatum postea habuisse dicitur:
consecutus scilicet à chirurgo, qui artem suam in
eo vulnere sanando ostenderet. Nam is Sommie-
rium, quod oppidum à Montepessulano octo ferè
milliaribus abest, habitabat. Finem fecero, si ter-
tium ex eadem officina deprompsero. Rohanius
Dynastes inter Armoricos generis nobilitate satis
clarus morionem in deliciis non ita pridem habuit
Guidonem nomine. Is vt sunt eiusmodi hominum
inconsultæ, ac in semetipsum sæpè periculosæ, te-
merariæq; manus ensis mucronem digitos tres lon-
gum in fauces per os, quantum potuit, adegit: eum-
demq; per anum duodecimo post die egressit, trans-
missis tot tenuissimæ, subtilissimæq; substantiæ in-
testinis: qualia sunt præsertim duodenum ieiunum,
& quod tenue propria appellatione dicitur: imò in
sinus tortuosos, spirasque multiplices conuolutis,
atque implicitis. Si igitur hæc siue ingenerata, siue
immissa sua sponte natura profert, nihil extra can-
cellos, quos ipsa sibi circumdedit, euagata: quid
tandem Dæmones facturos putamus? Quorum (vt
inquit Iob¹¹) potestati nulla est quæ adæquari, aut

12.
Lib. 1. de
Asino aur.

conferri possit. Qui si concedatur, nec obstat numen momento in mirandam altitudinem montes excitare, eosdemque in profundissimas voragine deiicere: fluuios sistere, vel etiam aduersos agere: mare ipsum (si credere fas esset Apuleio ¹²) penitus exhaurire, cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare, Manes sublimare, sydera extinguere, tartarum ipsum illuminare, & vniuersam mundi huius seriem sursum deorsum vertere possunt. ferrum igni emolliri, sæpè etiam liquefieri, denuoq; in pristinum rigorem indurescere videmus: idque earum qualitatum sola vi, quas imbecillæ hominum manus administrant. Et adhuc quisquam dubitat credere Dæmones ea, qua sunt præditi, potestate maxima in humana corpora tam multis peruia foraminibus indere eiusmodi ferramenta, testas, ac lapides posse! quia nimirum quantitate sua excludantur, cum vel ipsa pro nutu coarctare, extenuare, atque etiam in atomos minuere; rursusque, vbi sunt immissa, priori figuræ reddere tota facilitate queat: vel si ne hoc quidem sic placet, ita meatuum vias distendere, vt iusta capacitate illa admittère, ac continere valeant. Qui enim factu difficiliora sunt hæc, quàm annosam quercum integro cortice, vel validam turrim coherentibus cæmentis intorquere, manente vagina, ensẽ omnem contere, totum ossibus hominem reliquo corpore incolumi comminuere, foetum prægnanti superstitite extinguere, illæsis oculis æs conflare; & dissecto dolio vniuersum vinum sistere, ac continere? Quæ tamen omnia fulmen efficere perhibetur, vine, ac facultate innata, iam Dæmonis alicuius adnitente.

13.
Seneca Naturæ
quest.
li. 3. cap. 31.

adnitente potentia, atque impetu alibi commodius disputabitur. Et memini videre me in Burdegalensi prouincia, qui luxatos artus, fractaq; membra restituerent, ac persanarent, sola eius cinguli contrectatione, cui id infortunium contigisset: licet multorum etiam milliariũ spatio is abesset. Quod & sua ætate euenisse Cato prodidit ¹⁴: Quo autem pacto id fieri potuerit non video, nisi si reconditam quandam administri Dæmonis operam in hoc agnoscamus, qui subtilitate sua membra affecta penetrans cæcam aliquam curationem iis admoueat, non vtique dissimili ab ea arte, qua modo dictum est, illum in corporibus humanis stupenda plurima peragere. Quæ omnia si quis velit ad certum naturæ modum, atque ordinem referre, nihilo plus agat, quàm si cœlum passa manu dimetiri tentet. At (inquiunt) agyræ, & præstigiatores ita circumstantium oculos perstringunt, vt sibi ferrum in ingulum adigere, idem ipsum mox ore expromere, petus ense transuerberare; venatoriam lanceam, qua parte minatur exitium, in ima viscera condere; manum præcidere; nasum transfodere, aliæque plura vuluera sibi inferre videntur. Rursus funiculos imo gutture in longuam seriem deducere; quasi qui glomum aliquem euoluunt, atque explicant, aures mutilare, & decurtare: ac quod non ita pridem vidisse fertur Germania caput ceruicibus abscindere, statimq; in quem auulfere locum incolumi homine restituere: foeni vniuersum plaustrum vnà cum auriga, atque equis vorare: aliæque multa ad prodigium ostendere, quæ quoque Dæmonum ope illis adnitentium effici omnibus est in confesso.

14.
Apud Plin.
lib. 28. c. 2.

15.
Cardanus
lib. 18. de
subtil.

so. Quanto magis igitur hæc procedet fabula, ubi eam ipsi absque vlllo hominis ministerio Dæmones adornabunt. An non præ illis erit facile, atque expeditum vomituriæ ægris quisquillas, & ferramēta eiusmodi clām in os inferere: quæ deinde videntibus, qui astant, omnibus se prodant, ac foras eiiciant? Aut vulneris speciem in cute præbere, vnde prodire, & quasi emergere videatur? Nam certè id admittere, & fateri satius est; quod tolerabiliorem, ac probabiliorem causam habet, minúsque naturæ videtur aduersari. Sed hæc opinionum commenta omnia delet vna veritas non aspectu tantum, atque oculorum quibus illudi potest luce comprobata; sed & ipsarum rerum attrectatione, præsentis confirmata: si quando ea in diuersis, euisceratisque corporibus reperire contigit. Memini enim me puero mulierem veneficam, cum pater meus tum Charmarum prætor urbanus ex elogio testiū interrogaret, inter secūs à se admissa hoc quoque agnouisse in vicini sui, cui nomen erat Albimontano, sura vomicam mala sua arte excitasse, è qua si inscidendam curarent, glomus emanaret. Inscisa igitur vomica, ac multum ex vulnere hiās glomum qualem in textrinis videre est ostendit: quem chirurgus Volsella apprehensum videntibus omnibus qui aderant ægrè etiam extraxit. Eum ipse oculis meis vidi, cum domum à chirurgo patris iussu esset allatus, domesticique omnes illum attentè, ac otiosè considerassent. Huic affine est quod Langius¹⁶, cuius paulò antè à me laudata est authoritas, de ea re scriptum reliquit. Oppidum est (inquit) in Germania (Vlrich lingua patria vocant) In eo agricolam

^{16.}
Epist. Medicin. epist.
^{42.}

colam quemdam (Nensesser cognomen fuit) latentes, atque occulti quidam corporis dolores sic diuexabant, vt præ impatientia ipse sibi sua manu iugulum feriret: Nam & de viui interiore cute clauus ferreus antè detractus non sine maximo eius cruciatu fuerat. Medici igitur cupidi perspicendæ, cognoscendæque tam insolentis morbi causæ mortui viscera per vulnus patefecerunt: In iis præsentibus omnibus qui adesse voluerunt oppidanis repertum bacillum, quatuor è chalybe cultelli: ferramenta alia duo: ac lanuginis, & capillorum pila satis magna. Hæc igitur cum sic sensibus veri nuntiis percipiantur, absurdè nimirum facere videntur: qui rei nouitatem, ac difficultatem pro mendacio accipiunt: Quasi quod inauditum sit, aut difficile, id illico *αδιδωρον, ηαλ αμηναν ορ* habendum sit: ac non potius conueniat vnumquodque ex se, atque vti re ipsa est, censere, quàm per affectatam incredulitatem in dubium, incertumque adducere.

Dæmonum alia in labefactandis, deprauandisque hominibus astutia.

C A P. II.

HOc apud nostrates plebeios præsertim, ac qui ruri habitant malo morè inoleuit: vt si cui contigerit morbo laborare insolentiori, ac à vulgaribus alieniori; statim ex eius domo quem ea de re suspectum habent esculenti, poculentiue aliquid subtractum curent: quod deinde in certissimam fruendæ valetudinis spè deuorent, aut absorbent:

Idq; sibi profuisse ad salutem non pauci retulerunt. Cui rei sagæ si quis de ea illos percontetur nec eunt inficias. Cum à Dominica Epuræa ¹ Iudex curiosius fortè quæreret, verumne id esset, quod de ea tam constanter circumferebatur: respondit non semel sibi euenisse, vt quibus venenum malum fecisset, eos ex illo conualescere sine sua ope postmodum audiret. Qua de re cum aliquando cum Magistello suo expostularet, qui spondidisset conualiturum, se inconsulta, neminem, cuius ipsa valetudinem antè afflixisset, hæc ab illo tantum audiebat: Annon stultâ satis videntur tibi, mihi que eam valetudinem luere, cum creduli, ac dementes eam referunt acceptam nostræ virtuti, ac potestati? O veteratorem insignem, qui hominû maximam perniciem ex eorum imbecillitate adeò versutè aucupatur! Quod enim ij naufragium, quam iacturam maiorem facere possunt, quàm fidei; quâ sola Deo asseruntur, ac vendicantur: per quam vnam nihil non ab eo impetrant, prona, faciliâque experiuntur omnia? Cum Dæmoniâci pater I E S V M rogasset ³, vt si quid posset sibi, filioque subueniret, illico audiuit: si credis, licet. Rursus ⁴, cæcis rogantibus sibi restitui lumen oculorum: secundum fidem vestram fiat vobis, inquit. Et alibi ⁵: quemadmodum credis, ita & eueniat tibi. Hic fides quid aliud est, quàm vinculum quo vno firmissimè deuincitur Dei erga homines beneuolentia? Quid aliud quàm fœdus ⁶, quo nos Deus in tutelâ, præsidiumque suum; nosque vicissim in Deum illum recipimus? Mirum igitur iam videri non debet, si ea Dei æmulatorem maximum, hominum osorem

infestissi

^{1.}
Chermasij
et Cal. De-
cemb. 1584.

^{2.}
Ad Philip.
cap. 2.
Matth. c. 15.

^{3.}
Marci c. 9.

^{4.}
Matth. c. 9.

^{5.}
Matth. c. 8.

^{6.}
Psal. 89.

infestissimum Sathanam tam malè habet: si que de nulla re adeò est sollicitus, quàm de ea labefactanda, conuellenda, ac tandem in se vnum transferranda. Quamobrem machinas is quidem sæpè alias admouet; sed nullam ferè validiorem, quàm cum de recuperanda quæ semel amissa est valetudine, spem iniicit. Quis enim, dum id consequatur, conditionem vllam reiiciat? Incutit igitur ipse morbos, atque ægrotudines primùm: sed, Deus bone, quales! Certè quæ etiam nō rarò ad insaniam, furorèmq; adigant: Tum earum persanandarum ostentat rationes, & faciles, & expeditas: obsonium scilicet ex eius domo, cuius mala arte se in morbum coniectos putant. Nam in ea dolorum acerbitate quis tam erit constans, & moderatus, qui sic præfenti, & vt videtur gratuito remedio abstineat! Quis qui pro summo beneficio id non amplectatur fraudis, noxæq; prorsus expers esse non existimet! At

Frigus, ô pueri fugite hinc, latet anguis in herba 7.

Nam primùm in eo obsonio fiduciam, spemque omnem nostram collocare iubet, sicque nos à creatore ad creaturas auertit; quæ intolerabilis blasphemia est. Tum ei nō ex innata aliqua facultate, quod ferri posset: sed ob id solum quod vel furto, vel precario è fortilegi penu sit ablatum medendi virtutem tribuit. Denique, quod iniquissimum est, nos in eam necessitatem impellit: vt quos certò nouimus Deo, vniuersoque hominum generi infensos, atque inimicos; nobis etiam priuatim afflicta valetudine iniurios: eos tamen suppliciter adire, obtestari, atq; etiam munerari non dubitemus. Nem-

^{3.}
Virg.
Eclog. 3.

pe hoc eò redit, vt prædonibus gratiam habeamus, quòd spoliauerint, non etiam trucidauerint: vt maleficos ferocios, atque ad nocendum deinceps confidentiores reddamus, quod pro supplicio præmium reportare se videant: Vt denique corporis breuem, incertamque valetudinem animo sempiterno, atque indubitato luamus interitu.

Nulla re tam cito, ac commodè adduci sortilegos ad depellendum quem fecerunt morbum: quàm minis, verberibus, violentia: Cautionem tamen esse non paruum, ne quod minus fuerat malum in maius habeat, versuræque grauiore cum damno fiat: Tum propria quadam declarantur, quæ in eo negotio intercedere solent. Disputatur etiam, an illa morbi vi extorta curatio possit esse citra fraudem animæ capitalem eius, qui sic vim adhibuit, necne.

C A P. III.

IN confesso ferè est omnibus, quæ de hoc interrogantur, sagis: quo plus metuuntur, eo audentius nocere, ac minis, & iniectio de carcere metu apud se multum profici, vt suas fascinationes repercutiant. Diserta est, atque expressa ad id Claudij Morelij¹ oratio agnoscentis, se nulla adeò re magis adactum, vt leuaret quas semel intulerat iniurias: quàm cum de comprehensione, verberibus, ac vi aliqua terror offerebatur. Vir quidam propter multarum rerum quam attigit cognitionem in consilium interius serenissimi Ducis nostri allectus: cum de ea re fortè vnà sermonem haberemus; narrauit

¹
Serra III.
Non. Dec.
1586.

rauit mihi, & serio quidem: cum aliquando renuntiatum illi esset filiolum in subitum morbum incidisse, atque vt is ab anu quadam per veneficium allatus existimaretur, de tota re primùm nutricem esse percontatum: nam tum fortè ab ea gestabatur filiulus, cum illum is morbus inuaserat. Tum accuratè perpendisse, atque æstimasse qualis is morbus esset, ex eorumne genere necne, quibus via peruulgata naturæ cõsuevit ea ætas esse obnoxia. Ac cum haud dubiè comperisset non nisi mala arte, ac per fascinum illi confici potuisse; secum tandem singula reputans, eò coniectura peruenit, vt nihil iam putaret sibi esse reliqui: quominus hanc filiolo ortam à bona illa anu iniuriam crederet. Iubet igitur illam accersi; atque admissam solam in ædes interiores primùm blandè appellauit, vt si quid opis huic malo conferre posset, id non grauatè faceret: neque enim ingrato locaturam beneficiũ. Ac cum illam multa causari vidisset, quo suspicionem veneficij à se remoueret: tum de facienda medicina preces obstinatiùs reicere: arrepto fuste, quem ad id parauerat, sic illi humeros, latiusque perfricuit, vt paratam se diceret, quæ imperaret, facere. Postulare modò paululum temporis apponi sibi dum curat, quæ ad eam rem essent necessaria. Nec mora dato illi, quod postulabat, spatium, ac facta copia quæ vellet ægro impertiendi: non multo post admotis quibusdam, in speciem scilicet, ac ad tegendam artem potius, quàm quod ijs ita opus esset, illum pristinæ valetudini restituit. Necessarius meus Antonius Blyenstem in Dommartinensi ditone quæstor ærarius idem filiolo cuidam suo euenisse

olim mihi narravit. Cùm is (inquit) vt pueris mos est, in æde sacra à matre ludens lōgius euagaretur, præteriens vetula quædam illi manu quasi adblan- diens caput demulsit; ac benè precata. ceu aliò pro- perans, foras se eiecit. Tum puer illicò caput demit- tens, ac iam ægrè se sustinens, voce lamentabili morbum facillè indicauit. Eo igitur domum relato, ac morbo in horas ingrauescente: haud dubiè eius causam reiecere omnes, qui rem vti gesta erat au- diebant, in vetulam illam multorum veneficiorum iam suspectam. Ergo per vim à vicinis quibusdam ea adducta, vt illatum morbum tolleret, statim vt fuit coràm, coepit iisdem modis, quibus ille confi- ctari: ac primùm toto ore esse liuida, tum spumas agere cum tãto aspicientium honore, vt in rabiem iam iam itura videretur. Successit nox quam in eo- dem lecto cum puero ducere voluit, nōnumquam illi passis incumbens brachijs, ac os ori componens: quasi quæ fouendo, atque aspirando labantem eius vitam recreare conaretur. Matronarum etiam, quæ aduigilabant, sermonibus diuulgatum est bom- bum, qualis cæstri feruente æstate esse solet, tantif- per circa puerum auditum, dum desijt videri Euan- gelici textus fragmētum, quod amuleti instar eius fortè pileo insutum hærebat. Dubium reuellerit sa- ga, an eius Dæmon. Certè qui pridie conceptam præcordijs mortem continere putabatur puer, pri- mo diluculo valens, saluusque euasit. Sed nec id bonæ illi nihili fuit. Nam ipsa sibi beneficium vt aliquatenus fœneraret non longè abiit, quin maxi- mam pecoris partem, quod in illis ædibus stabula- bat, malè perderet. Qua in historia multa observa-

tione

tione digna occurrunt. Primùm tempora ipsa, sua sanctitate, ac religione nocendi, vel voluntatem, vel facultatem Sortilegis non adimere: nisi Deus hoc singulari sua bonitate prohibeat, atque auer- tat: vt etiam eius exemplo ² superius est demon- stratum; quæ aspergillo lustrali eam inter sacra le- thaliter consperfit: quam iniuriæ obnoxiam alibi oportunius reperire non potuerat. Et non semel ipsi vidimus disiecta, ac prostrata in delubris Di- uorum signa fulmine: quod Dæmon aliquis vi- brasse, ac contorsisse crederetur. Nam nullibi amāt magis Dæmones sua flagitia facere, quàm vbi ex indignitate eorum augetur, & crescit immanitas. Secunda consideratio est veneficij, quod vti fucō aliquo beneuola ominatione solent prætexere. Sic Ioab ³ sica confessurus Amasam, eum prius amicè complexus, atque his interpellatus verbis est: Num saluus es, mi frater? Et Iudas ⁴, quem illi παραλλουον faciunt, qui vtriusque instrumenti historias inter se componunt, magistrum, addito etiam osculo, quod signum Hebræis summæ erat beneuolentiæ, salutauit: mox tamen carnificibus miserè torquen- dum, mactandūque eum relicturus. Magi etiam moris habent suis fascinationibus, atque incanta- mentis sacrosanctas imagines, solennes precatio- nes, ipsūque ineffabile Dei nomen intermiscere. Denique nouum non est (vt inquit Gellius ⁵, & Plinius ⁶) reperiri qui benè ominando, atque im- pensius laudando arbores, fata, ipsosque adeò ho- mines effascinent, ac perdāt. Quæ etiam causa fuit antiquitus (inquit Aristoteles ⁷) vt aliquid laudatu- ris præfari mos esset, ne ea verba laudato obessent.

-Si vl

^{2.}
Cap. 2. li. 1.

^{3.}
11. Reg. ca.
20. vers. 9.

^{4.}
Matth. ca.
26. vers. 49.

^{5.}
Li. 9. ca. 4.

^{6.}
Lib. 7. ca. 1.

^{7.}
20. Sect.
prob. 34.

^{8.}
Verg. E-
clog. 7.

*-Si ultra placitum laudarit, bacchare frontem
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.*

Tertia annotatio est, nunquam esse solidam gratiam, aut plenum, integrumque beneficium, quod conferunt Dæmones; si id rectè beneficium dici potest: sed statim vel æquata, vel etiam grauiore aliqua iniuria, atque incommodo luendum esse ei, qui impetrauit. Vix enim morbum vllum à quoquam depellunt, quem in alium non illicò transferant: Et vnus salutem alterius interitu ferè semper paciscuntur: vti refert Gregorius Turonensis⁹ factum aliquando à quibusdam veneficis Parisiensibus: quæ Mummolum præfectum, quem in morbum lethalem mala sua arte coniecerant, ad valetudinem reducere aliter nõ potuerunt, quàm prius eius consensu vita interfecto vix bimio infante, què Chilpericus pater vnicum in spem regni alebat. Quam vorfuram sæpè etiam iniquo foenore fecisse priscos illos mortales Dæmonum erroribus imbutos, passim eius temporis loquuntur annales. Nã & Admeto regnum apud Pheras habenti Apollo à Parcis inducias cum morte impetrauit¹⁰: si eam alius pro illo obire vellet: Et cum terra medio foro ingenti hiatu Romæ defedisset: responsum est non aliter eius labem coituram, quàm si primæ spei adulescens aliquis sese in eum hiatum deiecisset. In quo operæpretium est videre, quid paterna Dei benignitas, & tyrannica Diaboli crudelitas, ac sæuitia intersit: Siquidem Deus aduersos hominum casus ad eorum salutem, conseruationemque; Diabolus prosperos, si modò tale quid ab eo vnquam esse potest, in pestem, interitumque certissimum conuertit. Quar

^{9.}
Hist. Fran.
lib. VI. cap.
35.

^{10.}
Aristoph.
interpres:
& Euripi-
des in Al-
ceste.

tit. Quartò & hoc obseruatione dignum est: quod per summam indignitatem, ac contumeliam modum quem Eliseus¹¹, Elias¹², & D. Paulus¹³, sanctique patres multi in reuocandis ad vitam hominibus tenuerunt, ipsæ sagæ in sanandis assimilant, atque imitantur: dum sic diductis, passisque artibus in nouissima valetudine conflictatos toto corpore incumbunt. Nam & alibi memini me pluribus dicere; quemadmodum operum Dei maximus sit adumbrator, atque assimilator Satan. Postremò, quod ita horrere, atque auersari videtur inscriptas sacris nominibus, aut characteribus chartulas, pyctasia, volumina, atque alia id genus amuleta, & alexicaca, quibus homines contra malas incantantium artes vulgo se munire solent; non ideò fit, quod ab iis sibi impedimentum vllum afferrì putet. Nam in omnibus ferè fascinationibus, imposturis, ac curationibus hæc etiam suos adhibere docuit; quo scilicet speciem maiorem sanitatis habeant: sed multò magis, vt rudiores in iis, ceu in funambulo, occupet, inque praua sua opinione confirmet, ac stabiliat: dum neglectis longè salutarioribus remediis in istiusmodi rebus nudis salutis suæ præsidium constituunt: Si cuius enim animæ, vt cum D. Ioan. Chrystomo loquar¹⁴, è suggestu enunciatum euangelium nihil prodest, qui eius in charta descripti fragmentum ad corporis valetudinem conferre poterit: in quo quæso Euangelij virtus eluceffit in literarum characteribus, ac figuris, an potius in eius sensu, intelligentiâque? si quidem illis æquum est eos semper collo alligata gestari; sin in his animo reconditos, defixosque po-

^{11.}
Reg. 4. c. 4.
vers. 34.
^{12.}
Reg. 3. c. 17.
vers. 21.
^{13.}
Act. 20. cap.
vers. 10.

^{14.}
Homel. 73.
in Matt. 8.

15.
Dommar-
tini mense
Decembr.
1587.

tius habere: sed iam ad intermissas narrationes cursum reflectamus. Nicolæa Stephana ¹⁵ Sampauliana mercede accersita, ut Dommartinense castrum pestilentia, qua tum affectum credebatur, repurgaret (nam ei rei operas suas locare consueverat) id quidem officium non inidiligenter executum est: sed cum iusti dies excessissent, post quos contagionis metus cessare solet, ad eam numerata mercede facta esset abeundi copia, dolens, quod opinione citius mutandam sibi videret, non alioqui tenuis, ac illiberalis victus consuetudinem, putavit aliqua ratione eius abitionis tempus sibi esse trahendum, simul & Castellani uxorem in alio aliquo impertiendam, quod in se ableganda adeo præceptum esset, ac diligens. Ergo abiecta omni cunctatione placuit illam morbo aliquo distinere, in quo subleuando denuo rogaretur operam, studiumque suum impendere. Nec mora ei astans ad fores cubiculi: En, inquit, herastrophii tui plicature disturbate sunt, sine illas ut paulum reconcinnet: adductaque per speciem officij ad collum manu solertissime excussit in eius dorsum pulueris venenati, quem digitis tegebat, micis aliquot. Quo facto tanto fuit illico membrorum omnium horrore correpta, quanto solent maximo, quos febris primum occupauit. Nec adeo multo post tantis præterea pedum doloribus differri coepit: ut iis foede auersis ad talos digiti statim distorquerentur. Qua re omni à domesticis perspecta, atque intellecta comprehensam, asseruatam, ac denique verberum infecto metu exterritam non prius dimissuros se sunt interminati: quam fascinatione sublatam heram in pristinum valetudinis statum

statum restituisset. Nam & hoc veneficij suspicionem augebat, quod ab ea aliquando audierant se quicquid huius sciret, quo sic ad prohibendam, auertendamque pestem vteretur, acceptum referre cuidam Matthæo Amantio non pridem ob fortilegij crimen capitis damnato: à quo etiam in tyrocinij pretium stuprum passa, atque ex eo grauida facta fuerat. Primum igitur magnis clamoribus testari insignem sibi fieri iniuriam, cui pro beneficio tanta culumnia reponeretur, ac de suspendio minas etiam iactare. Sed cum nihilominus illos in sententia obstinate manere videret, ac nihil iam à se ea via profici: consilium, orationemque mutans rogare coepit, ut quando ea sibi medendi necessitas imponebatur, sustinerent dum ad memoriam reuocaret, si quod olim simili morbo remedium audisset prædicari. Ac non multo post reuersa dixit reperisse se, in quo iam exploratae salutis spem ponere, ac defigere possent: Nosse enim se herbas quæ in balneis affrictæ ei dolori medicamentum præsentissimum essent allaturæ: Orare modò ne ægrè illis esset, si quæ mora valetudini intercederet: Neque enim eiusmodi morbum esse, qui ita sit ad sanandum facilis. Inter hæc is, quem tum secum habebat, filius, cum videret matrem ita accipi, sibi idem timens, qui sciret se conscium, nocte intempesta è murorum pinnis per funem se demisit: Sed postridie è fuga retractus, vinctus, ac cur sic clam se foras eiecisset iussus eloqui, rem omnem, uti hinc narratur, ordine explicuit: Hoc addens se toti ei fuisse caput, qui matrem ad illam impulisset, dum causam quaerit, qua parata abitioni moram aliquam

produceret: præterea nihil ad salutem conferre illa omnia fomenta, quæ ea sic accuratè agræ adhibebat: Sed ijs ita fuctim fieri oportere, vt videatur per conuenientia naturæ remedia processisse curatio: Nam iam tum ab intentatis illi verberibus latentè antidotum eam adiuuiffe: sed illo vinci, ac contrahi non posse, qui ab initio fuerat morbo impositus temporis modus. Expectarent igitur, dum is hebdomadæ dies, eaque hora bis recurrisset, qua præbitum esset venenum: Certò enim tum ægram conualituram, saltè ab omni doloris sensu iri liberatam, sola membrorum reliqua lassitudine: In quo datam expectationem nequiquam fefellit: nam in illo ipso quem præstituerat temporis articulo morbus est sedatus. Verùm in sequenti nocte recrudit etiam acerbior: nam veneficam, vt postea est compertum, adhibiti remedij poenituerat, quòd videret paratam inde rationem ad se maleficij coarguendam, ac etiam indubitato testimonio obruendam: nam nisi ab ea venefica, quæ morbum fecit, tolli, aut sedari vix posse alibi demonstratum est: ob id que ab illa repetitum, iteratùmque fuerat venenum. Cùm igitur postridie filio prædictionis mendacium obiectaretur, multa malitiosè miffitans hoc tantum dicere voluit, matrem vt verberibus quàm possent indignissimè acciperent: hoc enim vti aduertebat vnicum superesse contra eius tergiuersationem remedium. Arreptam igitur duo validissimi rustici non prius cessarunt vitium malleolis contundere pedibus obterere, pulsare, agitare; ac denique in obiectum ignem detrudere, quàm fidem suam astrinxisset, se ægram eo ipso die imò

hora

hora perfanaturam. Quod & præstitit, postquam pomum illi comedendum præbuisset, quod antè candidulo puluere videntibus nonnullis medicauerat. Sic tandem facta abeundi copia: vt de hoc illi antè data fides fuerat in lictores eam ad castrorum portam præstolantes incidit: à quibus ex Iudicis, qui in eius vitam, morèsque inquisuerat, decreto comprehensa, ac in vincula coniecta de tota re, sicuti hîc habetur, haud cunctanter confessa est: ac tandem igni vnà cum filio est concremata. Quæ narratio duo præcipuè habet quibus nos erudiri conuenit. Primùm nihil ad curationem conferre, quæ sortilegi exterius adhibent morbis à se incussis remedia: sed vel ea prætexi quasi integumenta sortilegijs, quæ veriti legum seueritatem palàm esse metuunt: vt cùm herbas, vnguenta, balneas, aliàque quæ in victu, vsuque quotidiano habent homines, quibùsque medendi vires certæ, ac præcipuæ nullæ sunt adhibent, vel excogitari ad infestandos superstitione mortalium animos: veluti cùm ad votiuas peregrinationes, nouendialia sacra, lustrationes, donaria, aliàque id genus per speciem pietatis quòd Christianis sint in vsu quotidiano, inducunt: vel denique adhiberi ad conuellendam, labefactandamque spem, & fiduciã, quam in vno Deo defixam nobis esse oportet: dum eam transferimus ad nescio quæ esculenta, poculentãue, quæ furtim de domo veneficæ subtracta esse curamus, vt illorum vsu ex ea qua conflictamur valetudine emergamus. Nam hoc bonæ illæ lubenter patiuntur etiam cū iactura rei familiaris: dummodo hac prauitate vulgi opinionem inficiant:

residere scilicet in sua penu, seu in pharmacopolæ officina aliqua quæ morbum certò vincant medicamenta: Imò (vt cum Plinio iuniore loquar) se Deorum potentes esse, & habere dōmi, quo solæ cæteros mortales iuuare, ac seruare queant. Alterum non oscitanter in ea narratione præmittendum est: sic esse Dæmoni tenaces manus, vt non facilè eripi sibi sinat, quod semel comprehenderit. Ergo si quando suorum rogatu morbum immisit: is, vel cum alio etiam grauiore commutandus venit, vt iam dictum est: vel in illud tempus eius sedationem, curationemue reiici oportet, quod frustra quisquam antecapere suis apud eum precibus studeat. Ita semper reliqui aliquid esse oportet: quod is lucro deputare possit: sed & cætera narrare pergamus. Stephanum Noachum¹⁶ Madrensem perpetui triennij morbus vsque adeò exercuerat: vt res illi parum abesset ab infania. Ergo desperatus ab omnibus, periclitatisque incassum, quæ solers Medicorum cura suggerere solet, remedijs: tandem ad ariolos animum conuertit. Erat ea tempestate Cranuillæi quidam præ cæteris eius artis fama clarus: Ad illum præsentem præsens rem omnem defert. Edocetur hoc ipsi malum ab ea muliere confectum fuisse, quam domum reuersus vnà cum vxore colloquentem esset reperturus. Compararet igitur è lento aliquo sarmento vinculum, quod eius collo statim, ac coràm esset, iniiceret, minitareturq; ferocius se illi animam mox esse interclusurum, ni labefactatam valetudinem iamiam restitueret: Ingressus domum vetulam offendit vxori ad focum assidentem, huic nomen erat Parisetæ No-

16.
Castinai
mense Iu-
lio Ann.
1586.

setæ Nouauillanæ: eam, vti monitus erat, re verbisque quantum potest perterrefacit. Illicò eius genibus illa aduolui, veniam petere, ac fartam tectam ab omni morbo valetudinem certo promittere: modò in iis, quæ præscriberet, obsequi vellet. Ea verò esse: primùm ne grauaretur pyrū, quod erat illi præbitura, comedere: Quod enim filicis instar durum primo contactu videri possit, id non ita esse: manu enim attrectatum perinde emollitum iri, ac si bene coctum, conditumque esset. Tum vt se statim lecto componeret: futurum enim, vt illicò morbus ingrauesceret penè ad interitum: Accerferet ob id è vicinia lectas matronas duas, quæ illi ea nocte vigiliam suam traderent: harum, pessima, præsentia se defendere callidè parabat; si quid obiiceretur mala arte factum, quo adeò grauis, diuturnusque morbus tam facilè, ac citò abcessisset: neque enim huius quod ad id adornabat quicquā palam facere decreuerat. Conditionem nullam reiecturum se declarat Noachus, modò ex tam incommoda valetudine euaderet: Acceptam tamen pyrum primùm negat morfu diuidi posse, vt quod planè esset ferreum: sed dum hæc loquitur, ac paululum interim illud contrectat, sensit non sine admiratione in lanæ mollitiem propè abiisse. Eo igitur deuorato (nam erat gustu insuauissimum) statim illi stomachus tanto ardore conflagrare cœpit, quanto vix maiorem candentes carbones excitare potuissent. Ergo in cubili properè collocatur agentiam, haud ita dissimilis: Adhibet trepida vxor, quæ secum ea nocte illum obseruarent, matronas duas quibus se tertiam bona illa vltro adicit vultu

cit vultu ad eò ad mœstitiã composito: vt præ illa fictæ videri potuissent vxoris ipsius lachrymæ: Iam non indiligens vigilia ad mediam vsq; noctem processerat: cùm venefica clam asperfas comites Lethæo suo puluere, ceu Mercurius aliquis, arctissimo somno complectitur, ac intereã sublatum ægrum humeris transfert in proximam aream: ibique oblato immani vrso imponit. Tum repetitis ipatiis sæpius vehit, ac reuehit: ipsa quasi onere iniquiore opprimeretur nõ cessante ingemiscere bellua: ea verò vox erat dolentis Dæmonis, quod præter ingenium tali valetudinis beneficio operam suam accommodare cogeretur: sed eius tarditatem illa increpans magis, magisque vt viam pergeret istis vrgebat verbis: Agedum ignaua, atque odiosa bellua: nunc factis digna recipis tuis, quæ me primùm ad hunc ita mulctandum, vel inuitam impulisti. Hæc à se audita trepidus fessor post magna fiducia testatus est. Inter hæc experrectæ, quæ ad cubile pernoctabant, mulieres id vacuum noctæ totâ festinantur inuestigant, ac perscrutantur domum, sicubi desideratum hominem reperiant: Ac tandem solum cùm sola venefica in area offendût. Rogant ecquæ se insciis ita nudo, ac incomitato secedendi causa fuerit: Occupat illa prior respondere, atque infit: An non aduertitis huc ea gratia à me pertractum, vt oletum faceret? sed nullis cum ea commutatis verbis hoc solum fategerût, hominem vt tollerent, ac quam citissimè in lectum reponerent. Verùm dum id moliuntur, vix omnes simul magno nixu reportando præstant: quod illa sola nullo negotio asportando perfecerat. Postò cùm

ca

ea lex pacti præcipua fuisset, vt Noachus supradictis omnibus defunctus morbo penitus subleuaretur: & adhuc tamen doloris nonnihil superesset, causata est venefica importunum mulierum aduentum, quo impedita fuerat, ne bene incepta ad exitum perduceret: sed ad summum ferendam esse octo dierum moram: post quos sine vlla frustratione integra futura esset illi valetudo. Quod & euenit. In his atque aliis multis manifestò deprehensa, tandem est in carcerem inclusa: cuius tamen ruptis vinculis custodiæ incuria euasit, atque abiit. Et habet quoque aliqua hæc narratio, quæ non frustra lectoris considerationem intendant. Primùm confidenter, atque impunè inter huius ætatis Christianos versari, atque artem suam factitare ariolos: quos tamen sua societate prohibuerunt mortales omnes, quorum animos imbuit aliqua veri Dei opinio: Moses¹⁷, Saul¹⁸, Iosias¹⁹ poenam vltimi supplicij in eos sanciuerunt: qui in ditione sua deprehenderentur arioli: Constantinus²⁰ illum, qui eos cõsuleret, deportari: Constantius, & Iulianus²¹ gladio vltore feriri voluerunt. Ancyranum²², Tolentanum²³, Aurelianensem²⁴, atque alia pleraque sancto-

tribus

R r

17.

Leuiticæ

ca. 19. vers.

26. & Deu-

tero. ca. 18.

vers. 11.

18.

Samuelis

ca. 28. vers.

3.

19.

Reg. 11. ca.

23. vers.

24.

20.

l. 3. de Ma-

lef. C.

21.

l. Nemo

auspicem.

Eod.

22.

cap. 24.

23.

cap. 28.

24.

cap. 32.

vulgus adit: qui furto subtracta, vel casu amissa indicent, ac patefaciant, cribri, aut clavis versatione identidem iterata: distincta in lustralem aquam chartularum immisione, quæ nomina eorû, quos furti suspectos habent, contineant: mantilis productione, contractioneue reciproca, atque aliarum id genus rerum damnanda periclitatione; quæ pyromantias, aëromantias, hydromantias, & Geomantias veterum omnes sua impietate etiam adæquare possint. Tum furum illi manipuli, qui sub Ægyptiorum emérito nomine bonam Europæ partem quasi suo iure prædabundi peruagantur, nulla re se plausibiliores præbent: quam quod apud imperitam multitudinem profitentur, quæ quemque fors maneat præmonere. Vt hic omittam recensere longè nequiores: Cranuillæano illo ariolo monachum in Niderhauu; mulierem Thermopoli, quæ est ad Mirecuriam; militem emeritum Nancej, aliosque plures; qui palam etiam, & secure ex ea re quæstum faciunt. Sequitur in eadem historia è sarmento intorqueri oportuisse vinculum illud, quod sic Maleficæ collo adaptandum erat. Et vulgus in ea opinione est, verberibus sagas nullis tam commode castigari: quàm quæ vitis administrat. Cuius rei causam, si quæ tamen vera est, non facile sit afferre. Et adhuc in simili difficultate hærent qui apud Plinium ²⁵, Liuium ²⁶, Plutarchum ²⁷, Macrum ²⁸, & Spartianum ²⁹ quærunt: cur vitis in delictis pœnam eorum tantum militum qui ciues essent honoraret: curque eam centuriones præferrent, quasi imperij insigne, & ornamentum Miles ille legionarius apud Apuleium ³⁰ centurione in extra præsidium

^{25.}
Hist. nat.
lib. 14.

^{26.}
In Flori cō-
pendio.

^{27.}
In Galba.
^{28.}

In lib. 11.
de re mili-
ta. & l. mi-
lites. De re
milit. D.

^{29.}
In Adriani
vita.

^{30.}
Lib. 9. de A-
sin. aur.

fidium (credo) mentitus, vt est eiusmodi hominum audacia, repetrum in via hortulanum, & ad interrogata silentem indignabundus vite, quam tenebat, de asino deturbauit: eademque tandem aduersa de vastiore eius nodulo cerebrum eius diffidit. Et certè aliquid subesse oportet, quod, vt apud Iosephum de Elezari annulo, herbisque Salomonis legimus, Dæmonem, eosque quos semel sibi addixit præcipue afficiat. Nam & Cæsaris Traiani illud circumfertur, cum scriptis codicillis Iouis Heliopolitani oraculum consulisset, an Romam peracto bello, quod contra Parthos mouebat, esset rediturus, illi respondisse Dæmonem: vt vitem in suam ædem inferret in partes diuisam, ac sudario conditam, eamque perendie efferret. Quod etsi ad ea magis quæ militiam spectant imperia, atque auguria pertinere videtur: habet tamen & in quo vitiginei ligni peculiarem quædam, atque alium quam in quem cætera adhibentur vsus consideremus. Quod quoque & Euphorion obseruauit, qui nisi ex vite non licuisse olim fingere Rheæ Dæ signum prodidit. Et rectè quidem: Nam eam Cybelen aliter appellatam testatur Suidas, id est (vt interpretatur Festus) Deam, quæ homines in furorem ageret. Si quidem Græci *νοβις*, in caput saltare dicunt. Et eius sacerdotes solebant in suis sacris caput circumagere:

Terrificas capitum quatientes numine ristas ^{31.}

Quod & sagas in suis tripudijs insanientes vsurpare supra meminimus. Et Ægyptij vitem ex sparso gygantum sanguine satam putauerunt: quod vinum homines in rabiem sæpè accenderet: Moses

^{31.}
Lucret. lib. 2.

quoque, & Dauid etiam si per tropum vix tamen sanguinem dixerunt. Et Orphæus vitem, Luna Virginis signum ineunte, ferere prohibuit: quasi parum Bacchico furori cum virginali modestia conuenirét. Vetuit etiam Pythagoras ex vitibus, quæ amputatæ non essent, Dijs quicquam litari. Denique non sine ratione aliqua Sampsonis commentum extitit: cum Dalidæ importunas, atque insidiosas percontationes ludificaturus respondit, nihilo alijs se fortiorem futurum, si septenis vitibus flexilibus reuinceretur. Et gallos gallinaceos non canere, si circulus è sarmentis collo addatur dixit Plinius ^{32.} Nam iam tum vitis aliqua fuit præter inditam à natura facultatem commendatio. Quæ omnia eò redeunt, vt in illa multarum nequitiarum femina latere fatendum sit: non solum ex innata illa vi, & facultate labefactandæ mentis humanæ: vbi, quod ait, ille, vicit vinum quod quis bibit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes Centauros letho domuit.

Sed & ex affectato eius in Magicis artibus vsu, vti ex superioribus apparet: Sequitur quemadmodum in vrsu sedere Noachum oportuerit, id est se in fidem, ac potestatem Dæmonis, qui sub vectario illo vrsu latebat, permittere: priusquam ad sanitatem rediret: Hoc enim præcipuè, dum nos vult labefactare, fatagit Dæmon, vt fiduciam illi quàm maximam habeamus: Tum curationibus suis semper tale aliquid intermiscet: vt à Deo ad creaturas nos auertat, inque terrena penitiùs immergat. Cuius generis etiam est quod Agyrta, & circumforaneos circulatores passim videmus vrsos secum ducere:

ac ijs

ac ijs mercede pueros imponere, vt à laruarum, lemurumque formidine fiant scilicet in futurum securiores: deridiculæque alia multa iam antea nobis dicta, & sequenti quoque capite fusiùs, latiùsque dicenda. Ad quæ priusquam properamus, ac finem huic disceptationi imponimus, operæ pretiù quoque est hîc à multis tractatam quæstionem attingere: possit necne citra fraudem animæ capitalem ista à maleficis morborum depulsio peti, ac mendicari. Et forsân id frustra quæri quis dixerit post tot de ea veterum Theologorum sententias ^{33.}, recentiorum etiam non contèndendis suffragijs comprobatas: sed eas nunquam tam sanctas existimauit, quin aliquam excusationem admitterent. Multum enim interest, vine, an precario aliquid ab alio auferas, & consequare: Illud contemptum, & dedignationem habet: hoc admirationem, obtemperatorem, animùmque se suppliciter deiicientem, ac demittentem. Si quis vel prece, vel pretio à venefica contendat, vt abs Magistello suo morbi quo affligitur sanationem impetret: perinde opinor facit ac si ipse supplex, venerabundusque opem à Dæmone imploret; eius se beneficio alligari postulet, munere adoret, ac se ea causa illi obnoxium fore profiteatur. Omnes igitur eruciatus, ipsamque à deo mortem potius ferendam esse, quàm vt sinamus nos ad tam horrendum sacrilegium adduci. Siquidem clamant sacræ literæ ^{34.} solum Deum colendum, atque adorandum esse: Deum inquam zelotem, qui non sit passurus quicquam de gloria sua decerpi, ac delibari, quod alteri ascribatur. Et hoc esse reor, quod à deo seuerè damnant, ac reprehendunt.

^{33.}
D. Tho.
III. dist.
34. q. 1. ar. 3.
Bonauent.
10. q. 2. Syl-
uester in
verbo (Ma-
lescium)
quest. 8. &
DD. super
ca. si per
fortiarias.
33. q. 1.

^{34.}
Deutero.
6. vers. 3.
Matth. 4.
vers. 10.

5.
In l. Nullus
de Malef.
& Math.

dunt Theologi illi; Nam & Constantinus Imperator 35 de eo quoque legem fanciens, disertè facti atrocitatem in hoc cōstituit: si suasionibus, ac præmijs aruspex, esset aduocatus. Et Photius in Nomocanone eius legis pœnam ait, tantùm intelligi debere: *υβι δὲ θυμῶν*, id est per mactationes, ac sacrilega sacrificia eiusmodi negotium peragitur. Quæ etiam omnia huius ætatis sage pro more habent facere: Nam primùm rogari, sæpe etiam muneribus donari volunt. Tum Diuorum alicuius maiestate læsam, violatamque autumant: quem idcirco votiua ad eius sanum profectioe donarijs, sacrificiisque nouendialibus placare conueniat. Nempe hoc eo redit, vt tu valetudinem redimas eius veneratione, munerationeque, qui illam primùm debilitauit Dæmonis: cuique astute speciosum illud diui nomen ideo illæ prætendunt, vt suam impietatem religionis aliqua simulatione tegant, atque inuoluant. Omnino inexcusabilis est ista curandæ valetudinis, depellendorumque morborum ratio: vel si queuis prætexatur illi humani consilij imbecillitas, consequendæq; sanitatis cupiditas, & desiderium: Præcipua enim semper esse debet causa religionis, cuius sanctitas hic aperte scædatur, polluitur, violatur. At si tu veneficam, quam istiusmodi fascinationis non iniuria suspectam habes, minis insequare; verberibus etiam, si minus illam mouet minæ, accipias; volentem, nolentem eo adducas, vt fascinationem repercutiat; quæ hic quæso blanditiæ? quæ imploratio, obtestatio, veneratioque esse potest? Si inde plus habet illa, quod se contemptam, pulsatam ad opitulandum etiam ei qui læsit coactam

coactam doleat: quam gratia, voluptate, commodo aliquo auctam gloriatur? Si eius Dæmon se quasi obtorto collo à noxa retractum, amissâ præda in fugam versum derisum, spretum, ac nihil pensum agnoscit? Qui furem persequitur, remque sibi furto ablatam ab eo per vim aufert: quid admittit in quo furi gratiam vllam gratificatus esse videatur? Qui occupatam ab hoste arcem armis recuperat, eaque illum violenter deicit: quid ei aliud relinquit, quam vt dolens, pudensque collectis si datur satenis aliò migret, seque possessione deturbatum merito lugeat, ac conqueratur? Qui quoque captum, comprehensumque aliquem tenet, si hunc è manibus dimittere cogitur, quod forte is se successu eripiat; minas spiret, ferrum intendet, aut vim aliquam aliam afferat: quid ex ea illi comprehensione superest præter elapsæ prædæ desiderium? Quid se indignum gessit, qui sic constrictum se inuito eo qui constrinxerat expediuit, atque in libertatem vindicauit? Atqui eam, quæ putatur a maleficis, morborum curationem non esse remedij alicuius efficacis adhibitionem: sed tantum à vexatione, cui incumbunt, cessationem, liberationemque non dubitem cum Abdia Babiloniæ Episcopo asserere: vel ex eo maxime, quod momento, ac sæpe nulla facta medicina ea cōtingat, quæ à morbo ad sanitatem probabilis esse nequit transire, ac decursio. Ergo si quis fidenter, atque intrepide, vti hominem nullius malæ rei conscium, & Dei nixum præsidio decet, Satanam in malefica muliere adoriatur, vi, minisque cogat, vt ab iniuria, ac maleficio temperet, ledere cesset, atque abstineat, corpore facessat (eiusmodi

35. In lib. de Myst. Aegy. cap. Quando alia numina aliter agant atq; appareant.

modi enim morbum aliud nihil esse, quàm Dæmonis præsentiam credidit Iamblichus 36) quid quæso facit ab Exorcistarum more alienū, qui quoque energumenis cathenas inducunt, plagas infligunt, terrores inferunt? At, inquit, in hoc non est præcipua salutis fiducia, & præsidium, sed multo magis in efficacibus sacrae scripturae verbis: quæ illi certa conceptione, statimque ceremoniis usurpant. Et horum puto virtus, atque energia ex fide est in Deum per IESVM CHRISTVM: quæ quoque abundare necesse est, qui sic audent omnibus formidabiles sagas iurgio, minis, verberibus adoriri. Nā aliter periculum sit, ne laceßitæ contra insurgant, iramque suam, ac virus maiori licentia, & contentione in laceßentem euomant. Vt cumque res sit, si qui ita morborum liberationem à maleficis per contumeliam extorquent: non omnino culpa vacant, fortè quia illarum huic negotio operam, ministeriumque utrobique intercedere conuenit: quæ res, dicat aliquis, causam impietatis aliquam continere videtur: at certè talis ea est, ut expers dici debeat illius, quæ Deum hominibus ad eò infensum reddit cum Dæmonibus pactiois, & commercij aliena ab omni mala mentis, nefarii que voti conscientia: denique non illis poenis obnoxia, quas leges tum diuinae 37, tum humanae 38, in eos constituunt:

37. Leuit. 19. & 20. Deut. 18. 38. i. nullus aruspex & i. nemo de malef. & Matb.

qui ad Magos declinant, eos aduocant, consulunt, ac in re aliqua sibi adiutores constituunt.

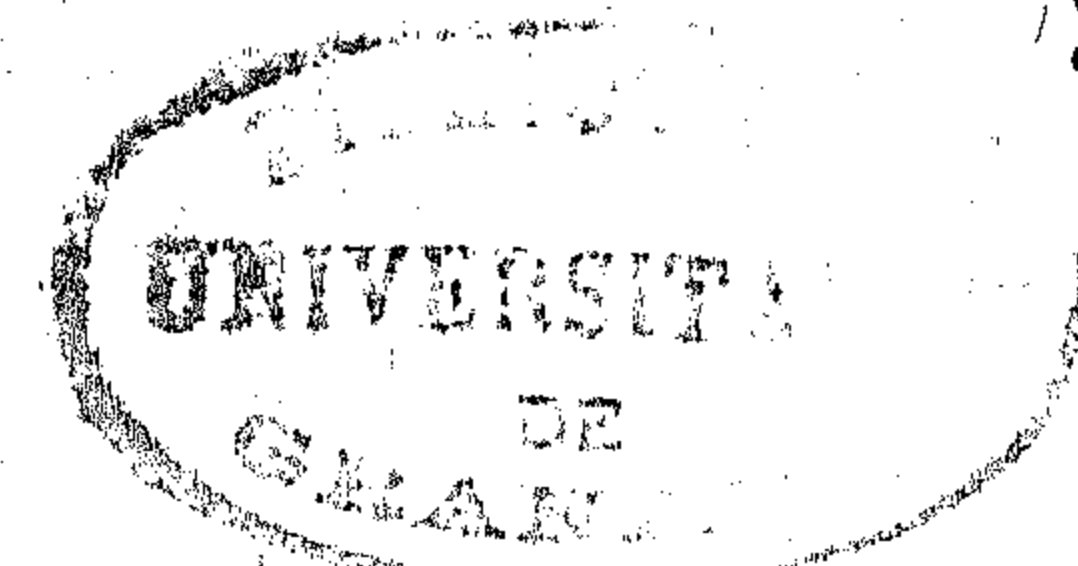
Curationes Dæmonum velo semper aliquo religionis obtendi: sepe etiam viri, qui rerum potiatur ascita in speciem ope, ac ministerio perfici; quo scilicet eis maior accedat authoritas. Verùm inter hæc Dæmones nonnunquam suam turpitudinem prodere, dum obscæna etiam scædæque adhiberi volunt.

CAP. IIII.

Atutè Satanas vires religionis ad fortilegium in speciem adhibet: tum vt homines, quorum mentes scit ad eius cultum esse procliuiiores, in superstitionis errorem facilius inducat: tum vt prodigiosarum sanationum, quæ eius opera fiunt, suspicionem aliò à suis transferat: ne si eorum beneficio morbus leuatus videretur, idem & veneficio antè illatus existimaretur. Ergo in coelitem aliquem ea noxa reiicienda est, qui forte violatum suum numen ira vindicandum censuerit:

Namque suæ ignescunt animis celestibus iræ. Tum sequitur auerruncandas esse eiusmodi iras: sed, Deus bone, qua expiatione, ac procuratione! certè cuius etiam pudeat qui vanissimas religiones ab vltima antiquitate coluerunt. Quod etiam, quo magis miretur lector, vno, atque altero exemplo è peni nostra deprompto hîc operæpretium duxi cõmonstrare. Fuit Nanceij intra annos decem venefica mulier (Thenotam nomine vocabant:) Ea cum aliquando rogaretur laboranti morbo vicinæ cuidam medicinam facere (nam & ea causa vulgo adiri solebat, vti in Hispania quos feruatores appellant) à Diuo Fiacro morbum illum esse dixit: cui ob

si

id vouenda esset cum donarijs profectio, quam ipsa si ita iuberent, lubenter susciperet. Conducta est mercede, ut hanc nauaret operam: Ægram transuerso decussatim lino cerato primùm dimensa est: tum linum in certum numerum complicauit, atque in sinum quasi fouendum imposuit: Deinde & noctem quæ proximè est infecuta totam ad ædium, in quibus decubebat ægra, fores excubauit: ac primo diluculo se in viam dedit cum perpetuo silentio: Cùmque ad D. Fiacrij fanum peruenisset, id ingressa linum succendit, eiusque stillantibus ceris figuras ad aræ maioris gradus in crucem duxit: ac tandem se foras eiiciens ipsum fanum ter oberrauit: lino illo interim flammæ edente crepitantes, & cœruleas.

Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum

Fulmine cœruleo, nigroque bitumine fumat,

Circum membra rotat doctus purganda sacerdos¹.

Hisque omnibus sic defuncta se in urbem recepit. Ecce ut silentia, dimensiones, vigilias, murmura, figuras, ignes expiandis scilicet religionibus interponunt: Quæ certè imitatio est manifestissima ariolorum, quos pagana habuit antiquitas: Qui (ut inquit D. Augustinus²) circa idolorum aras preces nefarias emittere, & funesta sacrificia afferre solebant: In hoc etiam longè intolerabilissima, quod sæpe admixtas habent sordes, illuuias, excrementa, aliâque multa: quibus nihil fingi potest ab ea puritate alienius, quàm in diuino cultu, ac cæremoniis adhiberi par est. Cuius etiam generis est quod sequitur de rustico Vogeso quodam, cui nomè fuit Desiderio Finácio³: Is Valentinum Valerium municipem

¹.
Claudia
nus.

².
in lib. de
nat. Dæm.

³.
Sandeodati
prid. id.
Ital. 1581.

nicipem suum, cum quo inimicitias pridem gerebat, impensius vlcisci cupiebat: nec adhuc tamen explendi animi vlla tuta satis, ac oportuna sese obtulerat occasio. Cōmodum igitur illi viam per solida loca habenti occurrit obscuro loco vmbrae instar, ac apprehensum de equo tanta vi deturbat, ut altero crure prorsus debilitaretur: Sed aliquantopost misertus hominem, ut quem satis diuturno mulctatum infortunio videret, ad eum ceu aliud agens accedit. Rogat vnde id illi accidisset mali: Causam prolixè edocetur, quam ipse multo melius sciebat: Tandem remedium pollicetur, & certum, & præsens, si dicto audiens esse vellet. Nihil non ea causa se facturum recipit rusticus, auidèque expectat quid se ille præstare velit: Præcipit igitur ut è nouè stabulis diuersis finum equinum precariè cōquireret, quantum satis esset complendo focco, quo tum crus cum labefactaretur erat indutum, eumque sic confertum pro donario appenderet D. Benedicto: cuius celebre esset fanum in Berquel oppido Germaniæ: Sic enim futurum, ut eius anathematis arcana vi, ac potestate illi membrum recrearetur, ac conualesceret. Quod ut ab eo postea rescitum est, non idcirco suadebat, quasi id illi ad sanationem quicquam profuturum crederet: sed ut eò commento artem suam tegeret. Nam fortilegis mos est curationibus suis istiusmodi religionum expiationes prætexere: cùm nulla tamen religione tangantur, ac potius eam omnè despectui, ludibriòque habeant. Per quam etiam causam se olim apud Domitianum Imperatorem defendit Apollonius⁴: cùm ei Magiæ crimè obiiceretur, ob

⁴.
Pbilust. lib.
8. c. 3.

sedatam scilicet, quæ Ephesios inuaserat, pestem: Ab Hercule enim se id beneficium precibus consecutum fuisse dixit: atque adeò ob id templum ei sub Auerforis nomine fuisse dedicatum: nonnunquam & amoto omni religionis fucò alia quædam, eaque perabsurda adhibent: quo scilicet homines magis, magisque ludibrio habeant. Tale illud fuit, quod de Pherone quodam recitat Herodotus 5: Is ob impietate (quod scilicet in Nili exundatione sumptum spiculum in medios vortices contorsisset) fuerat excæcatus: rursusque post vndecimum annum oraculo monitus, vt lotio mulieris, quæ ab vno tantum viro compressa fuisset, oculos lauaret visum recepit, quali ante orbitatem utebatur: Nam quod in lotio muliebri collyrium satis potens esse queat restituendo oculorum lumini: aut quare eius erit magis efficax, quæ virum vnum, quam quæ multos passa est? Machinæ, doli, fallaciæ, ac præstigiæ sunt meræ: quibus errores hominum aucupatur Satan, suum vt apud eos imperium propaget, stabiliat, ac confirmet. Siquidem is vnicus scopus est, in quem actiones omnes suas intendit, ac collimat. Ac quo plus ponderis, authoritatibusque habeant Reges, Imperatoresque, ei negotio sæpius interponit: quale de Pyrrho memorant: splene scilicet laborantibus mederi solitum fuisse, postquam resupinos dextro pede tetigisset. Tum de Vespasiano, cuius quoniam quæ celebratur in hanc sententiam historia, multa obseruatione digna continet, eam ex Suetonio 6, Tacito 7, Sabellico 8, aliisque non infimæ classis scriptoribus integram hinc transcribere non penituit. Vespasianum

pro

6.
Lib. II.7.
In eius vita cap. 7.7.
lib. 20. ab excessu Aug. sub finem.8.
Ennead. 7. lib. III.

pro tribunali sedentem Alexandria, vbi statos æstiuus flatibus dies opperiebatur, duo è plebe viri adierunt opem sibi orantes à Serapide demonstratam: hic oculis captus, ille debili manu: per quietem monitos se dicentes fore, vt cæco dies illucesceret, si ipsius oculos sputo Vespasianus inunxisset: alterque firmior fieret, si calce contingeretur. Cùm vix fides rei esset, nec ea vllò modo successura crederetur: ne experiri quidem à principio Vespasianus ausus est. Cæterum amicis hortantibus, quod diceret peracti remedij gloriam penes Cæsarem, irriti ludibrium penes miseros fore: vtrumque pro concione tentauit. Nec defuit euentus, nam alteri manus ad usum statim versa est: alteri clara reluxit dies. Verebatur scilicet Dæmon ille, quem sub serapidis nomine colebat Ægyptus errorum mater: ne piorum Ecclesia recens ibi constituta ex vetusto illo se exturbaret domicilio: præuiditque futurum, vt duo ægri vterque sua esset defuncturus clade: ac proinde ambos impulit à Vespasiano opem implorare, vt cùm euentus secutus esset eius fauore, qui erat rerum potiturus, oraculi maiestas augetur: nec ex eo imperij fastigio ad verè lucis fulgorem animum intenderet. Memorant & simile quiddam de Adriano Imperatore Maximus Marius, & Ælius Spartianus: mulierem scilicet quandam fuisse oculis diuinitus orbatam: quod Imperatori morbi impatientia durius de se consulenti neglexisset ex oraculi præcepto nuntiare, vt vitam perdere parceret: propediem enim esse ex ea valetudine emerfurum. Ac cùm denuò in infomniis monita fuisset id facere: illata etiam de recuperando visuspe, iam fa-

Sf 3

ctam suo periculo cautiorem ea: prouincia sedulo, ac diligenter esse defunctam: sicque oculorum lucem de integro illi esse restitutam; postquam tamen illius Imperatoris genua ex eodem præcepto esset deosculata. Nam hoc demum fabulæ condimentum est.

Multa esse quæ sortilegi agnoscunt sibi afferre impedimentum: ne aliorum à se afflictam valetudinem, vel restituant, vel subleuent. Quæque ea sint proprijs ad id rationibus, atque exemplis declaratur.

C A P. V.

VT est semper procliuus via ad damnum, atque iniuriam; ita ad beneficium, ac salutem nullas non habet difficultates, atque impedimenta: si de immittendo morbo, aut inferenda morte sagis incessit libido, omnia ad id prona sunt, atque oportuna, venenum multiplex, imprecatio, incantamenta, fascinationes, atque ipse qui nunquam vocatus deest malorum omnium architectus, atque administer Dæmon: vbi hoc agitur, vt aut restituatur valetudo, aut vita conferretur: tum nunquam defunt, quæ contra capiuntur causæ. Quod à sacris, à Medico, aut alia re quapiam iam sit mendicatum auxilium: Quod ab alio, quam à se morbus sit allatus: Quod in vinculis constituti sint ea facultate medendi, quæ sibi erat antea à Dæmone concessa, penitus destituti: Quod hac tantum lege id illis liceat, si commutato beneficio, damno, atque iniuria maiore afficiant: quod non sint disertis de sanando verbis rogatæ. Atque id genus alia quibus

nuf-

nusquam non solent afferendis remedijs moras, ac tergiuersiones interponere. Quæ etiam ex ijs quæ sequuntur exemplis licebit magis dignoscere. Rosa Girardina¹ pro comperto recensuit non posse morbum tolli ab alio, quàm ab eo qui illius causam dedisset: Nec cuiquam licere, vt in messem alterius falcem suam immitteret. Ita ab eadem manu, & metuenda iniuria est, & expectandum beneficium. Dominica Euræa² ait non posse restitui sanitatem ei, cui semel est adempta; quin idem morbus sæpè etiam grauior in alium transferatur; atque ab ipsa veluti permutatione semper maius nascatur compendium. Item medendi vires à Dæmone acceptas statim euanescere, vbi sacerdos, aut Medicus ægro sanitatis ergo manus admouerunt. Alexia Drigæa³ nūquam esse integrum, atque absolute sanationis beneficium; sed morbi semper aliquid hære, ac superesse. Catharina Balandrea⁴ frustra aut sedationem, aut leuationem ægritudinis expectari ab ijs, qui sunt in sortilegij reatu: deuisse enim esse in Dæmonis manu, per quem hæc possunt omnia. Cui consentiens est, quod dicit Nicolaus Morelius⁵: is cum iam vinctus rogaretur, vt medicinam faceret puero Ioanis Chematij: quem non negabat à se in eum, quo tunc laborabat, morbum esse iniectum: respondit eius rei nullam amplius esse sibi relictam facultatem, quando ea qua se ipse induerat criminis confessione Dæmonem penitus à se ablegauerat: Et omnino carceris locum quo minus id fiat sua sanctitate aduersari. Neque enim cum ipse scelerum sit vindex, sortilegijs quæ ad eam sanationem adhiberi oportebat, conuenire

^{1.}
In agro. Sic.
ueni. Non.
Nov. 1586.

^{2.}
Charmesij.
vi. Calen.
Dec. 1584.

^{3.}
Haracuria.
liiii. id.
Nov. 1586.

^{4.}
Ardemon-
tij. iiii.
Non. Dec.
1584.

^{5.}
Serra.
xiiii. Cal.
Feb. 1587.

uenire posse. Quod & Damis sensisse videtur: cum ex eo Tyanæum magistrum diuina natura fuisse præditum infert, quod crus pedica nullo negotio exoluisset: Neq; enim id, inquit, quod esset in vinculis, ac custodia, arte venefica præstare potuisset. Cathina Gillotia⁶ rogata, quid causæ esset, quòd Canassia Godefreda non conualuisset ex eo morbo, quo illam ipsa per veneficium antè debilitauerat: cum tamen ei poma, pruna, aliâque id genus esculenta, quæ recuperandæ valetudini alijs administrare solebat, non semel sua manu præbuisset: respondit id ita factum, quod nullæ antè à Godefreda illa ad id adhibite essent preces. Balial Basolus⁷, & Coleta Piscatrix⁸ nouum aliud impedimenti genus commemorant: Scilicet quòd se inscijs, atque inconsultis, qui eiusmodi valetudine tentabatur, vota Diuorum alicui nuncupasset, ac persoluisset: Hoc enim contemptu præuentos nihil amplius afferre posse, quod conferat ad laborantium salutem. Verùm id absque suspitione non est affectati quæstus, aut gratiæ, quarum maximè rerum sunt cupidi, & amantes. Siquidem id sæpè satagunt, vt ipsi eam operam nauent, indeque quæstû aliquem faciant, vel certè gratiam ineant: cum sint vt plurimum mendici, vitâque eleemosynis tolerant. Porrò quæ modò intercedere obstacula dicebantur, ne possent sortilegi morbum à se allatum remouere ea consilio, & ratione non carent: Nâ primùm temere nõ est, quod Dæmon eius operam ad medendum sibi esse necessariâ fingit, qua antea ad lædendum vsus est. Siquidem nemini dubium est: quin id solus, at suo pte (quod aiunt) Marte præstare possit:

6.
Huecuriæ
VI. Non.
Mai. 1591.

7.
Dõbasoli.
ad Sannicolaũ. IIII.
ac prid.
Non. Mart.
1587.

8.
Serbenillai
Non. Mart.
19. 1588.

re possit: sed hoc ideo facit, tum vt beneficium coarctet ac coangustet magis, dum eius conferendi potestatem ad alterius transfert libidinem: tum vt suo pleniore demereatur obsequio, dum illis inuitis, ac inconsultis nihil eorum quorum authores fuerunt mutaturum se ostendit: neque enim in eo parum sibi placent quòd vident vitæ, nec isque sibi in homines potestatem esse attributam: quòdque vlciscendi nisi is quem ipsi statuerint finis, modusque nullus alius sit futurus. Rursus quod nisi re integra, id est nec corpori à Medico, nec animæ à presbytero quæ sita adhuc medicinâ negat se salutem afferre posse: hic quoque per fraudem, & malitiam fingitur aliquid: neutrum enim probabilem causam habet eum à tali sanationis officio remunerandi. Id igitur potius à zelotypia eius est, qui veretur ne eius beneficij gratiam extinguat, quæ præcessit curatio, cui forte accepta referri possit sanitas: Tum cautio est maxima illis eam opinionem ingenerare, qui se fascino in morbum coniectos putant: non esse ad diuina aut humana remedia confugiendum, si velint conualescere: omnemque valetudinis spem iam tum certò deponendam esse, cum ad illa vel sola mente, & cogitatione conuertitur. Et omnino semper causa aliqua subest ne suorum miserationi, si quæ aliquando eos mouet, accedat atque indulgeat. Tertium quod prætextitur ei rei impedimentum est reatus, & in carcerem inclusio: Quod equidem verum non negauerim, si modò fontes in ea sunt conditione, vt admissorum confessione, ac pœnitentia Dæmonem suum à se amouerint: tum enim fracto fœdere, cuius legibus

constabat ea sanandi per alienos à natura modos potestas, certum est & ipsam prorsus elanguisse, atque evanuisse. Cuius rei longè maximam fidem facit, quod qui in eo sunt statu, nullam, etiamsi percipiant, incommodandi, nocendique facultatem habeant: non ipsis quidè tortoribus, à quibus quaestionibus exercentur. Tum facto ipso sepe est comprobatum, si quando experiundæ eius rei gratia Iudices, vel solo nutu, aut voce illos manu sua mississent, auolasse statim, ac stupenda multa quasi postliminio in Dæmonis familiam regressos edidisse. Quod si peruicaci contumacia crimen suum denegare perstiterint: nec disertis adhuc verbis, uti mos est facere, qui resipuerunt Dæmoni societatem, amicitiamque renuntiauerint, vel potius eius imperium eiurauerint, iugumque excusserint: crediderim equidem falsum esse quod sic autumant desisse se quicquam amplius eius auspiciis posse: maximèque si hoc agitur, ut quem sanitati restituant. Nam & vincti, & in carcerem conditi ab eo sepe inuisuntur in spem libertatis eriguntur, consilio iuuantur, officio sustentantur: Et omnino tam fauentem, æquum, indulgentem, opitulantemque in omnibus habent, quam vnquam antea habuerunt: sic ut verisimile non sit denegaturum valetudinis curationem, si cuiquam illam postulent; ac adeò tutum sit postulare: Impediri autem vinculis ne adhibere possit. Stultum sit dicere, cum ipse non vinciat, ac constringatur: sed, cuius ope nihil indiget, fortilegus. Et rei adeò salutari nemo sit Iudicum qui moram, impedimentumque afferre cogitet, si id eius sit arbitrij. Nicolæ Moreliæ⁹ pater fortilegij

^{9.}
Serra
xiiii. Cal.
Febr. 1587.

fortilegij reus causam in vinculis dicebat: Ex illius fortè verbis in eius criminis suspicionem adducta est & filia: quam ob id apparitor, qui tum præfens erat, Iudici suadebat ut comprehendi iuberet. De hoc Dæmon Moreliam tum adhuc liberam facit certiozem: atque ut id damno aliquo in apparitorum vindicaret, adhortatur se eius rei prouinciam libenter suscepturum esse, si demandaret: Nec mora ut assensa est, aduolat ut is ad apparitoris ædes, ac ibi nactus eius vxorem infanti ante focum mammam præbentem, eas puluere adeò virulento ceu transiens suffudit, ut inde exucca, experisque lactis prorsus fieret. Cuius rei causam facilè suspicatus apparitor, Moreliam iam tum custodia traditã adit, ac placatam libo, & è milio iure condito rogat; ut, si quid ad hanc rem opis afferre posset, id non grauatè faceret: vicissim curaturum se, ne quid illi ad tolerandam vitam deesset: tantisperdum maneret in vinculis, ac deinde foras se eiecit expectans; ecquid illa super ea re consilij caperet. Succedit confestim Dæmon, multaque cum illa iurgatus propter collatos cum apparitore sermones: tandem exorari se sinit eius vxori denuò vbera lacte, vel si vellet ad tædium distenderentur: Quod & non multo post clam illato in ea puluere albo præstitit. Catharina Ocrearia¹⁰ aliquando sua fide ampliata; ac denuò tum ex nouis suspicionibus, tum ex Serenissimi Principis nostri, quem præfens de toto hoc negotio haud dissimulanter commonefeceram, disertissimòque mandato ad vincula reuocata: cum vni ex testibus quibus committebatur brachium, quod illi, antequam in carcerem reuocaretur, mala sua

^{10.}
Nauley an.
1584.

arte perculisse, ac debilitasse ferebatur: manu violentius ceu irata comprehendisset, euenit magna omnium, qui tum aderant, admiratione: vt id momento sanitati restitueretur. Quòdque captum, ac sine vllò officio plures ante menses fuerat: id statim vegetum ac ad pristinas, solitáque omnes functiones promptum, atque habile efficeretur. Et certè ei cum Magistello suo ad extremum bene conuenisse suspicio inde fuit maxima, quòd hunc sæpius à se ablegare monita id facere detrectasset, causans nihil esse necesse ericere quem non antè admisisse. Extiterunt & aliæ quæ herbas, balnea, vnctiones, aliáque id genus præceperint, quæ ægris administrasse frustra non fuisset. Postremò & minuunt eiusmodi sanationis beneficium vel morbi perpetuæ reliquæ: vel eius in alterum sæpè etiam cum grauiore dolore, ac cruciatibus translatio. Nempe hoc eo credit, quòd iam sæpius dictum est: vt integram prædam nunquam sibi de manibus eripi patiatur Dæmon: sed delibatum ad minus quid superesse oportet, quod ei cedat in nauaræ operæ pretium, ac mercedem: Sic cum alicui ex pacto ministerium suum, atque operas locat: quam etiam ob causam familiarem, atque assiduum vulgus vocat: hoc præcipuè in lege locationis cauet, vt aut certum sit tempus, intra quod domino alteri se ille attribuat, aut sibi ius sit in eum quæ velit pro libidine agere. Qua necessitate cum patrem illius Germani, de quo ante in Mallorij^{FF} historia memini, præcisè obstrinxisset: nec ista tamen instante die, quo implenda erat conditio, reperiret in quem se tam lepido famulo exoneraret: nouissimè & coactus est cum

^{11.}
Cap. 9. lib.
1.

cum filio vnico eam pestem, perniciemque communicare, à quo repetendum pactum, ac de nouo ineundum foedus fuit: sed breuior dies in eius conditione est dictus, ac constitutus: vt eo imminuto temporis spatium, ac deinceps alio qui postremus se in illa retia, plagáque coniecisset ijs inuolutus periret, prædáque venatori fieret. Quod & ita Germano illi euenit. Nam cum miser neminem nancisci potuisset, qui eum ab illa veluti statione, atque excubijs eximeret: ne ipsum quidem Malloctium, qui de ea re spem illi aliquam iniecerat, ad extremum cum per Italiam vnà cum hero viam haberet, equo nec cespitante etiam vigilans prolapsus, atque extinctus momento est.

Quod extremum esse potest post exactam per omne scelus, impietatemque vitam mors propria accersita manu ad id Demones sedulo suos hortari, atque impellere: maximè vbi illis indicij periculum imminere vident. Sed hoc tam crudele mentis consilium Deum sua benignitate, clementiáque sæpè confringere, ac contra potius ad penitentiam salutarem eos adducere.

CAP. VI.

FAtentur omnes qui se in potestatem Dæmonis permiserunt, adeò sibi esse apud eum inclementem, atque iniustam seruitutem: vt sæpè animum subeat eius iugum excutere, ac ad pristinam libertatem contendere: sed eum sedulo obstare, ne faciant sola ad id relicta illis via, si sibi ipsi manu sua vitam exhauriant. Ergo tum eius tyrannidis tedio,

tum scelerum conscientia, sæpè etiam metu grauioris supplicij, quod eius criminis manifestos indubitanter manet, mortem sibi ipsi consciscunt: alij quidem suspendio, alij vulnere, alij in fluuium vel puteum præcipitatione, alij alia aliqua via: quæ certè nunquam non est in procliu, quoties id ita facere in animum suum induxerunt. Imò tam subita, repentinæque mors eius facinoris molitionem consequitur, vt nullum satis promptum ab occurrentibus impedimentum cōtrà afferrì possit: Adeò Dæmon, quem in hoc adniti certum est, rem totam vrget, atque appropinquat. Quod & omnino indubitatum facit ipse vix credibilis patrandi eiusmodi facinoris modus: Siquidem memini videre me fontis cuiusdam (ei Sedenario nomen fuit) cadauer, cui collum tantum religatum esset ad os in parietem non adeò tenaciter defixum tenui ex indusio fasciola putrido stamine intertexta, genibus in terram penè inflexis, ac deuolutis. At id ita positum tam commodè sua anima defunctum fuerat: quàm si è trabe sublimi canabea, validaque recte innexum pependisset: ac carnifex aliquis haud segniter operi manus admouisset. Et plerique omnes, qui sic vitam deserunt, simili celeritate, ac facilitate pereunt. Non est tamen miseris illis perpetuò idem, qui modò dictus est, vitæ exitus, calamitatumque finis: sed vt est diuini pastoris ineffabilis benignitas, & clementia, abductas à lupo oues sæpè ad ouile reuocat: denuòque cœlesti gramine pascit, ac recreat. Hinc adeò est, quod multi simul ac in vincula sunt coniecti admissorum confessiones non eousque differunt, dum tormentis ab eis exprimantur

mantur: sed sponte & cum magna animi alacritate exponunt: læti, vt aiunt, sibi oblatam esse occasionem, qua possint leui miserimæ vitæ dispendio tantam à se calamitatem æternam depellere. Ioaneta Gallæa¹ amplum de hoc documentum reliquit, cum supplex à quæstore efflagitauit, ne meritas à se pœnas longiùs traheret: se enim eas æquissimo animo paratam dependere, vt eam impietatem quam summam in Deum admiserat citiùs posset expiare. Nicolæa Morelia² ab eo tempore, quo crimen suum Iudici retexit, non cessauit se beatam prædicare, quæ sic se vt antea posset Deo asserere ab omni Dæmonis seruitute liberum: Iamq; triennium perpetuum hoc sibi in animo fuisse facere: sed non quiuisse, ne attentare quidem: adeò tenax est suæ prædæ archiplanus ille. Catharina Latomia³ Marchensis non negabat, quin esset pro tantis suis flagitiis extremas pœnas merita, tum Iudicis etiam summam indignationem: si quis tamen gratiæ locus superesset, hoc solum sibi adiici postulabat, ne mors vlteriùs differretur, quo se quàm citissimè sistere posset pro eius Iudicis tribunali, in quo spem suam omnem positam habebat: Sibi enim vel grauiissimo operi iam esse animam. Idatia Miremontana⁴ obnixè Iudicem rogabat, vt se quàm citissimè morti addiceret: neque enim etiamsi vinculis absolueretur, liberum vnquam futurum, vt resipisceret, ac ad meliorem frugem se reciperet: quod Dæmoni fidem suam obstrinxisset: quam vti importunissimo creditori quin exolueret defugere non posset, quamdiu in vita maneret. Apollonia à Freissen⁵ morte sibi gratius nihil contingere posse aiebat:

^{1.}
Sandomi-
nici v. Id.
Nov. 1586.

^{2.}
Serra,
XIII. Cal.
Febr. 1587.

^{3.}
Haracuria
III. Nov.
Febr. 1587.

^{4.}
Præneij
 prid. Cal.
Aug. 1588.

^{5.}
Freissenij v.
Id. Aug
1589.

aiebat: quo tandem sceleratissimæ suæ vitæ finem aliquem inueniret: Neque enim ab iniuria & maleficio quoad viueret temperare posse: quòd ad ea Dæmonem assiduum hortatorem haberet, cuius etiam mandatis, atque imperio nisi mortè se exoluere nō posset: Crastinus igitur illi dies priusquam alius eas omnes miseras clauderet, viamque ad coelestem patrem aperiret, ac patefaceret. Antonia Mercatrix ^{6.} nihil se iā æquè cupere, quàm vt citissimè viua in ignem ponatur: quòd id sit se etiam iudice pridem merita. Non desunt & qui se iterum sacramento initali expiari postulent, rati se ea ratione in Christi familiam rursus cooptari posse. Ea de re memini me videre in Ioannæ Granfanctæ ^{7.} percontationibus efflagitationes satis multas, sed quas pius Iudex meritò derisit, ac reiecit. Quæ enim (malum) infania est id postulare repeti quod & omnes sciunt ab Ecclesia semper damnatum, ac prohibitum fuisse? Reperit tamen is error nostra etiam ætate suos defensores, quas merito confutatione dignos nemo adhuc quod sciam existimauit.

^{6.}
Emelinij
III. Calē.
Iun. 1591.

^{7.}
Condeij
mense Iul.
1582.

Eiusdem argumenti cum superioribus alia quedam exempla.

C A P. VII.

Istius tam nefandi criminis summa sæpè in eo consistit, sicut superiore capite dictum est: vt postquam ætatem ferè omnem per tot impietates, ac scelera traduxerunt Sortilegi, quantulum illius superest, id per vim sibi sua manu præcidant, ac sceleratissimam vitam tandem interitu sempiterno abrum-

ne abrum pant: sic vt quos viuos flagitijs, eos defunctos supplicijs Dæmon indefinenter exerceat. Id adeò ostendit quod sequitur Desiderij Finacij ^{1.} Mandrensis facinus: Eum forcipibus candentibus inurendum, ac deinde in ignem viuum dedendum. ^{Sandeodati prid. Id. Iul. 1581.} Duumuirum Nanceianorum collegium, ob cumulatam parricidio sortilegium grauiore sententia pronuntiauerat. Id igitur siue per Dæmonem suum rescuerat, quod alijs quibusdam euenisse post demonstrabitur: siue ipse tam horreni sceleris conscientia præfagiebat, statuit spontanea, ac voluntaria morte effugere. Ergo arreptum cultellum, quem fortè custodia incautiùs in cista cum pane recondiderat, in fauces quantum potuit adegit, atque ita perijt. Et hoc atque superiore anno memini plus minus quindecim in Lotharingia fuisse, qui sic duriùs vitæ suæ consuluerunt, vt se exemplo publico subducerent. Quorum ego obruere, quàm renouare memoriam, satius esse duxi: ne horrore perfundantur legentium animi, si hic tot nefandis, ac furialibus spectaculis scenam instructam habeant. Conuertam igitur, ac traducam orationem ad ea, quæ exitus meliores habuerunt. Neque enim (quod ait quidam) ferit semper quodcumque minatur arcus: Nec semper est in manu Satanæ, vt homines violentia sua quòd vult impellat: Vt tenter, hoc permittitur; vt præcipitet, non ita. Hinc est quod non ipse desperabundos, vel in flumina abiicit inuitos, vel laqueis trabi annectit, vel cultris trucidat; sed tantùm hortatur, vt id malè sani exquantur: his autem omnibus sæpè intercedit, qui inbecillitatem hominũ miseretur Deus: modò hoc

modò illud præsidium pro sua sapientia opponens: uti sequentibus exemplis magis fiet manifestum. Ioanna à Banno testatum spontanea confessione reliquit, nulla in re adeò importunum suasorem habuisse Dæmonem, quàm ut se aut in puteum deiceret, aut in profluentem mergeret, aut recte implicaret, aut omnino quavis alia ratione perderet. Dicique non posse, quàm in eo frequens esse cœperit, ubi præsensit illam iamiam comprehensione esse deuinciendam: ut qui videret bolum sibi è faucibus eripi: Ac ne post quidem ab incepto destitisse, sed acrius, & maiori etiam studio, ac importunitate post ipsam comprehensionem vrsisse id ut perficeret: Quòque factum minus defenderet difficultatis excusatione, ostēdisse in carceris obscuro angulo neglectam catenam, quam si vellet posset collo aptare, atque illa fauces sibi frangere. Eòque iam res processerat, ut placeret consilium: sed hoc ad consummationem defuisse, quod nihil sese offerret, vnde catena religaretur. Annæ Drigæ² idē etiam persuadere conatus erat: Nam cum flammarum quarum erat cruciatibus interficienda horrorem, simul & exempli, quod editura erat, dedecus atque infamiam ob oculos posuisset: tum facile obtinebat, ut hæc morte voluntaria præuerteret: tum facile obtinebat, ut hæc morte voluntaria præuerteret: sed contrà præsentis mali fuga, atque auersio, quæ omnibus naturaliter inest, tum fortè salutis animæ certissima amissio, quæ à perditissimis quibusque etiam metuitur, animum in cōtrariam sententiam distrahebant. Ergo illud consilium constanter reiecit. Tale autem id erat, ut in carceris superiorem

2.
Haracuria
1111. Id.
Noiem.
1585.

periores fenestram sese extolleret, vnde paratum ostendebat præcipitium. Desiderium Guerardum³ cum nullis ad eiusmodi facinus rationibus adducere possit: hoc etiam ad suasionis cumulum adiecit futurum, si sic vim sibi afferret, ut euaderet in sibi similem Dæmonem, in cuius potestate futurum esset quæ vellet agere: sed ne hoc quidem illum labefactare, ac à sententia dimouere potuit. Siquidem tot eius antea elusus dolis, consilia eius omnia suspecta habebat, in nullaque amplius morem ei gerere certum erat. Tum hæc illi nō placebat à Diuorum quæ prædicatur sorte aliena.

Valde pertinaces esse Dæmonum manus, nec facile eis eripi, quod semel corripuerunt: Inde esse, quòd non modo in vinculis, sed & in tormentis constitutos obnixè retinent: ne sua se confessione sortilegij cuius accusantur manifestos faciant: ac tandem admissorum pœnitentia ducti resipiscant: sed sæpè in nihilum illis eos conatus, atque obstacula Deo sic volente recidere.

CAP. VIII.

PARTAM semel in homines potestatem adeò obstinatè tuetur, ac retinet Dæmon: ut ne constitutos quidem in vinculis, ac iam veluti in tutelam Iudicis receptos manu sua mittat, opèque destituat. Quod etsi omnibus, qui hæc tractant, ita palàm est, ut otiosus videri possit, si quis de hoc instituat fermo: non pigebit tamen ad detegendas magis, magisque veteratoris illius artes, propria quadam in hanc sententiam ascribere. Ac primum ut

^{1.} Quirinam Xallæam ¹ statim ac in carcerem condi-
^{Blainville,} ta fuit, inuiferit, monueritque non euasuram illinc,
^{v. Calen.} nisi quæstionum tormentis durissimè exagitatam,
^{Mart. 1587.} atque examinatam: ferret modo tacita exigui tem-
 poris dolores, certam post adesse libertatem: se in-
 terim ubi res postularet non defuturum. Atque ut
 is prædixerat, ita illi non multo post euenit: Nam
 dum in tormentis erat, ac validè ijs premebatur, il-
 le se eius reticulo crinali submitit non cessans ad-
 dere animum, ac spondere iamiam adesse crucia-
 tuum finem. Ac si fortè eos paululum, ut intermit-
 teret tortori Quæstor innuebat, id ille præuertens
 ceu à se factum miseræ illi prænuntiabat. Sed cum
 iam nullus esset dolorum modus, & amplius tole-
 rari ne ab obfirmatissimo quidem possent: erum-
 pès illa, Amouete me hinc, ait, satis verborum hîc
 mihi meus dedit perfidus: en parata sum verum fa-
 teri: Ac sic à Dæmone quem disertis verbis prius
 abiurare iussa est libera ordine rem omnem ab eo,
 quo se illi addixerat, die recensuit. Anna Xallæa ²
^{Blainville} non absimile huic factum, totidémque ferè verbis
^{v. Calen.} recitauit: nisi quod non crinibus, sed imis faucibus
^{Mart. 1587.} Dæmonem suum cum torqueretur oclusum ha-
 buisse se dixit. Nimirum quo facilius locuturæ vo-
 cem inhiberet, si fortè per doloris impatientiam
 admissum fateri vrgeretur. Nec ea res suo iudicio
 illos fefellerat, qui tum præsentés affuerant: Aduer-
 terant enim tortæ fauces in eum tumorem exce-
 dere, ut mentum ipsum sua elatione propemodum
 adæquare viderentur: Tum adeò liuore decolora-
^{3.} ri, ut facilè intus angorem inesse maximum conii-
^{Pangéij v.} cerent. Eamdém Franciscam Fellæam ³ necessitatem
^{Id. Nouèb.} silentij
^{1584.}

silentij sibi à Dæmone allatam memorauit: ac præ-
 terea ita oclusas ad vocem Iudicis aures habuisse,
 cum is primùm illam interrogaret, ut nihilo plus
 audiret, quàm si is nihil omnino loqueretur: sed tan-
 dem superata incantatione, ac veritate à se tormen-
 tis expressa, non cessasse ab eo tempore Dæmonem
 de nece illi minas intendere: Rogare ob id ne se in-
 comitatam relinquunt: præsertim de nocte cuius
 solitudo maximè esset oportuna illius iniurijs. An-
 na Morelia ⁴, atque alij quidam aiunt, cum in tor-
 mentis essent non constitisse propius ad ferendam
 opem, quàm extremis equuleis, vnde æquè locutu-
 ris vocem inhibebat, ac si auribus ipsis sese totum
 inferuisset. Certè dici nequit, ut semel conquistam
 prædam mordicus retineat contra Iudicis artes, vel
 exquisitissimas. Quas etiam tam sæpè solèt elude-
 re, ut non pauci eo adnitente debitas scelerum pœ-
 nas sæpenumerò effugerint. Multi enim (inquit
 Iamblichus) ⁵ admoto igne non vtuntur, ignem vi-
 delicet repellente Deo intus afflante: vel si vruntur
 non perferunt, neque pungentia percipiunt, vel
 radentia, vel vlla tormenta. Equidem memini vi-
 dere me qui semel, bisue è carcere pro insontibus
 dimissi, ac tertium comprehensi deinum crimen
 suum faterentur; quo nihilominus ab initio tene-
 bantur. Ex ijs vnus Franciscus Fellæus ⁶ nunc suc-
 currit, qui cum è capitis iudicio bis celata veritate,
 ac superatis tormentis emerisset: tertio delatus, ac
 in noxa deprehensus, feras quidem, sed graues sce-
 leris pœnas confessus tandem dependit. Imò nec
 defuerunt, qui vim quæstionis perferrent incon-
 fessi, ac cum iam è reis essent eximendi, celatum

^{4.}
 Hadonuil-
 lei. III.
 Calen. De-
 cem. 1581.

^{5.}
 In libr. de
 myst. agypt.
 ca. Miracu-
 la multa
 sunt.

^{6.}
 Pangéij
 XIII. Cal.
 Jan. 1587.

7.
Blainville
xvii. Cal.
Febr. 1587.

eousque crimen suum detegerent. Eius rei fidem fecit annis superioribus Margareta Valtrina: quæ cum horæ spatium integrum in carnificum acerrimis tormētis mansisset: nec ob id durius in se quicquam esset locuta: tandem iam dimittenda accersi voluit Iudicem, apud quem primum obstinationis suæ precata veniam, à capite uti eam Dæmon inescasset, ac deinde per omnia flagitiorū genera exercuisset, arcessiuit. Non est & illud memoratū indignum, quod Alexiæ Belhorix⁷ idem facere cupiēti contigit, stupentibus præ admiratione, qui tū aderant omnibus: Cū enim ad eiusmodi spontaneam confessionē se accingeret, ac à Dominica oratione, uti mos est Christianis, auspicaretur, in murū, quem post se habebat, auersa ruit tanto impetu, ut proe-necta iam multis tollenda videretur; Sed paulatim ad se rediens, ac deliquij causam rogata: Non videris, inquit, sub lecto prostratum carnificem, qui modo faucibus cōprehensam penè præfocauit? En etiam ut terrorem vultu minaciter obicit, atque quantum potest inhibet, ne de se verbum vllum dicam! Nec me nunc quidem primum à vero dehortari tentat; nam iam cū torquerer, in aurem sinistram se pulicis instar intulit, monens sedulo linguam ut temperarem, nec vinci me sinerem exigui temporis non admodum vehementi dolore: sic veluti strenuus pugil non conquiescit, neque defatigatur, dum superest certandi copia, atque occasio: Nec prius vnquam destituit quos semel habuit obsequentes, quàm ipsi illi, ceu agni lupo, fuerint erepti: Quod etiam cū præsentit, ac coniectat futurum: sæpe vel prauis consilijs, ut cū ad sus-

pendium,

pendium, spontaneamque mortem impellit: vel re, ac facto, ut eum collum ipse obtorquet, verberibusue necat; vel aliqua alia via, quæ exitium afferat (si non Deus auertit) anteuertit: quod proprijs, suisque exemplis alibi fusiùs est demonstratum. Aut si ne hoc quidem licet, at ingratum, iniucundūque aliquid si potest facit: ne omnino innocuus abeat. Sic Catharina Latomia⁸ Marchensis; etsi ea erat adhuc ætatē quæ virum ferre non posset: bis tamen in carcere ab eo compressa est, illius odio, quod paratam videret crimen suum cōfiteri: ex quo etiam vitio parum abfuit, quin ea moreretur. Hic mouent quæstionem, an pacti quo primum cum Dæmone conuenit sagas eo inuito pœnitere possit: an potius ea quoad viuant seruare necesse habeant. Et de hoc quidem, si sententiam dicat Iurisconsultus, pacta quæ turpem causam continent negabit esse seruanda. Sed nunc de iure non ambigitur: hoc modo quæritur⁹, an quemadmodum more militari transfugis negatum est postliminium: ita & ijs qui semel à Deo ad humani generis hostem descuerunt præclusus sit omnis aditus misericordiæ Dei: sic ut à partibus in quas semel transuerunt, nunquam discedere liceat. Et hoc quidem qui affirmant inde esse dicunt: vel quod pœnitentia, quam peccatorum remissionem præcedere oportet¹⁰, nulla vnquam ducantur: inhibente scilicet illam Dæmone, quem omnium suarum actionum assiduum monitorem habent: vel si quæ animum subeat Iudæ proditoris perfissimū esse¹¹: cui admissum quidem facinus displicuit: nihilominus tamen resipuit, ad Deūque est conuersus: sed potius desperatione vltima affe-

8.
Haracuria.
IIII. Non.
Febr. 1587.

9.
L. Item et.
Ex quibus
caus. maio.

10.
Matth. cap.
8. vers. 2.

11.
Matth. cap.
27. vers. 3.

ctus, mor

12.
Libri huius
cap. 6.

ctus mortem damnatissimam sibi sua manu quæsi-
fuit. Quod & sagæ, vt alibi dictum est¹², sæpè fa-
ciunt. Et hoc quidem non sum exagitaturus Theo-
logorum rationibus: sed tantum id quod de saga-
rum peruicacia, pertinaciæque ex earum quæ-
stionibus non paucis compertum habeo lectori
communicare. Et certè plerasque inemini me audi-
re, quæ dicerent non semel incessisse se cupidinem
amoliendorum à se suorum Magistrorum: tum
quòd ab iis data sibi verba iam viderent: tum ma-
ximè, quòd eorum intolerabilis esset crudelitas, at-
que sæuitia: non quiuisse tamen se illis expedire:
quòd statim ac ea animum subiret cogitatio, adef-
sent coram, atque id consilium verberibus etiam
animaduernerent. Ac si ne id quidem facerent: ta-
men ad irritum cecidisse, quæ ad eam rem adhibi-
ta essent, remedia omnia. Agathina Francisci Sar-
toris vxor¹³, cum eam tam duræ seruitutis tæde-
ret; quod multi efficax ad id remedium esse, sed
impie putant; eo ipsa tandem vti decreuit. Ergo in
Saruerden vicinum oppidum proficiscitur, iter co-
mitante Eua Albentis Vvon Kirchel filia, atque à
loci curione se iterum baptismo lustrari curat, ea
ipsa Eua pro parentis in hoc faciente officium: Ni-
hilo magis tamen destitit nequam ille spiritus eam
pugnis, calcibusque postea impetere, sordibus vn-
diquaque oblitò ore fœdere, ac quam potuit indi-
gnissimè habere. Non inculcabo quod villæ ad Io-
nam¹⁴ puellulæ cuidam accidisse iam dixi: scilicet
semel à fortilega matre malis artibus initiatam nul-
lis contra institutis tam sanctè informari potuisse:
quin in ea ius aliquod semper sibi Dæmon retine-
ret, ac

13.
Hess. Pitte-
langii XII.
Cal. Octo.
1590.

14.
Li. 11. 6. 2.

ret, ac vendicaret. Nempe hæc vera pridem quere-
la fuit, nunquam tam benè deterfum mortarium
reperiri; quin in eo contusarum herbarum odor a-
liquis supersit. Quod ego sic dictum non intelligo:
quasi Chironium, quod aiūt, atque immedicabile
vulnus id esse existimem: Nunquid enim qui cadit
non adiiciet, vt resurgat¹⁵? Et qui auersus est non
reuertetur? aut quis Dominum impediet, ne soluat
compeditos, illuminet cæcos, vincula dirumpat?
Sed hoc dico Sagas maximè, dum sui sunt arbitrij,
id est nulla vrgentur disquisitione, custòdia, equi-
leis, celatum quoad earum est hoc totum semper
habere, mordicus tenere: Vt credam illis ab ea quæ
sic putatur carceris miseria: etsi ne id semper qui-
dem, vt modò dictum est, necessarium prorsus Deo
sic permittente, ac culpam earum expiante salutis
esse initium. Quemadmodum ab infensissimo ho-
ste aperta Pheræi Iasonis vomica, quam medici fa-
nare non poterant, eum ab imminente, certaque
morte vindicauit: vt hic quod circumferunt no-
strates prouerbum, si alibi vsquam verissimè pos-
sit prædicari per infortunium, ad foelicitatem com-
modissimam sæpè viam aperiri. Cuius rei vel illud
abundè magnum est argumentum, quod vno ore
omnes sagæ dictitant, illum sibi miseris libertatis
diem primum illuxisse, quo Iudex vim, terrorem,
cruciarus admouisset. Rogare ideò vehementer ne
se iudicio absoluerent, ac rursus tyranno illi in ser-
uitutem traderent: Vnicum superesse remedium, si
interea dum resipiscerent, admissorumque pœni-
teret, citissimæ morti offerrentur. Alias quas iudi-
cio prodidisset compertas, ac confessas sic multa-

15.
Hierem. 8.

rent: Neque enim aliter finem sceleribus, maleficiisque suis facturas, vel si id maximè cupiant; adeò non cessat suis tantisper Dæmon imminere, atque instare, dum sunt à custodia illa liberæ, nec adhuc iniuris. ceu asylo conclusæ, ac constitutæ: sed hæc magis est vt Theologorum, quod iam diximus, iudicio relinquamus, hoc modò contenti recensere quod sic obseruauimus.

Multa esse, quæ à nostræ ætatis quæstoribus contra sortilegos, priusquam eos tormentis adhibeant, usurpari solent ad impediendas, quibus tormentorum vim eludere dicuntur, incantationes: sed parum laudato more id fieri, quod sit, ut est in proverbio, clauum clauo extundere, ac malum malo depellere.

C A P. IX.

1.
l. 1. §. in
causa De
Quæst. D.

2.
Institut. o-
rator. li. v.
cap. 4.

3.
Li. Hist. na.
vii. ca. 23.

4.
Lib. viii.
cap. 4.

5.
Plutarch.
in eius vi-
ta.

6.
Idē in La-
conicis apo-
phthegm.

PLerique (aiunt Vlpianus¹, & Fabius²) sic tormēta contemnunt, vt patientia facile mendacium faciat. Quod & de Leana meretrice, Anaxarcho, Antiphila Cyrenensi, aliisque multis scriptum reliquerūt Plinius³, & Valerius⁴: quotidianaque adeò experientia iam tritum, vulgatūque est. Verum cum vel id à corporis duritia: vel ab animi obfirmatione, sæpè proficisci cōstet: minus iam mirum, nouūque vidēri debet: siquidem eo progredi posse humanam tolerantiam. Et Marius⁵, qui incisi cruris vehementissimos, diurnosque dolores tacitus tulit: & Lacon⁶ puer, cui celata sub veste vulpecula nulla viscerum laceratione, dilaniationeque, vel minimam doloris vocem exprimere potuit,

potuit, fatis, superque demonstrant. At quod distorta, contenta, per vim adducta brachia, & quod de Mumulo præfecto sub Chilperico refert Gregorius Turonensis⁷, post tergum è trabe reuincta: vel ad trocleas extensa: subterfixi etiam fudibus unguis nullo doloris sensu afficiatur; somnūque, qui nisi in quiete capi potest, contra sepe concilient: hoc certè omnium fidem longè vincit, ac superat. Et tamen res est sic nota, ac perspecta ijs, qui fontes, maximèque sortilegij, delatos istiusmodi tormentis exercent: vt in hoc præcipua cura incumbant, qua ratione artem arte deludant, clauum clauo extrudant. Ergo alijs cautio est, vt à licitoribus sublimes de domo tollantur, ac abrepti à terra, Anthei instar, in carcerem deportentur. Quem morem in vsu præsertim habent Germani, qui vastum regnum incolunt: simili puto ratione, qua Vogesi nostrates, præsertimque rustici nupturas, atque ad sacra connubialia properantes virgines validissimorum duorum hominum implicatis, atque innexis brachijs in ipso domus limine imponunt, atque ita sedentes in eadem sacram efferri curant: rati omnem carminibus, incantationibusque, si quæ fortè ad impediendum matrimonium postea intercedant, ea re præcludi viam, atque aditum. Aliis hoc curæ est, vt detracta omni veste tunica interiore induant, quam vno die neuerint, texerint ac conuerint: Namque operosum, & difficile esse conuenit, quod tantam difficultatem vincere, atque expugnare queat. Sunt & qui ab imis plantis pedum ad verticem capitis vsque depilatos, ac derasos tormentis exhibeant: quod Dæmonem in crinibus, ac

7.
Li. vi. hist.
Franco. ca.
35.

8. pilis receptum habere credant. Quod iam olim
 Domitiani Imperatoris iussu in Apolloniū Thya-
 næum vsurpatum testatur Philostratus⁸: Nam &
 is sibi à crinibus visiones nasci non semel antè di-
 xerat, ferrumque ob id ijs admoueri valde metue-
 bat. Et non ita pridem Alexia Gallæa Betuncuria-
 na⁹, cum maximè cuperet maleficia sua quæstori
 palàm facere, nec tamen id posset per præsentem,
 vt aiebat, Dæmonem: rogauit sibi crines abscindi,
 ac in ignem poni. Quo facto coepit statim omnia
 numerando percensere, quæ eius ductu, atque aus-
 picio admisisset. Sic fortè operum Dei vbique emu-
 lator improbus Dæmon hoc illius effingere voluit:
 quod de Sampsonè in Bibliis legitur¹⁰ comæ ton-
 suram illi interdictam fuisse oraculo, si vires sibi
 fato attributas incolumes, ac saluas habere vellet:
 quod earum sedes in capillitio esset cõstituta. Non
 defunt & qui iniecta in os frigida inde putent de-
 turbari Dæmonem. Rosa Gerardina¹¹ fatetur hac
 vna re adductam se, vt verum fateretur, aliàsque
 omnes premendi rationes se pro nihilo habuisse.
 Quod sequitur iam multorum opinionem sua ex-
 periètia obtinuit, eaque adeò quæ magni nominis
 principem hoc ipso anno Serræ, qui pagus in di-
 tione est D. Ioannis à Lenuncuria testem, spectato-
 remque habuit. Quadrupedes constringuntur, ac
 in lacum frigida oppletum immerguntur; si inco-
 lumes enatant, pro manifestis: sin submerguntur,
 pro infontibus habentur. Quod etiam Desiderius
 Gandonius¹² inter alia, quæ affirmabat sortilego-
 rum propria pro indubitato enarravit. Qui mos à
 Saxonia¹³ Occidentali, maximèque à Vvestphalia
 ad

8.
 In Apollo-
 nij vita,
 cap. 3.
 Lib. viii.
 & lib. vii.
 ca. 14.
 9.
 Mirecuria
 vii. Id.
 Dec. 1583.

10.
 Iud. 16.

11.
 In agro Sti-
 uensi Non-
 nem.
 1586.

12.
 Salsuria
 ad Barisii
 Non. Mart.
 1588.

13.
 Lex prima
 constitut.
 Neapol.

ad nos primùm peruenisse creditur: Et antea ij for-
 tè illum acceperant ab Illyriis, ac Triballis. Nam &
 apud eos mulieres fascinatrices fuisse, quæ ne veste
 quidem degrauatæ mergi possent, refert ex Ifigo-
 no Plinius¹⁴; Spranger¹⁵, & Institoris aliud à se ob-
 seruatum memorat: vt scilicet auersæ ad quæsito-
 rem rapiantur. Quæstoris siquidem animum illas
 miseratione occupare: imo potius fascinare, si eum
 vel tantillum aspectu præuere queant. Non mi-
 nus¹⁶ quàm qui hominem videre prior occupat
 basiliscus, aut etiam lupo:

--lupi Mærim videre priores¹⁷.

Quarum omnium rerum causam si quis studiosius
 exquirat, non aliam puto probabiliorem reperiet,
 quàm quod Dæmon talibus experimentis occa-
 sionem consulto præbet: materiàmque veluti sub-
 ministrat, qua homines ad tentandum Deum pro-
 cliuios efficiantur: dum scilicet ea omittunt, ac
 negligunt, quæ ad manum sunt remedia aliena in-
 solentia, & quæ Dæmonem authorem, monito-
 remque potius habent sectantur, ac probant¹⁸.
 Quæ longè maxima in illis est impietas: quàmque
 Deus olim dipsadum venenatis morsibus in Israë-
 litas vindicandam censuit: idem nisi ab ea nobis
 temperamus in nos exemplum editurus Satanæ,
 qui serpens antiquus est¹⁹, paratùmque semper
 habet, quo inficiat, venenum nos permittendo, ac
 condonando. At, inquiet aliquis, isto aquæ pericu-
 lo, imo laminæ candētis, ignitorumque vomerum,
 quod longè sæuius est, olim vsos fuisse Christianos
 testantur sacri canones²⁰: Et iam antea Moses po-
 tionem cum execratione, & deuotione ijs mulieri-

14.
 Hist. nat.
 lib. vii.
 ca. 2.

15.
 Tertia par-
 tis Quæst.

16.
 Plin. Hist.
 nat. lib.
 xxix. cap.

17.
 Virgil.

18.
 1. ad Co-
 rint. 10. cap.
 vers. 9. &
 Numer.

19.
 Apocal. 6.
 12. vers. 9.

20.
 ca. Menmā.
 2. q. 4.

bus dari iusserat, quæ stupri essent insimulata; quo rei veritas, quæ alioqui in occulto erat, mansura lucem suam obtineret: Neque tamen quisquam eo zelotypiæ sacrificio (sic enim vulgo appellabant) tentatum fuisse Deum dixit: cum id ex eius præcepto esset: vti in Numerorum libris ²¹ perhibetur. Sed hoc eius ætatis proprium fuit exemplum duræ cervicis populo in adulterium; cuius tum frequentissimæ erant occasiones, pro tempore id concessit Dominus, qui (vt inquit D. Augustinus ²²) nouit quid, quemque pati, ac ferre oporteat. Neque tamen nunc rectè in argumentum adduci potest, cum peregrina eiusmodi iudicia Christianis prohibita sint, atque interdicta ²³. Euangelij siquidem disertis verbis monemur occulta, incognitaque illi relinquere: qui solus nouit corda filiorum hominum, nec ea aliter rimari, atque indagare, quàm iudiciorum ordo postulat: voluntaria scilicet, aut expressa à reis confessione, testiumque non iure refutatorum manifestis, ac indubitatis elogijs: Nemo enim (inquit D. Augustinus ²⁴) qui quod rationabili consilio fiat habet, Deum suum tentare debet. Facebant igitur è nobis istæ inquisitiones illegitimæ, illicitæ, ac damnatæ, ne meritò audiamus, quod olim à Pharisæis Christo per summam iniuriam obiectum est: Nos scilicet non eiicere Dæmonia, nisi per Beelzebub principem Dæmoniorum ²⁵: aut quod Eusebius ad Hieroclem scribens de quodam loquitur *δαίμονα: ἀπειλαυὸς ἄλλοι ἄλλω δαίμονι*, nos itidem illis artibus, quas in fortilegis damnamus, accusamus, ac reprehendimus: ipsos tamen aggredi, tentare, ac ad poenam, suppliciumque rapere: Et quod facti indignitatem

^{21.}
Lib. v.

^{22.}
In lib.
Quæst. E.
xod.

^{23.}
Can. Ex
suarum de
purg. ca. si.
de purg.
vulgari d.
can. Men-
nam. 2. q.
4. & can.
consuluisi
eo.

^{24.}
Lib. 1.
Quæst. Ge-
nes. qu. 26.

^{25.}
Matth. c. 4.
vers. 24.

gnitatem etiam auget legis, iudiciorumque specie ab umbrare: autoritate defendere, atque adeo posteritati in exemplum, documentumque relinquere. Nam certè more hominum euenit, vt qui in eorum animos publicè inuasit error, hunc posteriores mordicus teneant, ac, quod loquuntur iuris doctores, pro veritate habeant. Recti apud nos locum tenet error (inquit Seneca ²⁶) vbi publicus factus est.

^{26.}
Epist. lib.
22. Epist.
124.

Futurorum scientiam Dei esse propriam: si qua porro Dæmones præditi esse videntur, vel præensionem tantum esse, & coniecturam ex præteritorum sagaci inductione: vel eorum, quæ ipsi aliquando constituerunt facere, prædictionem affectatam: vel denique eorum, quæ è longinquis, variisque regionibus maxima celeritate conquisiuerunt, præoccupatam nuntiationem.

CAP. X.

Penes vnum Deum esse rerum futurarum cognitionem, ac prouidentiam loquuntur omnes, qui pietatem aliquam colunt, ac retinent ¹. Et Christus ² id se suos ambitiosius de instaurandi regni Israëliti tempore quæstionem afferentes coërcuit; inquit non esse illorum scire tempora, quæ pater in sua potestate posuisset. *κύριε γὰρ* (inquit Socrates ³) *χρόνος θεοῖς ἀόηγῆτο τὸν ζῆλον αὐτῶν ἀεὶ ἐκείνοι σαρηνισαὶ ἐν ἐβελθεῖσαν*. Pindarus quoque etsi ea vixit ætate, quæ mortalium mentes prauis Dæmonum erroribus adhuc implicatas habebat; cæcam tamen futurorum scientiam apud homines esse dixit, ad eaque solam diuini luminis perspicacitatem, atque acumen

^{1.}
D. Io. Chri-
stos. ho-
mel. 18. in
Ioan. Isaiæ.
41. Daniel.

^{2.}
Act. Apost.
cap. 1.

^{3.}
Xenophon.
lib. 4. de
dict. &
fact. Socra.

men penetrare posse idem sentit Pacuius 4.

4.
Apud. Gel-
lium Noct.

Si qui (inquit) quæ euentura sunt prævideant,

Atti. lib. 14.

Æquiparent Ioui.

6a. 1.

5.
Apud. Phi-
lostr. lib. 3.
c. 13.

Apollonius Tyanæus 5, qui nihil eorum, quæ scire possent homines, ignorare se professus est: diuinandi tamen artem omnem humanæ naturæ metas excedere, & vtrum quispiam verè ipsam noscet, se nescire dixit: Imò etiam 6 se perhorrescere, tan-

6.
In oratio-
ne quam
ad Domi-
tianum ha-
buit.

quam de Diis malè sentientes, qui quæ Deorum sunt sese prænoscere audent asserere. Iulianus quoque cognomento Apostata: quamuis (inquit Amianus 7) præfagiorum sciscitationi esset deditissimus: futurarum tamen rerum euentus superas po-

7.
Rerum ge-
sta. lib. 25.

testates solas prædicere posse. Et tamen oppleuit hæc opinio non tantùm Ethnicos, quorù Dij sunt Dæmonia: sed & Christianos, qui in vero Deo

πρόγνωσιν, καὶ προαίσθησιν, agnoscunt, vaticinijs, ostentis, oraculis, somnijs, ac diuinationibus futura præsentiri posse: Dæmonibusque, quijs vulgo præesse creduntur, fatidicam vim inesse, quæ rarò coniectura aberraret. Diserta est (inquiunt qui has tuetur partes) in eam sententiã D. Basilij oratio 8; Dæ-

8.
In cap. 8.
Esaiã.

mones plerunque futura prædicere. Item D. Augustini 9 eos multo antè cognita prænũtiare, quàm eueniant: vti aliquando Serapis fecit, qui sui simu-

9.
cap. 3. lib.
de diuinat.
Dam.

lachrum intra certum tempus euertendum, omnemque de cætero sui cultum, ac religionem cum detestatione abolendam prædixit. Et Pythonissæ

10.
i. Reg. 28.

Dæmō Samuëlis assimulata persona Sauli nunciauit futurum postridie vt regnum, liberòsque vnà

11.
Plutarch.
in Cimone.

cum vita amitteret 10. Cimoni canis 11, id est Dæmon canina specie, ac forma conspicuus, humana

voce

voce inter latratus loquutus certissimum præsignificauit interitum: Dæmon alius habitu iuuenis flauæ cæsariæ apparentis Iuliano 12, de quo proximè mentio habita est: prædixit illi in Phrygia moriendum esse; quod & non multo post euenit. Alia itidem, si ad recentiora deueniendum est, Guntchrammū 13 Aureliæ, ac Burgundionum regem certioreim fecit non modò anni ac diei, verùm etiam horæ, qua Charibertus, è viuis esset abiturus. Et nunc nuper Ianæ Nicolai Michaëlis 14 vxori. quadriduo, antequam in vincula coniceretur, causam beneficij dictura à Magistello suo id ita sibi euenturum certò admonita est: abundantque omnino tum veterum, tum recentiorum historiæ istiusmodi exemplis, in quibus Dæmonum prædicta, re atque euentis comprobata, confirmatãque reperiuntur. Quid ergo? nosne in eas angustias istis argumentis, atque exemplis conici patiemur: vt concedamus Deum nequissimæ omnium, quas vnquã condidit, naturæ id communicare, quod eius in rerum humanarum dispensatione prouidentiam præcipuè ostendit, ac demonstrat? Minimè verò: sed quemadmodum cæterarum, quæ in Deo elucet virtutum vbique æmulator, atque adumbrator est Diabolus: ita & hic strenuè, si vsquam vires suas effundit, atque explicat: quòd nulla adeò re magis capiantur homines, quàm eorum, quæ impendent, siue bona, siue mala sint, anticipata, ac præcepta cognitione: Tum facilis, & expedita est illi ad hæc omnia natura. Primum ab vltima antiquitate vnde incepit rerum omnium memoria: quarum (vt inquit D. Basilus) comparatione, ac

12.

Zonara
Annal. 10.
mo. 3.

13.

Aimon us
Monach.
de gest.
Franc. lib.
III. c. 22 &
Greg. Turo.
lib. v. ca.

14.

14.

In agro Sti-
uenji. IIII.
Non. Iux.
1590.

collatione futuras coniectura nos etiam sæpè assequimur Præterea sensus quo præditus est acumen, & subtilitas: motus quo fertur pernicitas, ac velocitas: Et ipsa in mutandis, variandisque rebus prompta facilitas. Siquidem eum morbos immittere, aërem ipsum vitare, ac corrumpere; homines in suam sententiam illicere; nouas rebus facies inducere multaque alia, vel ad prodigium facere posse author est idem D. Augustinus: ad eorum, quæ iam extant maturam renuntiationem: vel quæ impendent, ac vêtura sunt occupatam prædictionem pronum iter, facilèmq; viam illi expediunt. Vitæ diuturnitas primis hominibus otium fecisse dicitur obseruandarum rerum: vnde manauit Astronomia, per quam regnorum euersiones, prælia, fructuum prouentus, morbi, atque ijs similia prænosci creduntur. Quid igitur mirum, si, qui post conditum orbem perpetuam, integram, omnisque adeò somni expertem ætatem traduxerunt, Dæmones aliquam sibi recordatione a deo vegeta, ac rationatione libera facultatem coniectandi comparauerunt? Medici impendentes morbos ex ciborum satietate, & fastidio, membrorum lassitudine, nocturna inquiete, aliisque prognosticis prælagunt: eorumdem, vbi inceserunt, vel pertinaciam, vel curationem ex sudoribus, deiectionibus, multisq; id genus signis *u. p. 14. u. s.* augurantur. Et hæc non multo confidentius, certiusque iudicabunt Dæmones: quibus interiores, ac reconditiores quæque naturæ latebræ magis patent, quàm dies ipse mortalibus appetente meridie. Exterarum gentium res gestæ per equos dispositos, aliæque viarum compendia ad

dia ad potentiorum aures tā citò sæpè perueniunt, vt incredibilis tenuioribus videri possit tanta celeritas: nisi eius fidem pridem confirmasset experientia. Et iam dubitamus fateri illa, quæ in remotis procul oris, ac regionibus eueniunt, eo ferè quo fiunt momento renuntiari à Dæmonibus posse: quæ deinde homines pro sensus sui tarditate mirentur, ac tanquam prognostica arripiant. Nam certè illos minimo temporis spatio maxima locorum intervalla transcurre posse, alibi proprijs ad eam rem exemplis sic est demonstratum: vt nihil nunc sit necesse idem dolium voluere. Quamquam si quis quicquam præterea desideret, huic abunde satisfacere debeant, quæ tum Græci, tum Latini auctores in eam sententiam meminerunt: Castorem, & Pollucem Romæ Latinorum stragem eo ipso die nuntiasse, quo in agro Tusculano est edita: Et Locrensiū¹⁵ in Crotoniatis ad Sacram fluuium victoriam Lacedæmonem Corinthum, atque Athenas, simul atque parata fuit, esse perlatam. Apollonium, cum in Ægypto esset, nouisse tamen quæ Romæ fiebant in exercitu contra Vitellium Imperatorem. Rursus¹⁶ cum Ephesi meridie disputaret, ac id temporis Domitianus Romæ occideretur, rem totam quasi præsentem atque ante oculos positam multis particulatim narrauisse: Et atauorum nostrorum memoria Ludouico Galliarum regi eius nominis Vndecimo pro certo nuntiatum, vt Carolus Dux Burgundiæ cum vniuerso exercitu ad hanc urbem cæsus deletusque esset. Licet enim nō minus decem dierum itinere abesset, tamen post compertum est ea ipsa hora ad interuentionem

^{15.}
Iustini. lib.
^{20.}

^{16.}
Volaterra.
Anthro.
lib. 13.

casum Burgundionem, qua illi id nuntiatum fuerat: ut alia tam multa omittam, quæ passim superiorum temporum res gestas legentibus occurrunt. Hæc igitur coniecturis, observationibus, occupatione rumoris, viæ acceleratione, aliisque alienioribus modis tota nititur rerum, futurarum præsignificatio. Non inest certa, constans, indubitata, stabilis, firma, atque perpetua: qualem in vno Deo (cui aliud nisi præsens tempus nullum est) fas est agnoscere. Porro adeo obnixè hæc fiunt à Dæmone, vel ut inde admirationem, benevolentiamque apud suos conciliet: vel ut aduersus defectionem præmonitos, atque obfirmatos habeat, ubi scilicet ex vinculis de se respondere coguntur. Nam certè plerique omnes, qui in ea sorte, ac conditione fuerunt, id ita sibi euenisse recensuerunt. Iana Gerandina¹⁷, cum illi ceu indignabundus in carcere vitam detraxisset, ac capillos disiecit, nuntiauit futurum, ut postridie ad quæstionem, ac cruciatum abriperetur. Idem fecit Francisco Fellæ¹⁸, cum se in coruum effinxisset, atque ea forma illi in carcere apparuisset. Tum etiam Annæ Moreliæ¹⁹: cui præterea grauius est interminatus, ne se, consciò sue iudicio proderet. Alexiæ Belhoræ²⁰ pridie eius diei, quo erat torquenda, significauit adesse ex vrbe carnificem, qui, illam quidem indignissimè esset accepturus: sed caueret, ne dum se exigui temporis cruciatibus vult exemptam, in sæuissimum, certissimūque supplicium incurreret. Ac ne hoc quidem sic inultum laturam: se enim præterea grauius in illam linguæ hanc leuitatem, facilitatemque vindicaturum. Ioannes Rotarius²¹: cum eius

17.
Pangaj xi.
Cal. Dec.
1587.

18.
Ibidem
xi 111.
Cal. Ian.
1594

19.
Hadonuil-
la 111. Cal.
Dec. 1581.

20.
Blainville
ad aquas
xi 111. Cal.
Ian. 1587.

21.
Huccuria
mese Sept.
1586.

eius diei summa luce, quo die erat vltimo supplicio afficiendus, à custodia de more inuiseretur, ac rogaretur ecquid animi haberet: Satis equidem pro tempore, respondit ille, sed si quid adhuc cupis de me promereri, id age properè: nam hodie postremum me vides. Ac cum custodia, ut hunc illi metum adimeret, nihil dum se intellexisse diceret, quin integra, saluaque deberent illi esse omnia. Næ tu, inquit ille, incassum verba mihi dare conaris, qui rem omnem à Magistello meo hac nocte didicerim: simulque ea, quasi præsens omnibus affuisset, prolixè recensuit. Eademque ipsa, cum aliquot post horas capitaliter damnandus ad subsellia cõsisteret, iudicibus suis enarrauit: Hoc etiam adiiciens Magistellum illum suum superiori nocte non desuisse secum versari, adeo pusillo corpore: ut à solo digito octo vix extare videretur: talem Tagetem, quem haud dubiè Dæmonem aliquem fuisse credi par est, cum in agro Tarquiniensi terra araretur, & sulcus altius esset

impressus, de repente apparuisse refert

Cicero²²: Nihilominusque gladio

tam oblongo succinctum fuisse,

se, quàm si vir esset athle-

tico aliquo habitu

præditus.

22.
Lib. 11. De
diuinitio.

Quod dictum est Dæmones suis adesse, etiam inter ipsos Iudicum confessus, nemini mirum videri debere: cum & in interioribus sacrarijs, locisque adeo præsentis Dei maiestate venerabilibus aliquando interfuisse reperiantur. Tum obiter recitata de ea re memorabilis historia: Et disputata questio, an possint Dæmones se ijs tantum, quibus videtur, alijs etiam multis præsentibus, conspiciendos præbere.

CAP. XI.

NVlla adeo sancta, atque augusta loci cuiusquam religio est, quam Dæmon violare non tentet: ita audax, & temerarius perumpit omnia, dum prædam suam sectatur, mortalibusque insidias instruit: In templorum sacratoribus adytis, in concionibus sacris, in Anachoritarum cellis, in eorum qui mundum eiurauerunt sodalitijs, & frequens, & assiduus: uti quæ eius ductu, auspicioque ibi patrantur facinora satis indicant. Imò & ausum se inferre ei, quem olim suorum Deus celebrabat, conuentur testatur Iobi ⁹ historia: ut iam mirum videri non debeat, si in ipso iuris sacrario inter medios iudicum confessus cum suis consistere, ac veluti vadimonium obire audeat. Et ea quidem, priusquam forum, iudiciaque attingerem, sæpè audiueram contigisse: nihilque magis me afficiebant, quàm quos nutrices vagientibus infantibus delemurum, laruarumque occurfationibus terrores afferre solent: Nunc postquam præsens attentius obseruavi omnia, exque manifestissimis argumentis rem totam certiùs cognoui, iam factus confir-

mator

mator, haud dubitavi eam quoque alijs prodere: nihil me tamen iniquiorem, si non credant, habituris, quàm habere eos voluissem, qui mihi in experto olim talia narrabant. Ex multis igitur vnum fide meâ lector tibi exponam: qui id dum quæsitore officio fungor ipse oculis meis viderim. Veneficam quamdam (ei Asinaria nomen vulgus ab Asinario marito fecerat) sic premebam dictis testium, ut iam effugio, aut tergiuersationi locus nullus ei relinqueretur: Itaque se ob id comparauerat, ut admissa omnia sua velle patefacere videretur, cum illi in vultu color subito immutari, oculi in aduersum carceris angulum cum stupore defigi: oratio, mens, denique ipsa cœpit excidere. Rogo ecquis ipsam morbus adeo repente inuasisset: Respondet ex illius anguli superiore parte videre se Magistellum suum manus sibi ferociter ostentantem; quales habent cancri bifurcas, ac dentatas: iamque inuolaturum similem apparere. Eo oculos conuerto: Pergit illa obnixè intento etiam digito demonstrare: Nihil aduerto: Iubeo tamen præsentem esse animo: multa & securè, & confidenter in Magistelli illius contemptum fastidiumque præfatus. Ex eo igitur timore iam se collegerat, ac pergebat de se narrare, quæ antè occeperat: cum denuò ex alio angulo prominentem illum enormiter aduertit, mutata iam persona: uti qui scenæ alicui seruiunt, ac rectis cornibus instructa fronte, quasi eam illicò ijs esset impetiturus: sed rursus derisus ac etiam conuitijs proscissus abiit: nec ab ea deinceps visus est: uti ipsa iam iam ad rogam profectura declarauit. Idem Vici Mediomatricum non multis antè annis contigisse

contigisse audiueram. Et hic quidem sese offert quæstio sua quoque digna agitatione. Cuiquamne cæteris, qui sunt etiam præsentibus, nihil aduerentibus Dæmones se videndos præbere possint? Nam certè nec ego tum, cum Afinaria illa Magistellum suum adeo obnixè conspiciendum mihi demonstrabat, quicquam ipse vel intentissimus vidi: Et extitit adhuc nemo quod audiuerim me in hoc perspicacior, quantumcumque oculorū aciem ipse intenderit. Quæ res aut affectatum in sagis mandacium arguit, fortè gestiētibus ex eo quæstoribus suis metum aliquem, ut est sæpè illarum malitia, inlicere: aut in Dæmonibus facultatem, uti dictum est, quibus velint sese ostendendi, cæteris quaquaersum adsint nihil quicquam cernentibus. Illud ne utiquam mihi persuadere possim; qui intellexerim, imò viderim ipse sic eo casu commoueri, ac percelli sagas; ut anima illas iam iam defectura videretur: Tantus in verbis stupor, in vultu horror, in toto deniq; corpore tremor inerat. Quorum certè illæ nihil tam belle fingere poterant, quin facile fucus appareret: ut hic omittam dicere quam omni asseueratione id perstiterint affirmare inter ipsas flammæ, ac carnificum manus. Hoc magis crediderim præstigijs esse Dæmonum, quibus eorum tantum, quorum velint aspectum præstringant; cæterorum liberum, atque inoffensum relinquunt. Nam si, quemadmodum Opticis placet, ita mouetur sensus oculorum, uti aër, qui intermedius est, vel luce, vel tenebris, quam eius *ἑρρηξία* esse dicunt afficitur: vtrumque autè Dæmonibus promptum est pro libidine variare: si quidem ijs a Deo

2.
Ad. Ephes.
ca. 2. ver. 2.

aëris

aëris potestas est attributa; iam dubium nemini esse debet, quin quoque se videndi, aut non videndi, quibus velint, copiam facere possint: Nam & quod stupendum magis est: hoc prætereà efficiunt (inquit Lactantius 3) ut quæ non sunt, sic tamen quasi sint conspicienda hominibus exhibeant. Quam ob causam non ineptè quidam 4 illos oculorum appellauit ludibria: Et puto inde inceperit de Gygis annulo, Orci galea, ac virgula diuina fabulas: quas tam sæpè boni etiam authores vsurpauerunt: Imò & omnes omnino rationes, quas Albæ, ut vocat, Magiæ magistri in eum vsum a natura se mutuari profitentur: Quale illud est, quod Plinius 5 ex Democriti sententia refert, de pede Chamæleontis sinistro: qui si in furno vnà cum Chamæleonte herba torreatur, ac in pastillos cōficiatur, gestanti hoc sit præstiturus, ne à quoquam conspici possit. Nam quod Gellius 6 hoc reprehendit, & deridiculam vanitatem appellat, vix in eo excusari potest: quin derideatur ipse, qui ignorauerit Dæmones, eorūque sectatores hunc morem semper tenuisse in suis præstigijs, atque incantationibus; ut ijs externum quid, ac quod visum feriret ad deludendos homines obtenderent. Tum nemini fraudi esse debet, si quid fortè insolentius scribis, modò grauem aliquem laudet authorem: qualem certè pluribus in locis fuisse Democritum ait Cicero 7: Et plus etiam puto in eum superiora illa rectè admodum conuenire, qui non alienus fuisse feratur ab eiusmodi reconditarum artium cultu, ac studio. Nam & tantum (ait idem Cicero 8) extorum inspectioni tribuere solitus est, ut ex solo eorum

3.
Lib. 11. de
origi. error.
ca. 15.

4.
Plato lib.
2. de rep.
Lucian. in
voti. Cice-
lib. offi. 3.
Homer.

Iliad. v. Ze-
nodotus
Aristop. ἐν
ἀναπρέσει

5.
lib. 28. cap.

8.
lib. 10. noct.
ca. 12.

7.
lib. 1. de
nat. Deor.

8.
De dini-
nat. lib. 2.

Z z

habitu ac colore rerum, quas terra procreat, vber-
tatem tenuitatemue aëris, qui nos ambit, salubri-
tatem, aut pestilentiam significare existimauerit.
Imò nutauerit in ipsa Deorum natura, quæ prima,
præcipuâque est apud Dæmones sortilegis schola,
ac disciplina: Tum illud nequaquam affirmat Pli-
nius, quasi certum, atque indubitatum: sed magis
ostendit se pro fabula, ac mendacio habere istis
addubitandi verbis, *Si credimus*. Vtut res sit, eo nos
quotidiana ducit experientia, & confirmant quæ
scriptis amplissimis tradunt plerique authores: Dæ-
mones, cum se in corpus aliquod induunt, sui ta-
men videndi copiam in quantumuis magna ho-
minum frequentia ijs tantum, quibus velint, face-
re. A Catoptromanteia⁹, ac Gastromanteia, id est di-
uinationibus, quæ fiunt per inspectum quid à pue-
ro ad id ex artium illarum præceptis adhibito: vel
in aquæ ventricosa amphora: vel in obiecto specu-
lo, vti Didium Iulianum aliquando fecisse scribit
Spartianus¹⁰: Nonne solus is puer illo etiam, qui
fortes mouet, ac fatigat, nihil quicquam vidente
apertissimè cernit, designat, enuntiâtque omnia?
Contra verò ἀγύρται, ac circumforanei impostores
nonne in frequenti hominum corona multa osten-
tant, quæ astantium quisque certo se videre putat,
cum illis nihil quicquam tale appareat? Circulato-
rem equestrem (inquit quidam apud Apuleium¹¹)
in spexi spatam præcutam mucrone infesto deuo-
rare: Illabebatur ferrum in eius fauces, quantum
putabant, qui oculos in eum intentissimè etiam
defixerant: At non id credebat ipse, qui sic aliis cre-
dendum exhibebat: sed ferrum sciebat se in mani-
bus suis

9.
Volater.
philolog.
lib. 30. c. de
diuinatione.

10.
In eius vi-
ta.

11.
Lib. de A-
sin. aur.

bus suis continere, nec alio quoquâ esse dilapsum:
Id quidem multi fieri putant agilitate, dexterita-
tèque manuuna, qua facilè, vel minus intentis, vel
locorum aliqua intercapedine distantibus impo-
nitur. Sed sæpè nisi Dæmonum artificio illud effici
non posse alibi ostēdimus: maximèque si quid sit à
naturalium sensuum fide alienius. Quale est illud,
quod antè diximus, de Germano, qui integrū fœni
plaustrum vnà cum auriga, atque equis visus est
deglutire. Quod certè nisi cum insigni sensuum
corruptela, ac deprauatione fieri non potuit. Pla-
to¹² γοητεύειν, id est stupore, ac maleficio afficere, stu-
poréque affectum decipere dixit (viti Budæus in
commentariis linguæ Græcæ interpretatur) nostri
(*engigner*) quasi ingeniosè, ac solerter imponere.
Nam quemadmodum lumen lucernæ, vel luce So-
lis clariore, ac splendidiore, vel densi, atque opaci
corporis oppositione obscuratur: sic plerunque
aëris δαίμωνιον Dæmonum arte, quæ cuiuslibet rei spe-
ciem facilè adumbrat, in tantum obtenebratur; vt
omnem omnino aspectum intentissimis etiam tol-
lat, atque auferat. Tenebræ (inquit Plutarchus¹³)
cogunt, aggregantque visum, eumque ob id hebe-
tant, atque obtundunt: contra lumen dissipat, ac
disgregat. At si sui generis visus nanciscetur aërem,
id est temperatum, ac moderatum, tum liber suum
facit, atque exequitur officium. Quæ cum, quem-
admodum nunc dictum est, Dæmonibus sæpè sint
ad manum; mirum cuiquam esse non debet, si ἐπιφά-
νεα, καὶ κρυφία illorum veluti ἀποτέλεσμα quædam arbi-
trio quasi suo moderantur, ac tēperant: Et iis qui-
dem, quibus tantum visum est, eam cæcitatem in-

12.
lib. 3. de
rep.

13.
lib. 4. de
plac. Phil.
cap. 15.

ferunt illi: non secus, ac qui speculo exceptos solis radios contorquent, ac dirigunt in quos volunt: atque ita in eis oculorum vim sic infringunt, ut non magis quam cæci videant, atque intueantur. Istis ita positis hoc modo dubitationem relinquit: quod nec fulgor, nec caligo tum, cum hæc eueniunt, intercedere vlla videtur: sed utrobique aër expeditus, ac nulla re interceptus apparet, ut iam minus rationes istæ huic, de quo quæritur, factò conueniant. Sed aliter nos afficere Dæmones, ac commouere aliter causas, quæ à sola natura sunt comparatæ certum est. Vnumquodque eorum, quæ nobis insunt (inquit Proclus ¹⁴) propria quadam conditione à Dæmonibus mouetur, atque afficitur: id est (ut interpretor) non eodem cum illo, quem natura in rebus suis tenere consuevit, modo, atque ordine. Et Psellus ¹⁵: Dæmones Plutonis galeam inducentes animas hominum arte quadam perturbât, & Sophistica fraude figuras, colores, ac quasunque voluerint formas in eorum phantasiâ transmittunt, visaque, atque imagines iis obiiciunt. Frustra igitur quis in hoc certam aliquam causarum naturalium seriem desiderauerit: sed fateatur necesse est multa à Dæmonibus, quoties (ait Porphyrius ¹⁶) prodigiorum suorum machinas admouent fieri, à naturæ consueto ordine alienissima: Quæ quoque puto causa fuit Iamblycho ¹⁷, ut eos Deorum pedisequos appellaret: quòd scilicet in adumbrandis rebus Deos vestigiis proximè consequi videantur: Est & aliud superioribus non minus validum, ad asserendam argumenti huius veritatem: Si enim Dæmones (ut idem Psellus asserit) possunt se

^{14.}
In lib. de anima & Dam. ca. v. bi tria de damone Socratis refert.

^{15.}
De Dæmonibus.

^{16.}
De sacrificijs cap. de spectibus. Dam. bono. atque malo.

^{17.}
De myst. AEGYPT. ca. 1.

sunt se in hominum corpora inferre, atque insinuare: eorum spiritui phantastico se vel immiscere, vel adiungere: utpote qui & ipsi sint spiritus, cui iam id fide indignum videbitur sui imagine, quali fortè libet posse quoque illorum, quos occupant, phantasiâ ferire, ac pulsare: Nam & sensa sua a deò commodè inculcant: ut ea verbis etiam discretissimis in aurem infusurasse videantur. Socrati (inquit Plutarchus ¹⁸) familiaris fuit genius, cum eo qua summa coniunctus erat amicitia colloquens: At non extrinsecus vox ad eum accedebat (ait Proclus ¹⁹) sed ex intimis inspiratio procedens, ac usque ad sensuum instrumenta progrediens: Vocem tamen viuam, ac quasi tinnientem auribus suis haurire se fortè putabat Socrates: cum ne auritissimus, attentissimusque quilibet alius, vel si ei adhæsisset, quicquam exaudire potuisset. Quæ si in fallendis auribus valet ratio; in decipiendo quoque oculorum sensu, cui longè omnium facillimè illuditur, non erit minus potes, atque efficax: Siquidem sensuum omnium eadem imbecillitas est, vbi fallaciæ intenduntur, præstigiæ adhibentur. Postremò & hoc Dæmonibus in promptu est, ut simul ferè apparere, ac latere possint: adeò ut qui se modò huic videndum præbuit, alteri iam iam oculos vel promptissimè intendenti nullus videatur: Sicut in aère, & aqua (inquit Iamblychus ²⁰) contingere consuevit; vbi, siue colorem infundas, siue figuram imprimas, mox diffunditur, atque dissoluitur: ita & in Dæmonibus simile quiddam accidere solet: Nam & in his figura, colorque, & species rerum quarumlibet citò dilabitur: Vnde puto satis manifestum

^{18.}
In lib. Lucundè ex Epicuri doctrina vitam transigi non posse.

^{19.}
In lib. de anima & Dam. cap. vbi tria de damone Socratis refert.

^{20.}
De myst. AEGYPT. ca. 1.

est nihil sagas imponere: cum sic se suos Magistellos, cæcutientibus etiam, qui adsunt, omnibus, certo videre asseuerant: nec temerè esse, quod eos affirmant, ceu aduocatos officij causa sibi adesse in iudicio: nec ab alio quoquam, quàm à se videri, aduerti, atque exaudiri.

Perperam sentime qui negant pœnas nullas de sagis esse expectandas: Tum sigillatim confutata rationes, quibus illi vulgò sententiam suam tuentur, ac defendunt.

C A P. XII.

EXtiterunt qui ad periclitandas ingenij vires magis, quàm ad aliquam veritatis opinionem inferendam, res summa vituperatione dignas: maximas tamen laudibus efferrent. Sic Glauco apud Platonem¹ iniustitiam: adolescens quidam apud Philostratum podagram, cæcitatem, surditatem: Polycrates Busyridem: Phauorinus quartanam febrem: Lucianus Parasiticam: Et tandem Erasmus stultitiam in ea commendatione posuerunt: vt ipsa veritas nulla plenior, ac luculentior oratione fidem confirmare potuerit. Sed qui ex animo id fecerit, quo sententiam suam legentibus probaret: tum apertè adhuc ostendit nemo, quàm qui lamiarum patrociniū contentione etiam, quam in aliena re fieri soleat, studio non ita pridem suscepit. Sed quoniam & bonis exemplo nocet, & malos trahit ad peccandum impunitatis defensione, atque illecebra: tum etiam aduersatur ei, quod toto hoc opere interponimus de tã infesto, atque immani

^{1.}
*lib. 4. de vi
na Apol.
6.9.*

immani scelere iudicio: pauca hæc cum bona illius, & si qui sunt qui cum eo sentiant, venia attingenda esse putauit. Ac primùm quod Apologiæ suæ præcipuum fundamentum in eo ponit, multa fortilegis affingi, quæ ipsi per rerum naturam nullo modo queant excitare: vt sunt tonitrua, nimbi, procellæ, turbines, reliquæq; tempestates: quæ manifestè suam habent à naturalibus causis originem: contrarium non vtique adeò inauditum, insolensque est, quin commodè defendi possit scriptorum, nec paucorum, nec vulgariū à multis laudata auctoritate, & sententia. Memoratur Apollonius² vidisse in India Brachmanes, qui arbitrato suo pluuias, & serenitates inducerent: Habuerunt & Assyrij³ inter suos Chaldæos Iulianum quendam (is Theurgica scripsisse dicitur) qui laborante siti Romanorū exercitu sub Marco Antonio contra Marcomannos⁴, nubes prouocauit, vnde imbres statim deciderent: Arnuphus Magus Ægyptius in eo bello, quod Romani cum Quadis gesserunt impetrasse dicitur Magicis suis vocibus à Mercurio, aliisque Dæmonibus, qui sunt in aëre, vt pluuiam immitterent: quæ sic Quados exagitauit, vt victoriam Romanis cedere cogerentur. Idem de Biarmentibus post Saxonem Grammaticum refert Olaus Magnus⁵. Ij, inquit, cum Regneri Danorum Regis impressionem amplius ferre non possent, resque iam, quod aiunt, ad triarios rediisset: cœlum tandem carminibus aggressi tantam inde copiam imbrum elicuerunt, atque in aduersos hostes impulerunt, vt eorum exercitum omnem disicerent, ac dissiparent. Lucius Piso recenset⁶ Numam sæpè cantibus

^{2.}
*Philostr.
in eius vi-
ta.*

^{3.}
Suidas:

^{4.}
*Dion Ni-
caus & Xi-
philinus in
vita Anto-
nini Philo-
sophi. Sui-
das, & Eu-
sebius.*

^{5.}
lib. 4. c. 1.

^{6.}
*Apud Plin.
lib. 2. c.*

^{54.}

cantibus fulmen elicuisse, ac Tullum Hostilium, quod idem tentando ritus, cæremoniâsque minus seruasset, eo ictum periisse. Paulus Venetus author est Tartaros, quæ gens veterem Parthiam, Scythiamque nunc occupat, tenebras terris cum volunt suis incantamenti inducere: parumque abfuisse, cum fortè apud eos versaretur, quin à latronibus eo pacto circumueniretur, ac spoliaretur. Cui germanum est quod Haitonus in Sarmatarum historia scriptum reliquit ex iisdem Tartaris vexillarium quemdam, cum suorum aciem inclinatam, ac penè disiectam videret, hostes tali aëris opacitate, densitateque inuoluisse, ac penè ad internecionem cecidisse. Constantinus Imperator vir 7 teste Zonara inter Orthodoxos piissimus credidit Magicis artibus adhiberi posse suffragia; ne maturis vindemiis metuerentur imbres, aut ventis grandinisque lapidatione ipsæ quaterentur. Quod postea damnatum nominatim reperitur in libris βασιλικῶν: quia, vt notat Theodosius Balsamo in Nomocanone, legibus puniuntur qui eiusmodi Magica faciūt: tametsi boni alicuius consequendi gratia, ac propter vbertatem fructum id præstent. Si igitur sic auerti possunt, certè etiam excitari contraria ratione posse non vique ita absurdum videbitur. Quod & Constantius 8 Constantini illius filius non obscure testatus est; cum illos, qui Magicis artibus elementa turbant, ferali peste absumendos statuit. Nec ab ea etiam sententia alienus fuit D. Augustinus 9, cum Dei permisso elementa à Magis concuti posse perhibuit. Et ei subscripsit D. Thomas 10, afferens tum cogi à Dæmonibus nubes in aëre: tum

7.
l. eorum
de Malefic.
& Ma-
them.

8.
l. Multi eo.

9.
In psal. 77.
ver. 49.

10.
In postil.
sua in Iob.

vento impelli, ac etiam inde ignes deijci. Quod doctè vt omnia alia quæ attigit interpretatus est in suis commentariis: τὰ ἀξίως artis mirabilis D. Petrus Gregorius 11 Tolosæ Iurifconsultus ipse mirabilis: Et nunc

Planta ferax nostris maturè inter sita sulcis.

Concitant (inquit de Dæmonibus loquens) pluuias, ventos, ac tempestates in aëre ex coactis fumantis terræ, sudantisque maris vaporibus (nam alioqui ipsi nihil gignunt) atque inde componunt, eiaculanturque ἐνεφίας, τυφῶνας, ὀρηγῆρας, multa que φάσματᾶ, καὶ εἰδωχᾶ; in quorum compositione miros, vbi sic materia subest, se præbent artifices. Sed hæc omnia vel rudis antiquitas crediderit: vel recentiorum illius adducta autoritate probarit opinio. Sit extremæ temeritatis, ac demetiæ sic naturam velle Dæmonum nutu, ac voluntate constrictam tenere; vt illorum arbitrium ipsa se parare, ac fingere debeat: iis fasces sic submittere, vt pluendi tonandiq; modum, ac tempus ab illis accipere necesse habeat. At nemo (opinor) qui vel mediocriter in Theologorum libris sit versatus ibit inficias Deo sic volente Dæmones ita eiusmodi tempestatibus permisceri: vt eas, ceu A drastræ quædam Erynnes, ac (quod ait Chrisippus 12, postque eum Basilus 13) carnifices, ac diuinæ vltionis ministri in hominū perniciem, humanarumque rerum calamitatem impellant, traducant atque decutiant. Notum est illud D. Pauli 14 iniquentis Dæmonibus attributam esse aëris potestatem: Et in Apocalypsi 15 memorantur aëriæ potestates eiusmodi presteres, ac fulmina molientes. Empedocli quoq; apud Plutarchum 16

11.
Lib. III.
cap. 46.
num. 3.

12.
Plutarch.
de sera
num. vin-
dicta. Idem
proble. 51.

13.
In cap. 13.
Esaiæ, &
psal. 78.

14.
Ad Ephes.
2. ca. ver. 2.

15.
Cap. 13.

16.
In tract. de
vitanda vs.
sura.

17.
Problem.

39.

18.
Apud eum-
dem Plu-
tarch. in
Iside & O-
siride.

Dæmones cæliuagi dicuntur: id est, ut ipse interpretatur alibi ¹⁷, cum aërem, qui cœlo subditus est, occupantes; summa (ut ait Xenocrates ¹⁸) malignitate, & nocendi tum cupiditate, tum audacia. Hæc igitur si sic illis demandata est cura, & veluti commissa procuratio exercendæ Dei in homines iræ per ipsamet naturæ instrumenta: iam hoc quidem minus durum, minusque incredibile videbitur, si quis illis in ea re comites sagas adhibeat: non ut adiutrices operis, ad quod patrandum, aut promovendum nemo nescit nihil omnino ab illis adiumenti afferri posse: sed ut illas Dæmon propensæ ad damna, atque iniurias voluntatis conscientia magis, magisque affines sceleri reddat: illis suas licet falso in tam ardua, atque admiranda re vires, ac potentiam ostendet: eas usque, & usque defatiget, exagitet, ac ingrato aliquo opere faciendo exerceat. Nam sic suos beare solet perpetuis ærumnis, laboribus, ac molestiis benevolus ille Magister. Nec eius rei fidem quicquam imminuere debet illud, quod in natura absurdum, atque incredibile censetur: contra innatam grauitatē sublime efferri homines, atque aëra sursum versus perrumpere. Nam hoc primum ingenuè fatemur, naturæ ex sese in hæc omnia nihil iuris esse: sed ipsa etiam inuita, ac stupente eiusmodi prodigia, ac portenta se ostendere: ut qui velit ea ex causis naturalibus æstimare, nihil plus agat, quam si conetur digito ipsum cœlum attingere. Neque enim par est humana ratione, atque iudicio ea censere, quæ palàm est fieri præter omnem ordinem, atque modum à natura constitutum. Simon Samaritanus (quemadmodum

Ambrosius

Ambrosius in Hexamerone, & Clemens Pontifex in itinerario testantur) hoc inter alia miracula, quibus cum Petro Apostolo certabat, efficiebat ut pennis sublime in volantis speciē efferretur. Quod spectante Nerone factum scribit Egippus ¹⁹, ipsumque prætereà Apostolorum precibus decidisse, & iuxta Ariciam crus alterum fregisse. Mitto quod Pausanias in Atticis de Musæo poëta narrat illum Boreæ dono volitasse: Quod de Pegaso Argiuo Bafilii ²⁰: de Abari Scythæ Herodotus ²¹, ac post eum Gregorius Theologus ²² meminerunt: solitum videlicet fuisse iaculari sagittam dono ab Apolline acceptam, cum qua simul perniciosissima velocitate transferretur. Nam fabulæ commentum potius, quam historiæ veritatem hæc habere videntur. Et si sic quidem contingere potuerunt Cacodæmonis astu, atque opera, quæ impio errore delusam gentilitatem sub Apollinis, Æoli, aliorumque Deorum nomine coluisse nemo ignorat. Neque enim id magis à veritate laborat, quam illud quod de Antidio Turonensi Antistite recentiores scripserunt ²³; cum vectore Diabolo usum, quo Romam celerius perferretur, atque ibi pontificem à nefando aliquo incepto promptissimè reuocaret. Et ut hæc non sint, quid amplius quærendum videtur, postquam scimus hominem spiritui immundo obnoxium ²⁴ discerptis cathenis, comminutisq; compedibus, quibus vinctus erat, in sola loca à Satana deferri solitum: Imo Iesum ipsum assumptum ab eo fuisse in sanctam ciuitatem ²⁵, & statutum super pinnaculum templi. Etsi enim consultum non est piis inquirere, qua ratione id sit factum: de facti tamen

Aaa 2

veritate impium sit disputare, quando ea tam disertio Euangelij elogio consignata reperitur. Si igitur id ei aliquando euenit, qui ipsius Satanæ victor, atque expugnator fuit, ut ab eo per aërem deportaretur: quæ iam ad credendum tanta erit tarditas, quæ homines illius iniuriis sæpè obnoxios, maximeque qui se volentes eius potestati permiserunt, non admittat ab eo pro nutu, ac libidine sursum, deorsum volitari, ac transferri posse? Denique si ad rationem eorum, quæ non modò ex annalium vetustate; sed etiam ex recenti hominum sermone, atque memoria constant, hæc exquirere placet: quid nostris temporibus vulgatius, quam sunt tum frequentes, ac assiduæ sagarum de ea re assertiones; tum iis consentanea hominum testimonia, qui nõ per somnium, aut Magicis actibus auersos sensus, sed oculis suis vidisse se illas nubibus excussas, vel summis arboribus, ac tectis perplexas hæere, vel humi attonitas iacere constanti sermone affirmauerunt? Nec id quidem in triuio confabulantes, sed in iure sacramento sanctissimo rogati, atque adacti, uti in superiore disceptatione non semel est demonstratum. Facebant igitur, qui sic naturam rerum omnium normam, ac regulam constituunt: ut nihil præter eius modum, ordinemque fieri possent: Sic Dei, qui etiam

26. Boët. metr. 5. lib. 1. *Legem pati sydera cogit* ^{26,} manus constringunt, potentiãque coarctant: ut nihil plus facturum credat, quam quod secundum naturam credibile est. Hoc enim nimium malignè, ac stolidè est sentire de eius operibus: ac, quod aiunt, Iouem profus orbem facere. Ego (inquit) Lucius apud

apud Apuleium ²⁷) nihil impossibile arbitror: sed utcunque fata decreuerint, ita cuncta mortalibus ^{27. lib. 1. de Asino aur.} prouenire. Nam cunctis hominibus multa vsuuenire mira, & penè infecta: quæ tamen ignaro relata fidem perdant. Iam quod cogitationem, cuius poenam ²⁸ nemo pati debet solam afferri à sagis ad eiusmodi elementorum affectiones causantur: idque ^{28. l. cogitationis, de pan D.} pro alio veniæ, atque impunitatis fundamento statuunt, quasi euentus rerum (quod ait Cicero ²⁹) non etiam hominum consilia vindicari debeant: id quidem apertè est cæcas, atque impuras animi affectiones contra ipsius Euangelij auctoritatem defendere: cuius disertissimo testimonio ³⁰ scimus malas cordis cogitationes peccatum esse coram Deo grauissimum: uti etiam nominatim postremo Decalogi sermone cauetur ³¹, eosque qui mente cupida, propensoque studio facinus aliquod agitauerunt, etiam si nihil promouerint: tamen perinde habere excusatos, ac si ipsi nunquam quicquam animo incoceptauissent. Et omnino pari iure conscios, atque infantes censere. Ac ne quis hic distinguat, nihil se poenas illas morari, quas Theologorum scholæ relinquunt secretæ Dei vindictæ (irregularitates vocant) de illis nunc tantum quæri, quas leges humanæ ³² ad exemplum trahant (sanguinis poenas vulgò appellant) quibus omnino sint indigni, qui nihil admiserunt ipsi, quod in eos ut authores verè possit reiici: cogitationem enim solam nihil nocere, nisi & factum secutum sit ³³: nec conatum ipsum, si nihil obest vnquam imputari iniuriæ. Est, sit aliquid humano iure ³⁴ licitum: quod tamen diuino damnetur, atque improbetur. At nec de-

32. Glos. & DD. in c. significasti. 2. ver. de homicid.
33. l. sape. de verb. signif.
34. l. i. §. hac. autem verba Quod quisque.

35.
l. Quisquis
ad leg. Jul.
Maieft. c.

sunt in istis sanctiones disertissimæ 35, quæ eadem seueritate voluntatem sceleris, qua effectum puniant, Edicto Gratia. Valent. & Theod. grauissimè mulctatur: qui occasione potestatis nuptias contrahere cum aliqua, inuitis quorum interest, voluerit: licet eas non peregerit 36.

36.
l. vnica. si
qua præ-
dit. potest.
c.

Qui emit venenum, vt patri daret, quamuis non potuerit dare: poena nihilominus tenetur, quæ est legis Corneliæ de sicariis 37. Solicitatores alienarum nuptiarum 38, i-

37.
l. 1. ad leg.
Pomp. de
parricid.
D.

témque matrimoniorum interpellatores; etsi effectus sceleris potiri non possunt, tamen propter voluntatem perniciosæ libidinis extra ordinem puniuntur 39. Qui attentauit, non etiam rapuit sacram virginem: hoc facinus luere damnatur 40. Et omnino in grauibus, atque atrocibus satis est ipso facto initium criminis mente deduxisse, vt subit poenæ aliqua occasio. Quæ causa fortasse fuit ob quam ætate nostra Senatus Parisiensis summo suo iudicio de Maiestate damnauit virum alioqui nobilitate insignem, quòd de interficiendo rege consilium apud se tantum iniisset: cuius etiam poenitentia statim ductus, ipse de se fuisset indicio. Quod verò tantum esse potest sceleratæ mētis inceptum aut cogitatio, quæ tanta humani cordis nequitia, atque improbitas, quam nō dicam animo agitare, concupiscere, atque expetere quod cæteri omnes mortales horrent, ac pertimescunt: aëris sonitus, atque ardores: fatorum stragem, ac calamitatem: arborum extremam verberationem, ac sæpè euulsionem: ipsamque adeò latissimorum finium, atque amplissimarum regionum deuastationem, atque exitium: sed etiam manibus, pedibus noctes, & dies conari,

39.
Si quis non
dicam. de
Episcop. &
cleric.

40.
l. fugitiuus
de verb. si-
gnificat. D.

38. l. 1. de extraord. crimin. D.

39. Si quis non dicam. de Episcop. & cleric.

conari,

conari vt hæc fiant, adesse, adniti, atque subuenire: quantum in se est iis, quos putant hæc omnia excitare, Dæmonibus; & toto denique impetu, ac studio in hoc incumbere, vt illis solis quammaximè placeant: vel si infensum Deum, atque homines omnes habituros se sciant. Hæc sunt illa cogitationis peccata, quæ D. Basilius 41 non vt phantasias simpliciter: verum vt consummata opera in anima iudicanda esse censet: quæq; simul, ac se vti ignis fumo prodiderunt sopienda, atque extinguenda veniunt: tanto etiam grauiore poena, quanto sæpe tacita plus habent in celando, quam aperta in committendo malitiæ. Aut si nihil omnino nuda conscientia luere debet: & satis est ad innocentiam

41.
In lib. de
vera virgi-
nitate.

Cacum versare in pectore vulnus:

valeant iam omnes legum sanctiones, quæ prauas de Deo, deque religione opiniones, sola etiam linguæ professione denudatas, ac resectas sæuissimis flammaram cruciatibus puniunt. Sit illa Imperatorum, Iuriscōsultorumque 42 furialis, & sanguinaria vox, quæ non modò fautores scelerum, sed etiam conscios eadem poena, supplicioque qua perpetratores plectendos prædicauit. Rursus quod obtundunt ætatis, sexusque imbecillitatem: quæ in censendis cuiusque vitijs equabiliter, moderatèque attendi debeat, huiusque quale quale est criminis odium eorum, quæ nobis natura tribuit, excusatione deprecantur: quasi ipsa peccandi procliuitate. pro pensionemque vnà cum annis, muliebrique conditione attulerit: id quidem illi viderint, qui hanc naturæ, quæ tamen omnia sapienter agit, dicā tam grandem impingūt. Certè nec omnes, qui hac sortilegij

42.
li. §. occi-
sorum. ad
Sc. Syllani-
an. l. vtrū.
ad leg. Pō-
peiam. de
parric. S. a-
lia. de pu-
bl. iud. in
Institur.

tilegij labe inficiuntur, foeminæ sunt & ætatis exactæ, ac decrepitæ; sed & mares: licet id infrequētius quidem equè sibi in hoc obsequij genere deuotos, addictosque habet Demō. Et si quæ, vt certè complures extrema senectâ in hoc facinore deprehenduntur: inueteratum hoc malum est, & plerumque ab ipsa iam adolescentia admissum, & contractum. Et vt hæc ita sint vt ipsi volunt, quis nescit nullam neque sexus, neque ætatis omnino esse excusationem aduersus legum præcepta⁴³, delictumque nullum innoxium prætextu humanæ fragilitatis haberi⁴⁴? Diferta, atque aperta Domini vox est: Vir siue mulier⁴⁵, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriantur: Et incantatrix in Endor⁴⁶ mulier Saulis leges reformidat, quæ capitali supplicio Magicas artes persequerentur; artífque negat vllam experientiam ob id dare velle. Ecce vt nullo nec ætatis, nec sexus discrimine, ac delectu supplicium est in eos diuina lege cōstitutum: qui eiusmodi vetitas, illicitasque artes exercent. In nouo instrumento quod iam mitiorem, moderatiorémque doctrinam continet, tamen grauissima sententia pronuntiatur⁴⁷ eum palmitem, qui in Christo non manserit, foras eiiciendum esse, atque in ignem mittendum. Omnimodo id dicitur, & sine exceptione. Quod si ius ciuile⁴⁸ vetat nos distinguere, vbi lex ipsa non distinguit: quid faciendum tandem putabimus in Euágelio, cuius maiestas est supra legem: cuique quicquam⁴⁹ vel addere, vel detrudere piaculum est sempiternis luendum flammaram incendiis? Ipsæ Romanorū leges antiquissimæ capitali poena animaduertendum censuerūt:

non.

non modò in homines, qui eo crimine tenerentur (vt Tacitus⁵⁰ factum memorat in Pub. Martium, & Pituanium: quorum illum consules extra portam Exquilinam necari, huc de saxo deiici, quòd essent sortilegi comperti, iusserunt: Et Ammianus Marcellinus⁵¹ in Hilarium aurigam, qui quòd filium nefarijs artibus erudiendum Mago cuidam tradidisset, capite iussus est ab Aproniano vrbis prætoris id facinus luere: ac cum etiam è licitoris à quo fuerat negligentius colligatus manibus in proximum delubrum euasisset, in eum nihilominus inde retractum lege actum fuisse) sed etiam in ipsas mulieres: quemadmodum recenset Valerius⁵² de Publicia, & Licinia: quibus ob eiusmodi maleficium cum Septuaginta Romanis gulæ laqueis fractæ fuerunt. Nec equidem animaduersionis seueritatem soli illi in foeminas adhibuisse reperiuntur: Sed Atheniensem quoque celebratur in Lemniam sortilegam iudicium⁵³, præproperum quidem illud, at odij quo tum in eam pestem summo flagrabant non obscuram habens significationem. Nam ad solam ancillæ delationem, nec causa in disquisitionem vltius adducta, ipsam crudelissimè morti dediderunt. Quid Eriphila; Mycale, Canidia, Erichtho, Saggana, Dipsas, reliquæque maleficarum mulierum, quæ fuit priscis illis temporibus, turba: num ex tot Scriptoribus, qui earum memoriam ad hanc nostram ætatem propagauerunt, quisquam exitit adeò indulgens, qui muliebrem, anilémque imbecillitatem earum pestiferam, ac sceleratam vitam vnquam prætenderit? Age verò demus illis hanc veniã: quod in lubrico humanæ fragilitatis constitutæ sustinere

B b b

^{43.}
l. Auxiliū.
§. in delictis
De. minorib.
25. an.

^{44.}
c. Illud 11.
q. i.

^{45.}
Leuiti. 20.

^{46.}
1. Reg. 28.

^{47.}
Ioan. 15.

^{48.}
l. de pretio
de publ. in
rem act.

^{49.}
Deuter. 4.
Apoc. 22.

^{50.}
Lib. 11. An-
nal.

^{51.}
Lib. 26. re-
rum gesta.

^{52.}
lib vi ca. 7.

^{53.}
Demosth.
in prima
contra A-
ristogir.
orat.

se nullo modo potuerunt, quin laberentur: Quæ tandem insania est, id illis flagitium cōdonare, quo sint quoad viuent seipfas cum maxima in Deum, atque homines contumelia contaminaturæ. Nimirum hoc est rabidis canibus, quas alioqui insanabiles nemo nescit, idcirco vitam dare: quia nulla sua culpa, ac vitio in eam rabiem incurrerunt. Sapientis est (inquit Seneca⁵⁴) non sanos quidem, sed sanabiles seruare. Neque enim bonus agricola adminicula supponit ijs arboribus, quas scit nulla cura deprauationē, distortionēque suam esse relicturas. Hanc verò labem, postquam semel adhæsit, vix elui posse, eiúsque durare sæpius ad extremum causam non vno loco superius est demonstratum. Et certè adhuc quod sciam auditus est ex tot millibus, quos fortilegij laqueis irretitos habuit Satan, nemo; qui se aliter ijs expediuerit, explicaueritque, quam culpæ vel coacta, vel libera apud Iudicem professione, ac deinde eius morte luitione: adeò ille sui iuris tenax est dominus. At Imperatores⁵⁵ remissionem pœnæ fieri vetuerunt ijs, qui impunitatem veteris admissi non emendationi potius, quam consuetudini deputarent. Et Plato in Protagora ait non solere exigi à fontibus pœnas ad vindicanda, quæ iam ab eis sunt admissa peccata: quis enim id infectum reddere possit, quod factum est: sed demum id fieri, vt in futurum caueatur, ne denuò is delinquat, qui iam deliquit. Quæ igitur satis probabilis causa iam afferri potest, quin eiusmodi *κατάματα*, & qui sic se Dæmonibus æternū deuouerunt, dicaruntque; ipsi, statim ac dignoscuntur, omnibus supplicijs non interficiantur. Nam certè si quid est, quod publice sollicitos

^{54.}
Lib. 11. de
clementia
ca. ultimo.

^{55.}
Li. 111. de
Episcop.
audientia.

sollicitos habet ciuium animos: quamuis sine eius fraude, ad quem ea res pertinet, tolli ipsa nō possit; tamen par est hāc illum iacturam potius ferre, dum cæteris in commune confulit, præcipuāque semper debet esse causa publica tranquillitatis. Hanc proprijs ædibus diruendis, atque solo adæquandis occasionem volens arripuit Publicola⁵⁶. Multi etiam magistratu alioqui honorificentissimo ante tempus abiire: quòd cum scirent apud suos esse inuidiosum: vti de Scipione, & Figulo recēset Cicero⁵⁷. Et Ostracismo⁵⁸ virtutem, potentiāque suā luerunt non pauci: quòd aliter populo sua quies, securitasque constare posse non videretur. Et reperiuntur tamen, qui vetulas quotidiana minarum iactatione terribiles; veneficiorum, quæ deinde sequuntur, certissima noxa formidabiles: Et ipso tandem sanationis, cuius solæ facultatem habere dicuntur, miraculo venerabiles defendant: nullam ob tot, tantāque scelera, atque flagitia animaduersionem, suppliciumque mereri. Hoc autem quid est aliud, nisi si est (quòd dicunt) luporum in medio ouili arcem, præsidiumque statuere. Certè memini videre me totos pagos, qui de alio migrando cogitarent; non alia causa, quam quòd impunitam, inultamque nimia Magistratus indulgentia viderent istam in maleficis mulieribus alias diuexandi licentiam. Sed non habeant hęc satis idoneam causam ad statuendum aliquem iudicijs de re adeò graui modum. Sit contra fas, legesque conceptum apud vulgus ex incerto rumore metum eo trahere: vt eius adimendi occasione necesse sit cuiquam vitam per summum dedecus eripere. At hīc iam quiescat om-

^{56.}
Plutarch.
in eius vi-
ta.

^{57.}
Lib. 11.
diuinar.

^{58.}
Plutarch.
ie Pericle
& Aristide.

nis calumnia necesse est: quòd adhuc ad poenā raptum neminem quisquam audiuit, quem maleficiorum indubitatus euentus testium planissima e-logia, ipsaque ad eò ad vltimum perseuerans confessio tanti criminis manifestum ante non reddidisset. Sed iam insurgit longè firmissimum eius defensionis propugnaculum: legibus⁵⁹ nihil in quemquam vindicari solere, quod non ipse voluntate, consilioque admiserit. Cui rei nihil æquè repugnet, atque illa, quæ à Dæmone affertur vis eorum libertati, quos sic in seruitutē abducit. Neque enim obscurum esse quibus ille dolis, machinis, fallaciis, ac præstigiis ingruat, vbi hoc molitur. Adeò vt vix sit in cuiusquam potestate, maximè que vbi ætas, sexus, ac rusticitas consilium impediunt, eius studiis, conatibusque obsistere. E hodie dic mihi: vllumne nisi illo authore, atque impulsore committitur flagitium⁶⁰? Auditusne est ob id quisquam absolutus iudicio, quòd diceret se in eam cuius reus ageretur fraudem esse à Diabolo illectum? Vno equidè nomine hoc est euertere omnem à fundamentis doctrinam Christianam: qua monemur⁶¹ semper in Deum sperare: quòd is sit fidelis, nec vnquam permissurus, vt tentemur supra id quod possumus. Verùm ne quid otiosi cessemus, quasi sit ille hanc pro officio securitatem nobis etiam incogitantibus præstiturus, Imperatoris se in hoc munus tantum exequi velle ostendit: vbi vicissim à nobis postulat, vt eius nutu, voluntatè que pendeamus: fidei inconcussæ arma capeamus: intrepidi hosti obsistamus⁶², & quantum in nobis est rem strenuè, gnavitèrque geramus. Ac quoniã ignoratione eius, cum

^{59.}
l. sapè. De
verb. signif.
l. i. ad leg.
Cornel. de
sic.

^{60.}
Sap. 2.

^{61.}
I. Cor. 10.

^{62.}
Ad Ephes.
6.
I. Petr. 5.

quo

quo committimus, multa sæpè peccantur: quòd victoriæ initium ab eius perspectis viribus, consiliisq; sæpè oriatur: monet etiam diligenter quali cum hoste nobis pugna futura sit: Nimirum cum eo qui malevolentia, nocendique cupiditate, viribus, vigilantia, aut villo belli apparatu nunquam deficiatur: quique instar leonis rugientis famelici, atque oberantis semper quærat, quod deuoret⁶³: Ac qui etiã, si quando vires minus proficiant, leoninæ pelli vulpinam assuat: Eudemonis personã, quo facilius imponat, adumbrãs: quasi qui hostium tesseras ad eos ipsos deludendos assimulant. Ecce vt tali Imperatore, tamque fidelibus monitis, ac consiliis res hosti, & immani, & versuto longè à victoria abfutura est, si nos nobis ipsi nõ desimus. Etsi enim is nõ dormit⁶⁴: sic nec dormitat, aut sopore languet; qui custodit Israël⁶⁵. Quo magis mirũ est reperiri ea diffidentia, ne dicã impietate homines, qui dimicationis exitũ ad eius qui laceffit nutum, atq; arbitrium cõferant: quasi necesse sit qui appetitur illicò omnes succumbere, victasq; manus dare, ac nõ potius credere fas sit Christianos omnes Satanę telis esse impenetrabiles⁶⁶: nisi ipsi sponte relicto præsidio, abiectòq; clypeo nudi in eius arma prouerint: aut nisi potius volentes in eius castra profugerint. Quorsum enim Seruator⁶⁷, dũ nobis exẽplo præit, Satanã impia suadentem abire iubet: nisi vt certa fiducia idem facere audeamus, persuasum habentes parè pugne exitum esse nacturos, si eius ductu, atq; auspicio rē geremus: siq; cũ Propheta⁶⁸ hosti dicemus: Vade homicida, dominus mecũ bellator fortis! sic enim toties exclusus abibit, quoties insultus repetet, præliũq; redintegra-

^{63.}
II. Cor. 11.

^{64.}
I. Petri. 5.
cap.

^{65.}
Psal. 120.

^{66.}
D. Grego.
29.

^{67.}
Matth. 4.

^{68.}
Ieremia
20.

69
D. Hiero. in
vita D. Hi-
larionis &
Pauli.
Palladius.

70.
Act. 6. 7.
Exodi. 10.
Isai. 6.
Ad Rom. 9.

71.
In lib. de
beata vita.

72.
Hosea. 9.

73.
Rom. 1.

bit: vti nō semel euenisse memorant historię⁶⁹: cum
pios illos patres, qui in solitudinibus religionis ergō
confidebant, eius technis, & sēpē, & frustra adortus
est. Sed nihil mirū est, si quos iā habet aliqua ratio-
ne obæratos, tādē lōga fœnoris accessione, veluti
obrutos neruo, cōpedibúsque arctissimē vincit, ac
constringit. Nā ferē stupris, libidinibus, furtis, cēdi-
bus, aliisq; flagitijs delibutos, ac delibatos⁷⁰: demū
hoc sortilegij corollario nobilitat, fabulāque (quod
aiunt) fabulam trahit, sic permittente Deo: qui pec-
catum peccato, cæcitatem cæcitate, ignorantiam i-
gnorantia punire solet. Vt enim sibi militem (quod
ait D. Ambrosius⁷¹) eligit CHRISTVS: itidē Diabolus
volūtarium seruū auctonatur, & suo iuri acquirit:
neminēque iugo seruitutis astrictū possidet, qui
se ei prius peccatorū ære non vendiderit. Imputent
igitur sibi, quod sic volentes Dæmonū implicantur
erroribus: cum antē à Deo deflexerint ipsi, quam is
illis tergum obuenteret⁷²: agnoscantq; se iusto eius
iudicio Satanæ in tam duram seruitutē esse condo-
natos, ac traditos⁷³. Neq; etiam iā ad illud, quod in
ultima legitimarū defensionū inopia vsurpari so-
let, confugiant: calamitosos potius esse erigēdos, ac
recreandos, quā vexandos, aut dāno aliquo augen-
dos: cū hæc misericordia in eos non conueniat, qui
in miseriam volētes inciderunt: quiq; (quod aiunt)
asciam cruribus suis ipsi eliserūt. Iā quod autumant
pactum nullū inter hominem, & Dæmonē rectē in-
tercedere posse: quia nimirū nec iuris, nec orationis
alteri cū altero vlla esse queat cōmunio, atq; socie-
tas. Tū si quod intercedere possit tantam esse earum
rerum, quę in stipulatū deducuntur, difficultatē, ab-
surditatem,

surditatē, iniquitatē; vt inde nulla possit valida satis
oriri obligatio. Istę quidē rationes cōuenirent, si de
hoc in iure ex edicto esset disceptandū: Quòd vide-
licet ad publicā læsionē pertineat: quòd turpē cau-
sam cōtineat: quòd ad circūscriptionē sic malitiosē
excogitatum: quòd nemo vel si maximē cupiat, id
præstare, atq; efficere queat; & alia id genus quibus
ijs subuenitur, qui in captionē aliquam inciderunt.
Nam excludendæ actioni puto prodesse, siquam
fortē Dæmon institueret: vti apud Bartolum⁷⁴ con-
tra Virginē matrem. Sed cum tētationis, impulsio-
nisq; via, in qua ridiculū sit necessariā ad legitimos
actus personarū habilitatem cōsiderare, hoc totum
aggrediatur facere frustra, atque otiosē mihi viden-
tur agere, qui dissentanea illa, repugnātia, ac diffici-
lia in argumentum trahere, atq; adducere conātur.
Et, vt hæc Iurisconsultorū placitis, ac legibus dime-
tiri oporteat, satis antea est demonstratū⁷⁵ sermo-
nis vsum inesse Dæmonibus: quo idoneē voluntarē
suam significant, ac interrogando, respondendōq;
stipulationē constituent. Tum si quę sunt, quę vires
eius, qui ea spondet, hominis vincant: ac superent;
quasi supra modum, ac naturā constituta in ijs præ-
stādis Dæmonē ea qua est maxima potestate adni-
ti, atq; vltro opem suā præbere. Turpiū porro, atq;
inhonestorum causam nihilo magis hoc negotium
impedire: quā latrones, meretricē sue à præda, &
quæstu reuocāt facinoris atrocitas, famæq; pudor,
ac verecundia. Væ igitur illis (vt cū Esaiā loquar⁷⁶)
qui sic fœdus cum morte percusserunt, & cū infer-
no pactū fecerūt. Pactum (inquit D. Augustinus⁷⁷)
constitutum ex pestifera societate hominum, atq;
Dæmonum;

74.
In quest.
ventilata
coram D.
N. Iesu-
Christo.

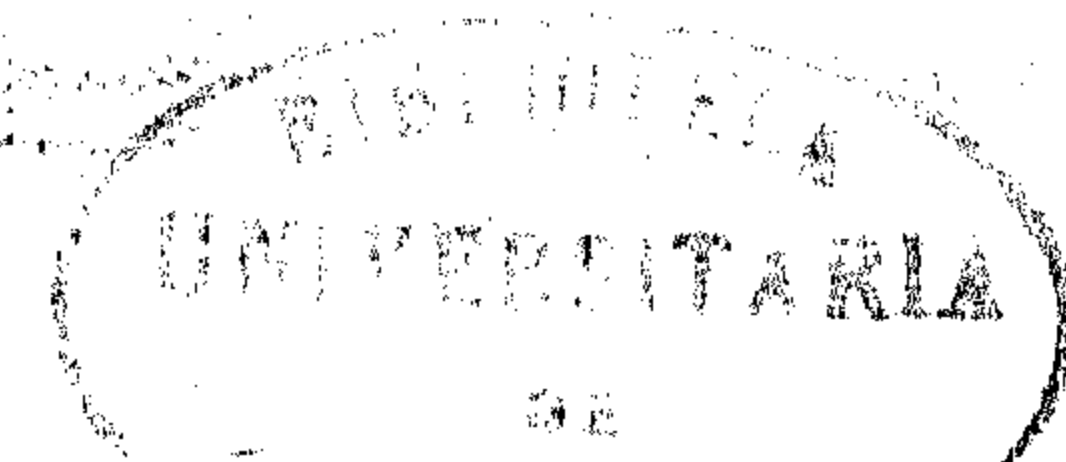
75.
Genes. 3.

76.
Cap. 28.

77
Libri 2. de
doctrina
Christiana.

Dæmonum: pactū infidelis, & dolosæ amicitia. Væ quoque illis, qui a deo horrendi, atq; execrandi criminis odium deprecantur, poenâsq; minuunt excusatione metus, ætatis, sexus, imprudentiæ, atq; aliarū id genus rerum: quas ne in leuioribus quidem prætexere quisquā sanæ mentis audeat. Quid enim hoc est, si non est (vt inquit D. Paulus⁷⁸) apertè Deū pro-uocare, atq; impetere. Siquidem impiū est (ait Casiodorus⁷⁹) Iudices illis esse indulgentes, quos cælestis pietas nō patitur impunitos. Obstare ne eius regnum veniat: neque enim id stabiliri, ac confirmari melius potest, quàm cum hostes eius vnà cū Satana ipsorum Imperatore prosternuntur, perduntur, obteruntur. Vbi impius (inquit D. Ambrosius⁸⁰) interficitur, Christus infunditur: vbi abominatio aboletur, sanctificatio consecratur. Hominum securitati, tranquillitatique pessimè consulere: Nā (ait Pythagoras⁸¹) οἱ μὴ κολάζοντες τὰς κακὰς βέλονται ἀδικεῖν τὰς ἀγαθὰς. Denique malū bonum (quod ait Esaias⁸²) & tenebras lucem dicere, omnemque omnino virtutis, vitij, præmiorum, poenarum delectū, iudiciūq; tollere. Equidem non verebor qui sum tam longo, ac diuturno maleficorum examinandorum vsu exercitatus, ac confirmatus, palàm, atque ingenuè de ijs sententiam meam ostendere: ac ipsam quātum poterō proferre lucem veritatis. Videlicet tot impietatibus, veneficijs, portentosis libidinibus, flagitiosissq; facinoribus vitam illis apertè esse inquinatam, ac contaminatā: vt è iure esse non dubitè omnibus tormentis excruciatos igni interficere: tum vt debitis poenis sua expient scelera: tum vt alijs sint documento, ac magnitudine supplicij eos deterreant.

F I N I S.

78.
1. Cor. c. 10.
& ad Rom.
cap. 13.

79.
Lib. 9. in
edict. Alari-
ci regis.

80.
In Lib. 2. de
Paradiso.

81.
Stobæus ser-
mone 44.

82.
Cap. 5.